

Микола Галичанець

*Світлої пам'яті
дружини Клавусі
посвята*

МОСКВИНО-ВЕЛИКОРОССО-РУССЬКА ТЮРКСЬКА КИПЧАЦЬКА ОРДИНСЬКА НАЦІЯ

ПРО ЖИТТЯ МОСКВИНСЬКОЇ НАЦІЇ

ВЕДИ КРАЄЗНАВЦЯ

КНИГА ПЕРША

1328 – 1917 РОКИ

Тернопіль
Астон
2002

Москвинська нація

ББК

Г –

Галичанець М. Москвино-великоросо-руська тюркська кипчацька ординська нація. – Тернопіль: Астон, 2002. – 312 с.

У цій праці стисло описано життя москвино-великоросо-руської тюркської кипчацької ординської нації, як її називає автор на основі своїх досліджень і вироблених з цього поглядів, або як вона себе називає – **руської**, від її утворення в 1328 році до наших часів.

Це не історія нації, як може здаватися на перший погляд. Автор не історик-науковець, а лише краєзнавець, тому писати історію нації не береться. Це тільки веди (знання) краєзнавця про цю націю. Всі оцінки життя цієї нації і її правителів суб'єктивні авторські, як автор вивчив і зрозумів.

Праця складається з двох книг. Перша книга охоплює період з часу утворення цієї нації в 1328 році до 1917 року, коли цар Російської колоніальної імперії Микола II Кривавий зрікся престолу. В другій книзі описано життя цієї нації при радянській колоніальній імперії з 1917 по 1991 рік, а також при демократії в 1992-2000 роках.

Ця перша книжка видана меценатами, яким автор щиро і щиро вдячний. Через певні обставини меценати відмовилися від надрукування їх прізвищ.

Автор щиро дякує директорові видавництва „Астон” Івану Богдановичу Білаху за організацію видання цієї книги.

Автор дозволяє перевидавати першу книжку без гонорару авторові, але зі збереженням його авторства. Про перевидання прошу повідомляти письмово за адресою: 46016, м. Тернопіль-16, а/с 966, надіслати авторські примірники.

Авторські права застережені.

All rights reserved

Надруковано із збереженням правопису автора

ISBN 996 -

© М. Галичанець, 2002

© Астон, набір, верстка, 2002

ПОВАЖАНІ ПАНСТВО ЧИТАЧІ

Що москвіно-великороссо-руська нація не слов'янська – не видумка автора. Останнє десятиліття активізувалася агресивна теорія пантюркізму. В колоніальній імперії Російській Федерації вийшли десятки об'ємних книг, в яких безцеремонно і цинічно пишуть, що всі, без винятку, нації Європи й Америки, Азії само собою – тюркського походження – тюрки кипчаки і повинні повернутися в лоно тюркізму. Нема в Європі слов'янських, германських, романських тощо груп націй – усі тюрки кипчаки. Можна привести сотні цитат, але нема потреби, досить однієї:

“Почати розповідь про Дешт-і-Кипчака, його трагедії варто би з найближчого відомого – з Росії, яка волею долі стала історичною наступницею країни тюрків, але не спішить погодитися з цим. Хоча дійшло до смішного: в Сибірі живуть тисячі і тисячі очевидних монголоїдів, у зовнішності яких нема і тіні слов'янського, але називають себе *р у с ь к и м и* (курсив мій – **М.Г.**), розмовляють лише руссьязичієм і мають руські імена. Сьогодні навіть справжні азіати в Росії називають себе слов'янами. А слов'ян з чисто тюркською зовнішністю тут мільйони” (Мурат Аджи. Європа, тюрки, Большая Степь. – Москва: Мысль, 1998. – с. 32; переклад мій – **М.Г.**).

У книзі цього автора багато й інших забавних, але “історично-документальних” тверджень: ніби Христос – не син єврейського бога Єгови, а прийомний син давнього бога тюрків Тенгри-хана; що християнський символ – хрест – це прадавній тюркський символ і подібне.

Начитавшись такої пантюркської літератури, напевно, незабаром усі нації Європи добровільно визнають себе тюрками, з тюркською ментальністю, стануть носіями тюркської культури. Хай щастить. Українська нація ніколи не піде цим шляхом, бо для неї, чисто слов'янської, тюрки – гунці, аварці, печеніжці, половці, монголо-тюркці, москвіно-великороссо-руські тюркці – одвічні вороги-колонізатори, грабіжники і геноцидники націй. Ця книжка ненавмисно підтримує пантюркістів у тому, що дійсно москвіно-великороссо-руська нація насправді історично *т ю р к ь к а* кипчацька, а не слов'янська.

Ця праця – плід дослідницького сумління автора. В ній зустрінете бачене очима автора на основі прочитаного про життя москвіно-великороссо-руської нації упродовж майже семи століть, про правління її володарів, про

злочинне колонізаторство, яке повсякчас старалися приховати, чого зовсім не можливо зробити. Для потреб колонізаторства, на замовлення правителів заангажовані історики-науковці цієї нації поналисували немало лжеісторій своєї нації. Століттями удосконалювали і фальсифікували ці історії для потреб колонізаторства певного часу. В результаті створили таку пригладжену і солоденьку лжеісторію своєї нації, що самі заблудилися, не знають нині, де історична правда, а де обман і колонізаторська неправда.

Автор, клянуся, старався зібрати й опублікувати лише правдиві матеріали про багатостолітнє життя цієї нації – колонізатора чужих земель і націй, у тому числі рідної авторові української нації. Всі події життя цієї нації поважаним читачам відомі, бо в школах і вузах їх заставляли вивчати. Але ви знайдете незвичну вам інтерпретацію цих подій, особистий авторський погляд на них, що завжди цікаво.

Автор буде щасливим, коли ви прочитаєте цю працю і також відчуєте нову інтерпретацію подій і проаналізуєте. Розраховую на масового українського читача, якому цікаво знати про націю, яка довго нас колонізувала, грабувала і гнобила неймовірно.

Комусь з поважаних читачів зміст книги може подобатися, комусь рішуче – ні. Мені доводилося читати багато такого, що рішуче не подобалося, бо вважав неправдою. А що міг зробити? Кожен пише на благо, чи заангажовано на шкоду. Мусимо бути толерантними.

Автор не руссо-тюркофоб, не ксенофоб. Автор поважає, як кожна націю землі, москвінську націю, але пристрасно ненавидить її колонізаторство. Це його кредо. А колонізаторство цієї нації фанатичне. Українська народна мудрість навчає: фанати – це психопати, яких треба лікувати.

А ще українська народна мудрість вчить: коли починаєш писати, подумай: на *б л а г о* чи шкоду своєї нації ти це робиш. Коли купуєш книгу, подумай: чи вона допоможе в піднесенні твого інтелектуального рівня і утвердження світогляду, дасть нові веди (знання), чи лише розвеселить, допоможе відпочити, або й принесе шкідливий світогляд.

Коли ця праця сподобалася і дала вам користь пізнання, купуйте і читайте другу книгу, з ще цікавішою, по-моєму, інтерпретацією подій.

До зустрічей у нових книгах.

*Вся история России: врут и воруют
Вся история России: брешут и крадут
Россия – это Орда, и будет Ордой всегда
Историк России М. Карамзин*

14-ТЕ СТОЛІТТЯ

РОЗДІЛ 1. УТВОРЕННЯ РУССЬКОЇ ТЮРКСЬКОЇ КИПЧАЦЬКОЇ ОРДИНСЬКОЇ НАЦІЇ

Назва нації

Нині самоназва цієї нації – **русские** (дивись УРЕ – Українську Радянську Енциклопедію, том 9, сторінка 487) або **русские** чи **русские** і по-нашому. Ужиткована в нашій мові і введена в правопис назва цієї нації **росіяни** – не правдива. Нації з такою назвою нема на землі. Хтось у нас, неук або поросіянак, потюрчак чи манкурт, мутант чи зордищений, ввів цю назву в наш правопис. І мусимо писати неправду. Цю мовну помилку слід давно виправити, ввести дійсну назву цієї нації – **руські**, щоби не писати дурниць. Правда, правителі цієї нації-колонізатора деколи звертаються до всіх колонізованих у колоніальній імперії Російській Федерації націй, в тім числі і до руської – “росіяни”.

Назву **москвини** (*москвинці* у нашій вимові і написанні) вперше ввів своїм ярликом чінгісхан Алтай-Орди (“Золотої” по-москвинськи) Узбекей у 1328 році при утворенні цієї тюркської кипчацької (кочової) ординської нації. Ця назва була офіційною до 1721 року. У 1721 році цар Петро I Романов Московський своїм указом змінив назву **москвинці** на **великоросці**. Це суто великодержавна назва. Ця нова назва вживалася до 1921 року. У 1921 році більшовики-євреї з концепцією побудови нового “щонайдемократичнішого” ладу “соціалізму” не могли користуватися великодержавною назвою, тому замінили назву нації на **руські** (*руські по-нашому*). Ця офіційна назва вживається донині.

Утворення руської тюркської кипчацької ординської нації

1328 року Узбекей-чінгісхан кочової тюркської кипчацької ординської ісламської колоніальної імперії Алтай-Орди (“Золотої”) наказав тисячам кочів’ям юрт-сіл з поволзьких і подонських степів перекочувати на землю української Владимирщини. Хто з ординців чинив це з задоволенням, хто з прокляттям чінгісханові. Узбекей-чінгісхан наказав їм у Владимирщині не

жити в юртах, а відбирати хати і будинки в українських бояр, воєвод, міщан і навіть селян, монастирів і жити там осіло. Сотні тисяч кочовиків ординців заселили українську Владимирщину, щоби зробити її тюркською, з переважанням тюркського населення. Ці ординці були на дуже низькому рівні цивілізації, порівняно з автохтонами українцями Владимирщини. Ординці не знали будівництва-архітектури, крім будівництва юрт, не мали письма і літератури, до тих пір була в них віра хантенгіанська – вірили в бога Тенгі-хана, духівниками були шамани, храмами були юрти. Узбекей-чінгісхан в 1320-х роках почав вводити і ввів в Алтай-Орді *іслам*, як єдину й обов’язкову державну релігію.

Зрозуміло, що українське населення поставилося до нових осадників вороже. Не було і мови, щоби українці вивчали тюркську мову чи приймали іслам. Враховуючи реалії, Узбекей-чінгісхан зобов’язав тюркців-осадників засвоювати тодішню давньоукраїнську мову, навіть дозволяв приймати православ’я, пристосовувати під українські свої тюркські прізвища – лише б тюркці-ординці закріпилися на цій землі. Узбекей-чінгісхан був впевнений, що все ж йому таки вдасться отюрчити-зордищити владимирців і ввести іслам, або згноцидити там всіх українців. Заселення колишнього Князівства Владимирської України новим тюркським населенням було неординарною подією не лише в Алтай-Орді, але і в Європі. Це визвало неабияке зацікавлення в сусідніх з Владимирщиною державах. Треба було маскувати скоєне.

Узбекей-чінгісхан ярликом назвав новий тюркський ординський Улус **Москва-Орда**, бо столицею-сараєм Улусу затвердив маловідомий посад Москву. Москва стала **сараям-столицею Улусу**. Тюркське, кипчацьке (кипчак – кочовик у перекладі) населення назвав **москвинами**. Тому Москва справді “першопрестольна” для руських тюркців ординців, як люблять вони Москву-сарай називати. Великокнязем-ханом Улусу Москви-Орди він залишив московського удільного українського князька Івана Даниловича Московського Калиту з титулом великокнязя-хана. Цим замаскував зордищення-отюрчення цієї української землі перед Європою.

Узбекей-чінгісхан посилав до Москви-сарая великокнязеві-ханові Іванові Калиті сотні тюркських ханків, солтанів (синків ханів), беїв, мурз, уланів-чиновників. Велів Іванові Калиті кожному з цих емігрантів давати посади при своєму великокняжо-ханському дворі, в уділах, волостях, градах-містах, посадах-містечках, навіть у селах-деревнях на території колишньої Владимирщини, усуваючи від посад давні українські роди князів, бояр, воєвод, посадників у містах і містечках, старост у селах-деревнях. Всі посади зайняли тюркці-кипчаки ординці.

Та й самі ханки, солтани, беї, мурзи самовільно виганяли українських князьків, бояр, воєвод тощо з їх палат і посад, займали все самозахватом. Вони вважали себе в Москві-Орді екстериторіальними відносно місцевих законів і правопорядку та непідсудними. І справді, їх ніхто не міг судити. Так утворився новий ординський тюркський правлячий стан *д в о р я н и* (*ордадворяни*, як називали з глуфом місцеві українці). *Д в о р я н с т в о* (ордадворянський стан) правило цією тюркською ординською державою з 1328 по 1917 роки – 589 років, поки їх не знищили ординці та євреї більшовики або ордаєвреїбільшовики з новою панєврейсько-марксистською облудливою “соціалістично-комуністичною” ідеологією, яка допомогла їм захопити управління в імперії, відновити ще більш ордаєвреєдеспотичну колоніальну імперію.

Узбекей-чінгісхан лелівав план, що ще при своєму чінгісхануванні він отюрчить місцеве населення, введе іслам і офіційно тюркську мову в Москві-Орді. Для обману правителів Європи він дозволив тимчасово дворянам тюркцям міняти свої ординські клички: Аксакай став Аксаков, Батай – Батов, Брежней – Брежнев, Батурай – Батурін, Велей-хан – Веліханов, Годунай – Годунов, Голіцей – Голіцин, Докучей – Докучаєв, Джугай – Джугаєв (Джугашвілі по-великогрузинськи), Косигей – Косигін, Кочюмей – Кочумов, Кунай – Кунаєв, Кутузей – Кутузов, Мамай – Мамаєв, Мещорей – Мещорський, Ногай – Ногаєв, Оболей – Оболенський, Плей-хан – Плеханов, Ришкей – Ришков, Сабурай – Сабуров, Скурай – Скуратов, Тургеней – Тургенев, Тухачей – Тухачевський, Ушакей – Ушаков, Шереметей – Шереметьєв, Язей – Язов, Юсуфей – Юсуфов тощо. Дехто волів: Колчак, Кончак тощо. Від мурзи Четея, хрещеного Захарієм, наприклад, пішов тюркський рід бояр Годунових. Таке тюркське походження бояр і дворян у масі.

На дипломатичні запитання держав Європи Орда відповідала: частина наших тюркців через брак кормів перекочують на Владимирщину, але вони не отюрчують місцеве населення. Навпаки, самі приймають православ'я і місцеву мову. Такою була тодішня хитрість. Узбекей-чінгісхан помилився: мова і православ'я не стали тимчасовими, а залишилися в москвинців понині. Завдяки, головню, московській православної церкві, яка таємно, але наполегливо, дуже важко боролася проти отюрчення та ісламізації, боячись за свої величезні багатства. Та й самі дворяни-тюркці не бажали вже ісламізації, бо це означало би кінець їх посадам і багатствам. Все відберуть нові пришельці – вже ісламісти з Алтай-Орди. Неісламістів безпощадно усунуть. Так перепліталися інтереси, а вони визначали політичне положення суспільства і держави.

Так утворено своєрідну тюркську націю зі слов'яноукраїнською мовою і православ'ям. Ця нація могла обманювати слов'янців, що вона слов'янська, а тюркців, – що тюркська, але історично склалося, що руськці сформувалися зі слов'яноукраїнською мовою і християнською, не ісламською, вірою.

Ще в 1327 році чінгісхан Узбекей робив першу спробу швидкого отюрчення та ісламізації українців бувшого Владимирського Улусу-Руси, тепер Улусу Москви-Орди, але закінчилася вона невдало для Алтай-Орди. 1327 року Чолей-хан, двоюрідний брат Узбекей-чінгісхана, із загоном орди повторно збирав ясак-данину, десятину від усіх видів прибутків з населення, крім духовенства, по Владимирському Улусу-Руси. Населення Улусу-Руси стихійно повстало проти повторного ясака, побило ординців і Чолей-хана. Це викликало лютий гнів Узбекей-чінгісхана. Він направив до Владимирського Улусу-Руси свояка Шевлакей-хана з 50 тисячною ордою і завданням: ліквідувати українську автономію Владимирський Улус-Русь, зняти з посади великокнязя-хана Олександра Владимирського, заселити Владимирщину ординцями, швидко терором ісламізувати місцеве населення. Великокнязь-хан Олександр Владимирський зі своїм військом і населенням вчинили опір. У страхотливій різні в Твері (Владимир був ще в руїнах, резиденція великокнязя-хана була в Твері) орду вирізано, Шевлакей-хан згорів у княжому теремі. Орда дивувалася опорі, лютувала, погрожувала і готувала каральну експедицію. До столиці Сарая (Саратов нині) терміново викликали московського удільного князя Івана Даниловича Московського Калиту і доручили йому очолити каральну експедицію. Це зроблено, щоби не кремпувати інші українські колонії Улусу-Руси та Європу: не Орда, мовляв, карає-геноцидить, а такі собі міжусобиці між князями-ханками. Князьок-ханок Іван Калита виконав доручення блискуче: очолована ним і ханами Орди 50 тисячна орда, його рать і суздальська рать розгромили рать Олександра Владимирського в битві. Великокнязь-хан Олександр з недобитками втік до Пскова. Ординці на чолі з Іваном Калитою спалили Твер і вирізали все українське населення Твері, а заодно посадив Торжка, Кашина, Кимрів та інших посадів, грабували-геноцидили Владимирщину безмірно. Ці перші ординці заселили Твер, Торжок, Кашин, Кимри та інші посади. Тому й вирішив 1328 року Узбекей-чінгісхан утворити на Владимирщині ординський Улус Москву-Орду. Події в Твері були лише приводом.

Яка ж політична причина цієї перебудови?

Головною причиною було суперництво новоутвореної прибалтійської лісової колоніальної імперійки Великого Князівства Литви і степової тюркської колоніальної ісламської імперії Алтай-Орди щодо колонізації ними українських земель і нації.

Передумови і причини утворення тюркського кипчацького ординського Улусу Москви-Орди

(1328-1480)

Генеза-родовід тюркських націй

Першою відомою історії тюркською нацією були **г у н ц і** (*гуни*). Про них написали китайські історики: за часів династії Чеу (до 256 р. до н.е.). На північ від Китаю в степах і півпустинях кочували розбійницькі орди, які нападали на китайців-землеробів. Збираючись нападати чи вступати в бій, гунці гасали на конях по степу і звірячим криком “Кххууу-кхуу-кхууу! Кхууу!” підбадьорюючи себе, потім з криком “Урргааххх! Ура-аааа!” (“Вперед!”) кидалися в бій. Китайці зневажливо назвали їх **хун-ну**, хоч ці кочовики називали себе **тюркей**. Назвою **гуни** по-європейськи і ввійшли ці орди тюркців до історії. Пізніше гунці кочували в степах нинішнього Сибіру, колонізували васальством державки іранців у Середній Азії. Займалися виключно скотарством, не мали землеробства, то не мали повного циклу виробництва продуктів харчування. Це не оправдання гунцям для грабування у хліборобів продуктів і ремісничих виробів. Вірили в бога Неба Тенгри-хана, то віра названа тенгріанською, або від назви “священиків” – шаманською.

У 390-х роках гунський Баламбей-хан, “Бич Небесний”, задумав перекочувати орди гунців з холодних азійських степів у степи і лісостепи Східної і Південної Європи (Україна і Подунав’я) з теплим кліматом і високотрав’ям, кочувати там “вічно”, вважати ці землі “священими землями гунців”. Гунцям для кочування потрібний був голий степ без іншого населення, яке мали намір знищити.

Тому, найперше, вчинивши нашістья на українські степи і лісостепи, палили і руйнували усі українські села і міста. Українське населення безпощадно вирізували, не встановлюючи над ним колонізаторства. Такого звірогеноцидного колонізаторства історія ще не знала. Українське населення втікало з рідних місць у гори та на північ у ліси. Те саме чинило населення в Подунав’ї при нападі на них гунців. У Потиссі Баламбей-хан, “Бич Небесний”, побудував столицю Баламбей-сарай з юрт, проголосив створення Каганату Чінгіс-Гунії (390-490-ті роки, одне століття). Після нього прославився завоюванням Західної і Південної Європи Аттілей-каган. Після смерті його почалися міжусобиці за каганство. На Подунав’ї головні орди гунців розбили германці в битві біля Надау. Недобитки гунських орд мусили покинути Подунав’я, перекочували в Україну. В Україні молодий великий князь **Кие-**

слав Божеславич (Списослав або Кий) кровопролитними війнами вигнав орди в азійські степи, відновив по всій Східній Європі нашу державу **Велике Князівство Україну** (500-1169, 669 літ). Нація ликувала і славила легендарного Києслава, його ім’ям перейменовано нову столицю Славутюградець на Славутичі – Києславом або **Києвом**.

Повернувшись в азійські степи, розлютовані гунські хани провели курултай-з’їзд ханів і ухвалили дуже секретний “*великий заповіт*”: нащадкам гунців: знищити і стерти з землі ненависну і прокляту українську націю, яка посміла вигнати орди зі “священної землі”; зробити все, щоби ім’я їх князя-шайтана Києслава було забуто і викреслено з історії. Хто з нащадків гунців не буде виконувати *великого заповіту*, нехай буде *проклятим* і щезне із землі сам. Це було страшне *самопрокляття*. Тому виконати *великий заповіт* старалися орди гунців: аварці, печеніжці, половці, монголо-тюркці, але не змогли. То деякі з них щезли із землі самопрокляттям. Тепер стараються виконати *великий заповіт* їх нащадки *руські тюркці*. Нащадками гунців-тюркців є нині: *тюркці-кипчаки* (*кочовики*) – руськці, казахці і киргизці; *тюркці-кардуки* – узбекці й уйгурці в Синьцзяні; *тюркці-огузи* (*люті*) – туркменці, азербайджанці і туркці (*турки* по-європейськи), а також сибірські тюркці – якутці тощо.

Монгольська тенгріанська кочова ординська колоніальна імперія

(1206-1279, 73 роки)

Утворив цю Монгольську кочову ординську колоніальну імперію ханок монгольської ордочки Темучай-хан (1206-1227, 21 рік). Він зібрав курултай ханів усіх ордочок і заставив об’єднатися. Хто не хотів, тих кидали в казани з кип’ятком. Об’єднання відбулося. Темучай-хана назвали Чінгісхан (Великохан), ім’я Темучай забулося. Він війнами швидко колонізував сусідні тюркські орди і переназвав – *татар*, що означало образливо *підкорені*. Далі колонізував Північний Китай, Середню Азію, степи нинішнього Сибіру. Його орда пройшла, грабуючи і вбиваючи, на Закавказзя, звідти на Передкавказзя на українську землю, куди втікали від них тюркці-половці, не бажаючи підкоритися і стати *татар*. Тюркці-половці порадили нашим князям союз проти монгольців. Князі Мстислав Київський, Мстислав Галицький і Мстислав Чернігівський з трьох незалежних Князівств-держав погодилися і рушили на монгольців, привели свої війська на ріку Кальчик. Під час великої битви половці-тюркці підло зрадили українське військо. Побачивши перемогу українських військ, ударили українському війську в тил. Спільно з

їх однокровцями монголо-тюркцями – розбили наше військо. Тюркці тюркців не зрадили. Спільно ликували і пили кумис на трупах наших князів і звитяжців. Але й монгольське військо зазнало небувалих втрат, то повернулося в азійські степи.

Могли би, можливо, і колонізувати Київську, Чернігівську і Галичо-Волинську українські землі, бо ці три найсильніші українські держави втратили свої війська в тій битві.

Чінгісханові доповіли, що тепер легко виконати *великий заповіт*, адже українська нація не має війська захищати свою землю, майно і людність. Монгольська імперія також ще не мала потрібної кількості війська-орди. Чінгісхан ніби залишив заповіт не лише колонізувати Україну і цілком знищити цю націю, а й колонізувати “священну землю гунців” – Потисся, дійти “до останнього моря” в Європі, як вчинили великі Баламбей і Аттілей, “Бичі Небесні”, – колонізувати всю Європу.

Чінгісханами тенгріанської кочової ординської колоніальної імперії Монголії після Чінгісхана були: його син Октай (1227-1241), безхання (правителька жінка Октая чінгісханша Тюркей, 1241-1246), Гаюкай (1247-1248), внук Мангай (1248-1264), Коблай (1260-ті роки), Хулібай (1270-ті роки). Адміністративно імперія поділялася на: Великий Улус на чолі з ханом (було чотири Великих Улуси: *Монголія-Уйгурія*; *Ак-Орда* – Сибір і Казахстан; *Чагатай-Орда* – Середня Азія; *Киргиз-Орда* – міжгір'я, де озеро Іссик-Куль). Улус ділився на Бейлики на чолі з беєм (баєм, беком); Бейлик ділився на Юрти-села на чолі з мурзою. 1279 року Хулібай-чінгісхан завоював Пекін, став імператором Китаю. Його монгольська династія Юань управляла Китаєм у 1279-1368 роках, майже століття; після чого монгольську династію перебито, замінено китайською. З 1279 р. не було ясно, Монголія панує над Китаєм, чи Китай над Монголією. Бо вища монгольська колонізаторська знать засвоювала вищу китайську цивілізацію життя, про Монголію не турбувалася, але Монголією-Уйгурією володіла. З 1280-х років саморозпалася кочова тенгріанська ординська колоніальна імперія Монголія і втратила своє значення донині.

Українська земля і нація перед монголо-тюркським ординським нашестям

На українській землі перед монголо-тюркською навалою було багатодержав'я 14 монархічних незалежних держав-Князівств на чолі з великими князями-монархами.

1169 рік вважається останнім роком існування створеної легендарним великим князем Києславом могутньої централізованої української держави **Великого Князівства Україна** (500-1169, 669 літ), бо в 1169 році суздальський удільний князьок Андрій Боголюб, монголоїд-метис, син Юрія Довгої Руки і половчанки, з половцями здобув Київ, пограбував і поруйнував. Держави Великого Князівства Україна не стало. Раніше адміністративно Велике Князівство Україна на чолі з великим князем ділилося на 14 Удлів-князівств на чолі з князями; Уділи – на Волості на чолі з боярами або воеводцями чи й князьками; Волості – на міста і містечка на чолі з виборними посадниками та села на чолі з виборними старостами (старійшинами).

При розпаді Уділи-князівства виділилися в 14 незалежних держав-Князівств з великими князями на чолі. Утворилися: *Галицька Україна*, *Волинська Україна* (в 1199 р. об'єдналися), *Київська Україна з півостровом Українець* (Крим), *Переяславська Україна з Суряжжям* (“Тмуторокань” по-ординськи), *Чернігівська Україна*, *Турово-Пинська Україна*, *Полоцька Україна*, *Смоленська Україна*, *Владимирська Україна*, *Рязанська Україна*, *Муромська Україна*, *Болгарська Україна* і *дві Республіки Україна-Великий Новгород і Україна-Псков*. Після розпаду Великого Князівства Україна князі Київської – України з 1169 року Гліб Юрич Київський (1169-1171); Роман Ростиславич Київський (1171-1173) та інші вже управляли лише територією свого Київського Князівства Правобережжям від Славутича до Дністра і до моря та з півостровом Українець (Крим).

Розпад держави Великого Князівства Україна почався в 1130-х роках. Найперше відокремилися Галицький Уділ і Уділ Великий Новгород. Великий князь Великого Князівства Україна Із'яслав Мстиславич Український війнами (1150, 1152 і 1154 рр.) старався повернути Галицьку Україну, але зміг. Князь Галицького Уділу-князівства Ярослав Осмомисл (почав відокремлення ще його батько Володимирко) мав багатства від продажу солі, не бажав платити податки в загальнодержавну скарбницю (ординці-половці йому майже не загрозували), відокремився, прийняв титул *великого князя* Галицької України, незалежної держави-монархії.

Волості Галичини великокнязь Осмомисл перетворив на Уділи на чолі з князями, утворив нові менші Волості на чолі з боярами, селами управляли старійшини.

Також не бажали платити податки в загальнонаціональну скарбницю Великого Князівства Україна багаті купецтвом великоновгородці, їм половецькі тюркські орди також не загрозували.

Князів і княжат в українських Князівствах було вже так багато, що нація жартувала: на нашій землі – князь у кожному селі. Ще більше було бояр і бояренят. І кожен хотів мати правління, як не у Волості, то хоч в якомусь місті. Почали постійно воювати-міжусобити по-ординськи за хоч маленьку владу, відбирати один в одного посаду. Настали часи розбрату і міжусобиць по-ординськи, державницького розладу на нашій землі.

Нашестя монголо-тюркської орди з метою виконати великий заповіт гунців

1236 року 600-тисячна монголо-тюркська орда, 600 туменів-полків, 150 тисяч монгольців і 450 тисяч тюркців (*татарців* по-монгольськи) рушили в українські степи. За ними потягнулися тисячі кочів'їв юрт-сіл зі скотом і майном, на багаті високотрав'ям пасовища степів України. Понад мільйонна орда рушила на українські степи Східної Європи та на Подунав'я Південної Європи. Октай-чінгісхан командуючим ордами назначив внука Чінгісхана, свого племінника Батай-хана, монголоїдного на вигляд, з жовтим, аж червоним обличчям, нелюда і мізантропа, безпощадного вбивцю, по-скаженому лютого ординця. Лише така особа могла управляти, руйнувати-грабувати і геноцидити без милосердя.

Перед ордою Батай-хана втікли з Поволжя залишки 40-тисячної тюркської орди кипчатців-половців. Вони пройшли через наші степи, і по лівому березі Дунаю – до Мадярії. Мадяри дали їм для кочування частину степів Семиграддя. Потім половців мадяризували, заставили осісти. Навіть у 19-му столітті на півночі Семиграддя можна було натрапити на села, де говорили кипчацьким тюркським говором. Половецькі орди не виконали *великого заповіту*, то щезли від *самопрокляття*.

1236 року боями без особливих зусиль монголо-тюркська орда колонізувала територію незалежної держави-Князівства Болгарської України (там українці були, крім християнської, і ісламської віри, занесеної сюди ще арабо-хозарськими купцями), впали в битві вої та великий князь Володар Болгарський. Вже після завоювання Болгарського Князівства ординці побили дуже багато українців, бо ці землі були потрібні ординцям для кочування. Лівобережжя Болгара-Волги до Ярун-ріки (Урал-ріки) і гір Камінців (Урал) колонізували ординські кочів'я юрти-села. Боями колонізували і наше Межиморе (нині Кубань) і все Передкавказзя між Каспієм, Українським і Суразьким (Чорним і Азовським нині) морями. Українські гори Казка перейме-

нували Кавказ. Взагалі, всі українські географічні назви перекладали на монгольські чи тюркські, або придумували нові свої. Були переконані і щасливі, що ці території будуть вже навечно тюркськими для кочування. Про такі землі могли лише мріяти. Це не холодні високогірні степи і напівпустелі-солончаки Монголії-Уйгурії. Навіть жаль було ханам, що українців слід нещадно нищити. Працьовиті українці-землероби і ремісники виробляли би для ординців зерно, м'ясо, ремісничі вироби безплатно як ясак-данину. Зимувала 1236-37 року орда на Поволжі та Межимор'ї.

1237 року колонізували наші держави-Князівства Муромську і Рязанську України, зимою – Владимирську Україну. Колонізація давалася нелегко: в Муромі, Рязані, Владимирі та інших містах українські війська і населення боронилися завзято. Багато українців полягло, полягли і великі князі Юрій Рязанський і Юрій Владимирський – не зрадили, не здалися, не втекли. Але й орда мала втрати. Для відпочинку і переформування орди відкочували в південні степи.

1239 року колонізували Чернігівську Україну, спалили Чернігів. Великий князь Мстислав Чернігівський залишив населення держави напризволяще, боягузно втік до Мадярії.

Цього ж року зрівняли із землею Переяслав, населення цієї столиці вирізали, бо хоробро боронилося; загинув у битві і великий князь Олег Переяславський.

1240 року зимою, 4 грудня ст. стилю (17-го за новим стилем), коли замерз Славутич, орди підійшли до Києва. Великий князь Князівства Київської України Михайло Всеволодич Київський (1239-1246) малодушно покинув столицю, втік із сім'єю, скарбницею і дружиною до Мадярії, потім до Германії, де його обікрали. На допомогу боронити Київ великий князь Данило Галицький прислав кілька тисяч воїв на чолі з воєводцем Дмитром Галичаничем. Надіялися, що оборонні мури Києва, добре укріплені перед нападами ще орд половців, здатні зупинити цю орду. Навколо столиці був білий високий мур з вежами і брамами. Крім цього, на київських горбах гордо стояли оточені мурами палати-місто Володимира, палати-місто Ярослава, палати-місто Із'яслава-Святослава, Замкова гора, Копирів кінець; укріпленими були монастирі св. Федора, Янчин, Георгіївський, Ірининський, Софіївський собор з митрополичим муром, Михайлівський золотoverхий собор, церкви Богородиці, Десятинна, св. Миколая, Кирилівська тощо. Оборонних споруд багато, боронитися можна було. Київці мали надію оборонитися. Батай-хан прислав парламентарів здаватися. Київці вбили їх. Поклялися боронитися до останнього і вистояти.

Батай-хан передбачав, що київці не віддадуть так своє славне місто Кия, матір міст українських. Полонені майстри з колонізованих наших держав-Князівств за наказом Батай-хана мусили підготувати стінобитні та вежі для штурму. Дуже не любили і не вміли ординці штурмувати укріплення, але мусили. Тиждень дика орда штурмувала мури і ввірвалася до столиці. Ще тиждень брала внутрішні укріплення і кожен дім. Із захисниками розправлялася хижо, по-звіроординськи, живими не залишала нікого. Хоч прості ординці не знали *великого заповіту*, так робити їм наказали хани. Є легенда помилування пораненого хороброго воеводця Дмитра Галичанича. Хан хотів, щоби він ціною життя порадами допомагав йому завойовувати Галичо-Волинську землю. Воеводець Дмитро відмовився служити Батай-ханові, то добили його. Славна і квітуча столиця України пограбована і зруйнована-сплюндрована до основ (навіть сплюндровано могили великих князів; не відомо, де могила легендарного Кия), залишилися згарища і попіл.

Ординські хани були впевнені, що столиці “проклятого ними великого шайтана Кия” вже не буде ніколи на землі. Про неї забудуть. Територія держави Князівства Київської України офіційно колонізована. Особливо в південних степах появилось багато ординських кочів’їв юрт-сіл.

Весною 1241 р. орда Батай-хана колонізувала Галичо-Волинське Князівство. Великий князь Данило Галицький боязливо покинув на поталу загарбникам державу і націю, втік перед ордою з сім’єю, скарбницею й охороною-дружиною до Мадярії. Народ і вої без великокнязя Данила хоробро боронили рідну землю, своє майно і сім’ї, але їх розгромлено. Столиця Галич, удільні міста Володимир, Теробовля, Перемишль, Ушиця та інші зазнали долі Києва. Галич не відбудовано. Залишив на згадку нащадкам лише назву “Галичина”.

Українська нація вправі гордитися славою своєї війни з колонізаторами монголо-тюркцями. Ні одна столиця Князівств не здалася без запеклої битви, вої і населення билися до останнього, за винятком трьох великокнязів Мстислава Чернігівського, Михайла Київського і Данила Галицького, які малодушно втекли, залишивши свою націю на поталу колонізаторові. Малодушності серед населення історія не записала. Хоча нація була переможена і колонізована, але не здавалася на ласку колонізаторові. Це свідок незламної сили духу нашої нації.

Настала Третя Руїна землі і нації. *Першу Руїну* вчинили *гунці*. *Другу Руїну* – князі, які розвалили єдину могутню державу нації **Велике Князівство Україну**. *Третю Руїну* – монголо-тюркці. Нація гірко тужила і стогнала над трупами своїх дорогих і рідних українців і українців, над розвалинами

своєї економіки-добробуту, архітектури, культурних надбань за **сімсот** літ після Першої Руїни, вчиненої предками цих монголо-тюркських орд гунцями-тюркцями. Чому звиродніли князі славної династії Кия? Женилися на ханочках-половчанках, то нащадки стали метисами-ординцями, мутантами? Чому залишали націю напризволяще? Чи такою має бути еліта нації? Сором перед націями світу за таку недержавницьку еліту-шкурників.

Поза ординською колонізацією залишилися ще 5 дрібніших наших держав-Князівств: Смоленська Україна, Турово-Пинська Україна, Полоцька Україна та дві Республіки України – Великий Новгород і Псков. Вони були в лісовій зоні, ординці любити степ, не любили лісів, то поки що залишили їх у спокої. Нація готувалася терпеливо пережити і цю колонізацію, жила надією здобути незалежність, бо колонізатори приходять і відходять. Треба хитро пережити чергову колонізацію, і зберегти націю. Мали надію, що новий Киеслав знайдеться. Нація не знала про *великий заповіт* гунців, не знала про вготовану їй ордою недолу.

За літо й осінь 1241 року монголо-тюркська орда пройшла Південну Польщу, зруйнувала столицю Краків. Посланий загін орди вглиб Чехії розгромлений чехцями, чим зупинено нашестя на Германію, але це мало вплинуло на загальний хід подій. Вдершись до Мадярії, ординці зруйнували Буду-і-Пешт, багато міст і сіл. Далі руйнували Сербію, Хорватію, Словенію, дійшли до Трієста. Ніби був заповіт Чінгісхана “дійти до останнього моря”. Батай-хан вважав, що дійшов. Йому пояснили, що ще слід увійти до Італії, перейти Альпи – до Галлії – там буде океан, або “останнє море”. У нього не було війська. Втрачено багато орди, зосталася третина від початкової кількості. Поповнення не прислали. Він єдиний, хто виконав заповіт Чінгісхана. Що робити далі? Подунав’я заселяють сербці, мадярці, хорватці, словенці. Вирізувати всіх неможливо. Мадярці – наполовину тюркці. Не вирізувати своїх! Для кочування великої орди в Подунав’ї мало степів.

1241 року орда Батай-хана воювала з визвольним рухом колонізованих народів Подунав’я, які почали активну народну (партизанську понинішньому) війну. Ординців вбивали поодиночці і групами. Жорстокі карі не допомагали. Завоювати легше, ніж утримувати в колонізаторстві. Ординці пастухи-воїни вже не хотіли воювати. Були дуже невдоволеними. Вони не привикли захищатися. Привикли нападати, грабувати, руйнувати, з добичею йти в степи. Ординці-воїни нагабували повні арби і вози добра, по кілька жінок, воліли повертатися в степи, тішитися нагабованим. Нелегко було мізантропові ханові Батаю: ні наступати, ні відступати.

У грудні 1241 р. помер Октай-чінгісхан тенгріанської кочової ординської колоніальної імперії Монголії. Передбачався курултай-з’їзд, великий

сабантуй і вибори чінгісхана в столиці Хара-Хоріні або Каракорумі-сараї. Батай-хан був впевненим, що чінгісханом оберуть його. Він повторив великий подвиг “Бича Небесного” Баламбея-кагана. Не вдалося повторити подвиг Аттілея-кагана, який розгромив Рим-колонізатор, завоював Західну Європу. Від’їжджаючи на курултай, Батай-хан наказав орді-армії залишати Подунав’я, перекочувати в українські степи. Двома берегами Дунаю, грабуючи і руйнуючи, ординці перекочували. Пограбували і знищили все на півострові Українець (Крим по-колонізаторськи), особливо зруйнували ретельно нашу військово-морську базу Корсунь (Севастопіль по-колонізаторськи), щоби ця наша військово-морська база, тисячолітня слава України ніколи не відбудувалася. Орді військово-морська база не потрібна.

Зруйнували центр півострова Українець Нов-Град (Неапіль по-еллінськи, Сімферопіль по-колонізаторськи) та всі інші порти. З господарських, архітектурних і культурних надбань нації за багато століть тут залишилися руїни.

У Каракорумі-сараї Батай-хана чекало гірке розчарування. Його дядько, син Чінгісхана Гаюкай, який був певний час при орді Батай-хана, бажаючи стати чінгісханом, наговорив на курултай придвірній еліті, нойонам-ханам про невміння і нездатність Батай-хана управляти. Ніби завойовував Україну Гаюкай, а Батай-хан присвоював цінності, підбирав і міняв жінок, навіть пиячив тощо. Замість тріумфу в Каракорумі-сараї Батай-хан зустрів льодовий прийом еліти. Найбільше дорікали, що вивів орду з Потисся, “священної землі гунців”. Це священна земля гунців, де мають жити їх нащадки. Наказали: негайно повертатися, на колонізованих українських землях утворити колонію Великий Улус. Вздовж Верховини поставити прикордонні тумени, щоби в будь-який час можна піти на Потисся. Батай-хан лютував і радів водночас, – міг бути і вбитим. Щоби його не дражнити, бо міг повернутися з ордою і захопити владу, хоч його орда була дуже далеко, вирішили поки що чінгісхана не обирати. Залишили правителькою Монголії-колонізатора жінку померлого чінгісхана Октая – чінгісханшу Тюркей (1241-1246).

Від розміщення прикордонних туменів орд вздовж Верховини залишилася українцям на пам’ять топоніміка: місто Турка (раніше Тюрка) – перед Ужоцьким; село Тухля – перед Ворітським, Татарів – перед Яблуніцьким перевалами тощо. Ми зовсім не звертаємо уваги, звідки ці назви.

Утворення на завойованих українських землях Великого Улусу Алтай-Орда (“Золота”)

(1242-1279, 37 років)

Батай-хана описують типовим монголоїдом: низьким і товстим, пузатим, кущоногим з круглою великою головою, товстими лицями жовтими до почервоніння, маленьким сплюснутим носиком, глибокими і скісними очима, які при лютості горіли вогнем очей тигра навіть вдень; мало хто міг витримати цей погляд. На диво запальний і лютий, кровожерний і безпощадний мізантроп щодо неординців.

1242 року Батай-хан своїм ярликом-указом на колонізованих українських землях створив **Великий Улус** хантенгріанської кочової ординської колоніальної імперії Монголії під назвою **Алтай-Орда** (“Золота Орда” в москвинському перекладі). На Волзі при Ахтубі побудовано нову столицю Батай-сараї, з палатою для хана та юртами. До складу Великого Улусу Алтай-Орди насильно колоніями включено шість завойованих українських Князівств: *Болгарську Україну, Рязанську Україну (до неї приєднано Муромську), Владимирську Україну, Чернігівську Україну, Київську Україну (до неї приєднано Переяславську) і Галичо-Волинську Україну.*

Всі колонізовані Князівства отримали статус ординського Улусу-автономії: в них залишалася українська адміністрація на чолі з великим князем, кордони, поділ на уділи, волості, міста і села; місцеві закони “Українська Правда”; невелика армія; бюджет і гроші; мова і писемність, християнство тощо. Усі великокнязі цих українських Улусів мусили поїхати до Батай-хана на співбесіду, отримати *ярлик і пайцзу (охоронну нагрудну табличку) і титул хана*. До кожного великокнязя, хто отримав ярлик і титул хана, Батай-хан направляв *б а с к а к а*, свої “*очі і вуха*”, з гарнізоном ордочки, охроною баскака, але на утримання великокнязя-хана. Баскак керував великокнязем-ханом і збирав ясак-данину (10% від усіх прибутків громадян, крім духовенства) та ще 15 різних поборів на користь Орди. Фактичними правителями українських Улусів стали баскаки (як при Союзі РСР-колонізаторі – парткоми).

Першим поїхав 1243 р. за ярликом великокнязь Владимирський Улусу Ярослав Всеволодич Владимирський (1243-1247) і відносно легко, для приманки іншим великокнязям, отримав ярлик і титул хана. Їздили в Батай-сараї 1246 р. Данило Галицький, Андрій Чернігівський, Олег Рязанський (цього 6 літ тримали полоненим в Орді, управляв Рязанським Улусом бас-

как, лише в 1252 р. дали ярлик, пайцзу і титул хана Рязанського Улусу), Брячислав Болгарський.

Великий Улус-колонію Монголії-колонізатора Алтай-Орду на українській землі утворено, частину українських земель і нації колонізовано.

Історично правдива поява назви “Русь”

Повернувшись до Києва на князювання після втечі, великокнязь Улусу Київська Україна Михайло Всеволодич Київський (1239-1246, 7 літ) з дозволу Батай-хана в 1242 році знову став великокнязем, бо не воював з Ордою. Столиця була зруйнована так, що не знайшлося цілого будинку для великокнязя. Йому збудували будиночок на острові. Він всім серцем ненавидів все тюркське, в тім числі не переносив назви “Улус”. Не бажав писати “Київський Улус”, що в перекладі означало “Київське Кочів’я”, бо населення Київського Князівства – не кочовики, а осілі землероби-тваринники. Чи він сам придумав, чи хтось підказав йому подібну і співзвучну назву. З 1243 року став писати замість “Київський Улус” – “Київська Русь”. Цю назву взято від стародавнього і позабутого слова “русити”, що означало “землеробити”. Назву русити-землеробити і вживалося від Поділля до Заверховиння до 500 року, до великокнязя Кия, поки була Волость Україна Руситців на Поділлі, а землеробів називали руситцями. При Великому Князівстві Україна Волость Україну Руситців за новим адміністративним поділом перейменували на Київську Волость. Назву “руситці” не було потреби вживати, вона вийшла з ужитку. В наших степах землеробити називалося “арити” (нині похідне – орати), то землеробів називали арійцями. В лісовій зоні, де землеробство було лише по полянах, землеробити називалося – “полянити”, а землеробів називали полянцями.

То виходило: назва Київська Русь – Київська Землеробія. Баскакові великокнязь Михайло пояснював, що “Русь” по-українськи зовсім тотожне “Улус”. Інші князі наших Улусів також стали писати замість Улус – Русь: Владимирська Русь, Рязанська Русь, Галичо-Волинська Русь, Чернігівська Русь, Болгарська Русь.

Так вперше в нашій історії, в 1243 році, появилася при його придумана нова назва українських автономій-держав, не вживана раніше, назва **Русь** замість Улус. У такій назві нація не мала потреби. Ця назва ворожа нації, хоч з нашої мови і назви, бо появилася і розумілася як ординсько-колонізаторська, як “Русь”-колонія Орди. Ворожою і колонізаторською для нації залишається і досі. Причину і час появи назви “Русь” добре знають тільки еліта москвинських руських тюркців, але приховують справжню суть, їм по-колонізаторськи не вигідно розкрити історичну правду. Пишуть, ніби не вдається дослідити появу назви, або навмисне запутують це питання. Тішаться, коли, позбавлені правдивого знання появи цієї назви, українці виводять її від ріки Рось тощо. Ще більше їх радує, що українці від незнання приймають цю назву як справжню історичну назву своєї нації і держави, невдоволені, що цю назву присвоїли собі і москвинці. Більше того, при Іванові III почали переписувати нашу історію України москвинці-колонізатори і ввели назву “Київська Русь” замість **“Велике Князівство Україна”**. Ніби і при великокняжіннях Святослава, Володимира і Ярослава Мудрого, їх попередників і нащадків вживалася назва “Київська Русь”. Назву “Велике Князівство Україна” усунули звідусіль, ніби її ніколи в історії нації і не було. Попробуйте знайти нині цю назву в написаних колонізаторами “наших” історіях. Хитрий ордоколонізаторський обман, який ніби доводить про “єдину колицку” українців і руськців. А оригіналів наших літописів нема, їх знищили і замінили “списками”-копіями, переписаними з колонізаторських потреб у москвинських монастирях, яким не можемо вірити. То не наші літописи, а москвинські-ординські колонізаторські лжетворіння. Хитрий Батайхан погодився на назву “Русь”, ніби тотожну і співзвучну “Улус”, навіть зрадив, але зажадав, щоби і населення називали цією назвою: “руситці” чи “русії” (по регіонах України стали називатися різними варіантами цієї назви: русичі, русини, руснаки тощо). У невизначеному значенні, що це за назва така і звідки взялася, вживається подекуди досі. І українці по регіонах понині не усвідомлюють: звідки така неукраїнська назва? І для чого?

В ордах споконвічно була традиція, що підкорена орdochка мусила офіційно приймати назву васала, свою назву втрачала, або лише таємно стару назву передавали нащадкам від покоління до покоління. Батайхан якраз думав: яку нову назву дати колонізованим українцям? Залишати їм національну назва не можна – ця назва кличе їх на боротьбу з колонізатором за незалежність. Великокнязь Михайло Київський, не відаючи, дуже вчасно допоміг Батайханові.

Таким чином, назва руситці замість українці насильно по-ординськи введена Батайханом. Це видумана назва, як пізніше царем
20

Петром I Розпиначем – малороси. Назви “Русь” і “руситці”, “Київська Русь”, “Галичо-Волинська Русь”, “Владимирська Русь” тощо – ординські часів його, введені насильно Батай-ханом.

Назви “українці” і “Україна” Батай-хан строго по-ординськи заборонив назавжди, бо ця назва викликала в нації ненависть до колонізатора і потребу визволення. Назва “Русь” якраз стала йому в пригоді. Строго заборонив і наші державні символи – Тризуб і синьо-жовті прапори. Замість герба Тризуба Батай-хан дозволив вживати церковний символ на хоругві голову Спасителя. В Орді прапорами були хвости коней на держакках.

Наступні колонізатори землі і нації нашої Литва-колонізатор і Польща-колонізатор також боялися і не дозволяли, зневажали і висміювали, перекручували назви “українці” і “Україна”. Литовці-колонізатори заставляли називатися “руситці”, а полякці-колонізатори примушували й офіційно називали “русине” або “малополяци”.

З 13-го століття москвинці так вдовбали в історіях, пресі і книгах, школах і установах нашої нації назву “руситці” і “Русь”, зазомбили цими назвами націю до такої міри, що нація стала сприймати ці назви “руситці” і “Русь” як свої рідні, навіть споконвічні. Навіть поважні наші вчені стали писати Україна-Русь. Простім їм, бо то були такі затуманені часи колонізаторства.

Москвинська тюркська нація міняла свою назву двічі: в 1721 році цар Петро I перейменував цю націю “великоросцями”, а імперію – не історичною, а видуманою назвою – “Росія”, співзвучною і стилізованою “Улусія”. В 1921 році більшовики замінили великодержавну назву великоросці на “русские”, яка діє і нині. Це зовсім пантеличить багатьох з нашої нації. Чимало осіб нашої нації вважають назви “руситці” і “Русь” своєю і переживають, що нею назвалися москальці. Не треба кремпуватися. Якби ця назва була справді українською, а не ординською, москальці не назвалися б нею ніколи! Нехай користуються назвою Русь-Улус, бо то їхня ординська з часів його колонізаторська назва. Назва їм рідна і мила. Інші тюрки називають москвинських тюрків “урус”, зберігаючи подібність “улус”. Цар Петро I (Розпинач по-українськи) перейменовував нашу націю назвою “малороси”, а землю – “Малороссія”. Нація не прийняла і з гідотою відкинула цю колонізаторську назву. Не зуміли москвинці і цією назвою зазомбити нашу націю. Хіба треба було всюди назву “Київська Русь” замінити на “Малороссія”, що в часи царя Петра I було вже неможливим. Нашій нації не слід хвилюватися цими колонізаторськими назвами, а треба знати правду про назви і насміхатися з потуг москвинців-колонізаторів.

Сильна духом наша нація зберегла свою з 2-го тисячоліття до нової ери національну назву “українці” і “Україна”, які тоді замінили прадавні назви

“слов’янці” і “Україна Слов’янців”, зуміла пронести через чотири тисячоліття; зуміла зберегти і свою національну символіку з тих часів – синьо-жовтий прапор і герб Тризуб. Ні колонізаторські зміни назв і символіки, ні тортури і тюрми, ні підкупи частини нашої продажної еліти, ні Берези Картузкі і ГУЛАГи не похитнули націю. Нація не зрадила своїй споконвічній і рідній серцям і душам назві.

Великокнязь Михайло Київський не бажав їхати до Орди. В 1246 році баскак насильно привіз його. Михайло не хотів підчинитися ординським церемоніям, Батай-хан наказав його вбити.

Націю повсякчас гризла єдина думка: доки триватиме ця монголо-тюркська ординська колонізація? Як визволитися і відновити свою незалежну державність без колонізатора?

Алтай-Орда – самостійна кочова тюркська ординська колоніальна імперія

(1279-1503, 224 роки)

Після Батай-хана ханували: його син Сартакай-хан (1255-1257). Сартакай-хана вбив його рідний дядько, брат Батай-хана Беркай-хан (1257-1263). До цього він був ханом Ак-Орди, то тимчасово об’єднав Ак-Орду з Алтай-Ордою. Далі ханом був Манглай-Тімурай (1263-1280, фанат ісламу).

1279 року саморозпалася Монголія-колонізатор, бо чінгісхан Хулібай завоював Китай і став імператором Китаю, заклав основи монгольської династії Юань (панували майже сто літ).

Великі Улуси – *Чагатай-Орда* (Середня Азія), *Киргиз-Орда* (басейн Іссик-Куля), *Ак-Орда* (Сибір-Казахстан) і *Алтай-Орда* на українських землях стали самостійними, їх хани стали титулувати себе *чінгісханами*.

Алтай-Орда отюрчилася, ханів-монгольців відсунули від влади. Чінгісханами стали **тюрки**: Туданей-Менглей-чінгісхан (1282-1284), Телебугей-чінгісхан (1284-1291), Тохтей-чінгісхан (1291-1312), Узбекей-чінгісхан (1312-1341, 29 літ).

На чінгісханування Узбекея припадає найвищий розквіт імперії Алтай-Орди, пік її могутності; з 1315 року Узбекей став насильно вводити державною релігією іслам. Після нього почалися міжусобиці і занепад цієї колоніальної імперії. Ісламізація Орди принесла лихо українській нації, бо українців намагалися ісламізувати. Стара тенгріанська шаманська віра була простою, без письменності і священних книг, духівництво-шамани тенгріанізації не

проводили. Шаманство було спадковим і дуже складним для вивчення, передавалося батьком-шаманом дітям шаманів з малоліття, опанувати його українці не змогли би, або дуже довго і важко опановували би. Нова віра *ісламізм* мала священні книги *Коран* і *Суну*, зрозуміле богослужіння, духівників – *мулл*, будувалися мечеті.

Литовська християнська колоніальна імперійка

(1315-1569, 254 роки)

У Східній Європі знайшлася нація, яка стала проти гунординської тюркської ісламської колоніальної імперії Алтай-Орди, зуміла в Орди відвоювати-колонізувати частину українських земель. Це невелика прибалтійська нація *л и т о в ц і в*. Ще в 4-му столітті під натиском кочових гунських орд предки литовців залишили свої азійські зауральські землі, перейшли гори Урал до Східної Європи на українську землю. Століттями просувалися лісами на захід, прийшли до Балтики, зупинилися, осіли, перейняли в української нації цивілізацію і пристосували для себе, не асимілювалися, зберегли свою націю.

У 1201-1202 роках на береги Балтики, на землю литовського невеликого племені прусців прибули колонізатори-геноцидники і мізантропи лицарі-воїни *х р е с т о н о с ц і*, направлені папою римським і германським імператором на вертати “поган” і православних Східної Європи на католицтво. На вертати не місіонерством з хрестом, а мечем і вогнем. Це була потаємна спроба германського імператора колонізувати Східну Європу. Хрестоносці колонізували побережжя литовців-прусців, будували замки-монастирі для своїх лицарських гарнізонів.

Відокремлені між собою литовські лісові маленькі племена-державки змушені були об’єднуватися в єдину державу для оборони своєї землі і нації від хрестоносців-колонізаторів. Хто першим їх об’єднував, історія не називає. Об’єднувачем називають великого князя Міндаугаса (1230-1263). Він назвав державу **Велике Князівство Литва** (за давнім українським зразком **Велике Князівство Україна**).

Після поразки в битві з хрестоносцями “погани”-литовці в 1251 році мусили прийняти католицтво. 1253 року Міндаугас отримав від папи корону і титул короля. 1258 року загін алтайординців напав на литовські землі грабувати, литовці їх розгромили. 1260 року король Міндаугас розгромив значне військо хрестоносців під Дурбе. Після чого литовці мали перепочинок.

Міндаугас заключив союз з Галичо-Волинським Улусом Руссю-Королівством (породичався, видав дочку за сина Данила Галицького княженка Шварна). Великокнязь (від титулу короля відмовився) Міндаугас відрікся від нав’язаного насильно католицтва, прийняв православ’я, замість латинського державним алфавітом ввів кирилицю. Неконтрольовані грабницькі орди нападали на литовські землі в 1275, 1278, 1282 роках, але кожен раз розгромлені, що вважалося тоді дивом. Економічні (землеробсько-тваринницькі) і людські ресурси Великого Князівства Литви були обмеженими. Тримати велике військо для війн не було можливості. Шукаючи виходу, великі князі Литви почали колонізацію українських земель.

У 1310-1315 рр. Литва війною колонізувала незалежні українські Князівства Полоцьку і Турово-Пинську України. Цим колоніям гарантовано автономію. Але згодом усунено українських князів, поставлено литовських князів зі збереженням ніби української автономії. Литовські князі хрестилися українськими церковно-православними іменами, вивчали українську мову в українських автономіях Полотщині і Турово-Пинщині.

Литва стала колоніальною імперійкою, бо вже мала в своїй державі чужі українські землі і населення.

Колонії зміцнили Литву економічно і людністю, українське військо з національною символікою – синьо-жовтими прапорами і Тризубом – стало частиною литовської армії. Після завоювання Литвою-колонізатором Полотщини і Турово-Пинщини самостійними українськими державами залишилися лише три: Князівство Смоленська Україна та дві Республіки Великоновгородська і Псковська України.

Колонізація Литвою-колонізатором Полотщини і Турово-Пинщини розлютила Узбекей-чінгісхана Алтай-Орди-колонізатора, який вважав, що колонізувати українські землі має “право” лише Орда. 1315 року він направив кілька туменів орди відвоювати в Литви-колонізатора ці землі, приєднати колоніями до Орди. В кількох запеклих битвах перемогли литовські та українські війська в складі литовських. Литовці приємно здивували Європу. Досі усі тремтіли перед Ордою, вважали її орду-військо непереможеною, а військову міць і людські військові ресурси невичерпними. Європа постійно чекала нового нашестя голодної і жадібної до грабування орди. Перемога литовців була для української еліти гідним для наслідування прикладом. Та українська еліта за 75-ліття ординської колонізації вже звикла і пристосувалася до іго, зледачіла духом і тілом, не думала про націю і незалежну державність, а про свою розкіш.

Алтай-Орда не посилала на Литву-колонізатора орду чотири роки. Литовці осмілилися.

1319 року великий князь Литви-колонізатора Гедимінас (1316-1341, 25 літ) повів війська на Галичо-Волинське Королівство-Улус, колонію Алтай-Орди. Королями-ханами Галичо-Волинського Королівства Улуса-Руси були брати Андрій та Лев II Юрійовичі. Андрій управляв Волинським Уділом. Литовці облягли удільний центр Володимир на Волині і закликали здатися. Загін ординців не дозволив нашому війську здавати місто. Військо Гедимінаса здобуло Володимир, у битві загинув король-хан Андрій. Удільне місто Володимир поруйновано, багато міщан перебито чи покалічено, мешканці втратили житло і майно. Військо Гедимінаса зимувало в міцному замкові Луцька. Великий князь Гедимінас оголосив Волинь колонією Литви-колонізатора, поставив князем у Луцьку свого сина Любарта, який охрестився по-православному Дмитром. Волинь стала третьою українською колонією Литви-колонізатора. Узбекей-чінгісхан не посилав орду відвоювати Волинь. Волинь вийшла з-під іго Алтай-Орди-колонізатора. Колонізація Волині збільшила матеріальні і людські ресурси Литви-колонізатора.

У 1320 році війська Гедимінаса пішли на Київ. Їм назустріч вийшов тумен орди, рать великокнязя-хана Станіслава Київського, раті удільних князків-ханків Олега Переяславського, Лева Луцького і Романа Брянського. В битві на ріці Ірпені литовсько-українське військо розгромило ординське і українське війська. Недобитки з великокнязем-ханом Станіславом Київським, Олегом Переяславським, Левом Луцьким і Романом Брянським втекли на Рязанщину. Гедимінас обляг Київ. Ні Орда, ні великокнязь-хан Станіслав Київський не прийшли на виручку Києву. Київ здався, щоби уникнути руйн, людських втрат і майна мешканців. Гедимінас поставив свого племінника Міндаугаса з гарнізоном намісником у Києві. Гедимінас повів війська на Чернігів. Чернігів здався. Литва-колонізатор відвоювала в Алтай-Орди-колонізатора Улуси Київську Русь і Чернігівську Русь. Це був великий і несподіваний удар по престижу Алтай-Орди-колонізатора.

В Орді залишилися Улуси Владимирська і Рязанська Руси. Український Улус **Болгарську Русь** півроку назад ліквідовано, бо цю землю заселили ординці, заставляли отюрчуватися або суцільно згеноцидили українців, утворили тут Улус Казан-Орду. Орда збирала і посилала орди-війська відвоювати українські Улуси Київську і Чернігівську Руси. Посольство Орди вимагало від Гедимінаса повернути ці землі. Гедимінас уклав мир з Ордою. Литовські війська вийшли з цих земель.

Великий князь Литви-колонізатора Гедимінас і Узбекей-чінгісхан Алтай-Орди-колонізатора правили одночасно, навіть померли одного року, то під час правління старалися перехитрити один одного.

Великокнязь Гедимінас старався бути хитрим з колонізованими українцями: знімаючи з посади великокнязя-українця і ставлячи на його місце свого сина чи князя-литовця, заставляв цих литовців хреститися православам і приймати українське ім'я (найперший приклад – син Любарт-Дмитро, князь Волинський), вивчати і розмовляти з населенням українською мовою. Українські війська не ліквідував, а дозволив національну символіку – синьо-жовті прапори і Тризуб, українські військові статут і команди. Знав, що призвані до литовського війська українці не будуть вивчати литовську мову, не будуть відчувати себе повноцінними воями і добре воювати. Навіть лицемірно називав себе великим князем Литви-Руси. Найголовніше – також заборонив вживати в імперії назви “українці” та “Україна”. Мовляв, коли в більшості земель, які в Орді, нова назва “руситці” і “Русь” – то єдиний, мовляв, народ має мати єдину назву. Колонізатор – завжди колонізатор, а не свояк. Як і Орда, боявся назв “українці” і “Україна”, які могли збуджувати колонізовану націю до визволення. Назва “руситці” і “Русь” ніби присипала українців. Це не присипляло націю: нація постійно думала і теоретично шукала шляхів визволення від колонізації. Для чого терпіти присутність на своїй рідній землі колонізатора-іноземця, чути його колонізаторську мову, терпіти його військо, платити податки, які зміцнюють колонізатора і дуже збіднюють націю? Чому терпіти бездержавність? “Найкраща автономія” – це не незалежна держава; це тремтіння колонізатора перед колонізованими, і намагання замаскувати чи пом'якшити колонізацію; це тремтіння і колонізованих перед колонізатором. Запобігання Гедимінаса перед українцями був видимий обман, яким задурити націю неможливо. Успіхові Гедимінаса дуже сприяли самі українці, бо їх війська непогано воювали на його боці. Українці з двох зол-колонізаторів воліли землеробську християнську Литви-колонізатора, ніж кочову ісламську Алтай-Орду-колонізатора. Колонізовані нації завжди мусять вибирати менше зло.

Цей вдалий похід литовських і українських військ Литви-колонізатора на Улуси Київську і Чернігівську Руси ще раз вразив Орду, а ще більше Європу, розвіяв колишню всемогутність Орди. Узбекей-чінгісхан боявся, що Гедимінас відвоює всі українські Улуси, крім Рязанського, найближчого до Орди, то не буде ясака-данини в скарбницю чінгісхана, не буде ясака-зерна для харчування орди, не буде чудових пасовищ українських степів, не буде поступово виконано *великий заповіт* предків-гунців. Узбекей-чінгісхан шукав виходу з положення і мусив знайти. І, здавалося йому, знайшов.

За прикладом Улусу **Болгарської Руси**, який заселено тюрками-ординцями, вирішив заселити ординцями і ліквідувати Владимирський Улус. Улус Владимирська Русь – лісистоболотистий, мало давав ясаку-

данини, але займав дуже вигідне положення серед українських держав і держав-автономій для завоювань. Улус Владимирська Русь на півночі межував з Республікою Великоновгородською Україною; на заході – з незалежним Князівством Смоленською Україною, яку не чіпали, бо була ніби бар'єром між Литвою-колонізатором і Алтай-Ордою-колонізатором; від неї близько до Турово-Пинщини і Полотщини; на південному заході – з Улусом Чернігівською Руссю, а від нього близько до Улусу Київської Русі. Віддавати таку землю Литві небезпечно. Це чудовий плацдарм Алтай-Орди для колонізаторства усіх українських земель. Улус Владимирська Русь, гляди, може добровільно перейти до Литви. Що тоді?

Такі обставини і заставили Узбекей-чінгісхана заселити Улус Владимирську Русь тюрками-ординцями і перетворити Владимирську Русь-Улус в Москву-Орду в 1328 році.

РОЗДІЛ 2. ЖИТТЯ МОСКВИНЦІВ В ТЮРКСЬКОМУ КИПЧАЦЬКОМУ ОРДИНСЬКОМУ УЛУСІ МОСКВИ-ОРДИ В 14-МУ СТОЛІТТІ

(у 1328-1400 роках)

Великокнязі-хани Улуса Москви-Орди в 14-му столітті

1328-1340 (12 літ)	–	Іван I Данилович Московський Калита
1340-1353 (13 літ)	–	Семен Іванович Московський Гордий
1353-1359 (6 літ)	–	Іван II Іванович Московський Кроткий
1359-1362 (3 роки)	–	Дмитрій I Константинович Московський
1362-1389 (27 літ)	–	Дмитрій II Іванович Московський Донської
1389-1425 (36 літ)	–	Василій I Дмитрович Московський Темний

Коротенька довідка про Москву-сарай

Територія навколо нинішньої Москви-сараю була власним маєтком знатного українського боярина Степана Кучки. Його центральна боярська садиба була поруч у Кучково (Кусково, нині в межах Москви-сараю). Боярин Кучка був настільки знатним і багатим, що на його дочці женився син великого князя Юрія Довгої Руки Андрій з прізвиськом Боголюб. Де, власне, нині сарай Москва, був примітивний місток через річку Смородинку (Москва-ріка нині).

Будучи гостем у боярина Степана Кучки в 1147 році, великокнязь Владимирського Уділу Великого Князівства Україна Юрій Довга Рука з воями і найманими рядовичами Степана Кучки побудував на горбові при річці Смородинці, де до неї впадає річка Неглинна, січ-острог. Тут під охороною січ-острога мав виникнути і виник торговий посад-містечко М о с т в а. Річковими торговими шляхами возили товари для торгівлі. При Івані Калиті тюркці стали вимовляти назву Моства по-своєму – М о с к в а. Такою тюркською назва нової столиці Москва і закріпилася. Січ-острог тюркці називали по-своєму – кремнік, згодом назва змінилася 1331 року на – кремль. Ріку Смородинку також стали називати Москва-ріка.

У великих князів-ханів та їх братів Владимирського Улусу традиційно було так багато синів, що на кожного не вистачало Волостей і міст для Уділів. Тому раді були отримати в управління хоча б посад-містечко. Населення гірко жартувало: на Владимирській землі – князь у кожному селі. То й утворювали великокнязі-хани Уділи в посадах-містечках. Наймолодшому синові великокнязя-хана Олександра Невського Данилові, коли підріс, не вистачило Уділу для правління. В 1276 році утворено новий Уділ Моствовський з посадом Моствою. Данило Моствовський князував-ханував в 1276-1303 роках.

Після князя-хана Данила в цьому Уділі князували-ханували сини: Юрій Данилович Моствовський (1303-1319, 16 літ), після нього – його брат Іван Данилович Моствовський Калита (з 1319 року). В 1328 році Іван Калита Московський став великокнязем-ханом Улуса Москви-Орди на території бувшого Улуса Владимирської Русі. Цю династію називали московськими данилістами з династії долгоруких. Династія ця закінчилася в 1610 році на наймолодшому синові Івана Грозного цареві Дмитрію III Івановичеві, якого москвинські історики-тюркці образливо назвали Самозванцем (1605-1610).

Хто міг передбачити тоді, що Москва-Орда або Московія стане наступницею Алтай-Орди і постійно століттями по-ординськи буде нападати, колонізувати-грабувати сусідні землі і нації? Хто міг передбачити хитрість москвинської тюркської ординської еліти, яка, прийнявши давньоукраїнську мову і православ'я, хитро-лицемірно перед усім світом називатиме себе “слов'янцями”? А тюркців запевнятимуть, що вони також тюркці-ординці.

Тюркці-москвинці лицемірно називалися не просто слов'янцями, а старшими “братами” усіх слов'янців, бо за кількістю населення ці неслов'янці ніби стали першими серед слов'янців. Культивують Панслов'янізм і свої претензії колонізувати-панувати над всіма слов'янцями. “Бідні” ж слов'янці, на лихо, слабо усвідомлюють цю жорстоку хитрість нащадків золотоординців.

Великокняжіння-ханування Івана I Даниловича Московського Калита*(1328-1340, 12 літ)*

Особа Івана I понура і жорстока, скупа і немилосердна, люта до отупіння, до всіх відносився з підозрінням, яке не проходило ніколи, любив фанатично нагромаджувати багатства, в чому не знав міри, завжди носив мішок-калиту для срібла-золота, за що назвали його Калитою (Мошонкою або Гаманцем). Вперше збагатився, коли з ордою руйнував Твер і сусідні посади.

Узбекей-чінгісхан так довіряв йому, що не приставив баскака, доручив самому Іванові Калиті збирати ясак-данину для державної скарбниці чінгісхана. Це було вперше в українських Улусах-колоніях. Іван Калита, корумпуючи, багатів і на збиранні ясака, довів удільних князків та населення до економічної розрухи, чим полегшував панування колонізатора, бо населення думало, як би вижити, а не боротися з колонізатором.

Ординські ханки, беї, мурзи і улани, яких мусив приймати на свою д в о р я н с ь к у службу, зробили Улус Москву-Орду своїм “пасовищем”, захоплювали в свою приватну власність землю міст, посадів і сіл, а селян поступово закріпачували, заставляючи безплатно працювати на “дворянській” землі. Посади і міста назвали своїми прізвищами, особливо довкола Москви. Коли пильно оглянемо топоніміку нинішньої Московської області, переконаємося, що назви – ординські: Шереметей-бей назвав своє село Шереметево, Кашей-бей – Кашино, Баскак – Баскачі, Єльдігей – Єльдігіно, Дорохей – Дорохово, Мураней – Мураново, Єршей – Єршово, Гірей – Гіреево, Жукей – Жуково, Опалей-хан – Опаліханово (Опаліха), Бородей – Бородіно, Можай – Можайськ, Рузей – Рузово (Руза), Косей – Косіно, Рамей – Раменське, Туригей – Туригіно, Шатурей – Шатура, Мещерей – Мещорське, Черкізей – Черкізово, Лужкей – Лужки і т. д. Ординська більшість топоніміки і нинішньої Москви-сараю. Все українське населення Москви-Орди ставало кріпаками дворян-ординців, чого по українських землях до цього часу не було.

Чорною заздрістю глядів Іван Калита на багатства від торгівлі сусідів українських боярсько-купецких Республік – Великий Новгород і Псков. Тим паче, що осадники ординці тюркці-дворяни привикли нападати-грабувати, мати нетрудові прибутки, вимагали від Івана Калита звичних їм грабіжницьких походів. 1329 року Іван Калита оголосив похід на Великий

Новгород і Псков, ніби проти бувшого великокнязя-хана Олександра Владимірського, якому дали притулок.

Купецтво Великоновгорода відкупилося 5 тисячами сріблом, що заспокоїло Калиту і його оточення. Українська Республіка Великий Новгород був дуже багатим від полюддя-податків, промислів на землях від Студеного моря (океану) до Уралу, а найбільше від торгівлі з Ганзою – торговим об’єднанням 160 германських міст, які вели обширну торгівлю в 12-17 століттях.

1330 та 1337 рр. Іван Калита посилав Узбекей-чінгісханові багаті подарунки. 1338 р. Узбекей-чінгісхан несподівано помилював ярликом великокнязя-хана Олександра Владимірського і запросив до Сараю. 1339 року Іван Калита поїхав до Сараю (Саратова нині) з великими подарунками і синами, яких представив чінгісханові з наміром, що власне після нього когось з синів чінгісхан поставить великокнязем-ханом Москви-Орди, а не хан-ординця чи Олександра Владимірського. Іван Калита під’юдив чінгісхана так, що той наказав порубати Олександра на куски. Взагалі, Узбекей-чінгісхан – вбивця 15-ти українських удільних князів-ханів. Узбекей-чінгісхан радив Калиті завоювати незалежне українське Князівство Смоленську Україну, поки її не завоювала Литва, дав орду на поміч. 1340 року Іван Калита повів рать-орду на незалежну українську державу Князівство Смоленську Україну. Кордон між Москвою-Ордою і Смоленською Україною проходив дуже близько від Москви – за Волоколамськом, що турбувало Івана Калиту, то було би добре приєднати Смоленщину до Улуса Москви-Орди, відсунути кордон далеко на захід.

Смоленці завжди відзначалися хоробрістю, то на чолі з великокнязем Іваном Смоленським відбили облогу своєї столиці, заставили рать-орду Калита втікати з їх землі. Розлючений Калита погрожував Великому Новгороду, вимагав данини. Великокнязь-хан Калита по скупості відбирав землі в своїх же удільних князів у свою приватну власність, щоби мати більше податків для особистого збагачення, за що назвали Калитою і Збирачем земель.

Повсякчас боявся Литви-колонізатора, щоби Литва не завоювала Москву-Орду, не позбавила його великокняжіння-ханування і багатств. Для свого заспокоєння женив старшого сина Семена на литовській княжні Августі, Насті при православному московському хрещенні.

1339 року побудував довкола кремля дубові стіни, укріпив під’їзди до кремля.

Ще 1326 року побудував у кремлі церкву Успенія, попросив старенького і німічного київського митрополита Петра посвятити новобудову. Мит-

рополит Петро приїхав, посвятив. Іван Калита заборонив йому повертатися, велів іменуватися Мостовським митрополитом (тоді Москва називалася ще Моствою). Тоді було заведено, що для повного престижу кожна незалежна українська держава-Князівство мала мати митрополита, а Уділи – єпископа. Моства не мала й єпископа, то Калита вже “спіймав” і мав митрополита.

Життя москвинців при Калиті було дуже злидним і нещасним, бо про життя громадян Калита і його ордадворяни не турбувалися. Здирали для Алтай-Орди великий ясак-данину, а для себе великі податки-полюддя. Селян закріпачували. Стогін і плач від такого життя, який наступив при утворенні Москви-Орди, нісся по всій території Улусу Москви-Орди. Вельможі Орд ніколи не турбувалися про життя населення, їх пастухи-воїни, як і стада, завжди були на підножному кормі. Так завели і в Москві-Орді: населення мало дбати про себе саме і платити ясак і податки.

Уже перший напад Улусу Москви-Орди на незалежну українську державу Смоленську Україну і погрози нападу на незалежні Республіки Великоновгородську і Псковську України показав, що виникла нова, справді ординська агресивна Москва-Орда, яка буде по-ординськи нападати-колонізувати та нещадно грабувати сусідів. Уже появилися ростки майбутньої жорстокої по-ординськи колоніальної імперії.

Пізніше історики Росії назвуть Івана (пронумерованого – І-м) Калиту “творцем Московії”, хоча творцем Москви-Орди був Узбекей-чінгісхан; назвуть “збирачем земель”, хоча Калита нічого не зібрав, яку територію Москви-Орди отримав від чінгісхана, таку й залишив; творцем “централізованої держави”, чого не було. Хіба що він “збирав” свої ж Уділи і Волості у приватну власність, а не в “централізовану державу”. Імперії не створив, бо не завоював українську Смоленщину.

На смертельній постелі Іван Калита став монахом, що ніби-то мало захистити його відповідати за гріхи, але він грабував свій народ у свою калиту, весь у крові невинних українців Тверщини і Смоленщини, то ніщо не захистить.

Великокняжіння-ханування Семеона Івановича Московського Гордого

(1340-1353, 13 літ)

При батькові Івані Калиті син Семеон був князьком-ханком Уділу Нижній Новгород. 1340 року за великі подарунки-хабарі отримав ярлик на великокняжіння-ханування в Москві-Орді. Був дволичний: боявся за свою вла-

ду, то перед уланами-чиновниками Алтай-Орди був запобігливим блюдолизом до самоприниження; зате з залишками місцевих українських князів та бояр в окраїнах Москви-Орди був дуже пихато-гордовитим, за що ті іронічно назвали його Гордим.

Економічне становище Москви-Орди і життя простого населення погіршувалося з року в рік. Селянство все більше закріпачували, ясак і податки збільшували. Коли Семеонові не вистачало грошей, безпідставно конфліктував з Республікою Великим Новгородом, багатства якої не давали спокою дворянорді. Великоновгород отримав тимчасовий мир за тисячу сріблом. Боявся Литви-колонізатора, дбав про родичання з литовським княжим двором.

Литовські княжичі родичалися з бувшими українськими княжми родами: Любартас-Дмитро женився на ростовській княжні, а Альгїрдас – на дочці Олександра Владимирського. При Семеоні розмальовували церкви, завозили папір для широкого вжитку.

Семеон Іванович п'ять разів їздив до Сараю то з дарами-хабарями, то за новим ярликом. При ньому помер Узбекей-чінгісхан у 1341 році. Чінгісханом став його син Чанибекей (1341-1357, 16 літ), який убив двох братів, щоби стати правителем. Чінгісхани Орд мали багато жінок і від них синів, які були братами лише по-татові. Кожна чінгісханша виховувала синів чи сина по-своєму і навіювала, що лише він гідний чінгісханства. Кожен син чінгісхана мав свій клан, який після смерті чінгісхана намагався поставити при владі свого чінгісханенка, мати високі державні посади при ньому.

Відбувалися міжусобиці між синами чи й братами кожного померлого чінгісхана. 1341 року великокнязь-хан Семеон їздив з подарунками-хабарями до нового Чанибекей-чінгісхана по новий ярлик. Для цього були потрібні великі блага, бо дари-хабарі підносилися не тільки чінгісханові, а й його численним жінкам і дітям, внукам, а також знаті-нойотам і ханам, чиновникам-уланам, їх дітям. Семеон був великим здириком повторних і повторних ясаків-данини і податків з населення.

1352 року пошесть “чорна смерть” в Москві-Орді забрала третину населення. Цю чуму занесли кочові ординці, які вторгалися до Улусу, грабували в селян майно, вважали себе екстериторіальними, тобто непідсудними. З селян насміхалися, обзивали “крестянами”-християнами, у відповідь ті називали ординців “бусурманами”-мусульманами.

При Семеонові сини ростовського боярина Кирила стали знатними дучівниками. Варфоломій був ігуменом Богоявленського монастиря в Москві,

передав його Стефанові, сам під іменем Сергія став пустинником, побудував церкву св. Тройці, майбутню лавру.

1341 року в Литві помер великий князь Гедимінас. Сини стали захоплювати уділи: Євнутас – Вільнюс, Наримантас – Пинськ. Сини Альгірдас і Кестутас відібрали у Євнутаса Вільнюс, твердою рукою встановили порядок, стали вдвох великокнязями і спільно правили до смерті: Альгірдас (1345-1377), Кестутас (1345-1382).

Великокняжіння-ханування Івана II Івановича Московського Кроткого

(1353-1359, 6 літ)

Ярлик на великокняжіння-ханування в Москві-Орді за великі хабарі дістав молодший син Івана Калити – Іван. Був тихий характером, дуже боявся за владу, бо з кожним новим великокнязем-ханом збільшувалася небезпека, що ярлик дадуть тюркові – дворянординцеві, то старався догодити всім. Тому якихось значних подій при його правлінні не було.

У Сараї через міжусобиці часто мінялися чінгісхани, то мусив їздити в Сарай з дарунками-хабарями отримати ярлик на великокняжіння-ханування від чергового чінгісхана. Де мав брати блага на дарунки-хабарі? Обдирав населення Москви-Орди, яке давно вже жило за межею бідності у великих злиднях. А виходу населення не мало.

Литва-колонізатор відбивалася від нападів хрестоносців. Швеція з хрестоносцями нападали на Республіки Великоновгород і Псков з метою заставити їх прийняти католицтво.

В Алтай-Орді почалася нова хвиля міжусобиць за чінгісханування. 1359 року Бердибекея-чінгісхана вбив Кульпей-хан і став чінгісханом на 5 місяців, бо вбив його хан монгольського роду Наврусай і став чінгісханом. Наврусая-чінгісхана вбив тюрк Хидирей-хан, але і його вбив власний син Темірходжей-хан, бо дуже забажав влади й отримав її на... 6 днів. Його вбили темники-хунтачі на чолі з Мамаєм-ханом і поставили Авдулея-чінгісхана (1360-1362). На Лівобережжі Волги хани обрали чінгісханом Мурутєя-хана. Орда юридично розпалася на дві держави: Лівобережну Ітиль (Волзьку) Орду і Правобережну Велику Орду.

Міжусобиці ханів дуже підривали могутність Алтай-Орди. Кожен новий чінгісхан негайно вимагав взяти йому ясақ-данину для збагачення. Великокнязь-хан Іван II Московський не встигав обдирати народ і рекетувати

погрозою нападу-пограбування Республіку Великий Новгород, щоби мати ясақ-данину і подарунки-хабарі за ярлик кожному новому чінгісханові, який викликав його негайно до Сараю.

Великокняжіння-ханування Дмитрія I Константиновича Московського

(1359-1362, 3 роки)

Почалися міжусобиці за великокняжіння-ханування і в Улусі Москві-Орді. Після смерті Івана II на престол претендував його син Дмитрій Іванович, суздальський удільний князь-хан Дмитрій Константинович та кілька удільних князьків-ханків. Між ними почалися міжусобиці, наклепи один на одного в Сараї. Ярлик отримав Дмитрій I Константинович з династії долгоруких, але не з роду данилістів. Він почав відновлювати український Улус Владимирську Русь, користаючи з міжусобиць в Орді. 1360 року переїхав з своїм бідним двором до Владимира, почав відбудову колишньої столиці. Титулував себе Дмитрієм Владимирським. Усував запеклих дворянординців з державної служби, повертав з околиць Владимирщини на службу бояр і воєводців з давніх українських родів. Дав певну незалежність удільним князям-ханкам. Та міжусобиці в Орді тимчасово притихли. Син Івана II Дмитрій багатими дарами-хабарями і повідомленням, що Дмитро Владимирський ліквідував створений Узбекей-чінгісханом Улус Москву-Орду і може перейти під Литву, отримав ярлик на великокняжіння-ханування в Москві-Орді. Почалася боротьба між двома великокнязями-ханами Дмитріями. Закінчилося тим, що син Івана II Дмитрій Іванович женився на дочці Дмитрія Константиновича. Дмитро Константинович повернувся князем-ханком у Суздаль. Відновився Улус Москва-Орда з Москвою-сараєм і династія долгоруких-данилістів.

Великокняжіння-ханування Дмитрія II Івановича Московського Донського

(1362-1389, 26 літ)

Початок великокняжіння Дмитрія II був дуже важким. Дворянорда були дуже невдоволеними ліквідацією Дмитрієм I Улуса Москви-Орди, то вимагали від чінгісхана усунути місцевих великокнязів-ханів, поставити дво-

рянина-ординця. Дмитрій II швидко надав тархани (привілеї) дворянорді, ліквідував українізацію, тархани-привілеї удільним князям-ханкам. Старався догодити московським дворянординцям всіма засобами. Ще з більшими ясаком-даниною і дарунками-хабарями мусив їхати до Сараю, бо чінгісханом став Азей. Ярлик отримав.

У 1364-66 роках пошесть-”язва” в Москві-сараї, великий мор міщан.

1366 року – небувала пожежа в Москві-сараї. Згорів дерев’яний кремль, торговий посад, Загороддя, навіть Заріччя. Дмитро II в 1367 р. будував нові мури кремля і будівлі з білого каменю, який добували і привозили водним шляхом з бережжя Москви-ріки та її приток. Орда не протестувала.

Почалася міжусобна війна в Тверському уділі між спадкоємцями. Дмитро II посадив до в’язниці в Москві князя-ханка Михайла Тверського, а уділ взяв у свою власність. Міжусобиці були в інтересах Орди, а зміцнення великокнязя-хана – ні. Приїхав новий баскак Карачай (нині в Москві є Карачарово), велів Дмитрові II випустити опозиціонера князя-ханка Михайла Тверського, повернути уділ.

Литва-колонізатор відвоювала українські Улуси Київську Русь і Чернігівську Русь

Користаючи з міжусобиць в Орді, литовські князі Альгірдас і Кестутас війною, розгромивши залоги ординців, а більшість українських військ переходила на бік литовців, відвоювали Київський Улус-Русь і Чернігівський Улус-Русь у 1359-61 роках при Дмитрії I Константиновичеві. Навесні 1363 року Муруттей-чінгісхан наказав ордам зібратися в українських степах і відвоювати Київський і Чернігівський Улуси-Руси. Збирав військо і Альгірдас. Весною він рушив з 70-тисячним військом назустріч орді. Мав 8 тисяч литовських і 62 тисячі полоцьких, турово-пинських, волинських, київських і чернігівських українських військ.

Командував військами великий князь Литви-колонізатора Альгірдас, а українськими військами – нащадок династії києвичів князь Володар Всеславич Славутичський.

Муруттей-чінгісхан зібрав до 80 туменів-тисяч орди. На берегах річки лівої притоки Буга Сині води (Синюха нині) відбулася небувало кровопролитна січа-різанина між ворогами. Кожен з ворогів знав: переможе той, хто більше виріже ворогів. Дуже хоробро билися українські війська, бо за свою рідну землю. Перемогли литово-українські війська. Загинув і Муруттей-чінгісхан – чи в битві, чи вбили хани. Це була видатна перемога над Ордою.

Українці відплатили повністю за поразку над Кальчиком у 1223 році. Переможцям дісталось багато ординського військового майна та тисячі полонених ординців. У москвинських лжеісторіях ця битва згадується одним реченням, бо не люблять писати про розгром своїх предків.

Після виграної битви військо Альгірдаса вигнало усі юрти-кочів’я алтайординців, гарнізони прикордонних залог Орди вздовж Південної Верховини (Карпат) та з півострова Українець за ріку Дін. По правому березі нижнього Діну поставлено руситські (так тоді литовці-колонізатори називали українців, то мусимо писати правдиво) прикордонні залоги. Тепер все бережжя Сурязького й Українського морів уже фактично, а не юридично, з півостровом Українець увійшло до Литви-колонізатора. Литва стала просторою християнською колоніальною імперією.

Великий князь Альгірдас у супроводі частини полководців і Володаря Славутичського об’їхав всі південні кордони від Діну до Дунаю. Давав завдання розвитку морської торгівлі і відбудови портів Білграда, Тиврова (Одеса), Олешія, Мореграда (Маріупіль), Дінграда. Об’їхав півострів Українець. Довго милувався бухтами стародавньої української військово-морської і торгової бази Корсуня (Корслава). Оглянув руїни міста і руїни еллінської торгової факторії Херсонос при ньому. Був гостем в українського Посадника півострова Мстислава Малоукраїнського в центрі Сонячні Хати, бо колишній адміністративний центр Нов-Град (Неапіль по-еллінськи, Сімферопіль по-колонізаторськи нині) зруйнували орди Батайхана, відбудовувати не дозволяли. Ніщо побудоване до нашестя Орди не повинно відбудовуватися, нагадувати українцям давню славу. З Посадником обговорив майбутню долю економіки і соціального становища корінного українського населення на півострові. Альгірдас був задоволений, що півострів заселений виключно руситцями, а чужинці – лише купці. Альгірдас велів відновлювати литовсько-руситську (литовсько-українську) торгівлю по всіх портах півострова і морів.

Альгірдас був гостем двох факторій італійських купців-генуезців у Білокам’яніці (генуезці по договорі з чінгісханом відбудували в 1357 році цю факторію і назвали по-своєму Чембало, Балаклава – “гніздо риби” по-тюркськи нині) та в Слов’янславі (це перша факторія генуезців з 1270-х років, названа ними Кафа, Феодосія нині). Оглянув і похвалив оборонні мури Кафи від нападів-грабежів кочовиків, високо оцінив товари з Європи, Середньої Азії та Китаю. Альгірдас анулював договір з чінгісханом Орди на торгівлю, уклав новий договір між Литвою і купцями-генуезцями. Для розширення литово-руситсько-генуезької торгівлі договором дозволив генуезцям відбудувати купецькі факторії ще в двох містах півострова Українець: Су-

ряжславі (Судак нині, там генуезці утворили факторію в 1365 році, назвали Согдайя) та Корчеславі (Керч нині, утворили факторію в 1370-х роках, назвали Боспоро). Мито з торгівлі платили Посадникові півострова, а він 90% відправляв у державну скарбницю Литви-колонізатора.

Руситські (українські) села, городи-міста були досить густо розміщені по бережжях Суразького й Українського морів, по долинах усіх рік. Кочовики юртами-селами до вигнання їх кочували лише по розкішних степах. З корінним населенням жили майже мирно (харцизяки-розбійники грабували, правда, часто), брали ясак-данину, торгували, бо ординцям потрібні рослини харчі (зерно-мука, крупи тощо). Тваринних харчів їм завжди не вистачало, бо прохарчувати сім'ю однієї юрти з 10 осіб – треба було зарізати півсотні коней чи відповідну кількість овець чи кіз, ослів чи верблюдів щорічно. Де сім'ї стільки взяти?

Альгірдас обговорював з полководцями-руситцями майбутню долю цих степів і півострова. Зрозуміло, що Алтай-Орда не примириться з ганебною поразкою і втратою таких розкішних степів. Орда буде реваншиувати.

Тепер Орда бідна військом, але через пару літ відновить військову силу. Литовські війська не можуть тут бути постійно. Поки Орда відновить військо, радив руситцям-українцям будувати січі-замки з постійними залагами самооборони на самооплатності. Радив закликати сюди добровольців з усіх земель та збіднілих, освічених князків і бояр. Полководцем частини війська для самооборони на цій території затвердив князя Володаря Всеславича Славутичського.

Почалося масове будівництво січей-фортець і організація добровільного війська самооборони к о с а к і в (козаків по-нинішньому). Ще в далеких часах у нації була традиція посвячувати юнаків і юнок у повноліття: на урочистостях їм присвоювалися назви косака і косачки. Це означало, що юнаки могли орати, косити, пастушити, ремісникувати, бути воїнами; юнки – виконувати працю дорослих. Пізніше косаками називали українську кінноту, а піхоту – стрільцями (з лука).

Так 1363 року заклалися основи майбутнього козачого війська і держави Землі Війська Запорізького (1400-1775, 375 років; “Запорізька Січ” по-колонізаторськи; півострів Українець входив до Землі Війська Запорізького до колонізації його малонагайцями-”татарами”).

Альгірдас надав визволеній території самоуправління на чолі з Володарем Славутичським, тимчасово звільнив від усіх податків, крім мита від торгівлі, поки зміцняться військово й економічно.

1368 року (1 – далі цифри біля року означатимуть порядковий номер здобуття Москви) великокнязь Альгірдас з литово-руситським військом пішов завойовувати Москву-Орду. Дмитрій II не організував масову оборону. Військо Альгірдаса легко здобувало міста з кремлями, брало полонених. Альгірдаса дуже дивувало, що гарнізони – це тюркська орда-рать, полководці також, хоча спілкувалися руситською мовою з тюркським акцентом, були православними, мали руситські прізвища. Лише по селах і малих посадах переважало руситське (українське) населення, кріпаки поміщиків-дворянординців. Його військо зайняло місто Москву, кремль не штурмувало через люті морози. Він повагався приєднувати Москву-Орду з таким тюркським ординським населенням до Литви-колонізатора. З награбованим повернулися до Литви.

Не повіривши побаченому, 1370 року (2) Альгірдас ще раз повів військо на Москву-Орду. Перед цим листовно повідомив великокнязя-хана Дмитрія II, що з миром чи штурмом на Великдень увійде до кремля і подарує йому великодне мальоване яйце. Дмитрій II попросив миру, запросив Альгірдаса до кремля, подарунок отримав. При в'їзді до кремля гостем Альгірдас наказав над головною брамою вибити кирилицею ініціали “А. Л.” (Альгірдас Литовський). У розмові з Дмитрієм II Альгірдас цікавився, чи важко великокнязю-руситцю управляти ординцями. Дмитрій II оповідав про великі, надзвичайні труднощі. Ординці не мають і не шанують законів, ні своє звичаєве право, яке намагаються змінювати і змінювати постійно, коли є якась конкретна потреба. Дуже поширені крадіжки, шахрайство, рекет, бандитизм, викрадення багатих осіб ради викупу – не перерахувати їх злодіянь. Дмитрій II ввів публічне вішання на Красній площі перед кремлем за ці кримінальні дії, але результату ніякого, все продовжується, лише в більшому розмірі. Багато негативного розповів Дмитрій II. Нові метиси, які появились від змішаних шлюбів за сто літ колонізаторства, ще мають хоч трохи якусь совість, але корінні зі степів ординці – то люди-звірі. До нетюркців ставляться дуже погано. Як ісламісти, чваняться джихадом, якоюсь “священною війною” з неісламістами до винищення усіх неісламістів. Вбити невірного, чваняться, – п'яту почухати Аллахові. Чи воно так написано в ісламі, Дмитрій II не знав. Корана і Суни не доводилося читати.

Високі, довгоногі і довголиці, стрункі литовці і руситці дивувалися з вигляду типових тюрків: низькорослі і дебели як колоди, дуже куцоногі і крутоногі від вершництва, круглоголові і круглолиці з запалими куценькими носиками, чорноволосі, темно-жовті шкірою. Куцоногі жінки виділяються пишними задками, а чоловіки – пузами. За століття життя в цьому кліматі, правда, в метисів жовтизна лиць змінюється побілінням, появились серед-

ньорослі і середньокуцоногі. І цього разу Альгірдас не приєднав Москву-Орду до Литви-колонізатора.

Дмитрій II не радив допускати в Литву тюрків-ординців – масових злодіїв і кримінальних злочинців, бо буде біда литовській землі і народові.

Поміркуймо: якби Альгірдас приєднав Улус Москву-Орду до Литви-колонізатора, чи доля української нації Владимирщини й ординців склалася б інакше?

1371 року Дмитрій II мусив їздити до Сараю Алтай-Орди для в'яснення обставин нашестя Литви. Його відпустили, пообіцяли допомогу, вимагали битися з литвинцями, а не миритися. Їм легко було вимагати. Як йому виконувати? 1372 року (3) великий князь Кестутас пішов війною на Москву-Орду. Військо спустошило Москву-сарай, крім кремля, і Улус, але Москву-Орду до Литви не приєднано. Дмитрій II воював з великокнязем-ханом Олегом Рязанським за пограниччя.

1377 року була пошесть-”язва” в Поволзьких степах в Орді. Юрти-села ординців перекочували вверх по Волзі на Нижньоновгородщину і Мордву, здійснювалися грабежі, насильства.

1378 року Дмитрій II розгромив ординців-грабіжників Бегичей-мурзи. Це була перша битва з ординцями після повстання в Твері. Темник-хунтач хан Мамай пригрозив походом на Москву.

1377 року помер великокнязь Альгірдас, закінчилося двокняжіння братів. Великокнязем Литви залишився брат Кестутас разом із старшим сином Альгірдаса Йогайласом.

Темник-хунтач хан Мамай (ханування в 1361-1380 рр.), незнатного роду, зібрав неконтрольовану 50-тисячну орду. Не мав коштів для її утримання, то розбійничав. Здобув-пограбував Сарай, убив Темірходжея-чінгісхана, поставив чінгісханом свого брата Абдулея-хана (1362-1363). Сам став диктатором Алтай-Орди. Швидко орда розпалася на Сарайську-Правобережну з Муратесм-чінгісханом і Волзьку-Лівобережну з Кальдибекей-чінгісханом. Муратей загинув на Синіх Водах, Кальдибекея Мамай-хан убив, об'єднав Орду, поставив чінгісханом Азея-хана (1363-1371), але вбив і його. У цей час в Алтай-Орді правили не чінгісхани, а хунта на чолі з Мамай-ханом. Мамай-хан поставив чінгісханом Малатей-Солтанея (1371-1378). Згодом вбив і цього, поставив чінгісханом свого племінника Тюлейбея (1378-1380).

Пограбувавши Улуси Поволжя, Мамай-хунтач привів свою орду в Рязанський Улус-Русь, сказав Олегові Рязанському йти з ним на Москву-Орду. Крім цього, звідси послав послів до великокнязя Литви Йогайласа йти з ним на Москву-Орду. Умови такі: Мамай-хан пограбує, а Йогайлас приєднає

Москву-Орду до Литви. Взнавши плани Мамай-хунтача, його племінник Тюлей-чінгісхан таємно наказав Дмитрію II зібрати рать-орду і з усіма удільними князями-ханками вийти назустріч Мамаєві, розгромити його орду. Тюлей-чінгісхан не вірив, що Мамай буде розгромлений. Дмитрій II спішно готував рать-орду. Йому ревно допомагали агітацією і благословеннями церковники на чолі з ігуменом Троїцького монастиря (згодом лаври) Сергея, бо духовенство боялося перемоги Мамай-хунтача, можливої потім ісламізації, втрати посад і багатств.

1380 року у верхів'ях Діну на Куликовому полі відбулася битва-різня. Москвинські дворянординці мусили битися на смерть з братами по крові мамайордою, бо Мамай пограбував би їх дощенту, усунув би з посад. Долю битви вирішили два запасні-засідні полки князів Боброка-Волинського і Володимира Серпуховського, які вчасно вдарили по мамайорді з боку і тилу. Сам Дмитро II був контужений, його витягнули з-під трупів по битві. Мамай-хан з недобитками втік на Подіння. Великий князь Йогайлас не встиг до початку битви, то повернувся, взнавши результат. Пізніше церковники підняли великий галас з приводу битви: ніби перемогу забезпечило благословення Сергея, молебні та ікона Владимирської богоматері, значно прибільшили кількість полеглих. Великокнязя-хана Дмитрія назвали Донської. Дмитрій Донської не дуже радів, знав, що Алтай-Орда не простить розгром їх орди, ганьбу для Орди.

Чінгісханство в Алтай-Орді захопив Тохтамишей-хан, убивши Тюлей-чінгісхана. Тохтамишей-чінгісхан догнав Мамай, розгромив його недобитків на ріці Кальчику. Мамай-хан загинув. Його сім'я з награбованими багатствами втекла до Литви. Сім'ю союзника великокнязя Йогайлас прийняв, дав у власність маєток – місто Глинськ – і титул князів Глинських. З цих мамайців-нащадків вийшли відомі антиукраїнські промосквинські ординські діячі Михайло, Василь і Олена (мати Івана Грозного) Глинські.

1381 року Тохтамишей-чінгісхан велів Дмитрію II Донському явитися до Сараю, але той побоявся.

1382 року (4) Тохтамишей-чінгісхан з ордою підійшов до Москви-сараю. Дмитро II не боронив столиці, а боягузом із сім'єю і скарбницею втік до Костроми. Орда пограбувала і спалила Москву. Кремль боронив воевода Остей, внук Альгірдаса; його вбито, кремль здали. Пограбовані і спалені Звенигород, Можайськ, Переяславль, Владимир, Дмитрів, Юр'єв. Лише біля Волоколамська князь Володимир Андрійович Серпухівський розгромив загін орди. Це протверезило чінгісхана. Він милостиво дозволив Дмитрові Донському повернутися до Москви, застерігши, щоби ніколи християнський

Улус не розбивав орд. Москва-Орда, розгромлена і пограбована, не була загрозою Алтай-Орді на багато років уперед.

Життя населення Улусу Москви-Орди при Дмитрію Донському було дуже злидненим, через постійні війни та напади литовців і ординців. Досі жоден з великокнязів-ханів Москви-Орди не дбав про розвиток економіки для блага населення, старалися якнайбільше здерти з народу ясака-данини і полюддя-податку. Останні 9 літ великокняжіння-ханування Дмитрій Донской відбудовував Москву-сарай і кремль.

1385 року дві колоніальні імперії Польща-колонізатор і Литва-колонізатор заключили між собою союз-унію у місті Кревську спільно боронитися від хрестоносців, шведів і алтайординців. 1386 року, через рік, великокнязь Йогайлас (він ще в 1382 році вбив свого дядька Кестутаса і став єдиним правителем Литви-колонізатора) закріпив унію шлюбом з королевою Польщі мадярською королівною Ядвигою, хрестився католиком Владиславом II, переїхав до столиці Польщі Кракова. Литва-Польща стали дводержавою з польською гегемонією і великою автономією Литви зі своїм великокнязем, сеймом, армією, управлінням. Владислав II Йогайлас насильно вводить у Литві католицизм, замінив кирилицю латинським алфавітом.

Становище українських земель під Литвою-колонізатором погіршало, бо литовці ставали католиками, а руситці-українці залишалися православними. Коли великим князем Литви став Вітаустас Кестутасович (1392-1430, 38 літ), відносини між дводержавою погіршилися. Не лише тому, що Йогайлас убив тата Вітаустаса Кестутаса. Вітаустас був буйного характеру, жорстоким, самолюбивим, клятвовідступником (убив трьох синів Альгірдаса), завойовником і литовським великодержавником-шовіністом. Він був твердо переконаний, що правителем дводержави має бути великий князь Литви, столицею – Вільнюс, бо Литва значно багатша і міцніша, завдяки українським колоніям, ніж бідна Польща.

Щоби зміцнити централізацію Литви-колонізатора як єдиної держави, 1394 року Вітаустас ліквідував усі автономії на українських землях: Полоцьку, Турово-Пинську, Чернігівську, Київську і Волинську; Князівства назвав н а м і с н и ц т в а м и, увів литовську мову єдиною державною, діловодство – литовською мовою з поясненням руситською (українською). Намісниками, як і князями до цієї адміністративної реформи, були литовські князі. Це дуже обурило українську еліту. Литва-колонізатор втратила в українцях хоч мнмих союзників. Колонізовані українці стали справді ворогами Литви-колонізатора. Литва не зміцніла, як розраховував Вітаустас, а значно ослабла, бо українці відсахнулися від неї.

Чимало української еліти поїхали на Землю Війська Запорізького до князя Володаря Славутичського, де литовське колонізаторство не відчувалося, було мнимим. 1400 року князь Володар Славутичський почав будівництво нової січі-фортеці на недоступному острові Хорсиця (від прадавнього Хорс – Сонце, назва острова Сонячний; перекинуто Хорсиця по колонізаторськи) зразу ж за порогами Славутича. Ця Січ стала новою столицею Землі Війська Запорізького з півостровом Українець. Земля Війська Запорізького стала вже ніби державою, формально під Литвою-колонізатором, насправді – незалежною фактично. Великокнязь Вітаустаса нація назвала Вітовт Проклятий за ліквідацію наших автономій, хоч автономної, але все ж державності.

Незалежними українськими державами залишилися: Князівство Смоленська Україна і дві Республіки-України – Великий Новгород і Псков. На півдні в наших степах і на півострові Українець утворилася нова українська незалежна держава Земля Війська Запорізького зі столицею Січ.

Великокняжіння-ханування Василя I Дмитровича Московського

(1389-1425, 36 літ)

Василій Дмитрович великим князем-ханом став 18-літнім, без ярлика чінгісхана Алтай-Орди. В 17 літ його женили на дочці великокнязя Литви Вітаустаса Софії. Досі майже кожен великокнязь-хан Москви-Орди женився на литовській княжні. Від цього ніби були дві вигоди: ненапад Литви і мнимий захист від Орди. Молодому Василю I допомагала Рада князів-бояр з дворянорди. Рада радила йому ліквідувати приватновласницькі удільні князівства, утворити централізований Улус. У 1393 році Василій I визваний до Тохтамишея-чінгісхана. Щоби мати гроші і подарунки, Василій I погрозив Великому Новгородові воєнним походом, отримав відкупу 5000 сріблом. Василій I прийнятий в Орді ласкаво, бо привіз 5000 сріблом і дарунки-хабарі. Але протримали його в Орді три місяці, перевіряючи на відданість чінгісханові. Повернувся з ярликом не тільки на великокняжіння-ханування, а й на уділи Нижній Новгород, Городець, Мещору, Турусу, Муром та інші. Ордадворяни вимагали походу на Великий Новгород, який і почали 1393

року. Захопили і пограбували Торжок. Великоновгородці знову відкупилися сріблом, уклали мир.

1389 і 1391 рр. Тохтамишей-чінгісхан Алтай-Орди відбивав нашість на Алтай-Орду чінгісхана Чагатай-Орди Тимурая Кривого. Тимурай розгромив орди Тохтамишея, пограбував Алтай-Орду.

З 1387 року в Литві запропонували католицтво, що загостило відносини з Москвою-Ордою, між Василієм і тестем Вітаустасом, проте з 1408 року вони жили в мирі.

1399 року черговий хунтач типу Мамай хан Темурей-Кутлукей виступив проти Тохтамишей-чінгісхана, розгромив його орду. Тохтамишей-чінгісхан втік до Литви. Вітаустас пообіцяв допомогти, але вимагав дати йому Москву-Орду і карбувати його, Вітаустаса, профіль на монетах Орди. Поки торгувалися, Темурей-Кутлукей-хан пішов війною на Литву, розгромив військо Вітаустаса на берегах Ворскли, бо орда Тохтамишея “показала зад” по-тюркськи, тобто втекла з поля битви, після чого втік і Вітаустас, а українське військо, хоч йому зберегли національну атрибутику, не хотіло підтримувати Вітаустаса за ліквідацію українських автономій. Орди Темурей-Кутлукея підійшли до Києва, місто не штурмували, взяли 30 тисяч контрибуції сріблом і повернули на Поволжя. Ліквідація українських, нехай автономних, держав дорого коштувала Вітаустасу.

15-ТЕ СТОЛІТТЯ

(1401 – 1500 роки)

РОЗДІЛ 3. ЖИТТЯ МОСКВИНЦІВ В УЛУСІ МОСКВИ-ОРДИ ТА В ТЮРКСЬКІЙ КИПЧАЦЬКІЙ ОРДИНСЬКІЙ ПРАВОСЛАВНІЙ КОЛОНІАЛЬНІЙ ІМПЕРІЇ ГОСУДАРСТВІ МОСКВИНСЬКОМУ В 15-МУ СТОЛІТТІ

(1401–1500 роки)

Великокнязі-хани Улуса Москви-Орди та государ тюркської кипчацької ординської православної колоніальної імперії Государства Москвинського в 15-му столітті

1389-1425 (36 років)	великий князь-хан Василій I Дмитрович Московський
1425-1462 (37 років)	великий князь-хан Василій II Васильовч Московський Темний
1462-1505 (43 роки)	великий князь-хан Іван III Васильович Московський, Лютий, государ Завойовник

Великокняжіння-ханування Василя I Дмитровича Московського

(1389-1425, 36 років, продовження)

1404 року Вітаустас напав на незалежне Князівство Смоленську Україну. Сім тижнів відбивалися смоленці; через брак продуктів і води здалися. Смоленщина стала колонією-намісництвом Литви-колонізатора в 1404-1514 роках (відвоювало Смоленщину в 1514 році і колонізувало-зордищило Московське государство). Незалежними українськими державами залишилися лише Республіки-України Великий Новгород і Псков, але й над ними нависла загроза ласих колонізаторів. На півдні України входила в силу майже незалежна держава Земля Війська Запорізького з столицею Січ, на чолі з обраним першим Кошовим Володарем Славутичським (1363-1405,42 роки), до неї входив і півострів Українець на чолі з Посадником.

У 1407 році (5) інший хан-хунтач типу Мамай Едигей-хан (*орdochки часто називали іменами ханів; залишки цієї орdochки – адигейці нині, з ними споріднені кабардинці і черкесці, живуть вони нині в Передкавказзі, мають Адигейську автономну область у складі Краснодарського краю, сарай-столиця – Майкоп*) повідомив Василя, що йде на Литву, а прийшов до Москви-сарая. Великокнязь-хан Василій не боронився, а, як Дмитрій Донской від Тохтамишея-чінгісхана, боягузом втік з сім'єю і казною до Костроми. Орди Едигей-хана спалили Москву-сарай довкола кремля, кремль не штурмували, хотіли зимувати в Коломенському. Орди дали 3000 сріблом викупу, і орда Едигей-хана пішла в степи.

По дорозі орди нещадно грабували міста і села Москви-Орди і Рязанського Улусу-Руси. Едигей-хан залишив листа Василю: Московія має бути навіки Москвою-Ордою!

У 1409 році почалася польсько-хрестоноська війна, яка завершилася 1410 року битвою під Грюнвальдом. Польські, литовсько-руситські (українські) і українсько-смоленські війська (рать-орда Москви-Орди участі не приймала) виграли велику битву з тевтонцями, що надовго підірвало їх міць і наступ на Польщу-Литву окатоличувати українське населення. Результат

битви вирішили українські смоленські війська, які витримали нагальний наступ тевтонців у центрі, відбили і пішли в наступ. Польща повернула собі Померанію, хрестоноська держава занепадала.

1410 року московський митрополит Фокій заборонив дуже поширені тюркські побутові лайки “мат” та інші, але це не допомогло (ці лайки в Росії культивуються в побуті безсоромно і досі), тому москвинську мову називать блатняк з матюком. При Василії I введено для дворянорди, крім прізвищ та імен, обов’язкове вживання по-батькові. Василій I відмінив приватну і спадкову власність на уділи. З цього часу управляти уділами чи знімати з управління назначав великокнязь-хан. При ньому творили іконописці Семен Чорний і Андрій Рубльов.

Життя населення Москви-Орди було дуже важким, як і при попередніх великокняжіннях-хануваннях. Населення жило нижче можливого прожиткового мінімуму.

Василій I залишив великокняжіння-ханування на малолітнього сина Василя, просив і надіявся на опіку над сином тестя Вітаустаса.

При великокняжінні-хануванні Василя I Дмитровича Московського відбулися важливі події:

Війна Алтай-Орди і Чагатай-Орди. В Чагатай-Орді правив Тимурай-чінгісхан Кривий (1370-1405; має історичні назви Тимур та Тамерлан, Тимур – Залізний у перекладі). Він допоміг Тохтамишей-ханові стати чінгісханом Алтай-Орди і надіявся на подарунки, особливо після походу Тохтамишея на Москву-Орду. Тохтамишей, розбагатівши, ігнорував Тимураю. 1389 р. Тимурай-чінгісхан повів 400 тисяч орди (мабуть, перебільшено) до озера Арал. Мов тисячні стада диких сайгаків посунули ординці Тимураю по степах і півпустелях.

На допомогу Тохтамишею приєдналися орди Ак-Орди. На лівому березі ріки Емба відбувалися великі битви-різанини орд Тимураю-Тохтамишея з ранку до вечора, щоби наступного ранку продовжувати. Перемогли орди Тимураю. Вони пограбували ординців Зауралля, пішли на Поволжя. Тохтамишей з ордочкою втік до ріки Ками.

1394 року нове нашестя орд Тимураю західним берегом Каспію. Орди Тохтамишея вийшли назустріч. Між Тереком і Кумою відбулася страшнюча битва орд. Орди Тохтамишея перемагали. Тоді шалений Тимурай зі звіриним криком “Урраа-аа-аах! Урр-аааа!” (“Вперед!”) кинувся в бій, за ним його ординці і перемогли. Тохтамишей-чінгісхан втік до Литви. Орди Тимураю пограбували і спалили Азак (Азов, Дінград колись), Хаджи-Тархан

(Астрахань), Сарай і все Подоння-Поволжя. Тимурай оголосив похід на Москву-Орду. В Москві-сараї страхи і плачі, молитви і молебні, носіння ікони богоматері. Василій I вивів рать на Оку-ріку. Тимурай дійшов до Єльця, перебував там два тижні. Почалися осінні дощі, безтрав’я для кінноти, його вражала убогість сіл і міст. Не було таких палат і дорогоцінностей, як в Ірані. Повернувся на Межиморе, перезимував. 1395 року пішов на Іран. 1398 року завоював Делі і Північну Індію. Делі пограбували і забрали індійських ремісників рабами, відправили до Самарканду будувати індійської архітектури мечеть. Залишили завойовану Індію пограбованою, зруйнованою і спустошеною. Пограбували і спустошили Іран, Ірак, Вірменію, наблизилися до Малої Азії, де вже утворилася тюрксько-огузька Османська імперія. Її султан Баязет бажав, видно, відлякати Тимураю, бо передав, що Тимурай буде на колінах перед його престолом. Тимурай пішов війною на Баязета 1402 року.

Про утворення гунотюрксько-огузької ісламської імперії Тюркції або Османії

Назви в нашій мові **турки** і **Туреччина** невірні. Ця нація називає себе **тюрк** **к** **е** **й**. Ми мали би писати **тюркці**, але Європа по-своєму пише **турк**, то і ми слідуємо за ними, що не відповідає дійсній назві нації. Назва держави цієї нації також мала би бути **Тюркція**, а не Туреччина. Не слід кремтуватися подібною русьязичною назвою **Турція**. В майбутньому новому правописі нашої мови при незалежній державі, коли будуть відкидатися колонізаторські впливи, це слід би врахувати. В цій праці пробуємо і починаємо перший крок цьому.

Коли сьогодні, будучи на курортах в Тюркції, поговорите з пересічним тюркцем (турком), то він з гордістю назве себе нащадком гунців, захоплюючи оповідає про завоювання гунцями всієї Європи. На запитання про звірства гунців відповість, що так було тоді треба, або цього не було. Інший тюрк скаже, що це вигадки європейців. Насправді ж, запевняють у розмові тюркці, гунці принесли до Європи писемність і велику культуру, що і возвеличило Європу. Нині тюркці незадоволені, що гунці не зуміли утримати, а пізніше султани Османії не зуміли завоювати Європу. Всі народи Європи, за переконанням нинішніх тюркців, – **тюркці**, але християни, а європейців слід ісламізувати – і будуть **тюркцями**, нащадками славних гунців.

Гунотюркські орди, відомо, поділяються на кипчакців (кочовиків у перекладі – нині: руськці, казахці, киргизці), карлуців (кара – чорні – нині:

узбекці і уйгурці) та огузців (огуз – скажений або лютий – нині: туркменці, азербайджанці і тюркці), а також сибірських – якутці, тувинці та інші.

Ще 1038 року гунотурки на чолі з ханом Сельджукеєм завоювали Хоросан (Північний Іран) і стали правителями колоніальної імперії Іран-Сельджукії в 1038-1157 роках. 1157 року почалися міжусобиці між з'іраненими тюрками-султанами, внаслідок чого відділилися від Ірану-Сельджукії Керманський і Румський-Іконійський в Малій Азії та Сирійський Султанати. В часи Риму-колонізатора Малу Азію називали Великий Рим, але місцеве населення називало Рум чи Румелія.

У 1230-х роках почалися монголо-тюркські завоювання Ірану. В 1244 р. султан Ірану-Сельджукії Гяседдін Кей-Хосров II (1236-1245) визнав себе васалом-данником монголо-тюркців. Державу переназвано Іран-Хулагая (Улус Хулагая, 1244-1502).

У складі монголо-тюркських орд прибула ордочка тюркців-огузців кайї на чолі з Ертогрудей-мурзою (1255-1299), стала кочувати в Румському або Малоазійському Султанаті на невеликій території, де в давнину сходилися кордони держав Пергаму, Вітінії і Галатії. Румські султани були данниками-васалами монголів Ірану-Хулагаї. Султан Ірану-Хулагаї дав Ертогрудею-мурзі титул бея.

Правитель монгольського Ірану-Хулагаї Газан-шах (1295-1304) напав на Румський сельджуцький Султанат, пограбував його. Поруйнований Румський Султанат розпався на 10 дрібних Улусів, у тому числі і на Улус тюркців-огузців. Наступник тюрко-огузького Ертогрудея-бея його син **Османей** (1299-1326) війнами, мирними договорами васальства, родичанням став об'єднувати бувший Румський Султанат і об'єднав. Цю нову тюрксько-огузьку державку стали називати **Османським Ханатом**, сараєм-столицею якої з юрт був Сегюд до 1326 року. Корінне населення цієї території Малої Азії пергамців, вітінійців, галатців, каппадокійців, пісідійців, лікійців, лікаонійців та інших тюркці-огузці звільнили по-ординськи поступово згеноцидили джихадом. Хто їх осудив за це? В історії і підручниках майже не згадують вже, куди поділися ці дрібні народи.

У 1320-х роках утворилася нова нація огузців – **т ю р к ц і і держава Тюркція**. Від Османей-хана почалася династія правителів тюркців-огузців **османців**. Наступник – син Османа Урей-хан (1326-1359, 33 роки) – почав відвоювати найближчі візантійські колонії Пергам (1226), Нікею (1230) і переніс столицю до Бруси-сарая. Коли Ертогрудей-бей був диким кочовиком, то Осман-хан вже трохи жив у візантійській розкоші при ор-

динських традиціях. Урей-хан жив уже не в юрті, а палаці зі всією східною розкішню.

Урей-хан і нойоти-знать згадали про **великий заповіт** предків-гунців. 1252 року перейшли Дарданелли, колонізували частину європейської тракійської слов'янської землі, в 1254 році завоювали Галлініль. Візантійська імперія не лише втратила колонії в Малій Азії, вже володіла лише вузькою смугою побережжя біля Константинополя, оточена Османією. Прийшла кара і на Візантійську християнську колоніальну імперію за її жорстоке колонізаторство інших земель і націй. Урей-хан для завойовництва ввів наймане військо (йені чері – нове військо – яничари; семилітніх нетюркських, переважно слов'янських, хлопчиків брали в рабство, навчали на воїнів).

Завоювання чужих земель і націй зробили Османський Ханат тюркською огузькою ісламською колоніальною імперією.

Наступник Урей-хана Мюрадей-султан (1359-1389, 30 літ, прийняв титул султана) продовжував виконувати **великий заповіт** гунців. Він колонізував частину слов'янської Тракії, переніс столицю в Едірне-сарай (так переназвано Адріанопіль). Тюркські орди пішли на слов'янців Сербії, яка в той час також стала колоніальною імперією з чужими землями. 1389 року відбулася велика битва на Косовому полі. Незважаючи на те, що сербський воїн Мілош Обіліч під виглядом тюрка пробрався у ворожий табір і вбив Мюрадея-султана, серби через суперечки між воєводцями програли битву. Князь Сербії Лазар потрапив у полон і був порізаний на шматки. Його син Степан Лазаревич (Степан Високий, 1389-1427) отримав від султана титул васала-деспота Сербії, був вірний Османії, воював за неї. Сербська нація не здавалася тюркцям. Лише після 70 років колонізації султан повністю підкорив Сербію своїй владі. Новий Баязет-султан (Йилдирим-Блискавичний, 1389-1402) посвоячився зі Степаном, бо взяв до гарему його сестру Оліверу-Милеву, любу султанові. Сербська культура проникала в палати Османії, сербська мова в 15-16 століттях вживалася в Османії нарівні з тюркською. Пізніше виробилася тюркська цивілізація османців на базі персько-візантійської цивілізації і тюркської мови. **Великий заповіт** тюрки-огузи продовжували виконувати: 1393 року орда османів-огузців колонізувала слов'янську Болгарію, зруйнувала столицю Тирново. Болгарський князь Іван Шишман III був полонений. Його син Олександр зрадив націю ради хоч васальської влади, перейшов на мусульманство і службу султанові. Болгарські феодалы не давали належної відсічі колонізаторам. Перед цим Болгарія переживала культурний і літературний бум, тепер культурність занепадала; настав геноцид.

Османська ісламська імперія загрожувала Мадярії. Мадярський король Жигмонд пішов походом проти Османії. В 1396 році король Жигмонд Мадярський зібрав своє військо проти Османії. До нього долучилися французькі, англійські, германські, чеські, польські, італійські лицарі – цвіт лицарства. Це 100-тисячне військо дійшло до Нікополя в Болгарії. Їм назустріч прийшли орди Османії. Сили були однакові. 25 вересня 1396 року відбулася грізна битва. Успіх битви вирішили війська сербця Степана Лазаревича, і османці розгромили лицарство. З тисячі французьких лицарів вирізали, багатьох продали в рабство, за багатих взяли викуп. Орда османців сплюндрувала Мадярію, але ще не колонізувала.

При Баязеті-султанові з наказу знаті тюркці-огузці Османії почали жити осілим життям. Місцеве населення і полонених брали **рабами** для праці в господарствах тюркців-огузців.

Тюркське середньовічне рабовласництво

Тюрки-огузи ісламської колоніальної імперії Османії і тюрки Чагатай-Орди в Середній Азії в середньовіччі при феодалізмі відновили античне рабство, якого людство вже не знало 900 літ!

Тюркське середньовічне рабовласництво – це прихований від націй і підступний спосіб геноциду нетюркців, насамперед українців і південнослов'янців, на виконання **великого заповіту** предків гунців. Підступні султани і чінгісхани розсудили, що не варто просто вбивати українців і слов'янців, краще робити їх рабами, щоб вони до смерті попрацювали безплатно на тюркців. Раб-чоловік не дасть нащадків для своєї нації, рабня-жінка дасть нащадків уже метисів тюркців, чим покращить генофонд і зітреться монголоїдство тюркців. Для чого вбивати хлопчиків-слов'янців? Краще малими забрати їх у батьків у рабство, виховати в тюрко-ісламському дусі на яничар, вони будуть щонайвірнішими султанові, за невелику плату, будуть битися чи вмирати за тюркців і Аллаха, не відаючи, що чинять. По всіх портах і містах Османської імперії утворювалися бази рабів (невільників), рабство стало прибутковою торгівлею.

Чи Європа розкрила цей мізантропічний злочин тюркців? Чи це показано і осуджено в історія і підручниках молодому поколінню? Ні! Європа і світ пройшли мимо цього бузுவірського факту відновлення рабовласництва і работоргівлі в часи розквіту феодалізму. Це привело до рецидиву. В наші дні, відомо, що у великій нині колоніальній імперії Російській Федерації в тюркських націй Передкавказзя викрадають нетюркських людей. Їх продають у рабство для господарських робіт, перепродують іншому господарю-

ві. І борці за **“права людини”** в колоніальній імперії Російській Федерації мало борються з цим злом.

Про звірства тюркців-огузців цього часу над слов'янами Балкан є дуже обширна література, яка закликає до пильності перед тюркцями-ісламістами. Баязет-султан побудував флот, готуючись взяти Константинопіль.

Однак, у **1402** році на Османію йшла орда Чагатай-Орди з Середньої Азії Тимурая Кривого.

Про легендарну звіринну жорстокість монголо-тюркця Тамерлана написано чимало. Коли його орда підходила в Ірані чи Індії до чергового укріпленого міста, Тимурай-чінгісхан пропонував здаватися, гарантував недоторканість. Коли ж орда розміщала в місті, питав ханів, скільки в ньому населення. Якщо відповідали, наприклад, 80 тисяч, то давав наказ: аби до ранку на центральній площі міста була піраміда з 80 тисяч, і ні жодної менше, голів мешканців.

28 липня 1402 року відбулася велика битва між ордами Баязета і Тимурая під Енгюрю (Анкарою). Османців розбито наголову, яничар вирізано, решта втекли. Лише військо серба-деспота Степана Лазаревича билось достойно і достойно відступило, коли орда тюркців-сельджуків зрадила тюркців-огузів і перейшла до Тимурая. За легендою, Тимурай-чінгісхан посадив для гумору Баязета-султана на свій престіл так обіцяв зробити Баязет, сам сів перед престолом. Більше султана не бачили.

Почався недовгий занепад Османської ісламської тюрко-огузької колоніальної імперії. В Османії розквітала торгівля єврейських купців. Згодом утворилося тюркське купецтво. У купців-єврейців безцеремонно відібрали торговий флот, склади, крамниці, товари, а самих купців-єврейців вигнали або згеноцидили. Сербський васал-деспот Степан Лазаревич відвоював у Мадярії Білград, зробив його столицею Сербії-васалії. **1453** року після 53 днів оборони тюркці-османці на чолі з султаном Мехеммедом II ель-Фатах (1451-1481, 30 літ; Фатах – Завойовник у перекладі) здобули Константинопіль.

Візантійська еллінська християнська колоніальна імперія припинила своє існування. Константинопіль перейменовано на Стамбул, він став сараєм-столицею Османської ісламської колоніальної імперії. У Стамбулі все християнське перебудовано на ісламське. Яничари не любили мирних перерв, хотіли постійних завоювань-грабежів.

Над Європою нависла страшна загроза тюркського ісламського завоювання: з Балкан – Османської колоніальної імперії, а зі Східної Європи – колоніальної імперії Алтай-Орди.

Великокняжіння-ханування Василя II Васильовича Московського Темного

(1425-1462, 37 літ)

Василій II став великокнязем-ханом у 10-літньому віці за заповітом батька Василя I, а не за ярликом чінгісхана Алтай-Орди. Почалися великі міжусобиці в Москві-Орді за престіл. На великокняжіння-ханування претендував брат покійного Василя I Юрій Дмитрович, син Дмитрія Донського, рідний дядько молодого Василя II. Дід Василя II великий князь Литви Вітаустас наказав припинити міжусобиці, бо прийде з військом. Міжусобиці тимчасово припинили.

1426 р. – пошесть-”язва” в Москві-Орді, Твері, Великому Новгороді, Пскові. Померло багато князків, бояр, їх синів, населення (червоні пухири по тілі). У 1426-1430-х роках – небувала засуха. Горіли бори, торфовиська. Голод небувалий.

У 1430 р. великий князь Литви Вітаустас святкував своє 80-ліття. Прибув запрошений Василій II. Сім тижнів продовжувалися бенкети-сабантуї в Траках і Вільнюсі. Щоденно, описують, випивали 700 бочок медухи, з’їдали 700 биків, 1400 баранів, 100 зубрів, лосів, диких кабанів. Василій II просив у діда Вітаустаса після нього великокняжіння в Литві. Вітаустас не протестував. Коли ж у цьому році Вітаустас помер, папа римський запротестував, вимагав від Василя II прийняти католицтво. Василій II не захотів, то великим князем Литви не став. Великим князем Литви став Скиргайлас (Свидригайло) Альгірдасович (1430-1432), брат короля Владислава II Йогайласа.

1431 р. дядько Василя II Юрій Дмитрович відновив міжусобицю за великокняжіння-ханування. Поїхали на суд до Сараю до Ахматея-чінгісхана. 1432 р. Юрій Дмитрович отримав ярлик на Дмитрівський Уділ, а Василій II – на великокняжіння-ханування в Москві-Орді. Улан-Солтан, син чінгісхана, приїхав “вінчати” на престіл Василя II. З цього приводу у Москві-сараї проходили великі бенкети-сабантуї.

1433 р. сини Юрія Дмитровича Василь Косой і Дмитро Шемяка почали війну з Василієм II за великокняжіння-ханування для батька.

У 1434 р. Юрій Дмитрович взяв Москву-сарай, оголосив себе великокнязем-ханом, а Василя II відправив князьком-ханком на уділ в Коломну. Раптово помер Юрій Дмитрович. Дворянорда і Василій II почали війну з Василієм Косим, який оголосив себе великокнязем-ханом Москви-Орди.

Переміг Василій II. Василя Косого осліпили і відправили в монастир. У 1437-1440 рр. великокняжіння-ханування пройшли спокійно. В 1440 р. народився син Василя II Іван, майбутній Іван III.

У 1446 р. Дмитро Юрійович Шемяка, другий син померлого Юрія Дмитровича, почав війну за престіл, захопив Москву-сарай, осліпив Василя II за осліплення брата Василя Косого. Василя II стали називати Темним. Василій II попросив допомоги в чінгісхана. Орда прийшла. Дмитро Шемяка втік у північні ліси. У 1449-1450 рр. Василій II управляв спільно з сином Іваном.

Знову Дмитро Шемяка почав війну за престіл. Відбулася велика битва в Угличі між ратями-ордами Василя II і Дмитра Шемяки. Перемогла рать-орда Василя II.

В Орді – міжусобиці і розпад, то в 1455-1461 рр. данину не платили. При Василіі II засновано Соловецький монастир. При Василіі II тюрки-огузці в 1453 р. здобули Константинопіль, у зв’язку з чим настав кінець Візантійської християнської колоніальної імперії.

У 1460-х роках Василій II хворів, гнили рани... Заповітом розділив Москву-Орду між синами Юрієм, Андрієм, Борисом та Іваном. Знову настало роздріблення Улуса Москви-Орди. Василій II великокняжіння-ханування передав Іванові. Як видно, великокняжіння-ханування ставало спадковим.

При Василіі II-му і його синові Іванові III в 15-му столітті відбувався розпад імперії Алтай-Орди. Прийшла пора історичної кари розпаду і на ісламську кипчацьку (кочову) ординську імперію Алтай-Орду за її колонізаторство, грабування і геноцид колонізованих націй.

Колоніальна кочова кипчацька ординська ісламська імперія Алтай-Орда розпадалася. В 1420-х роках відокремився незалежний Тюмен-Ханат (сарай Іскір, москвинці-ординці перекутили цю назву на Сікір, потім на **Сибір** – цією назвою названа пізніше велика територія Зауралля). 1438 р. відокремився незалежний Казан-Ханат (сарай Казан, Казань нині); 1440 р. – Астрахан-Ханат (сарай Астрахань); 1443 р. – Великоногай-Ханат або Синя-Орда (сарай Сарайджук). 1481 р. відокремився Узбек-Ханат (в 1505 р. узбекці перекочували від Арала і завоювали державу Тимуридів або Чагатай-Орду в Середній Азії і колонізували місцеве іранське таджицьке населення; сарай Самарканд); 1490 р. – Казах-Ханат у Семиріччі (сарай на Балхаші).

Власне **Алтай-Орда** під назвою **Чінгіс-Орда (Велика Орда)** залишалася лише на Правобережжі Волги зі столицею Сарай (Саратов), до неї ще входили Улуси: Рязанський Улус-Русь і Улус Москва-Орда.

Чінгісногай-Орда. Звідки взялася Ногайська Орда? З 1242 року на території українського Межимор'я між Сураморем – Українморем – Каспійморем і горами Казка-Кавказ стали кочувати юрти-села тюркських орд. Там прекрасний клімат, чудові пасовища, вихід до трьох морів і гори. Ці юрти-села мали багато худоби, жили заможніше від усіх орд. У 1250-90-х роках Улусом управляв Ногай-хан, войовничий, дикий і безпощадний, він навіть конфліктував з чінгісханом за ясак. Улус стали називати Ногай-Улус, а орду – ногайцями. Назву донесли до наших днів нащадки, які живуть у Дагестані. Ногай-хан зі своєю ордою брав участь у нашесті 1285 року на Мадярію. Тодішній Телебугей-чінгісхан (1284-1291) Алтай-Орди надумав прославитися виконанням великого заповіту предків гунців і відвоювати Потисся – “священну землю гунців”. Він зібрав понад 100 тисяч ординців, до 100 тисяч вів Ногай-хан. У лютому 1285 року орди зайняли територію від Коломиї до Отинії і Солотвина. Ще з часу утворення в 1242 році Алтай-Орди вздовж Верховини в долинах рік, по яких вели торгові дороги через перевали до Заверховиння, розміщалися прикордонні тумени (полки) ординців. Маємо залишки топонімів: Турка (Тюрка), Тухля (Тухлей-бей), гора Кирлибаш, Татарняк, Татарський Звір, Татарський перевал, Рафайлів (Рафей-хан), Татарів (бувші Кремінці) в долині Прута та інші.

До Телебугея-чінгісхана викликано короля-хана Галиччо-Волинського Улуса Русь-Королівства Юрія I Даниловича (1262-1301). Телебугей-чінгісхан вирішив наступати на Мадярію не через добре проходні перевали Ужоцький і Ворітський, а зі сходу перейти в басейн Тиси і вдарити несподівано. Королеві-ханові Юрієві I Галицькому наказано переходити з своїм військом до Мукачева (Юрій I ще 1280 року відвоював у Мадяр Заверховиння з Мукачевим, яке вони перед тим тимчасово захопили) і вдарити по мадярах звідти. Телебугей-чінгісхан повів свою орду долиною Прута. Ногай-хан повів долинами двох Бистриць, щоби через перевали вийти в долини Тиси і Тересви. Орда чінгісхана не пішла чомусь через нинішній Яблуницький (тоді Татарський) перевал, повернула долиною Прута на Ворохту, далі оперлася в Горяну (Говерлу нині). Ординці повернули і потрапили в долину Чорного Черемоша, дійшли до Буркута. Довго шукали перевалів та не знайшли.

Зима в горах у цей час не стійка. На початку походу вдарили сильні морози, випали глибокі сніги. Ординці і коні падали від холоду і безкорм'я. Орда Ногай-хана заблудилася у великих снігах, з долин Бистриць потрапила також в долину Прута. У березні наступила раптова відлига. Шумний Черемош вийшов з берегів, зайняв усю долину. У бурхливих водах Черемоша Телебугей-чінгісхан втратив орду і коней, майно, 8 жінок. За легендою, ли-

ше з однією жінкою і кобилою повернувся на Покуття. До літа води Черемоша були заражені трупною отрутою загинувших ординців. Чимало ординців побили місцеві українці. За іншою легендою, одна з орд зупинилася на ніч на льоду озера Лебединого під Шешорами. Вночі лід проломився, і багато заспаних ординців потопилося, з ними і коні, юрти. Легенди твердять, що так повели ординців на загибель українці-провідники Михайло з Печеніжсина та Рах, невідомо звідки він був. Може, це одна особа, можливо, таких провідників було багато. Решткам орд залишилося лише пограбувати Покуття і повернутися в степи.

Щоби якось виправдатися перед своєю ордою, Ногай-хан в 1287 році повів її пюндрувати Польщу. Він заставив йти з собою і короля-хана Юрія I з військом. Король Польщі Лешко втік зі столиці Кракова. Орда пюндрувала польські землі, набрала багато здобичі і тисячі бранців-рабів. Повертаючись, Ногай-орда пюндрувала села-міста Галичини, занесла мор, від якого померли десятки тисяч галичанців. Галичина зубожіла більше, ніж під час нашестя Батай-хана. При Ногай-ханові його Улус багатів. Тому ординці радо називалися його іменем. Лише в 1363 році, після перемоги над ординськими ханами при Синіх Водах, литовські війська великого князя Альгірдаса і українські війська князя Володаря Славутичського вигнали усіх ногайців з наших степів за Дін.

У 1440 роках основна Чінгісногай-Орда (Великоногайська) кочувала в Заураллі по берегах ріки Емби до озера Арал. Але невеличка ордочка під назвою Малоногай-Улус кочувала в районі Манича. Мали добрі пасовища. Хан Чінгісногай-Орди вимагав від малоногайців ясака скотом і грішми чи товарами, або перекочувати на Ембу. Ханки Малоногай Улусу не завжди підкорялися, адже віддала велика.

1443 року несподівано хан Чінгісногай-Орди прийшов з ордою-військом заставити малоногайців перекочувати на Ембу. В степах біля Манича відбулася велика різня орд. Перемогла великоногайська орда-військо і заставила малоногайців перекочувувати. Не всі підкорилися. Частина юрт-сіл малоногайців втекла в степи, друга частина човнами переплила Суразьку протоку й опинилася на півострові Українець (Крим нині). Посадник півострова Тарас Остролівець і Кошовий Землі Війська Запорізького Святослав Запорожець вимагали від орди малоногайців повернутися на Манич, бо виженуть козацькою силою. Малоногайці обрали ханом молодого юнака Азея. За легендою, Азей – нащадок Тохтамішей-чінгісхана, який з Литви перебрався в Тюмен-Улус з бажанням відновитися на чінгісханстві, але його вбито. Юнак Азей залишився в Литві без засобів для життя, володів литовською мовою. Його вигодував і виховав простий ординець Гірей. З

вдячності юнак Азей назвав себе Гіреєм. Хан Азей-Гірей просив почекати, поки великоногайці не повернуться на Ембу. Тоді він з ордою добровільно перекочують на Манич. Хан Азей-Гірей тут же з посольством подався до Литви (тоді Земля Війська Запорізького з півостровом Українець юридично вважалися литовським колоніальним володінням), привіз грамоту-дозвіл на тимчасове перебування на півострові. (Ця “тимчасовість”, як показала історія, продовжувалася 300 літ, до виселення з півострова малоногайців-“татар” 1783 року, коли півострів у Тюркції відвоювала православна тюркська кипчацька колоніальна імперія Росія-Орда).

Проїшов рік, другий, а хан Азей-Гірей не виводив орди з півострова. Частина малоногайців-втікачів у степи повернулася на Манич назвала себе Азей-Улус і спілкувалися з тими, що на півострові, через протоку за допомогою човнів.

Кошовий Землі Війська Запорізького і Посадник півострова не наважувалися починати війни з Азей-Гіреєм, бо йому на допомогу залюбки ради здобичі могли посунути орди Чингіс-Орди з Поволжя чи інших Орд-Ханатів. Ці орди могли би колонізувати Землю Війська Запорізького і кочувати на ній. Незміцнілу державку Землю Війська Запорізького слід було зберегти. Навіть терпінням присутності малоногайорди на півострові.

1464 року хан Азей-Гірей приїхав, як бувало, до Посадника півострова Українець Тараса Острослова до його резиденції в Сонячних Хатах. Вслід за ханом прибула малоногайська орда-військо. Хан Азей-Гірей усунув Посадника від влади, велів йому зі своїм військом перебиратися на Землю Війська Запорізького. Воювати з ордою, як сказано, було безглуздо. Хан Азей-Гірей зайняв резиденцію Посадника, перейменував Сонячні Хати на Ескі-Крим (Старий Крим у перекладі), зробив його сараєм-столицею новоутвореного Крим-Ханату. 800-тисячне українське населення півострова Українець у 1464 році стало колонізованим кількадесятитисячною малоногайською ордою. Польща-Литва-колонізатор не виступила на захист своєї “колонії”.

Після смерті хана Азей-Гірея в 1467 році залишилося шість гаремних синів (які від одного тата, але різних мам, то не вважали себе “рідними” братами по-нашому). Ханом став найстарший Нордоуланей-Гірей (1467). Почалися типові ординські міжусобиці між братами за ханство. Ханенко Менглей-Гірей вигнав Нордоуланея, став ханом (1467-1515). Його брат Айдарей-Гірей у 1474 році з орdochкою свого клану розбив орdochку Менглей-Гірея, той втік до Стамбула. Ханенко Айдарей-Гірей став ханом. У Стамбулі Менглей просив султана Мехмедея ель-Фатиха (1451-1481, Фатих – Завойовник у перекладі) поновити його ханом-васалом. Двічі просити не треба було. Османії цього було і треба, а тут привід. Хто з колонізаторів

у ті часи володів півостровом, той володів Кара (по-тюркськи Чорним) морем. Від Криму флотові найближче до будь-якої точки Карамор’я (Чорномор’я).

1475 року чималий флот тюркогузької Тюркції-Османії на чолі з Ахмет-пашиєю прибув до багатьох портів півострова Українець. На ханстві поновлено Менглей-Гірея, і з цього часу кожного нового хана затверджував султан. Основною базою флоту зробили Кафу (Слов’янслав), перейменувавши на Кефе або Малий Стамбул. У купців-генуезців тюркці-огузці відібрали торговий флот, торгові квартали в містах, товари. Що пограбували яничари, що передали тюркським купцям, а генуезців просто викинули, не давши засобів повернутися до Італії. В гирлі Діну, де був Дінград, тюркці-огузці побудували фортецю Азак (Азов). Південний берег Криму оголошено султанським маєтком, куди заборонено заходити і проживати малоногайцям (татам).

Обслуговувати маєток султана мали місцеві українці, майже раби султанські. Тут місцеве населення (тепер раби-українці), виробляли екологічно чисті продукти: фрукти й овочі, виноград та ізюм, м’ясо, масло і сир, ловили рибу. Все це йшло до столу султана. Султан вимагав, щоби хан брав ясаком-даниною від українського населення добру твердосортну пшеницю і доставляв до султанського двору.

Півострів Українець знову втратив своє прадавнє історичне ім’я **Українець**, яке мав ще з 2-го тисячоліття до нової ери, знову став по-колонізаторськи Кримом. А 800-тисячне автохтонне українське населення потрапило під подвійний гніт тюркців-ісламістів – малоногайців та тюркців-огузців – до 1783 року, коли Крим у Тюркції відвоювала Росія-колонізатор. Така недоля випала українцям півострова. Але при Росії-колонізаторові випала найстрашніша недоля: з 1783 року за кілька років полководець Суворов-душогуб з наказу цариці Катерини-Гетери насильно виселив з півострова **все українське населення**, після чого виселяли малоногайців (“татар” по-великороськи). Росія-колонізатор бачила Крим великороським для завоювання всього Чорномор’я. Росія-орда українцям не довіряла більше, ніж ісламцям тюркцям-малоногайцям, все ж братам по крові, але прихильникам ісламської Тюркції.

Крім цього, був **великий заповіт** предків гунців знищити українців як націю. У наші дні московські тюрки-колонізатори вже воліли би щонайменше асимілювати українців. То й так ніби не стане української нації, **великий заповіт** буде виконано.

Виселені малоногайці, або “татари”, як їх називають москвинці, не мають ніякого історичного і юридичного права нині повертатися на півострів Крим, бо то не їх земля, вони були колонізаторами споконвічно української землі. Хіба бажать повернутися, як колонізатори, то українська нація має вести себе з ними як з колонізаторами.

При розпаді ісламської кочової кипчацької ординської колоніальної імперії Алтай-Орди численні дрібні ордочки, незалежні від великих Орд-Ханатів, залишилися на Межсимор’ї в колишній Суразькій (Сонячній) Україні або Передкавказзі по-нинішньому. Вони й нині живуть тут на споконвічній українській землі, ніби на своїй, колонізовані колоніальною православно-атеїстською тюрко-кипчацькою колоніальною імперією Російською Федерацією. Це – ісламці Дагестанської автономії (аварці, даргинці, кумиці, лезгінці, ногайці та інші, деякі нараховують кілька сот тисяч, інші – кілька тисяч осіб), ісламських автономій Чечні, Інгушетії, Кабардино-Балкарії, Адигеї, Карачаєво-Черкесії та православної Осетії. Осетинці (самоназва ірон) єдині прийняли православ’я під час кривавого завоювання Кавказу Росією-колонізатором. Під час кривавого завоювання їх частина з них через перевали втікали до Грузії із-за звірств раті-орди Росії-колонізатора. Нині мають там автономію, але забули, як грузинці дали їм свою землю, гостинність грузинців і відносяться до грузинців вороже. Осетинці довго були під Іраном, трохи під Тюркцією, тому в їх мові зберігся вплив іраністики. Осетинці вважать себе нащадками ще тих аланців, які йшли на Україну і Європу ще в складі гунських орд у 5-му столітті. Цим дуже чваняться, називають свою автономію Аланія. Цим усім тюркським націям перешкоджають залишки пережитків стародавнього родового (тейпи) устрою життя. Нині цивілізовані нації не живуть за традиціями, а за писаними законами. У них, як і всіх ординців, дуже розвинене ордачванство, виставлення свого роду, а разом з тим і своєї нації, як особливої і найкращої, вундернації.

**Великокняжіння-ханування Івана III Васильовича
Московського Великого, Лютого, Завойовника**

(1462-1505, 43 роки)

Іван III був жорстоким людиноненависником по-ординськи, лютим-нервовим до сказу, егоїстом і себелюбцем, деспотом і садистом. Його женили в 12 років на тверській княжні Марії, бо він передчасно дозрів. У 22 роки, ставши при владі, дав Тверському удільному князівству більшу автономію.

Великокнязь-хан Рязанського Улусу-Руси одружився на молодшій сестрі Івана III Ганні. Два престולי поріднилися, що мало трагічні наслідки для Рязанщини. В 1465-67 рр. Москва-Орда переживала внутрішню апатію, бо поширилася чутка про “кінець світу” в зв’язку з еллінською християнською мітологією, в яку щиро вірили і жили в зневірі та чеканні. Тому великокнязь-хан Іван III мав три роки мирного великокняжіння-ханування. Померла дружина Івана III Марія (отруїли дворянординці, пишуть, бо хотіли великокнязеві-ханові дружину з ординців).

Дворянорда вимагала від Івана III завоювань-грабежів для нетрудового збагачення. 1468 р. він дозволив похід на чемерисів (нині назва цієї нації – мари-ел), багатих зерном і худобою, підлеглих Казан-Орді. Їх перемогли в бою, пограбували, палили села і все, що не могли забрати, наклали ясакаданину, колонізували-приєднали до Москви-Орди. 1469 р. удільні князьки-ханки пішли походом на Казан-Ханат. Взяли Казан, пограбували, повернулися батирами-героями. Ібрагім-хана Казан-Ханату заставили підписати мир на підлеглисть Москві-Орді, але хан і не думав це виконувати.

1470 р. сталася страшна буря в українській Республіці Великому Новгороді: зламався хрест на соборі Софії, попадали дзвони в монастирях тощо. До Великого Новгорода приїхали витязі і будівничі з Литви на допомогу у відбудові. Посадниця Марфа славила великокнязя Литви Казимира. Це злило Івана III Лютого.

У травні 1471 р. Іван III Лютий без причини оголосив війну українській незалежній купецько-боярській Республіці Великому Новгородові. Москвинська ординська рать-орда вторглася на землю Новгородщини, грабувала, знищувала і вбивала гірше справжніх ординців. На ріці Коростині відбулася битва. Перемогла московська рать-орда, всім убитим і полоненим відрізали носи, вуха, губи і кидали у воду. В Шелонській битві знову перемогла рать-орда Москви-Орди. Полоненому командуючому військом Великоновгорода князю Дмитру Ісаковичу Борецькому, синові померлого Посадника ординці, відрубали голову. Так поступили з усіма воїводцями. І третю битву на Заволочі виграла москвинська рать-орда на чолі з князем-ханом Василем Шуйським. До Івана III в Москву-сарай прибули послы Великоновгорода на чолі з архієпископом Теофілом просити миру. Іван III прийняв мир за 10000 срі-

блом. 1472 р. рать-орда Івана III завойовницьки пішла на перм'яків, пограбувала і колонізувала, наклала данину.

Ахмат-чінгісхан Чінгіс-Орди (Великої), залишку колишньої Алтай-Орди, вимагав Івана III до Сараю (Саратова) по ярлик. Іван III не їхав. Ахмат-чінгісхан прислав Карачей-бея, баскака з 600 ординцями для збору ясака-данини. Баскаки Алтай-Орди мали в кремлі палату для баскака, казарми для орди ще з часів Івана Калити, пізніше побудували мечеть. На противагу мечеті в кремлі був Чудів монастирок. Іван III не впустив Карачей-бея до кремля, відправив назад без почестей.

У цей час у східноєвропейській політиці склалися наступні обставини. Султан Тюркції-Османії Мехемед II ель-Фатих (Завойовник, 1451-1481, 30 літ) надумав відновити ісламську кочову колоніальну імперію Алтай-Орду під своїм васальством, знову об'єднати всі ісламські Ханати, мати колоніальні території в Поволжі та Сибірі, а також володіти торговими шляхами там. Для цього задумав використати орду васального Крим-Ханату, а згодом підкріпити своїми яничарами.

На арені колонізаторських завоювань зустрілися два тюрки-завойовники двох колоніальних імперій султан Османії Мехемед II Завойовник та государ Москвинського Государства Іван III Завойовник.

Папа римський задумав нову акцію приєднати православну Москву-Орду до католицизму. Для цього хотів використати княжну Зою Палеолог як дружину Івана III. Останній імператор Візантії Константин, який загинув при штурмі тюркцями-огузцями столиці Константинополя, мав братів Дмитра і Тому. У Томи були сини Андрій і Мануїл, дочка Зоя, які після завоювання імперії Візантії zostалися без засобів для життя. Їм дали притулок в Римі. Папа римський і запропонував Іванові III княжну Зою за дружину. Для цього приїхав посол Іван Фрязін. Сватовство відбулося. Через Германію, Прибалтику наречена прибула до Москви-сараю 12 лютого 1472 року, привезла велику еллінську бібліотеку, будівничих, іконописців. У Москві-сараї її охрестили православ'ям Софією. Дворянорда, правда, противилася зв'язкам з Європою. Орди мали традицію жити ізольовано, щоби народи якнайменше знали про їх життя і побут, а вони могли обманювати народи оповідками про своє нечувано багате і культурне кочове життя. Іван III Лютий злавав опір дворянорди. Відбулися великі бенкети з приводу одруження Івана III.

Ахметей-чінгісхан збирався походом на свій Улус Москву-Орду за ясаком.

Водночас султан колоніальної імперії Тюркції-Османії Мехемед II Завойовник послав орду васала хана Менглей-Гірея Малоногай-Ханату в українському Криму завоювати Велику Орду – цей залишок Алтай-Орди на чолі

з чінгісханом Ахметеем, тимчасово приєднати до Малоногай-Ханату, відновити Алтай-Орду. Орди Ахметей-чінгісхана і хана Менглей-Гірея зійшлися, після невеликих сутичок-битв розійшлися. Без наслідків для сторін. Замало було орди в хана Менглей-Гірея, щоби завоювати імперію Алтай-Орду в цьому, 1474 році.

До Москви-сараю прибув новий баскак Ахметей-чінгісхана Бочей-мурза з гарнізоном і болваном-басмою (баскаки завжди привозили зроблену з дерева невелику золочену голову, звану болваном). Дружина государиня-ханши Софія Томівна страшенно ненавиділа ординців-тюрків, бо тюрки-огузці ліквідували Візантію. Але, не відаючи в Римі, потрапила жити між дворянординців. Вона порадила Іванові III не приймати і цього баскака, відправити назад. Домоглася, під виглядом нового будівництва в кремлі виселення баскака з гарнізоном з кремля. Для баскака і гарнізону побудовано нові палату і казарми на Болванці або на Ординці в Замоскворіччі, де був квартал понад трьох тисяч алтайординських купців, які щороку приводили на продаж до 40000 коней. Крім того побудовано там поруч з мечеттю церкву Спаса на Болванці-Ординці.

Архітектори-італійці провели в кремлі європейське кам'яно-цегельне будівництво: Успенський (архітектор Тіоравенті Арістотель) і Архангельський собори (в останній перенесено з інших церков гроби давніх великих князів), грановиту і теремні палати, кам'яні мури і бапти. Дякуючи вихованню і державній мудрості государині-ханши Софії Томівни, в кремлі виявилися будови – кусочок італійської архітектури, хоч з ординським присмаком. Кремль нині – не пам'ятник давньоукраїнської, як у Великому Новгороді, а італійської архітектури. Суто тюркської кипчацької ординської архітектури як такої практично не бачимо ніде. Вилито цар-пушку, вперше почали карбувати монети. Пізніші історики назвали Софію Томівну ясним сонячним днем у темних ночах тодішньої ординської кипчацької тюркської Москви-сараю. Знову Іван III постійно рекетував Великий Новгород, бо значне будівництво і його двір вимагали багато коштів. Він вирішив колонізувати державу-республіку Великий Новгород.

Улус Москва-орда – колоніальна імперійка з 1478 року

1478 рік – видатна дата в історії Москви-Орди, Московського Государства і Росії. У цьому році, будучи ще Улусом Алтай-Орди, Москва-Орда сама стала колоніальною імперією. Але цю дату москвинці-тюркці, любителі торжеств, чомусь не святкують. Неважко догадатися, чому.

Для особистого збагачення і трохи під тиском дворянорди Іван III особисто повів рать-орду на українську незалежну Республіку Великий Новгород, вчинив нічим не спровоковану агресію, яка переросла в колонізацію й утворення православної кипчацької ординської колоніальної імперії Москви-Орди.

Українська незалежна купецько-боярська Республіка Великий Новгород, відокремившись від Великого Князівства Україна, в 1136-1478 роках, 342 роки, найдовше зберігала прадавню українську народну демократію з всеміським Віче, виборами голови Республіки – Посадника – та князя як командуючого військом, посадових осіб по всій території. Республіка займала величезну територію від Великого Новгорода до Студеного моря (Північного Льодовитого океану) та Північного Уралу, дуже багату природними ресурсами. Республіка ніколи не була колонізованою. Від Орди, Москви-Орди, Литви, Швеції і Тевтонії могла відкупитися. Господарство Республіки базувалося на землеробстві-тваринництві, але найсильнішими її галузями були лісові промисли з ремісництвом та торгівля з Ганзою. Республіка виробляла деревину і вироби з неї, цінні хутра з тайги, цінні породи риб, багато меду (цукор тоді), північні перли, лляні тканини, мала срібні рудники в Прикамінні (Приураллі). Ганза – Hanse – союз, товариство, торгове об'єднання германського купецтва понад 160-ти германських міст з центром у портовому місті на Балтиці Любеку.

Ганза мала контори по всіх значних торгових містах Європи і в Великому Новгороді (до 1494 року), торговий флот і військові сили для його охорони. Ганза вела дуже обширну монопольну чи посередницьку торгівлю в басейні Балтики. На торгівлі з Ганзою і багатіло великоновгородське купецтво. Ще більше багатіли від цієї торгівлі купці Ганзи.

У ці часи відбувався економіко-політичний занепад Республіки. Розбагатілі купці і бояри втратили патріотизм і войовничість, нехтували Вічем громадян, наймали крикунів, які перекрикували громадян на Віче, багатші купці пригноблювали бідніших купців і громадян, суди стали підкупленими. Громадяни були незадоволені посадовими особами: “Вони не наші керівники, а грабіжники-хижаки”. Повстання молодших громадян і чорних (бідних) людей стали частими.

Великий Новгород віддали без війни. Рать-орда Москви-Орди розмістилася в монастирях, церквах, будинках купців, бояр і міщан. Іван III – в Ярославовому дворі. Грабували все, що було, залишали голі стіни.

Ніхто не смів скаржитися. Хто приходив зі скаргою до іванових вельмож – вбивали. В кайданах вивезли до Москви-сараю 1476 осіб купців, бояр, посадових осіб, щоби там знищити. Решту тисячами вбивали на місці. До Москви-сараю вивезли 300 підвід лише золота-срібла і самоцвітів та дорогих товарів. Іван III наказав “арештувати” вічовий дзвін, вивезти до Москви, де донині він знаходиться у дзвіниці при Успенському соборі кремля під назвою Іван Великий. Європа оцінювала награване фантастичною сумою. Згодом виселили по-ординськи з міста ще 8 тисяч (офіційно) великоновгородців на Вятку. На їх місце прибули дворянординці і ординці-емігранти з Москви-Орди. Нічого українського у Великому Новгороді не залишено, все, що можна було, зордищено.

Цим виселенням було покінчено з незалежною Українською державою-республікою Великим Новгородом назавжди. Територію приєднано колонією до Москви-Орди, названо “споконвічно московськими землями”. Ні менше, ні більше. Брехня в живі історичні очі. Знищення купецтва у Великому Новгороді не було мудрим рішенням Івана III, бо дало лише одноразову вигоду. Якби залишив купецтво, це давало би великі прибутки від торгівлі Москві-Орді на століття вперед.

1478 рік – початок утворення нової москвіно-тюркської кипчацької ординської православної колоніальної імперії Москви-Орди.

Ахметей-чінгісхан залишку Алтай-Орди – Великої Орди, взявши про казкові багатства Івана III, вимагав привезти або передати їх Чінгіс-Орді. Іван III відмовив. Ахметей-чінгісхан готував похід відібрати награване ординською силою.

1480 року орда Ахмет-чінгісхана з раттю-ордою Рязанського Улусу-Руси і дрібними неконтрольованими ордами, радими до наживи, прибула на Оку-ріку, стала на правому березі. На лівому березі вже чекала рать-орда Івана III. Битви не починали. Ахметей-чінгісхан розумів, що Іван III – один з найбагатших правителів нині, його багатству позаздрить сам султан. Князі-хани і воеводи також награвували чимало, то будуть захищати награване люто. А він, Ахметей, правитель маленької Орди, залишку могутньої колись Алтай-Орди, зовсім небагатий. Іван III може підкупити його ханів, беїв чи мурз, ті можуть його вбити і припинити війну. Було над чим думати. Ахметей-чінгісхан уклав союз з королем Польщі Казимиром, як колись Мамай-

хан з Владиславом-Йогайласом, щоби той допоміг завоювати Москву-Орду: здобич – чінгісханові, територія – Польщі. Ахматей-чінгісхан розумів, що утримати Улус Москву-Орду він уже не може. Іван III послав великі подарунки ханові Крим-Ханату Менглей-Гіреєві, щоби напад на українські землі, колонії Литви, чи й Польщу і затримав короля з військом, що Менглей-Гірей зробив. Іван III направив під виглядом купецьких човнів рать-орду на чолі з Нордоуланеєм-Гіреєм по Волзі напасти і сплюндрувати столицю Сарай (Саратов). Ця рать-орда Івана III обманом взяла столицю, пограбувала, але сплюндрувати не стала. Жаль було ординцям це чинити з “матір’ю” столиць ординських, могутньої Алтай-Орди.

Орда Ахметея-чінгісхана пройшла берегом Оки на захід і перейшла на правий берег її притоки Угри. Рать-орда Івана III також перейшла на лівий берег Угри. Всю осінь до морозів було “стояння на Угрі”. Ординці Ахметея-чінгісхана ремствували на безкорм’я і нестачу харчів. Деякі хани зі своїми ордами покидали чінгісхана і йшли в степи. Ахметея-чінгісхан довідався, що король Казимир військом відбиває напад Менглей-Гірея. Тим часом через Угру-ріку ординці дразнили себе взаємно, пускали хмари стріл, були сутички-герці багатуреїв-батирів. Воєводи-дворянорда порадили Іванові III відвести рать-орду від берега ріки на вищі горби, “на кращі позиції”, а властиво хотіли дати змогу орді Ахметея-чінгісхана перейти Угру. Рать-орда не зрозуміла наказу, стала втікати. Не розуміючи причини “відступу” рать-орди і боячись підступу, 7 листопада 1480 року Ахметея-чінгісхан наказав своїй орді відступати в степи.

Без битви орда і рать-орда взаємно втікали від себе. Тим і закінчилося “стояння на Угрі”.

7 листопада 1480 року Москва-Орда стала незалежною від Алтай-Орди державою.

За 152 роки – 1328-1480 рр. – сформувалася тюркська кипчацька ординська нація москвинців, яких цар Петро I перейменував у 1721 році на великоросців, а більшовики в 1921 році – на руських. Закінчилося ІГО (іго від тюркського ІНГ – здобич), кричали і писали митрополит з єпископами, радіючи, що зберегли від ісламізму свої маєтки і панування.

Московія-Росія ніколи не святкує цю дату. Чому? Хіба може Улус святкувати вихід з рідної імперії? Чи могли би українці-волинці, наприклад, чи полтавці тощо святкувати вихід з загальнонаціональної української держави? Хіба що могли би денаціоналізовані махновці.

Доля Ахметея-чінгісхана склалася трагічно, як Мамай-хана. Хан незалежного Тюмен-Ханату Івакей напад зі своєю ордою на Сарай, дограбував

недограбоване рать-ордою Івана III і зруйнував. У степу напад на орду Ахматей-чінгісхана, переміг у битві, убив чінгісхана, забрав його сім’ю і здобич, вивіз до Тюмені. Про це сповістив Івана III, вимагав великих дарунків, яких не отримав. Зате Іван III переслав ханові Менглей-Гіреєві багаті дари-хабарі. Після колонізації Великого Новгороду остання незалежна маленька українська Республіка Псков мусила підкоритися колонізації “добровільно”. Незалежних українських держав не стало. Була ще автономія Рязанський Улус-Русь, яка ще боялася, тільки згодом і запізно вийшла з Орди. На півдні в наших степах визрівала-міцніла незалежна козацька держава Земля Війська Запорізького, яка стала на 300 літ єдиною опорою національної свідомості і незалежності української нації.

Іван III громив “жидовствующу ересь”, як тоді називали, у Великому Новгороді. З Києва прибув сюди єврей Схарія, став проповідувати біблійно-юдаїзм, та так спритно (як нині Свідки Єгови), що, наприклад, піп Олексій назвав себе Авраамом, а попадає себе – Сарою тощо. І пішло по монастирях. Цих еретиків палили в клітках, відрізали язика, катували у в’язницях.

ГОСУДАРСТВО МОСКОВІЯ

З 1480 року Іван III під впливом дружини Софії став діяти як правитель незалежної держави. Державу назвав **Государство Московія**, а себе – **государем**.

Государ Іван III почав централізувати державне управління. Поділив державу на воєводства, на чолі з воєводами-хунтачами, командуючими гарнізонами. Утворювалася самодержавна ординська монархія з милітаризованими хунтачами. У містах і посадах управляли обрані зборами дворянорди предводителі. Ввів городових (міліцію), рогатки при в’їзді до міст, їх на ніч замикали. Склали центральний державний апарат, назвав Приказами (як нині міністерства; земський, помісний, великого двора, стрілецький (армійський), посольський, ямський прикази тощо).

На чолі Приказу – суддя боярин-дворянординець, при ньому “ізба”-канцелярія з дяками-чиновниками. За дворянордою закріпив землі, то значення дворянорди ще більше зросло, вона стала опорою монархії. Посилилося кріпацтво; кріпакам для виходу з кріпацтва за викуп дали один “юрів день”. Утворено пошти-”ями” на зразок ординських.

Хотів відновити, як виходець з династії долгоруких-данилістів, давньоукраїнську державну символіку – синьо-жовтий прапор і Тризуб, але зустрів шалений опір і погрози дворянорди. Заборонене великим і легендарним, непереможним і святим Батай-ханом відновлювати не можна. Государиня Софія порадила взяти державні символи колишньої Візантії, наче вона “дарує” їх Іванові: біло-синьо-червоний (римський) прапор і двоголового орла (цей мутант-орел символізував панування Візантії в Європі й Азії; але треба було – триголового орла-мутанта, бо Візантія панувала і в Африці). Були Рим-Константинопіль, – пояснювала Софія, – тепер буде Москва. Дворянорда погодилася. “Московські тюрки-кипчаки користуються чужими державними символами і нині. В цивілізованій державі, – пояснювала государиня Софія Томівна государю, – має бути Право (як римське чи “Українська Правда”, яка була в Києві), а не звичаї”. 1497 р. введено перші закони “Судебник” Государства Московії. Встановлено і дипломатичні відносини з сусідами.

Нову державу тюркську кипчацьку ординську православну колоніальну імперію Государство Москвинське та її державні органи влади встановлено.

Дворянорда не могла жити без війн-грабежів. У 1481-83 рр. з перемінним успіхом воювали з Лівонією (Гевтоном). Багато убили, награвували, тисячі полонених відправили кріпаками в свої маєтки.

Укладено мир з Лівонією на 20 літ. У 1491-93 рр. воювали з Казан-Ханатом, взяли Казан. Государ Іван III швидко присвоїв собі титул “государя Болгарії”. Казанординці вигнали москвинців.

З Польщею-Литвою – ні війни, ні миру, дуже натягнуті відносини. Москвинські прикордонні воеводи постійно, майже щорічно, нападали-грабувати смоленські, турово-пинські, полоцькі та чернігівські українські села і міста колонії Литви. З награваним втікали по-ординськи. Нарешті, з великим віном Іван III видав дочку Олену за великого князя Олександра Литовського.

Государиня Софія народила: Олену, Феодосію, Олену (перша померла), Івана, Василя, Юрія, Дмитра, Семена, Андрія, Феодосію (перша померла).

Іван III був найсильнішим з усіх правителів Москви-Орди. Його при житті називали Великим і Лютим. Іван I Калита був лише хитреньким прислужником Узбекей-чінгісхана. Дмитро Донської плазував перед Тохтамішей-чінгісханом. Іван III створив централізовану колоніальну імперію. Іван III дуже хотів колонізувати українські землеробсько-тваринницькі Чернігівщину і Київщину, бо не мав зерна-харчів. Він укладав з ханом Менглей-

Гіреєм “шерстну грамоту” (“братній союз” по-ординськи), платив щороку 30 тисяч золотом, аби той плюндрував українські землі. Надіявся, що сплюндровані і знесені території легше завоювати.

Він не знав, що, крім цього, хан Менглей-Гірей мав наказ султана завоювати і відновити ісламську Алтай-Орду вкупі з православною Москвою-Ордою. Іван III першим дав наказ монастирям знайти усі давні українські літописи, переписати на нові вигідні Московії “списки” (копії), а оригінали знищити всі до останнього. Власне при Івані III вперше сфальсифіковано історію української нації, складено міт (міф) про єдину москвіно-руську народність, лише столиці переносили з Великого Новгороду до Києва, з Києва до Володимир, з Володимира до Москви. Він готував теоретичні основи завоювання-колонізування України, знищення української нації, зордищення-омосковщення її. Продовжував це вельми ревно Іван IV Грозний. Це лягло в основу лжеісторії “Київський синопсис”.

Ще перед колонізацією української Республіки Великого Новгороду дворянординські вельможі посвятили Івана III в найбільшу тайну *великий заповіт* предків-гунців. Іван III був у шоці: для чого це розповіли? Щоби перевірити його, нащадка української династії долгоруких, у відданості ординським? Тому він так люто і запопадливо геноцидив українців у Великому Новгороді. Згодом ідея йому сподобалася, бо нею можна і є право згеноцидити українське населення Чернігівщини, Київщини, Смоленщини, Пинщини, Полотщини, заселити москвинцями, мати добрі землеробсько-тваринницькі території і достатньо продуктів харчування. Ідея дуже припала до його серця. Він таємно передав її наступникові, синові Василеві, щоби знав, як діяти, велів передавати по династії з роду в рід. Лише виконуючи цей *заповіт*, зможуть утримати династію при владі в умовах дворяноординства у Московії. Недарма твердять, що отюрченець – більше тюрк від самих твердих і справжніх тюрків.

16-ТЕ СТОЛІТТЯ

(1501-1600 роки)

РОЗДІЛ 4. ЖИТТЯ МОСКВИНЦІВ В ТЮРКСЬКІЙ КИПЧАЦЬКІЙ ОРДИНСЬКІЙ ПРАВОСЛАВНІЙ КОЛОНІАЛЬНІЙ ІМПЕРІЇ ГОСУДАРСТВІ МОСКВИНСЬКОМУ В 16-МУ СТОЛІТТІ

(1501-1600 роки)

Государі і царі тюркської кипчацької ординської православної колоніальної імперії Государства Москвинського в 16-му столітті

1462-1505 (43 роки)	великокнязь-хан государ	Іван III Васильович Московський Великий, Лютий, Завойовник
1505-1533 (28 літ)	государ	Василій III Іванович Московський
1533-1584 (51 рік)	государ, цар	Іван IV Васильович Московський Грозний
1584-1598 (14 літ)	цар	Федір Іванович Московський
1598-1605 (7 літ)	лжецар	Борис Федорович Московський Годунов

Государювання Івана III Васильовича Московського Великого, Лютого, Завойовника

(1462-1505, 43 роки, продовження)

1502 року з наказу султана Тюркції-Османії хан васального Крим-Ханату Менглей-Гірей завоював столицю Великої Орди (залишку Алтай-Орди) Сарай (Саратов), оголосив про кінець (юридичний) імперії Алтай-Орди (“Золотої”). Прийшла історична кара і на імперію Алтай-Орду за її колонізаторство, грабежі колонізованих і геноцид їх.

Шигей-Ахметей, чінгісхан Великої Орди, ще встиг з Сараю втекти до Литви, де його вкинули до в’язниці. Більше про останнього чінгісхана Алтай-Орди не чувано.

Малогоайський хан Менглей-Гірей оголосив про утворення нової ісламської імперії в складі Великої Орди, Казан-Орди і Крим-Орди. Закликав приєднатися всім колишнім Улусам Алтай-Орди. Іван III не відповідав на такі заклики. Хани незалежних Ханатів збиралися часто, але відновити нову імперію Менглей-Гірею не судилося. Ще майже 100 літ збиралися хани колишніх Улусів для відновлення Алтай-Орди, але не доходили згоди, бо кожен з них хотів чінгісханства. Так Алтай-Орда і не відновилася.

Государ Іван III платив ханові Малоногоай-Орди в українському Криму Менглей-Гіреєві, щоби той плондрував українську Київщину і Чернігівщину, колоніальні землі Литви-колонізатора. Малоногоайорди підійшли до Києва і до Чернігова, пограбували села і міста, набрали багато бранців для продажу на тюркських ринках рабів.

1503 року сплондроване Чергівське намісництво, колонію Литви, колонізувала москвинська рать-орда і приєднала до колоніальної імперії Государства Москвинського.

Велика радість государя Івана III Завойовника і дворянорди – один із зернових районів землі української колонізований Московією. Почалася роздача земель дворянординцям і закріпачення українського населення, яке до цього часу феодалізму не знало. Мало свої приватновласницькі селянські господарства, працювали на них для блага своїх сімей. Литва-колонізатор не починала війни за Чернігівщину, бо треба було воювати на два фронти: з колоніальною імперією Государством Москвинським і васалом Османії Малоногоай-Ордою.

1503 року захворіла і померла государиня Софія Томівна. Захворів і Іван III. Склав заповіт: старший син Василь – престолонаступник, синам Юрію, Симеону і Андрію – вотчини-маєтності без посад. Цього року остаточно розгромлено “жидовствующу ересь”: відрізували язики, судили.

Іван III був і воїном, і монархом. Воїн на троні – небезпечний для нації і сусідів, бо він свідомий людинолюбця, не може жити без грабежів і геноциду. При ньому скликали 1-й і 2-й церковні Собори. 1500 р. хотів роздати монастирські землі дворянорді, але не зробив цього. Заборонив публічну пиятику серед громадян і попів. Були неврожаї, “голі” зими, розлиття вод, бурі, а в 1471 р. землетрус розвалив будинки в Москві-сараї. При його господарюванні купець Панас (Афанасій) Нікітін 1470 року побував в Індії, описав подорож.

При ньому життя нації москвинців було дуже нещасним та бідним, посилювалося закріпачення. Селянин-кріпак, крім праці на панщині, віддавав поміщикам четверту частину зерна зі своєї присадиби, овець, курей, яйця, шкури, прядиво, кілька дворів давали бичка чи телицю (як при сталінському соціалізмі). Ніхто не турбувався, як живе і чим харчується сім'я кріпака. Кріпаки були безправними громадянами: не мали права на освіту, посади; мали право служити солдатами у раті-орді, як пошле поміщик на вимогу влади.

Государювання Василя III Івановича Московського

(1505-1533, 28 літ)

При господарюванні Василя III продовжувалися порядки, заведені Іваном III. Він мав дружину Соломію з бояр Сабурових. Родина государині Соломії, – Сабурови і Годунови – нащадки мурзи Четея, стали при дворі в числі головних сановних вельмож. Дворянорда наполегливо бажала завоювати Казан-Ханат, чим викликала невдоволення султана Османі і його васала Крим-Ханата. Якщо завоювати Казан-Ханат, то Османія втрачала шанси завоювати та ісламізувати Государство Московію. З дводержавою Польщею-Литвою відносини нормальні, бо сестра государя Василя III була дружиною короля Олександра (1492-1501 рр. великий князь Литви, а в 1501-1506 рр. одночасно і король Польщі). З Крим-Ханатом відновлено “шерстну грамоту”. Василій III з тих великих багатств, які залишив тато Іван III, щороку посилав ханові Менглей-Гіреєві (1475-1515) 20 тисяч золотом.

1506 року рать-орда на чолі з братом государя великим князем Дмитрієм Івановичем пішла на Казан-Ханат. Перемогли казанорду і стали пиячити. На них напали казанординці, то лише частина москвинців добралася до човнів і втекла. Велика ганьба великокнязеві Дмитрієві. Тому він змушений був укласти мир.

1506 р. помер король-великокнязь Польщі-Литви Олександр Казимирович. Государ Василій III дуже хотів стати королем-великокнязем Польщі-Литви, щоби приєднати Польщу-Литву до Государства Московії. Просив сестру-королеву сприяти цьому.

Папа римський вимагав прийняти католицизм, що для Василя III було неможливим в оточенні дворянорди. Королем-великокнязем став брат померлого Олександра Жигмонт II Казимирович. Що не вдалося офіційно, намагалися зробити змовою і мнимим повстанням.

Нащадок хана Мамає, ординець князь Михайло Глинський навчався за кордоном, був маршалком двора короля-великокнязя Олександра (пишуть, що він отруїв Олександра за намовою Василя III). Князь-ординець Глинський за вказівкою Василя III підняв повстання проти Польщі-Литви в українських колоніях, ніби за відновлення Київського Князівства, насправді – за приєднання до Московії. Князь Глинський звернувся за підтримкою до Крим-Ханату і Московії, до української еліти. Українська еліта ігнорувала, бо знала наміри. Крим-Ханат не відповів, бо султан не бажав зміцнення православної імперії Московії. Василій III послав багато полків на чолі з воєводами-ординцями Шемякіним, Одоєвським, Трубецьким, Воротинським та іншими. Над Польщею-Литвою нависла загроза колонізації імперією Московією. Великий гетьман Литви Костянтин Іванович Острозький (жив у 1460-1530 рр.) розгромив “повстанців” Глинського і рать-орду Московії 1508 року. Тож сталася повна невдача змови-повстання. Ординець князь Глинський втік до Москви, де прийнятий з великими почестями, отримав маєтки Ярославець і Мединю, став сановним боярином у Раді. За ним втекли до Москви усі ординці Глинські-мамаєвці.

1509 р. за невдачу в колонізації Польщі-Литви та частини України Василій III відімстився на українському Пскові. Василій III наказав зняти вічовий дзвін і заборонити віче назавжди. Його рать-орда у Пскові пограбувала купців, монастирі, церкви. Все вивезли до Москви-сараю, як при Івані III з Великого Новгороду. 300 найзнатніших українських сімей вивезли зі Пскова і знищили в Москві.

1512 року король Польщі-Литви Жигмонт II уклав з ханом Крим-Ханату Менглеєм-Гіреєм союз про ненапад за 15 тисяч золотих щорічно. Союз Крим-Ханату з Московією за наказом султана розірвано. Тепер малоногайорда стала плюндрувати рязанські і москвинські землі.

1513 року Василій III повів рать-орду завоювати Смоленщину. Весною штурмували Смоленськ і не взяли. Восени штурмували вдруге і невдало. 1514 року рать-орда на чолі з князем Михайлом Глинським взяла Смоленськ. Однак Глинський оголосив себе князем незалежної Смоленщини.

Його зловили і кинули до в'язниці. Гетьман К. Острозький розгромив рать-орду, взяв у полон 8 воєвод, 37 князків, 1500 дворянординців, обоз, прапори, вогнестрільний знаряд (гармату). Але прибулі нові сили рать-орди з Москви заставили Острозького відступити. 1514 року українська Смоленщина колонізована Московією-колонізатором до 1611 року (на 97 літ), коли Смоленщину знову відвоювала Польща-колонізатор. Василій III прийняв титул “князя Смоленського”.

1517 р. молодий князь незалежної української держави Рязанської України Іван Іванович досяг повноліття, бажав одружитися з дочкою хана Магметей-Гірея і княжити. Государ Василій III запросив князя Івана Рязанського до Москви-сараю. У Москві князя Івана кинули до в'язниці, а його маму Агрипину Рязанську – до монастиря. Пишуть лжеісторики, ніби Іван Рязанський втік до Литви, але слідів його нема. Вірогідніше – вбитий у московській в'язниці. Василій III прийняв титул “князя Рязанського”. Рязанське Князівство він ліквідував, утворив намісництво імперії Московії. Офіційно указом Рязанщину колонізовано в 1521 році. Новгородщину, Псковщину, Смоленщину і Рязанщину стали називати “ісконно московськими землями”. Відбувався процес щонайшвидшого зордищення-отюрчення цих земель. Рязанці довго не здавалися. Їх описують високорослими і працьовитими українцями-хліборобами, які пишалися своєю працею.

Чінгісхани Алтай-Орди відносилися до рязанців особливо, берегли хліборобів, бо вони єдині давали хліб до столу чінгісханів. Хіба неконтрольовані орди могли їх нівечити. Василій III не зміг справитися з рязанцями, то масово переселив їх на Вятку. Української хліборобської Рязанщини не стало, її колонізувала імперія Государство Московія. Государ Василій III виконував ординський *заповіт* гунців ревно.

1516 р. помер хан Казан-Ханату Магметей-Амін. Почалася війна між Московією і Крим-Ханатом (ним прикривався султан Османії) за Казан-ханат. 1521 року орди Магметей-Гірея і Казан-Ханату пішли на Московію. У битві на Ока-ріці рать-орда Московії “показала зад”. Крим-орда зайняла Москву-сарай (6-те завоювання Москви-сараю), пограбувала і спалила сарай, крім кремля. Василій III із сім'єю, казною й охороною втік до Волочка. Звідти на вимогу Магметей-Гірея прислав грамоту, якою зобов'язався навіки бути данником Крим-Ханату (фактично Тюркції-Османії. Так між тюркцями-кипчаками Московії і тюркцями-огузами Тюркції-Османії відбувалася особлива підпільна війна). Саїпей-Гірей став ханом Казан-Ханату.

1520 року в ісламському світі відбулася значна подія.

Після розпаду Багдадського Халіфату і колонізації його 945 року Іраном, 1055 р. – тюркцями-сельджуками, 1258 р. – монголо-тюркцями аббасідські халіфи переселилися до Єгипту і з Каїру управляли ісламською вірою (як папа – католицькою, патріархи – православною).

1517 р. Єгипет колонізувала Тюркція-Османія. Халіф Мютаваккиль потрапив до полону і помер у Стамбулі, без нащадка. 1520 р. халіфатство перебрав собі султан Селім I Ягуз (Лютий або Грізний, 1512-1520). Тюркські-османські султани очолювали ісламську віру до 1924 року, коли після революції та усунення султанів, встановлення Республіки Великі Національні Збори ліквідували халіфат. Єдиного центру ісламської віри нема досі, що для віри має негативне значення.

1522 р. государ Василій III мусив просити миру з Польщею-Литвою, бо вів війни з Крим-Ханатом. Мир підписано на 5 літ. Закінчилася десятилітня (з перервами) війна Московії за відвоювання українських колонізованих земель від Польщі-Литви.

1523 р. Магметей-Гірей і хан Великоногай-Орди Мамай за домовленістю взяли Астрахань, усунули там Усей-хана. Проголосили об'єднання Крим-Ханату, Астрахань-Ханату, Великоногай-Ханату і Казан-Ханату, де ханував Саїпей-Гірей. Хан Магметей-Гірей збирався доповісти султану, що Алтай-Орду відновлено, і бажав стати її чінгісханом під васальством Османії. З цього приводу хани провели великий сабантуй у степу. Вночі хан Великоногай-Орди Мамай і його брат Атегей вбили хана Магметей-Гірея і його сина Богатирея-Солтана. Два сини – Казей-Гірей і Бебей-Гірей – встигли втекти. Великоногайці вирізали багато орди малоногайців Крим-Орди. Решта втекли. Хан Великоногайської Орди Мамай не міг погодитися і перенести, щоби не хан *Великоногай-Орди*, а хан *малоногайської* Крим-Орди був чінгісханом відновленої Алтай-Орди. Відновлення імперії Алтай-Орди знову зірвалося. Більше того, великоногайці ввійшли через протоку в Крим, пограбували Бахчисарай і юрги-аули на півострові. На Крим також напали запорізькі і городські козаки з Остапом Дашковичем, захопили і зруйнували тюркську кріпость Очаків. Султан Сулейман I Пишний (1520-1566, 46 літ) лютував страшно.

До Криму спішив османський флот з яничарами. Нападники втекли. Син Казей-Гірей оголосив себе ханом, але султан назначив Сейдатея-Гірея (1523-1528), брата Магметей-Гірея.

1524 року, користаючи з розгрому малоногайців Магметей-Гірея минулого року, 150 тисяч москвинської рать-орди на чолі з воєводою ординцем Іваном Бельським Волгою і берегом знову пішли на Казан. Чемериси перего-

родили Волгу колодами, човни розбивалися. Перша битва не дала перемоги. Воевода уклав мир і повернувся, потрапив в немилість Василя III.

Особисте життя Василя III. Двадцять літ прожив з Соломією, а дітей не було, не було наступника престолу. 1526 р. насильно відправив Соломію в монастир. Одружився на молодій красуні Олені Глинській з роду ординців-мамаївців. Вельможі-ординці Сабурови і Годунови зійшли зі сцени в управлінні імперією, їх місце зайняли нові вельможі-ординці Глинські і Шуйські. 1530 року народився син Іван (майбутній Іван Грозний). Братам Семенові і Дмитрові Василій III не дозволяв одружуватися, так і померли неодруженими. Братові Андрієві дозволив одружитися лише після народження сина Івана.

У 1527-1529 рр. орди Казан-Ханату і Крим-Ханату постійно плюндрували південні землі Московії. 1530 р. відбувся новий похід рать-орди Московії на Казань. Москвинці взяли передмістя. Воевода Бельський взяв дари і підписав мир. Василій III ув'язнив його. Василій III тримав велику 150-тисячну рать-орду з дворянорди і кріпаків, кріпаки служили безплатно і десятиліттями. На рать-орду і государів двір ішов весь бюджет імперії. Воеводи і командири нахабно корумпували-крали, будували за вкрадене свої садиби чи й палати, пиячили, справляли бенкети і бали. Жити розпутно було модним у середовищі офіцерства.

1533 р. помер государ Василій III. Наступником залишив трьохлітнього сина Івана.

Злиденним і гірким було життя громадян, особливо кріпаків, у дворянординській Московії при Василіі III. За його правління відбувалися постійні війни і напади на Московію. Управляти громадянами не було важко. Вони терпеливо переносили страждання і голод, бо так було угодно государю.

Утворення козацтва на Діну. При государюванні Василя III частина кріпаків, головно українців, втікали від поміщиків дворянординців на нижній Дін. Там будували вільні, некріпосницькі села-станіці, відновлювали давньоукраїнське народовладдя: віче-круг і виборність усіх керівників. Їх мета була зовсім іншою, ніж українських запорізьких козаків. Запорізькі козаки боролися за українську державність. Москвинські козаки мали державу колоніальну імперію, гордилися нею, а боролися проти дворянординського кріпосництва. В станіцях землю, за ординською традицією, в приватну власність не давали, була громадська власність на землю (общинна), але були вільними, працювали на себе, виробляли продукти для своїх сімей. Козаки і їх сини були одночасно (по типу пастухів-воїнів в ордах) і воїнами, щоби обороняти свої вольності. Донські козаки зайняли місто Черкаськ (черкес – воїн за одним з тюркських наріч), перейменували на Козачеськ, зробили го-

ловною станицею, де урядовав їх отаман; будували кріпості для самозахисту.

Государювання-царювання Івана IV Васильовича Московського Грозного

(1533-1584, 51 рік)

Государем Іван IV став у три рочки. Іронія історії така, що він по батькові – нащадок Дмитрія Донського, а по мамі – хана Мамаєва. Для управління Государством Московія при малолітці утворено Раду бояр на чолі з государинею Оленою. Молода государиня (їй 35 літ) має потребу в чоловікові. То, як прийнято, завела фаворита (так називають у сановних колах коханця чи невінчаного чоловіка при правительках, королевах, царицях тощо) князя Івана Овчину Телєпнева-Оболенського. Государиня ліквідувала Раду бояр, влада перейшла фактично до фаворита. 1538 р. государиню Олену сановні клани вбили, фаворита Телєпнева-Оболенського вкинули до темниці.

Почалася боротьба сановних кланів – Глинських, Шуйських і Бельських – за “виховання”-владу при малолітці. Юного Івана виховують порядинські: вседозволеність і свавілля, розпуста і беззаконня. Репресивний ординизм засів у Московії на багато століть. Легше, говорили, сховатися від одного деспота-самодержця, ніж від десятка дворянординців-олігарщиків. За чотири роки іменем юного государя умертвили двох братів покійного Василя III – Юрія і Андрія, багато бояр, особливо старих українських родів, які ще збереглися по країнах імперії.

До 1538 року правили Глинські; з 1538 р. – правитель Василь Шуйський, а Михайло Глинський вбитий. З 1539 р. – правитель Іван Шуйський; з 1540 р. – правитель Іван Бельський.

У 1541 р. змовою сановників Воронцових І. Шуйського та І. Бельського вкинули до темниць. У 1543 р. государеві виповнилося 13 літ, він вперше всевладно наказав убити Андрія Шуйського і кинути псам. Правителями став клан Воронцових. Сановники Глинські на засіданні Думи убили боярина Воронцова, а інших Воронцових вислали до Костроми. Почалася верховенство Глинських. І так повторювалося часто. Всі лестили молодому государеві. В таких умовах княжо-боярських міжусобиць, свавілля і вбивств сановників-кланів виховувався майбутній цар. Таким чином, вони самі підготували собі ката в майбутньому царі Государства Московії. Сановні клани укріпилися, звідси і правління Івана Грозного було особливо важким, супе-

речливим, трагічним, проходило в постійній боротьбі з сановними кланами, з їх практикою ординзму. В таких умовах і намірах сановних дворянорди поставити государем ординця, Іван IV і робив різні немислимі хитрості, щоби залишитися при владі. Але ординзм повис над імперією назавжди.

По Московії, на диво, було багато монастирів. Нічого дивного. Монастирі при Алтай-Орді процвітали, бо не платили ясак-данину. Кожен князь чи сановний боярин старався побудувати в своєму маєткові монастир з мурами, де можна ховати своє добро, сховатися і боронитися від орд-грабіжників; формально передати свої землі з кріпаками ніби своєму монастиреві, щоби не платити ясак-данину. Тому церковники жили у великій розкоші: одяг розшитий золотом-сріблом, головний убір – у самоцвітах, золота посуда. Божі слуги благоденствували, а божі діти-кріпаки злидарювали. Монастирі в Москві-Орді та Государстві Московії були не стільки чернечими закладами, як власними маєтками сановних великих феодалів, одна з форм феодалізму. Ігуменом – “економом” такого свого монастиря феодал призначав довірену особу, яка віддано служила йому. Феодалізм в імперії Московії був азійським – найжорстокішим і витонченим по-ординськи, як ні в одній країні Європи. Таким феодалізм був у країнах Азії.

1546 року государ Іван захотів одружитися. Йому зі всієї Московії привели 200 сановних дівчат. Він відібрав 100, потім 50, нарешті, залишилося 8, а змій них вибрав Анастасію з роду нащадків хрестоносців Кобил. Хрестоносський воєвода Андрій Кабале (Kabale – Інтриган у перекладі) потрапив до московського полону, став воєводою в московській раті-орді. Його називали Андрій Кобила. Його нащадки соромилися такого прізвища, то називали себе Захарініми, Юр’євими, Кошкіни. Государю непристойно було одружуватися на “Кобилі” (сміху!), тому дав їй нове прізвище Романова, від батька Романа Захаровича, померлого окольничого, який мав синів Данила, Долмата і Микиту та дочку Анастасію. Рід став Романовими. До вінчання йшли пішки з Москви-сараю до Троїцької лаври. Анастасія була освіченою по-домашньому, по-прусськи мудрою, благородною і впливала на чоловіка Івана IV благородством. У Думі з’явилися нові бояри з роду Анастасії – Захаріни, Юр’єви, Хабарови. Вона померла 1560 року (пишуть, отруїли сановні ординці). Такої дружини Іванові IV не вистачало все життя. Після її смерті Іван став Грозним і деспотом-садистом, жорстоко і немилосердно мстив сановній дворянорді до самої смерті. 17-літнім в 1547 р. він прийняв корону государя колоніальної тюркської кипчацької ординської православної імперії Государства Московії.

1547 року сановні дворянординці присвоїли Іванові IV титул **царя** (по-східному, імператора по-західному). 1561 року за великі хабарі збіднілий під

османським ігом константинопільський патріарх затвердив цей титул. З 1561 року колоніальна імперія стала **Москвинським Царством**.

Москвинське царство з 1561 року

Деякі москвинські історики вважають 1547 рік роком утворення Москвинського Царства.

Весною 1547 р. сталася пожежа у Москві і кремлі, горіли государеві палати, казна, дорогоцінності, упав дзвін Іван Великий, горіли дома сановників, купців і міщан у сараї, згоріло 1700 осіб. Люди вили звірюками. Поширилася чутка, що Москву-сараї підпалили Глинські. Юрія Глинського убили в церкві Успенія.

У Москві-сараї відбувся заколот. Іван IV заховався. Рать-орда розгромила чернь, давала їй хліб, будувала хати. Сановні князі-бояри вимагали від Івана IV реформ (на свою користь). 1549 р. утворена Виборна Рада (очолив Раду ординець Олексій Адашев), яка і планувала всі реформи. 1549 р. скликано перший Земський Собор (до 1653 р. скликалися 16 разів, потім ліквідовані). 1550 р. прийнято новий Судебник, який мав 100 статей, відміняв “юріїв день” – селянство закріпостили навечно, на радість феодалам. Забрано місцеву цивільну владу у воєвод, утворено місцеве самоуправління. Організовано рать-орду стрільців 3 тисячі піхоти й 1 тисячу кінноти. Іван IV зробив їх своїми охоронцями, усунувши дворянординців, що сановним не сподобалося, бо цією рать-ордою хотіли розпоряджатися вони. 1556 р. видано “Уложеніє про службу” тощо. Протягом 12 літ Іван IV рахувався з Виборною Радою, оточенням, владарював під їх впливом. Сановні дворянординці вимагали все більше поступок, тарханів-привілеїв для себе, обмежування влади Івана IV. Публічно проповідувався ісламізм.

1548 р. рать-орда Івана IV пішла черговим походом на Казан-Ханат. Похід був невдалим, бо рать-орду відбито. Цар наказав будувати фортецю Свіаж для блокування Казан-Ханату гарнізоном раті-орди Московії. 1549 р. несподівано хан Казан-Ханату Сафей-Гірей п’яним убився. Правителькою при малолітньому ханенкові Утемишеї-Гіреї стала вдова Сююнбекей. Вона попросила миру, так як в 1550 р. фортецю Свіаж добудовано.

Цар погодився на мир, але вимагав, щоби ханом Казан-Ханату став його ставленник хан Шегей-Алей. І він домігся свого. Ввійшовши до Казані, хан Шегей-Алей два дні вирізав знать попереднього хана династії Гіреїв. За легендою, вдова Сююнбекея кинулася з сином з вежі. І нині стоїть нахилена вежа, названа її іменем, і гіді оповідають цю легенду. 1552 року хана Шегей-Алея знято з ханування за наказом царя. Утворено Казанське намісницт-

во на чолі з князем Семеном Микулинським. Казанці з князем Чепкунеєм повстали і вигнали московську рать-орду з Казан-Ханату.

У червні 1552 р. сам цар Іван IV повів 150-тисячну рать-орду на Казань. Тимчасом орда Крим-Ханату за наказом султана Османії пішла на Московію. В битві під Тулою воєводи Курбський і Щеняєв відбили малонагайську орду Крим-Ханату, захопили обоз. Допомоги Казан-Ханатові не було, хоч казанці і чекали її. Тому оборона Казані-сараю була легендарною, нагадувала оборони українських столиць Рязані, Владимира, Чернігова, Переяслава, Києва, Галича перед ордами Батай-хана. Героїчно билися тюркі-ісламісти проти братів тюрків-православних до останньої людини: орда-вої, чоловіки і жінки, старі і діти. Населення вирізали, його не залишилося. Трупи і трупи, гори трупів з обидвох сторін покривали Казан-сарай. Цар наказав будувати білокам'яний кремль для гарнізону, міцні мури з баштами, храм Благовіщення. Відновлено Казанське намісництво з князем Олександром Горбатим-Шуйським на чолі. У Москві-сараї на пам'ять взяття Казані-сараю цар наказав побудувати храм Василя Блаженного (Покровський собор “на рву” в 1555-1560 рр., в азійському стилі). Цар і сановники добре знали, що Османія вперто хоче відновити ісламську Алтай-Орду, куди має увійти і Московія. Для цього їй треба мати під контролем Казан-Ханат. Тому вони і завоювали Казан-Ханат, щоби не дати його Османії, спасти від Османії своє Московське Царство.

1553 р. Іван IV сильно захворів. Сановники відверто визнавали наступником його двоюрідного брата Володимира Андрійовича, а не Іванового сина. Виздоровівши, Іван IV затаїв лють. 1553 р. на Білому морі з'явилися кораблі англійської експедиції, яка шукала північного шляху до Індії. Заключено договір, англійським купцям дозволено безмитну торгівлю.

У зовнішній політиці – поки що нормальні відносини зі Швецією, Лівонією, Польщею-Литвою, навіть з Молдавією. Головним ворогом Царства вважалася тюрко-огузька ісламська колоніальна імперія Тюркція-Османія з її васалом Крим-Ханатом.

1554 р. без війни визнав залежність від Царства Тюмен-Ханат, перейменованій Сибірським намісництвом. 1556 р. малою війною Іван IV колонізував Астрахан-Ханат, зробив його намісництвом.

1557 р. визнав залежність Великоногай-Ханат, став намісництвом. Сановні дворянординці в тріумфі: вони відновили імперію Алтай-Орду, але у варіанті імперії **Царства Московії**. Ісламські хани були згідні з таким відновленням імперії Алтай-Орди з умовою, що в Московії буде введено іслам. Цар Іван IV не погодився. Іван IV розумів, що з введенням ісламу в Московії йому не бути царем. **Саме тоді розпочалася таємна “війна” ісламізму**

православ'я в імперії, яка ведеться донині. Він дуже захотів колонізувати Крим-Ханат, відімести за минуле протистояння і війни. Цар повів 200 тисяч орди на Крим-Ханат. Похід був невдалим, бо малонагайці запалили степ.

На службу до Івана IV перейшов литовський воєвода Дмитро Корибутас-Вишнівецький, великий авантюрист-грабіжник, ненависник малонагайців. Він був воєводою в Черкасах, українській колонії Литви, але робив авантюрині походи на юрти малонагайців, із-за чого польський король мав клопоти з султаном. Король звільнив його з воєводства. Корибутас-Вишнівецький зібрав до 3000 козаків-авантюристів, пішов на службу до султана. Там його прийняли, але відвели другорядні ролі, що було не по його натурі. Він покинув службу в султана, підійшов 1555 р. до столиці Землі Війська Запорізької Січі на острові Велика Хорсиця. **Це був перший нападник на столицю Січ.** Він вимагав, щоби його козаків впустили до Січі, а його обрали Кошовим, то він буде громити малонагайців у Криму. Його до Січі на Велику Хортицю не впустили. Але й воювати з його козаками-українцями не хотіли. Порадили збудувати собі свою січ-замок на острові Мала Хорсиця, що він і мусив зробити.

Польські лжеісторики назвали власне його, польського воєводу, “засновником” запорізького козацтва.

Пізніше москвинські лжеісторики підтримали цю фальсифікацію, бо то був і їх прислужник. Цим колонізатори сфальсифікували дійсний час і побудову Січі-столиці ніби литовсько-польським воєводою, ополяченим литовцем. Ця фальсифікація широко поширилася в історії.

Утворення козацького лицарства і Землі Війська Запорізького здійснено Володарем Славутичським після 1363-го року, а будівництвом Січі-столиці на Великій Хорсиці в 1400 році. Це істориками колонізаторів замовчувалося, ніби цієї історичної події в українській нації і не було.

З Малої Хортиці авантюрист Дмитро Корибутас-Вишнівецький зі своїм козацтвом нападав на юрти малонагайців у степах, грабував їх. Ханові Крим-Ханату запоріжці пояснили, що то не їх козаки. Хан двічі посилав свою орду на січ Вишнівецького і розгромив його, не чіпаючи власне Січі. Розгромлений ханською ордою в своїй січі-фортеці, в 1558 р. Вишнівецький з недобитками козаків подався до Царства Московії на службу до Івана IV, якому пообіцяв завоювати Крим. Запоріжці відбудували січ на Малій Хорсиці, зробили її робочою “малою столицею”. Січ на Великій Хорсиці була дуже недоступною, то її зробили арсеналом і скарбницею, Великою столицею. Вона була незручною для щоденного управління Землею Війська Запо-

різького, куди входили 8 адміністративних одиниць – Полків – від Діну до Дунаю. Пізніше такими *робочими столицями-Січами* були Лугова Січ (гирло Базавлука), Славутичська Січ (острів Славута, Товмак по-ординськи), Микитинська Січ, Стара Січ (гирло Чортомлина), Кам'янська Січ, Олешківська Січ, знову Кам'янська Січ, Нова Січ.

Авантюристові Вишнівецькому в Московії дали маєтності в околицях Москви, рать-орду. Двома походами з московською рать-ордою та з іншими воеводами він і близько не міг підійти до півострова Крим. Запорізькі козаки відмовилися бути його союзниками. 1561 р. Вишнівецький втік з Московії, а 1563 року пішов боротися за молдавський трон. Проте він був захоплений яничарами і страчений наказом султана.

1560 р. померла цариця Анастасія (версія отруїли, був наклеп на Адашкова і отця Сильвестра, їх судили). Це був початок сановного дворянординського зла. Цар писав листа польському королеві, бажав одружитися на дочці короля Польщі-Литви Жигмонта-Августа. Відмовили, бо православний. 1561 р. він вдруге одружується на черкеській ханночці-дочці Темрюкей-хана, хрещеній Марією, дикою характером, жорстокою душею. При цариці Марії Темрюківній у Москву-сарай прибули непрошені 1000 джигітів з вимогою дати їм маєтки в Підмосков'ї. Мусив цар дати маєтки. Ці ісламісти стали опорою сановників – прихильників ісламізації. Тиск на Івана IV щодо ісламізації посилювався. Він різко оголосив: “Самодержавіє, православіє і Отечество!” Хто з ісламістів бажає мати посаду, мусить переходити на православіє. Багато перейшло, наприклад, князі-ординці Голіцини та інші, хоч явно дотримувалися й ісламу, своїх ісламських звичаїв.

Тиск ісламізації заставив Івана IV восени 1564 року ліквідувати Виборну Раду, покинути Москву-сарай, переїхати в заміську резиденцію Олександрівську Слободу, звідки без оточення сановної дворянорди управляв 17 літ. Звернувся до простого народу допомогти йому в боротьбі з його і їх ворогами – сановними князями-боярами. Народ підтримав, став нападати на сановних.

1565 р. цар у Москві-сарай видав Грамоту, за якою поділив землі імперії на Царську власність, а “опріч” царської власності – Земщину, володіння князів-бояр, дворян. До царської власності відвів усю нинішню Московську область і частину сусідніх областей. Таким чином, довкола Москви-сарая не мало бути власності князів-бояр, лише власність царя. Цим виганялися сановники з Підмосков'я на інші землі. Для охорони царської власності набрав 6000 стрільців з молодих несановних дворян, яких назвав *опричниками*, з них 1000 охоронців царя. *Опричники* (*опричники*, як пишуть наші історики) їздили з собачими головами і мітлами при сідлах. Опричники почали пересе-

ляти всіх князів-бояр з “царської” власності. Почалися масові переселення і репресії тих сановників, яких цар у чомусь підозрював. Сановників, немилих царю, в Москві-сарай опричники вішали на Красній площі, відрізували вуха (ординський талісман), рубали на куски, пекли на сковородах і в печах, душили зашморгом, перепилювали, мучили в темницях залізними кліщами, кігтями, довгими голками тощо – тобто використовували весь арсенал ординських садистських катувань... Опричники дійшли до вищого безумства інквізиції. І все виконували “іменем царя”. Сановна дворянорда не мала порятунку, не знала, що діяти. Наступила повна деградація.

У сановників відбирали вотчини і маєтки, а їх убивали, чи в кращому разі висилали на Вятку, Урал чи Сибір. Їх маєтки передавалися опричникам. “Гой-да! Гой-да!” – кричали опричники і різали, катували, палили. Утворювався новий клан молодих дворянординців з опричників, вірних цареві.

В Олександрівській Слободі Іван IV утворив нібито монастир, де він нібито ігумен, а опричники ченці. Там служилися молебні, молитви, після них власштовувалися бенкети. Бенкетував цар, сини Федір та Іван і 300 опричників, всі в чорних рясах, під ними шиті золотом кафтани. Вина не шкодували. Йшли до темниць катувати. Іван IV часто рахував свої скарби. Територія навколо Слободи охоронялася так, що ніхто не міг пройти до царя. Цар був у повній безпеці від помсти сановників, їх нащадків. Серед опричників були відомі садисти Малюта Скуратов, Олексій Басманов, Василій Грязной та інші. При читанні цих прізвищ совісні особи здригаються. В царських маєтках існували своє управління і казна, працювали царські кріпаки. При колонізації нових земель царська власність збільшувалася мільйонами десятин.

Цар міг і дарував свої землі разом з кріпаками. Земщина – власність великих землевласників – князів-бояр – і дрібних землевласників – дворян. Вони платили податки в казну імперії. Відбираючи землі чи грабуючи монастирі, цар з опричиною не боровся з церквою, бо тодішні монастирі в більшості були власністю світських сановників. 1572 р. Іван IV доручив управляти Земщиною хрещеному ханові Семенові Бекбулатовичу, то проісламські лжеісторики понаписували, ніби він став на кілька літ “царем”.

1569 р. султан Селім II Мест (1566-1574, Мест – П'яниця, син Роксолани) послав орду малоногайців і яничар відновлювати Алтай-Орду, відкрити торговий шлях Каспієм і Амудар'єю. Весною орда і яничари здобули Астрахань, вигнали рать-орду москвинців, побудували собі вище міста фортецю-місто. Місцеве населення, малоногайці і навіть яничари все літо копали канал між Волгою і Діном, щоби з'єднати ці ріки торговим шляхом. Хоч працювало багато людей і під наглядом, прокопали дуже мало, переконалися, що треба копати з півстоліття, щоби викопати цей канал, тому й залиши-

ли. (Потім сліди цього копання лжеісторики припишуть, як і все інше, Петрові I).

Іван IV бісився від безсилля, що рать-орда засмучена, воєводи репресовані, нема з чим воювати з султаном. У 1569 р. померла черкеска цариця Марія. Було підозріння на її отруєння. Повторилися великі страти сановників і роду померлої. Розлючений Іван IV, в грудні нападає на свої ж (правда, не царської власності, а Земщини), міста: Клин, Твер, Торжок, Волочок, Мідне. Опричики лютували, грабували, палили.

У 1570 р. опричники увійшли до Великого Новгороду. П'ять тижнів грабували, убивали, купців, бояр і міщан топили в озері. Плавали по озерові човнами і били людей по головах веслами. Встановили 18 шибениць на торговій площі. Садовили людей на бочки з порохом, підпалювали і сміялися: ангели мають летіти до неба... Награбоване сотнями підвід везли до Москви і Слободи, навіть двері з церков Новгороду і Твері, які і нині можна бачити в Олександрівській Слободі. Залишали більше 10000 непохоронених. Направилися до Пскова, де чинили те саме. Цар тримав награбоване в підвалах палат і церков Слободи. Ці підвали гіді покажуть і розкажуть і нині. Іванові IV було відомо про *заповіт* гунців, тому, винищуючи українське населення, старався в очах дворянорди виконувати цей *заповіт*. Цар Іван IV досяг *найвищого ступеня безумного тиранства, захворів нав'язливим психозом чи паранойєю*.

Іван Грозний писав до королеви Англії Єлизавети прохання допомогти одружитися в Англії на принцесі, або дати йому політичний притулок. При цьому пише, що він – нащадок по-батькові від нормана Рюрика, тобто з германських імператорів та візантійських імператорів-мономахів по-мамі (а не з долгоруких і ординки з мамаївців). Наказує швидко і ґрунтовно продовжити розпочату дідом Іваном III таємну роботу по переписуванню літописів, родоводів тощо. Фальсифікація української історії закипіла з новою силою. Вона не виправлена і досі.

1571 р. Іван IV одружився на Марфі Собакіній, дочці новгородського купця, але та швидко захворіла і померла (пишуть, цар убив). Цього року хан Крим-Ханату Магметей II Гірей з ордою з наказу султана пішов на Москву-сарай (7-ме взяття Москви-сарая). Спалено Китай-город, Коломенське, Замоскворіччя, крім кремля. Грабуючи, відійшли. 100 тисяч бранців повели на невільничі ринки в Османію. Цар Іван IV утік до Новгороду. 1572 р. одружився вчетверте – на Ганні Колтовській, незнатного роду. І вона померла. Митрополитів, які не хотіли вінчатися, бо церква не допускає вінчання багато разів, усував або наказував убивати

Орда Крим-Ханату знову йшла на Москву, але воєвода Михайло Воронинський відбив її на ріці Лопасній. Помер король Жигмонт II. Цар Іван IV претендував на королівський трон. Почалася тяганина за престіл. З трьох претендентів сейм Польщі обрав королем француза Генрика Валуа (1572-1574), брата Карла IX. Султан Османі запротестував. У 1576 р. сейм мусив обрати кандидата султана семиградського тюркця Стефана Баторея (Батори, 1576-1586), лише щоби султан не послав яничарів на Польщу. Вперше на польському престолі тюрк. У 1576-1578 рр. цар то у Новгороді, то у Пскові, бо захотів колонізувати Лівонію.

1575 р. цар одружився уг'яте на Ганні Васильчиковій, але скоро відправив її в Суздальський монастир. Вшосте одружився на вдовиці Василісі Мелентьєвій, однак і ця цариця швидко померла.

1577 р. (1575 в деяких джерелах) цар заборонив опричину. Частина опричників репресовано (цар усував свідків злодіянь). Ще в 1558 р. цар почав війну за колонізацію Лівонії (Тевтонського ордена, Естонії нині) і вихід до Балтики. Спочатку були успіхи, а з 1564 р. – невдачі. Командуючий раттю-ордою князь Андрій Курбський, особистий друг та улюбленець царя, зрадив цареві, перейшов до Польщі. Курбський перейшов на польську сторону, командував польським загоном проти військ царя. Цар дуже переживав цю зраду, став не довіряти воєводам. У Польщі Курбський отримав великі маєтки (Ковель), став магнатом. Курбський прославився памфлетом на Івана IV “Історія про великого князя Московського” (1573), часто писав і посилав цареві “послання”.

1579 р. – почався похід короля Польщі Баторія на Псков, облога поляками Пскова, але невдала. 1580 р. цар перебував у Москві. Відбирав маєтки в монастирів для потреб війни з Баторієм. Всьоме одружився на ординці Марії Нагій (народила сина Дмитрія), а сина Федора одружив на Ірині Годуновій, сестрі Бориса Годунова.

Боярин-ординець Борис Годунов став улюбленцем царя. 1582 р. укладено мир з Баторієм – наступив кінець 3-літньої війни. Обеззброїв цар ординця Баторія багатими подарунками. Успішно йшла колонізація Сибіру козаками-ординцями Єрмака, купцями-ординцями Строгановими. У сварці цар убив сина Івана, наступника престолу (сановні ординці, пишуть, наклепали і під'юдили царя). Син Іван вже був тричі одруженим: на Сабуровій, Соловйовій і Шереметьєвій. Іван Грозний у розпачі: то відрікався царювання, то знову катував претендентів. Йшов пішки за гробом сина зі Слободи до Москви.

Іван IV Грозний захворів. В середині гнило, тіло пухло. 1583 р. англійська королева прислала лікаря Роберта Якобі, аптекарів. Цар хотів би одружитися на принцесі Марії Гастінгс.

Дружина цариця Марія Нага народила сина Дмитра.

1584 р., 15 березня, цар Іван IV помер. Спадкоємцем престолу став син Федір Іванович.

*При царюванні Івана Грозного у 1569 році сейм Польщі в Любліні ліквідував дводержаву Польщу-Литву, централізував в єдину католицьку колоніальну імперію **Річ Посполиту (Республіку) Польщу**. Литва втратила не лише статус колоніальної імперії (1315-1569, 254 роки), а й незалежну державність, отримала куцу автономію. Південні українські землі (південніше від Мінська) відійшли колоніям до Польщі (досі всі українські землі, крім Галичини, були колоніями Литви), а відірвані північніші землі залишилися в складі литовської автономії).*

Великою історично-політичною помилкою було те, що король не добився самодержавства, коли у всіх сусідніх колоніальних імперіях правили самодержці. Це мало для Польщі фатальні наслідки.

Утворення білоруської нації.

1569 року на землях під литовською автономією з української людності почала формуватися нова нація – б е л о р у с ь к а. Білоруської нації всього 432 роки (1569 – 2002).

1596 року король Польщі на зібранні в Брестську насильно заставив українських православних митрополитів підписати унію (союз) з католицькою церквою. Всі православні церкви України, крім Землі Війська Запорізького, де залишилося православ'я, стали уніятськими, підпорядкуватися папі римському. При національно-визвольній війні на чолі з Богданом Хмельницьким проти польських колонізаторів на східних територіях України православ'я відновилося.

Царювання Федора Івановича Московського

(1584-1598, 14 літ)

Цар Федір Іванович 1557 р. народження, був сином царя Івана і цариці Анастасії. Царювати почав 27-річним. З юнацьких літ почав слабнути розу-

мова (сановні дворянорда, пишуть, бажали бачити царями не нащадків Івана Грозного, а ординців-ісламістів, тому синові юнакові Федорові дали напій, який зробив його недоумкуватим, він перестав рости. Це часто практикувалося в ордах не одне століття, досвід був великий). Цар Федір був невеликий, слабкий тілом і духом, блідий, без царського розумового розмаху. Царевич Дмитрій народився 1582 року, мав 2 рочки. Перед смертю Іван Грозний утворив Верховну Думу для допомоги цареві Федорові у складі Івана Мстиславського (єдиного з давньоукраїнських князів), Микити Юрева, брата Федорової мами, Василя Шуйського, Івана Бельського і 32-річного Бориса Годунова (брата жінки Федора Івановича, майбутньої цариці Ірини), майбутнього лжецаря.

Верховна Дума насамперед з Москви-сараю вислала останніх прибічників Грозного. Найперше – царицю Марію Нагу з маленьким царевичем, щоби він не виховувався в кремлі. Сановним Нагим і цариці Марії дано місто Углич з околицями. Далі почалися звичні дворянординські міжусобиці за владу при цареві. Івана Бельського звинуватили, ніби він отруїв Грозного і вигнали з Думи і сараю. Князів Шуйських звинуватили, що це вони наклепали на Бельських, також вигнали з Москви-сараю.

Це все чинив брат цариці Борис Годуней, щоби стати єдиним правителем-самозванцем. Цариця Ірина у 1584 році затвердила союз між царем-чоловіком і братом Борисом, як єдиним правителем від імені царя. Псевдо-царем став боярин Борис Федорович Годуней.

Правитель-самозванець спочатку взяв у власність багато царських земель Грозного з кріпаками, мільйон срібних рублів зі скарбниці – створив економічну основу для влади. Він став таким багатим, що міг власним коштом утримувати 100 тисяч стрільців.

Повстання в Казані придушено без війни, переговорами, керівників знищено. Продовжувалося підкорення Тюмені, бо новий хан ісламіст Кучюмей ще в 1585 р. розгромив козацький загін Єрмака. Ні обіцянками високих чинів, ні великих дарунків до смерті не приймав колонізації-васальства християнського Московського Царства. Довелося діяти силою. Послано рать-орду з воєводами Мансуровим, М'ясним, Сукиним, Чулковим. 1587 р. на місці великоногоайського Чингея побудовано острог-містечко для гарнізону Тюмень. Згодом побудовані Тобольськ, Пелим, Сургут, Тара, Нарим, Кет та інші. Так витісняли і колонізували великоногоайців, остяків (стара назва хантів), вогульців (стара назва мансів). Наклали ясак-данину: уже 1586 р. Сибір (перекручена москвинцями назва колишньої столиці Тюмен-Ханату – Іскір) давав 200 тисяч соболів, 10 тисяч чорних лисиць, 500 тисяч бобрів, горностаїв, білок та іншого цінного хутра.

1586 р. помер король Польщі Батори. Правитель Борис Годуней від імені царя вимагав королівського престолу. Сейм поставив вимогу: прийняти католицтво, переїхати до Варшави, бо вона має бути столицею об'єднаних імперій. Сановники не прийняли це. Королем обрано Жигмонта (Сігізмунд по-латинськи) III Вазу (Васа по-шведськи, бо він був скинутим з престолу короля Швеції).

1588 р. до Москви-сараю приїхав збіднілий під османським іго константинопільський патріарх Ієремія просити пожертвування на будівництво патріаршого храму, бо собор Софії відібрано і перебудовано під ісламську мечеть. Правитель Годуней для підняття престижу Царства Московії без дипломатії сказав, що пожертвування будуть, але треба висвятити московського митрополита Йову патріархом. Патріарх Ієремія пояснив, що це може зробити лише Вселенський Собор Православ'я, він не має такого права. Годуней наказав замкнути патріарха Ієремію до келії монастиря у Володимирі на хліб і воду, поки не погодиться. Після півроку ув'язнення 23 січня 1589 року в Успенському соборі кремля висвячено митрополита Йову патріархом. У травні патріарха Ієремію відпустили. Дали йому особисто 1000 срібних рублів, 2000 золотом мадярських монет на патріарший собор та ще багаті дарунки. 1591 р. Вселенський Собор Православ'я затвердив московського патріарха за великі хабарі "законно".

1590 р. за необрання Федора королем Польщі правитель Годуней почав війну зі Швецією. Війна була невдалою для Москвинії, закінчилася підписанням перемир'я.

1591 р. правитель Годуней вимагав від Великої Думи при цареві визнати найменшого сина Грозного царевича Дмитрія незаконним спадкоємцем, бо він від сьомої "незаконної" по-православному жінки. Це не було прийнято. Правитель Годунов почав репресії: багато сановних князів, бояр, воевод вбито чи вислано. Усі зрозуміли, що Годуней постаріється вбити царевича Дмитрія. Рід Нагих, цариця Марія та вище духовенство (боялися ісламізації) сховали царевича Дмитрія, а замість нього ходив підставний отрок. 15 травня 1591 р. підставний царевич Дмитрій загинув від ножа. Складено версію, що він, бавлячись, сам упав на ніж. Населення Углича та інших місць заворушилося. Виявили вбивць і вчинили самосуд. Вимагали суду над правителем Годунеем. Слідчим розбирати цю справу послано князя-ординця Василя Шуйського. Повстання придушили силою. Арештовано понад 200 угличців, їм відрізали язика. Більше 30 тисяч угличців виселили на нові землі в Сибір.

Це було перше масове виселення невинних громадян у Сибір.

Углич сплюндровано так, що zostалися руїни. Рід Нагих репресували, у Сибір заслали. Добре, що появився Сибір для заслань. Царицю Марію від-

правили до далекого провінційного Виксинського монастиря. Юридично цариця-вдова Івана Грозного перестала бути царицею, стала простою черницею. Це була типова ординська форма покарання.

Цього ж року за дорученням султана Османії хан Казей-Гірей Крим-Ханату пішов війною підкорити Царство Московію. Правителі Московії, коли завойовували Москву-сарай, кожен раз давали Грамоту бути васалами султана Османії, але опісля про це й говорити не хотіли. Діяли по-ординськи. Малоногайська орда з Криму взяла Москву-сарай без кремля (8-ме завоювання Москви-сараю). Ординці, відомо, не любили штурмувати фортець. Хан Казей-Гірей з Поклонної гори оглядав Москву-сарай. Цар, цариця і правитель Годуней зараня втекли з найціннішим до Володимира. Правитель Годуней збирав рать-орду для війни. Хан Казей-Гірей довго перебував у Коломенському, літній резиденції царів, поки не отримав Грамоту царя про підданість або васальство Тюркції-Османії. Орда і рать-орда вели битву за битвою. Одержавши Грамоту, орда хана покинула Москву-сарай, по дорозі назад грабувала і палила міста і села, забирав ясир-невільників для продажу на тюркських середньовічних ринках **рабів**. Сановні дворянординці кричали про перемогу Годуней над Тюркцією-Османією. Замовчували правду про Грамоту бути васалами султана Тюркції-Османії.

1592 р. цариця Ірина народила дочку-престолоспадкоємницю (знову пишуть в історії, що народився син, але правитель Годуней сина царя Федора вбив, підмінив на дочку, яка також скоро померла). Знову народ говорив про вбивство дочки царя Федора Годунеем.

1593 р. відбулися великі переговори з ханом Крим-Ханату про мир. Царство Московія зобов'язалася визнати васальство султана і щороку платити 30 тисяч золотих та давати подарунки малоногайцям за ненапад, про що підписано "шерстну грамоту". Але правитель і сановні дворянординці і не думали фактично ставати васалами султана. Три роки не нападали орди малоногайців Крим-Ханату, але через невизнання фактичного васальства султана в 1596 році відновили напади-грабежі. Султанові не жаль було загибелі у війнах малоногайців – "татар".

1596 р., щоби не воювати на два фронти, зі Швецією заключено "вічний мир". Війни з султанською малоногайордою продовжувалися, бо султан бажав колонізувати Царство.

1597 року захворів цар Федір Іванович. На царській Думі заповів престіл цариці Ірині. 1598 року, 7 лютого, помер цар Федір (поширилась чутка, що отруєний Годунеем). Правитель Годуней відправив свою сестру царицю в монастир, вона перестала бути царицею. Наступника престолу нема.

Життя москвинської тюркординської нації за царювання Івана Грозного та його сина Федора було найзлиденнішим. Посилилося закріпачення,

збільшилися податки та тривали майже постійні війни. Нашестя малонагайців Крим-Ханату колонізувати Московію плундрувало царство. Так терпіти могли лише дуже замучені і нещасні люди, які майже втратили все людське, стали робочою худобою дворянординців-кріпосників. І ніхто навіть не співчував нещасним.

Лжецарювання Бориса Федоровича Годунова-Самозванця

(1598-1605, 7 років)

18 лютого 1598 року сановна Дума проголосила царем Бориса Годунова неправдо, бо це мав право зробити лише Земський Собор. Здійснилася давня мрія тюркців кипчакців ординців Царства Московського: на царському престолі, нехай незаконно, це “узакониться” – тюрк-ординець Борис Федорович Годунов, лжецар і самозванець.

Новий лжецар мав типово монголоїдний вигляд: невисокий та товстий статурою, кучоногий і кривоногий, круглолиций з запалим носом і скісними очима, з широкою і довгою бородою.

Тюркці-ординці дуже пишалися своїми широкими і довгими бородами, чим сановніший тюрк-ординець, тим пишніша борода. Монгольці не мали таких борід, у них велика борода не росла – ріденька і маленька цап’яча борідка.

Звістка про таке “обрання царем” правителя Годуня викликала велике обурення по всій території колоніальної тюркординської імперії Царстві Московському.

Більшість воєводств і міст, рать-орди з воєводами відмовилися присягати лжецареві-самозванцеві. Вимагали його відставки і обрати царя Земським Собором на законних підставах.

Велика смута почалася в Царстві Московському під кінець 16-го століття.

Сановні дворянординці з лжецарем придумують східну хитрість. Оголошують, ніби султан посилає на Царство Московію численну орду Крим-Ханату і яничар. Для відбиття агресії усі воєводи мають привести свої раті-орди на лівий берег Оки-ріки. Дійсно зібралося чимало війська з усього Царства. Більшість з них дуже вороже настроєні проти лжецаря Годунова-Самозванця.

Лжецар Годунов-Самозванець, маючи величезні багатства і казну царства, щодня за чергою давав пишні бенкети для кожної раті-орди, які прибу-

ли. Одночасно за столи сідали до десяти тисяч ратників: воєвод, офіцерів і простих воїнів. Питва і їди не економив. Цим купував довіру до себе. Так продовжувалося все літо.

1 вересня 1598 р. Борис Годунов незаконно “вінчався” на царський престіл.

17-ТЕ СТОЛІТТЯ

(1601 – 1700 РОКИ)

РОЗДІЛ 5. ЖИТТЯ МОСКВИНЦІВ В ТЮРКСЬКІЙ ОРДИНСЬКІЙ ПРАВОСЛАВНІЙ ІМПЕРІЇ ЦАРСТВІ МОСКВИНСЬКОМУ В 17-МУ СТОЛІТТІ

(1601-1700 роки)

Царі тюркської кипчацької ординської православної колоніальної імперії Царства Москвинського у 17-му столітті

1598-1605 (7 років)	лжецар	Борис Федорович Годунов-Самозванець Московський
1605-1610 (5 років)	цар	Дмитро III Іванович (син Івана Грозного) Московський
1606-1610 (4 роки)	лжецар	Василій Шуйський-Самозванець Московський

1610-1634 (24 роки)	лжецар	Владислав Жигмонтівич Самозванець Московський (син польського короля)
1610-1613 (3 роки)	правителі	правила Семибоярщина на чолі з князем Федором Мстиславським від імені Владислава
1613-1645 (32 роки)	цар	Михайло Федорович Романов Московський
1645-1676 (31 рік)	цар	Олексій Михайлович Романов Московський
1676-1682 (6 років)	цар	Федір II Олексійович Романов Московський
1682-1689 (7 років)	царі-малолітки	Іван V та Петро I Романови Московські Правителька сестра Софія Олексіївна Романова
1689-1725 (36 років)	цар імператор з 1721 р.	Петро I Олексійович Романов Московський і Російський

Лжецарювання Бориса Федоровича Годунова-Самозванця Московського

(1598-1605, 7 років, продовження)

Більшість сановних дворянординців, прихильників царя-ординця Царства Московії Годунова-Самозванця щасливі цим, старалися, щоби суспільне життя було спокійним, щоби цар-ординець сподобався громадянам і громадяни примирилися з лжецарем-ординцем на престолі. Цього добилися в околицях Москви. Чим далі від Москви, тим нелюбов до лжецаря-ординця збільшувалася. Цьому не сприяв сам колишній опричник Годунов. Він міг управляти лише ординськими методами: катував по темницях мнимих противників, постригав їх у ченці, засилав до Вятки чи Сибіру. Заборонив Мстиславським одружуватися, щоби їх рід вимер. Беззаконня і репресії нагадували часи Грозного.

1601-1603 роки в імперії Царстві Московії – дощові і неврожайні. Голод доводив громадян до людоїдства, наступили масові голодні смерті громадян. Але сановники бенкетували. Лжецар і сановники не дозволяли в 1602

р. купувати і завозити зерно ні з Польщі, ні з Германії. Лжецар і сановники ласо поглядали на українську зернову Київщину.

Громадяни пояснювали голод карою божою, бо на царському престолі лжецар-супостат, лжецар-бусурман-”татарин”. Поки буде на престолі, доти й голод буде. По всьому Царстві почалися спонтанні селянські і горожанські повстання проти лжецаря Годунова-Самозванця. Це не були повстання за владу, а проти лжецаря-бусурманця Годунова-Самозванця на престолі і проти кріпосників. Найбільше повстання очолив отаман Хлопка (біографія маловідома). Сановні дворянорда-кріпосники злякалися. 1603 р. повстанці отамана Хлопка підійшли до Москви-сараю, взяли передмістя. Рать-орда на чолі з воеводою Басмановим розбила повсталіх, зрадою зловили отамана, але в битві загинув і Басманов. Розправа над кріпаками-повстанцями була по-ординськи жажливою. Повстання офіційно названо *розбійницьким*, бо так треба було кріпосникам-феодалам.

Особа престолонаслідника колоніальної імперії Царства Москвинського наймолодшого сина Грозного царевича Дмитрія

Лжецар-ординець Годунов-Самозванець шукав підтримки в духовенстві, адже всі вищі духівники були з ординських родів. Вище духовенство не вірило лжецарю, хоч рідному ординцю, знало лицемір'я, боялося ісламізму. Патріарх Йова ховав і таємно виховував ченцем у Чудовому монастирі кремля царевича Дмитрія, сина Грозного, престолонаслідка. Висвячений дияконом, царевич займався “кніжним ділом” при патріархові, міг у кремлі спостерігати царське життя і управління. Царевич знав, хто він. Голодного 1602 року царевича перевезли до Києво-Печерської лаври. Він поїхав до Січі, навчався військового мистецтва. Пізніше слухав лекції у Колегії в Гоци, де відкрився князеві Василеві Острозькому, показав листа від патріарха. Князь Острозький став його меценатом. Його меценатом став і магнат князь Адам Вишинівський з роду литовських Корибутасів. Царевича Дмитрія представили королеві Жигмонтіві III Вазі, потім папському нунцієві-послові Рангоні. Після довгої і всебічної перевірки, запитів до патріарха, вивчення особи зробили висновок: це справжній царевич Дмитрій, син Івана Грозного, престолонаслідок. Король виділив 40 тисяч злотих на щорічне утримання царевича.

Царевич Дмитрій просив у короля дипломатичної і військової підтримки у війні за престіл. Король відмовив у підтримці королівським військом,

не хотів загострювати відносини з імперією Царством Москвинським. По-радив звернутися до магнатів – у кожного з них є свої війська-козаки.

Особа царевича Дмитрія, описують, була середньозростою, широкогрудюю, з благородним і білим обличчям, рудуватим волоссям, голубоокою. Царевич Дмитрій виділявся благородною поставою і манерами, рухливістю, сміливим розумом, ораторством. Носив золотий хрест з самоцвітом від хрещеного батька князя Федора Мстиславського.

Лжецар Годунов-Самозванець був флегматичним, тугодумним, малорухливим, наче сонним – типовим ординцем, який оживає лише при вигляді великої наживи, чи коли знищує жертву. Це був типовий ординський ханок, самодержавний, з ординськими методами управління, репресивіст, тиран і жорстокий вбивця, самолюбець, казнокрад і престолокрад, хитрий обманщик й інтриган, недостойна особа у всіх відношеннях. Але проординські москвинські лжеісторики перехвалювали лжецаря Годунова-Самозванця, як особливо талановитого, мудрого, з природним даром управляти імперією. Ордаобман і ордачванство – це особливі і традиційні ординські методи усіх часів.

Князі-магнати Юрій Мнішек, Вишнівецькі, Острозькі, Заславські, Сандушки, Корецькі, Ружинські та інші стали меценатами в кредит царевичеві Дмитрію для найму військ. Коли стане царем, поверне з процентами. Дуже старалися-допомагали ченці-езуїти, надіючись, що Московія може стати католицькою. В цей час, на щастя чи нещастя, царевич Дмитрій закохався в княжну-красуню Марію, дочку сандомирського воєводи князя Юрія Мнішека, володаря обширних галицьких маєтків у Приверховинні з управлінням у Самборі. Й одружився на католиці, що було недозволено майбутньому цареві. Марія мусила спочатку перейти на православ'я, але в запалі любові царевич не перестеріг цього. До Самбора і Львова збиралися наймані царевичем Дмитрієм війська. Прибули москвинські донські козаки, щоби воювати за воцаріння царевича з роду долгоруких-данилістів. Чимало москвинців, вигнаних чи репресованих лжецарем Годуновим-Самозванцем, прийшли під прапори царевича. Обіцяли найнятися і запорізькі козаки. Царевич Дмитрій писав Грамоти і розсилав по містах імперії Царства Москвинського і до Москви-сараю.

Лжецар Годунов-Самозванець і сановні дворяноорда взнали про дії царевича Дмитрія і проводили запобіжні заходи. Почали дипломатичну війну з Польщею. Король відповів чітко, що імперія Польська не підтримує Дмитрія. Якщо підтримують магнати, то король безсилий, як, до речі, і цар, бо магнати не завжди підкоряються, мають свої війська. Слід звертатися до магнатів. Лжецар і сановники придумали версію скомпроментувати царевича

ча Дмитрія. Придумали легенду-житіє, ніби це син бідного стрілецького сотника Юрія Отрепева з костромського Галича Грішка Отрепєв, чернець Чудського монастиря, звідки вигнаний за пиятику й авантюризм. Сотника Юрія Отрепева заставили повсюдно підтверджувати це житіє. Писали-ганьбили, як уміли, пускали плітки, назвали Лжедмитрієм і Самозванцем. За наказом лжецаря Годунова-Самозванця “тіло” вбитого царевича перевезено до Москви-сараю, визнано місцевим святим, церковники відправляли заупокійні треби. В усіх церквах щобогослуження на царевича “Дмитра-Самозванця” читали анафєми, чим хотіли відсахнути віруючих, називали “католиком”, який одружився на католиці тощо. Громадяни колоніальної імперії Царства Москвинського хвилювалися.

Війна царевича Дмитрія за царський престіл з лжецарем Годуновим-Самозванцем

16 жовтня 1604 р. малочисленне військо царевича Дмитрія вступило на територію імперії Царства Москвинського, командував сам Дмитрій. У нього було півтори тисячі найманців. Юний князь Мнішек, прихильники Дворжицький, Фредо, Небарський вели невеликі магнатські хоругви (загони). Прибули дві тисячі донських козаків з отаманом Свірським. Колонізовані Московією українські міста Чернігів, Снов, Путивль, Рильськ, Борисів, Білгород, Курськ, Орел, Вороніж, Кроми, Лівни, Єлець та інші визнали царевича, вітали його з радістю в надії на своє визволення від москвинського колонізаторства, що він їм і обіцяв. Їм остогидли царі-ординці, лжецарі, воєводи-князі-здриники, людиновбивче кріпосництво.

Військо царевича захопило казну Годунова-Самозванця, яку везли його раті-орді. Лжецар Годунов-Самозванець зібрав 50 тисяч раті-орди під командуванням воєвод-ординців В.Голіцина, М.Салтикова, Д.Шуйського, А.Телятниковського, І.Годунова, М.Кашина і неординця Ф.Мстиславського. У царевича нараховувалося заледво 12 тисяч найманців. 21 грудня 1604 р. відбулася перша битва. Рать-орда воєвод Кашина і Шуйського втекла від атаки кінноти найманців. Рать-орда була розбита, але недобита. Не було рішучості царевича і найманців. 22 грудня прибули чотири тисячі запорізької кінноти. Взнавши про поразку, лжецар Годунов-Самозванець зібрав 80 тисяч раті-орди з резервами зі всіх намісництв Царства-імперії, в тому числі орди Поволжя і Тюмені. Командуючим назначив князя-ординця В. Шуйського. У царевича було 15 тисяч найманців. 21 січня 1605 р. військо царевича прогало битву при Добриничах (чомусь у битві не взяли участі запоріжці) і відступило. Лжецарська рать-орда наступала активно. Наступаючи, рать-

орда жорстоко і поголовно убивала-вирізувала по-ординськи мирне українське населення сіл і міст Чернігівщини.

Це привело до масової втечі населення до війська царевича з жадобою помсти. Прибуло ще чотири тисячі донської козацької кінноти. Наступаючи, рать-орда не змогла взяти міст Рильська і Кроми. Населення і гарнізони знали, що їх чекає, то билися до останнього. Кроми боронили 600 козаків-дінчан і міщани. Козаки серед білого дня зробили вилазку, відігнали рать-орду і провели до міста ще 500 козаків і 100 підвід з харчами. 80 тисяч раті-орди стояли в снігах перед містами-фортецями. Серед раті-орди поширилися захворювання і розбрат. Лжецар Годунов-Самозванець підслав по ординській традиції трьох монахів з Чудового монастиря кремля отруїти царевича Дмитрія. Їх викрили, покарали народною помстою. Але й найманці царевича не любили воювати зимою. Дрібні маневрені битви протягнулися до квітня 1605 року.

13 квітня 1605 року 53-літнього лжецаря-ординця Годунова в залі Думи при публіці залила кров з носа, горла через рот, з вух... Лікарі не змогли допомогти. Сановники пустили версію, що він ще встиг заповісти престіл 16-літньому синові Федорові. Писали і про самовбивство отрутою та про отруєння Годунова-Самозванця сановними. Тирана і казнокрада, престолокрада покарала Доля. Син лжецаря Годунова-Самозванця Федір Годунов ніколи не був ні вінчаний, ні обраний Земським Собором царем. Сановні столичні дворянординці сварилися і двічі присягали в кремлі то лжецаренкові Федорові, то лжецариці Марії Годуновій, то лжецарівні Ксенії. Василь і Дмитро Шуйські, Федір Мстиславський визвані з війни для тріо-опікунів лжецаревича Федора.

7 травня 1605 р. головний воевода-ординець князь Петро Басманов при підтримці воевод-ординців князів Івана і Василя Голіциних і Михайла Салтикова на площі перед військом оголосили про підтримку царевича Дмитрія. Вони не хотіли царем царевича Дмитрія, але розсудили, що виходу нема. Сім'я Годунових не втримає царювання, не захистить Москви-сараю. Рано чи пізно військо царевича візьме Москву-сарай. По-ординськи допускали, що він почне репресії. Краще ніби піддатися і визнати його, щоби зберегти себе і військові сили, а потім знайти спосіб усунути. Воеводи-ординці князі І.Годунов, М.Сабуров, А.Телятниковський та М.Кашин вирішили не піддаватися, а втекти зі столиці-сараю. Впіймали й убили лише І.Годунова. З далекої Астрахані привезли закованого втікача ординця-фаната князя М.Сабурова, бо і Астрахань, як не дивно, визнала царевича Дмитрія. Народ повсюдно повставав, убивав воевод, дворянординців-кріпосників. Надіявся на нове некріпосницьке життя. Війну за царський престіл припинено.

Царевич Дмитрій з тріумфом наближувався з військом до Москви-сараю.

1 червня повстав люд Москви-сараю, міщани, але головно прислуга-кріпаки, кинулися до кремля, взяли його штурмом. Сім'ю Годунових сина Федора, маму Марію і сестру Ксенію арештували і відправили в дім Годунових. Арештували сановних Сабурових, Годунових, Вельяминових та інших, знущалися так, як кріпосники знущалися над кріпаками. Народ хоч трохи зміг віді-мстити.

3 червня, не дочекавшись в'їзду до сараю царевича Дмитрія, по-ординськи хитра сановна дворянорда, воеводи і сановники в Успенському соборі за власною ініціативою, щоби зберегти себе, присягнули на вірність царевичеві Дмитрію. Ціна дворянординських присяг відома.

10 червня воеводи-ординці князі Голіцини і Масалайський прийшли до дому Годунових, взяли арештованих під свою стражу. Незабаром вийшли та оголосили про "самоотруєння мами Марії і Федора Годунових, їх трупи виставили на публічний огляд на Красну площу. Князь Масалайський взяв красуню Ксеню своєю наложницею. Пізніше її відібрали, постригли в монахині, щоби не могла претендувати на царський престіл. Патріарха Йову за те, що тримав царевича Дмитрія в Чудовому монастирі кремля, вислали ченцем у Старицький монастир.

Безславно закінчилася перша спроба вельмож або сановної дворянорди поставити царем колоніальної імперії Царство Москвинське ординця через Бориса і Федора Годунових-Самозванців. Але сановна дворянорда не здалася, була впевнена в швидкому реванші. І вірила, що цар-ординець на престолі православної колоніальної імперії Царства Москвинського буде.

Царювання Дмитрія III Івановича Московського

(1605-1610, 5 років)

16 червня 1605 р. царевич Дмитрій з військом прибув з Тули до заміської резиденції царів Коломенського під Москвою-сараєм.

20 червня 1605 р на білому коні з почотом в'їхав на Красну площу. Його вітали міщани. Вельможі на чолі з Богданом Бельським також вітали його на Красній площі, кричали многая літа та, хрестячись, іконами клялися вірно служити синові Івана Грозного. Падали перед ним ниць.

Царевич Дмитрій оголосив милості всім репресованим лжецарем Годуновим-Самозванцем. Насамперед, повернув майно і чини родові Нагих,

рідні по матері. Помилував навіть князя-ординця Василя Шуйського, якого арештували, щоби судити за розправу над населенням Углича при розслідуванні мнимого вбивства царевича Дмитрія. На радість народові царевич відпустив усі іноземні, в тому числі і польські, війська, щедро заплатив з казни за службу. Для своєї охорони взяв стрільців.

Давню Думу відновив, але назвав Сенатом, а думців – сенаторами, призначив більше нових членів. Він проявляв деяку пристрасть до європеїзму, що ненавиділа сановна дворянорда. Засідання Сенату він вміло, говорив мудро і гарно, швидко вирішував державні справи, що не подобалося дворянському бюрократичному сановництву. Сановну дворянорду дуже дивувала жвавість і гострота розуму царевича Дмитрія в державних справах, ніби він ріс і виховувався в царській обстановці багато років. Говорив: триматися на престолі можна тиранством, або добротою-милосердям. Волів милосердя. Помилував в цьому царевич. Ординська традиційна система не визнає інших методів управління, крім **тиранства**. В Ордах хани мали бути тиранами і репресивістами, тільки таких поважали, слухали, славили як божество – такий культ особи-правителя – тисячолітня ординська традиція. Доброго і милосердного правителя завжди вважали поганим, з нього насміхалися, не слухали, вели інтриги і міжособну боротьбу за владу. Така традиція в Росії-Орді збереглася донині, що яскраво проявилось в наші дні при колоніальній атеїстичній імперії Союзі-колонізаторі при ленінізмі та сталінізмі. На державні посади вельможі рекомендували Дмитрію запеклих ординців-проісламістів, у чому він не мав досвіду, допустив непоправну помилку. Патріарх Йова не бажав повернутися на патріаршество, бо знав дворянординство. Патріархом обрано Ігнатія, колишнього кіпрського архимандрита, який досі служив у Рязані. Велику помилку допустив цар Дмитрій III. Чи йому не слід було розгромити стару сановну дворянорду, як це чинив його тато Іван Грозний?

Хоча після нього сановна дворянорда швидко відродилася (в 1917-1920-х роках це зуміли зробити в Росії більшовики-євреї, які ліквідували дворянство як клас так, що і насіння майже не залишилося).

18 липня 1605 р. царевич Дмитрій виїхав назустріч матері монахині глухого монастиря у Виксинській пустелі Марії. Зустрілися вони в селі Тайнинському. Мати Марія довго і доскіпливо зі всіх сторін оглядала сина. Потім з плачем і криком *“Синочек мой, єдинственний, кровушка моя...”* стала обнімати та цілувати сина. Та так довго і щиро, що багато присутніх просльозилися. Це була щаслива зустріч матері і сина, радість і любов, взаємне ніжне обнімання і цілування.

21 липня 1605 р. відбулося урочисте вінчання царевича Дмитрія на царювання Дмитрієм III Івановичем Московським згідно москвинських ординських звичаїв. Населення раділо і славило нового царя династії долгору-

ких-данилістів, яка відновилася на москвинському царському престолі. Після царського вінчання дано великий бенкет або сабантуй по-ординськи вельможам, а також стрільцям і міщанам сараю-столиці.

1606 року, 2 травня, до Москви-сараю вїхала дружина царя Дмитрія Марія Мнішек або Маріна по-московськи. 8 травня Марія Мнішек прийняла православ'я, відбулося вінчання і весілля царя Дмитрія III Івановича Московського. Марія Мнішек стала царицею.

У кремлі відбувся великий весільний бенкет-сабантуй по-тюркськи. 11 травня – ще один бенкет-сабантуй з цього приводу. Дано бенкет-сабантуй і міщанам. Міщанство неординське вітало царицю-красуню слов'янського роду. Тодішній царський двір імперії Московії уже був по-східному багатим і пишним. Престіл був з чистого золота, прикрашений алмазами і перлами, над ним – золотий двоголовий орел з земною кулею і скіпером у пазурях. Зали в царських палатах розмальовані і покриті позолотою. Було багато обкованих сріблом, оббитих оксамитом і соболями екіпажів, колісниць, саней. Царські конюхи й кучери були одіті вельможами. Нова цариця зашвидко і різко вводила в кремлі звичаї і етикет польських королівських палат. Це не сподобалося сановній дворянорді. Стали нарікати, що цариця і цар не дотримують звичаїв московського ординського двору.

Змова сановних дворянординців проти царя Дмитрія III Івановича

Сановні князі-ординці Василь Шуйський, Василь Голіцин, Іван Куракін, М. Салтиков, М. Татіщев змовою потайки закликали до Москви-сараю провінційних проординських стрільців.

17 травня 1606 р. вночі сановита дворянорда підняла збройний путч проти царя слов'янської династії Дмитрія III Івановича. Відбулася запекла січа-битва в кремлі між охороною царя і рать-ордою повсталих. Цар Дмитрій III змушений був відступити з охороною, чимшвидше покинути кремль і сарай-столицю. Миттєво Дмитрій III залишився без престолу, цариці, казни, раті-орди. Цар з охороною встиг втекти до Калуги, де його радо прийняли. Царицю Марію сановні дворянординці не зачепили, боялися ускладнень чи й війни з імперією Польшею. Зате царицю-жінку Івана Грозного, маму царевича Дмитрія монахиню Марію Нагих арештували в кремлі. Згодом вивели на Красну площу, де заставили публічно відректися від сина, визнати, що він – підставна особа. Почалися лайки і безчестя царя Дмитрія III. Його назвали Лжедмитрієм і Самозванцем. І це законного престолоспадкоємця і вінчаного царем! Нема в імперії Царстві Москвинським іншої особи царя, на яку вилито стільки бруду, пліток, чуток, компромату, як на Дмитрія, сина Івана Гро-

зного. Видумали, що під час битви в кремлі він убитий. Потім, що труп закопано у рові при кремлівській стіні, пізніше, що труп відкопано, спалено і вистрілено з гармати на захід.

Царювання лжецаря Василя Шуйського Самозванця Московського

(1606-1610, 4 роки)

Змовники утворили нову “Думу”. “Дума” проголосила царем князя-ординця Василя Шуйського. Склали легенду, ніби він у восьмому поколінні з династії рюриковичів-долгоруких. Насправді він з роду тюрка кипчака ординця мурзи Пугея, який ще при Івані Калиті прийшов до Московії. Назвали його Путін, отримав в управління місто Шую. Опісля ординці з цього роду дослужилися титулу князя і стали називатися Шуйськими. Василь Шуйський вийшов на Красну площу, звідки швидко повели його до Успенського собору і вінчали царем. Він був лжецарем, бо не був ані обраний Земським Собором, ані сином попереднього законного царя, спадкоємцем престолу, як Дмитрій III Іванович.

Лжецар-ординець Василь Шуйський, описують, був типовим ординцем, дуже подібним до Годунова: невисокий, куцоногий, товстий, зі смугло-жовтим круглим обличчям, широким ротом, великою бородою; підступний і улесливий царедворець, хитрий і лютий. “Дума” взяла від нього окрему присягу: не вбивати сановних дворянординців і не відбирати майна без суду сановної “Думи”.

Підстаркуватий лжецар Шуйський був одруженим на Марії, молодій дочці князя-ординця П. Буйносова-Ростовського, проводив життя в ордо-східній розкоші, насолоді, лінивстві, недбало і повільно займався державними справами, але всюди старався бути присутнім.

Негативний резонанс у династичних колах Заходу викликав путч у Москві-сараї і вигнання династичного царя Дмитрія III Івановича. Вони вимагали повернення його на царський престіл, але підтримка була лише моральною.

Особливо хвилювалися в Польщі долею цариці Марії Мнішек. Король Жигмонт III Ваза тепер вже пообіцяв допомогу законному цареві військом, коли Дмитрій III цього попросить офіційно дипломатичним шляхом. Лжецар Василь Шуйський лжецарював фактично у столиці і її найближчих околицях. Населення колоніальної православної імперії Царства Московського охопила нова *Смута*.

Велика Смута в колоніальній імперії Царстві Московському і її наслідки для життя населення

Влітку 1606 року почалася нова Велика Смута – велике небувале в житті цієї нації з 1328 року народне повстання проти лжецаря-ординця Василя Шуйського-Самозванця і сановної дворянорди.

Антикріпосницьке повстання кріпаків на чолі з Іваном Болотниковим.

Це повстання було народним повстанням переважно кріпаків і міщан. Повстання було незалежним від царя Дмитрія III, який ще не мав війська для походу на столицю, зостався в Калузі. Цар Дмитрій III навіть мусив бути проти кріпацького повстання, адже панував феодалізм. Іншого ладу не знали – ніби цей лад мав бути “вічним”, і ніхто ніколи не зможе його змінити. Калуга стала тимчасовою царською сараєм-столицею, а Москва – лжецарською.

Народне повстання міщан і кріпаків західних земель очолив козак Іван Ісаїч Болотников (козак Болото). Був кріпаком, втік і козакував, потрапили до османського полону, побував у Венеції, звідти через Польщу повернувся в Путивль. Мав певний досвід ведення війни. Повстання почалося в українському Путивлі, який як, й інші українські міста Чернігівщини в, 1500-1503 рр. колонізував ще Іван III Завойовник. У повстанському війську різко переважали кріпаки-українці. Повстали кріпаки на місцях, або де проходило повстанське кріпацьке військо, розправлялися, найбільше вбивством, з поміщиками-кріпосниками і їх сім'ями, палили поміщицькі садиби-гнізда, щоби й сліду не зоставалося, забирали в свою приватну власність землю, ділили поміщицьке майно. Кріпосники-феодалі імперії Царства Москвинського були в небувалій тут досі паніці, вимагали від лжецаря захисту їх власності, майна, життя. Тисячі і тисячі сімей дворянординців-кріпосників ліквідовано. На охоплених повстанням територіях феодалізм було ліквідовано.

Замість феодальних маєтків утворилися приватновласницькі селянські господарства. Селяни працювали лише на себе, свою сім'ю, а не на феодала, як досі.

На підступах до Москви-сараю повстанці розгромили лжецарську рать-орду воевод Трубецького і Воротинського. Через Коломну пройшли до передмістя сараю Коломенського, облягли Москву-сарай. Сановні дворянординці застосували проти повстанців старий ординський прийом. На бік болотниківівців перейшла “повстала” проти лжецаря рать-орда з воеводами Па-

шковим, Ляпуновим, Сунбуловим. Під час штурму болотниківцями Китай-города ця рать-орда вдарила по повсталих з тилу. Повсталі билися відчайдушно, але сили були нерівними, бо пішла в атаку і рать-орда сараю і кремля. Мусили відступити від сараю. Рать-орда лжецаря переслідувала повсталих кріпаків вперто, щоби розгромити, поки цар Дмитрій III не зібрав військо. Адже вирішувалася доля феодалних маєтків. Повсталих облягли в Тулі. Повсталі боронилися вперто, але не стало харчів, Тулу підтопили. Від них вимагали здатися, клялися помилувати всіх. Але дворянординські клятви відомі. Повсталі здалися. Та рать-орда побила усіх повсталих і багато міщан.

Воєводу повсталих Болотникова вивезли ніби на ув'язнення до Каргополя, де катували, осліпили і втопили. 1607 р. повстання кріпаків розгромлено. Феодалізм на охоплених повстанням землях відновлювано мечами і шибеницями. Коли минула ця Смута, поверталися поміщики-дворянорда чи нові власники-дворянординці, то покарання українцям-кріпакам за участь у повстанні було жакливим.

Друга війна царя Дмитрія III Івановича за царський престіл

До серпня у царя Дмитрія III вже зібралось 50 тисяч москвинської рать-орди, він найняв 7 тисяч поляків-литвинців, 8 тисяч української козацької кінноти держави Земля Війська Запорізького. Українські міста Стародуб, Брянськ, Чернігів, Путивль, Новгород-Сіверський, Курськ, Орел, Білгород, Єлець, Вороніж ще при Івані III Завойовникові в 1503 р. були колонізовані імперією.

Тепер ці землі давали підтримку цареві Дмитрові III своїми військами за обіцянку відновити незалежне українське Чернігівське Князівство на цих територіях. Стародубський українець Остап Відважний добровільно пішов послом з Грамотою від царя Дмитрія III до лжецаря Шуйського-Самозванця. Розлючена сановна дворянорда спалила посла живим.

До царя Дмитрія III привели свої наймані магнатські козацькі війська польські воєводи Харлевський, Тишкевич, Лисовський, магнати князі-литовці Ружинський, Адам Вишнівецький та інші.

1608 р., 1 червня, війська царя Дмитрія III з боями підійшли до Москви-сараю, зупинилися в передмісті Тушино. Тут у палатках була тимчасова ставка царя Дмитрія III.

Лжецар В. Шуйський-Самозванець назначив головним воєводою свого брата князя Дмитра Шуйського. Це був бездарний воєвода, його не любили

ні воєводи, ні рать-орда. Тимчасом лжецар і сановні дворянординці пускали різні чутки, глумилися над царем Дмитрієм III. Назвали *тушинським злодієм*, власне тоді видумали, що викопано труп, спалено і попіл вистрілено з гармати. Говорили: це вже не той цар Дмитрій III, а підібрана друга особа, лжецар Дмитрій Другий-Самозванець тощо. В соборах і церквах щодня оголошувано анафему лжецареві Дмитрію Другому-Самозванцеві. Такі тоді були прийоми впливу на громадян Царства-імперії.

Головний дорадник царя Дмитрія III воєвода князь Ружинський радив негайно штурмувати вже оточену Москву-сарай. Воєводи знову здадуться, достроково самовільно присягатимуть в Успенському соборі кремля, як першого разу. Воєвода навіть пробував штурм і вдало. Цар Дмитро III був нерішучим: чекав самого короля Жигмонта III Вазу з військом, не хотів руйнувати сарай-столицю. Це була фатальна помилка царя. Москва-сарай жила в блокаді і голоді. Сановні намагалися прорвати блокаду. Для цього послали гінця до ногайської орди Крим-Ханату. Підійшов з 5-ма тисячами орди мурза Кантимірей, але не відважився проривати облогу. Повернув назад орду, грабуючи по дорозі все і вся. Молодий воєвода Михайло Скопин-Шуйський (воєводив у Скопині) найняв 5 тисяч шведів-добровольців на чолі з воєводою Делагарді. Зі своїми ратниками-ордою і шведами Скопин-Шуйський прорвав блокаду і ввійшов до сараю, але це допомоги не принесло, бо блокада знову замкнулася, лише загострило проблему харчування шведів-найманців.

Критичним було положення і військ царя Дмитрія III. Він не мав казни, не мав матеріального постачання для військ. Військо мусило харчуватися реквізіціями і грабуванням, насамперед, монастирів довкола Москви, що викликало обурення громадян, бо більшість військ – чужоземці. Воєвода-староста князь Ян-Петро Сапега, нащадок олитовчених, потім ополячених смоленських князів, прибув у Тушино з 7-ма тисячами королівського війська. Він вимагав негайного штурму Москви-сараю. Цар Дмитро III не дозволив, велів чекати самого короля.

Воєвода Сапега для прохарчування війська обліг Троїцьку лавру, щоби реквізувати золото-срібло і все, що можна, для потреб війська. Лавру штурмували довго і безуспішно. Монахи, рать-орда і кріпаки боронилися завзято. Сапега повів військо далі.

Польські війська промишляли на Владимирщині, Ярославльщині, навіть перебравися за Волгу до Костроми в пошуках харчів-грабежів. Становище військ царя Дмитрія III було поганим. Слід було діяти, а не чекати короля. І становище в Москві-сараї було не кращим.

Нарешті, у вересні 1608 року король Жигмонт III Ваза і військо на чолі з коронним гетьманом (головним воєводою по-москвинськи, або військовим міністром по-нинішньому) Станіславом Жолкевським вступили на територію імперії Царства Москвинського: 12 тисяч відбірної королівської кінноти, стільки ж найманих реєстрових козаків, 10 тисяч найнятої запорізької кінноти, полки найманої піхоти германців, литовців і семиградців. Була надія покінчити зі Смутою в Царстві Москвинському, відновити на престолі царя Дмитрія III Івановича.

По дорозі на Москву король Жигмонт III, на нещастя, захотів взяти Смоленськ з міцним замком. Смоленськ не здавався. Боронився не стільки гарнізон рать-орди, як мешканці. Не тому, що були вірні цареві Шуйському-Самозванцеві, вони йому не присягали. Ще жила українська традиція бути незалежними від будь-якого колонізатора, не здаватися ні одному колонізаторові.

23 вересня 1608 р. королівські війська взяли місто і почали штурм замку. Ще кілька разів штурмували блокований замок і не могли здобути.

То було воєнне безглуздя короля: на 32 місяці – з вересня 1608 р. по 3 червня 1611 року – застрів король Жигмонт III Ваза зі своїм військом під Смоленськом. І сміх, і гріх, як мовиться. Не управляв Польською колоніальною імперією в столиці Варшаві, не йшов на допомогу цареві Дмитрію III розгромити лжецаря Шуйського-Самозванця, а штурмував Смоленськ. До цього часу король Жигмонт III ніби непогано для поляків управляв імперією: 1596 р. переніс столицю з окраїнного Кракова до Варшави. В жовтні 1596 р. зібрав собор українського православного духовенства і заставив підписати унію-союз з католицизмом, підпорядкувати українські церкви папі римському. Перейти всім українським церквам від правління московського патріарха під правління папи римського, що відкривало шлях асиміляції і ополячуванню українців. Перейшли під правління папи і стали греко-католицькими всі українські православні церкви на колонізованих поляками українських землях. Не перейшли – церкви незалежної того часу української козацької державки Земля Війська Запорізького, на території полків якої церкви ніколи не визнавали над собою правління ні московського патріарха, ні папи римського. Під час козацької держави Богдана Хмельницького, яка виникла в 1648 р., православ'я без підпорядкування московському патріархові відновилося по всій Україні, крім Галичини і частини Волині, де збереглося греко-католицьке уніатство, тобто підпорядкування церков папі.

Смута в Царстві Москвинським продовжувалася. Життя громадян було злиденним, нещасним і нестерпним. Населення чекало і не могло дочекатися розв'язки. Цар Дмитрій III стояв з військом у Тушино від осені 1608 до 29

грудня 1609 року. А військо короля Жигмонта все штурмувало і штурмувало замок у Смоленську. Король не хотів себе “зганьбити”. Хіба що могла бути ще більша ганьба? Кому це було потрібно і вигідно? Хіба сановній дворянорді і лжецарю. Ці довгі місяці лжецар Шуйський-Самозванець посилав і посилав до Смоленська посольство за посольством заключити мир з імперією Польщею. Хитрі дворянординці посилали до короля свої посольства, які мали на меті ізолювати короля від царя Дмитрія III. Їх посольства наполегливо й уклінно просили короля Жигмонта III прибути до Москви і стати царем Москвинського Царства, або дати на царювання свого 14-літнього сина Владислава Жигмонтовича (1595 р. народження). Це сподобалося королеві Жигмонтові III. Як швед-норман, не мав слов'янського чуття і не розумів, що має справу з хитрими і підступними тюркцями-ординцями.

Король постійно відхиляв наполегливі прохання царя Дмитрія III покинути Смоленськ і йти на Москву-сарай. Хитрість політики сановних ординців дала результати: в грудні 1609 р. король Жигмонт III ще під Смоленськом без причини відмовився від союзу з царем Дмитрієм. Цього сановній дворянорді і треба було: головне – розправитися з царем, а з королем розправитися буде легше.

Королівська зрада дуже вразила царя Дмитрія III, його прихильників і частину населення. Коли ж йому “таємно” повідомили, що король наказав його вбити, то **29 грудня 1609 р.** цар Дмитрій III таємно і терміново з охороною покинув Тушино, навіть залишив царицю Марію, втік до Калуги, де мав прихильників. Чи справді був такий наказ короля Жигмонта III, чи це провокація сановної дворянорди і лжецаря, не в'яяснено. За царем поступово перейшла частина його москвинської рать-орди. Частина царських воєвод пішли з раттями-ордами “шукати харчів”, чим ще погіршували смуту в імперії. По Царству читали нові Грамоти царя Дмитрія III, в яких описано зраду польського короля.

У цей час у Москві-сараї на бенкеті у головного воєводи брата лжецаря князя Дмитра Шуйського вбито молодого воєводу Михайла Скопина-Шуйського, який мав амбіцію стати головним воєводою. Після цього його шведські найманці покинули Москву-сарай. По дорозі до Швеції вони зайняли Великий Новгород, оголосили його з територіями колонією Швеції. Швеція колонізувала північні землі Царства Москвинського. Збунтувався воєвода Рязані Ляпунов, назвав князів Шуйських вбивцями (М. Скопин-Шуйський був воєводою в Скопино на Рязанщині), закликав воєвод йти на Москву, вбити князів Шуйських.

Король Жигмонт III все “штурмував” замок у Смоленську, який після зради короля царю тримався ще завзятіше. Все ж король послав кінноту з гетьманом Жолкевським у Тушино, де вже царя Дмитрія III не було.

Тепер лжецарська пропаганда сановних дворянординців кричала, що без царя йдуть на Царство Москвинське польські загарбники-інтервенти, колонізатори Царства Москвинського. Сановна дворянорда закликала громадян ставати до боротьби, захищати незалежність Царства Москвинського від польських і шведських загарбників-інтервентів. Це була правда, яка мала великий вплив на громадян, особливо тюркців-ординців. Громадяни імперії знову вагалися.

У червні 1610 р. у битві під Займищем війська гетьмана Жолкевського розбили москвинську рать-орду воєводи Дмитра Шуйського. Але у лжецаря залишалося ще чимало воєвод і раті-орди, бо територія Царства займала все Поволжя і Сибір. Воєвода Батурлин зі своєю раттю-ордою перейшов на сторону Жолкевського, помагав бити своїх. Гетьман Жолкевський посилав до лжецарських воєвод і до Москви-сараю послів, які закликали здаватися і присягати новому цареві Владиславові Жигмонтовичу, який вже ніби “вінчаний” на престіл.

Законний цар Дмитрій III був лише спостерігачем того, що творилося в його Царстві-імперії. Він захотів випередити війська гетьмана Жолкевського. З невеликими силами раптово підійшов до Коломенського під Москвою.

Лжецар Шуйський-Самозванець послав проти нього багато раті-орди, довелося відступити. Крім цього, він весь час був в особистій небезпеці: і сановні дворянординці, і польський король підсиляли з різними легендами найманих вбивць, яких постійно викривали. Гетьман Жолкевський спішно привів свої війська до Москви, став табором на Дівичому Полі. Іменем короля наказав цареві Дмитрію III відвести свої війська далеко від Москви. Війська повернулися до Калуги. Гетьман Жолкевський посилав і посилав до короля в Смоленську ад’ютантів з проханням прибути до Москви або дати чітку відповідь: король стане царем чи його син Владислав? Король давав невизначені відповіді.

17 липня 1610 р. сановні дворянординці насильно вивезли лжецаря Василя Шуйського-Самозванця з кремля до його власних палат у Москві-сараї. Він дуже упирався, кусався, кричав, що – законний цар.

Так закінчилося лжецарювання другого лжецаря-ординця Шуйського-Самозванця.

**КОЛОНІАЛЬНА ТЮРКСЬКА КИПЧАЦЬКА ОРДИНЬКА ПРАВОСЛАВНА
ІМПЕРІЯ ЦАРСТВО МОСКВИНСЬКЕ – КОЛОНІЯ
КАТОЛИЦЬКОЇ КОЛОНІАЛЬНОЇ ІМПЕРІЇ
РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ ПОЛЬЩІ**

**Царювання лжецаря Владислава Жигмонтовича
Вази-Самозванця Московського**

(1610-1613...-1634)

**Правління Семибоярщини з правителем
Федором Івановичем Мстиславським**

(1610-1613)

Не маючи точної вказівки короля, гетьман Жолкевський вибрав на свій розсуд другий варіант: царем буде 15-річний королевич Владислав. Гетьман Жолкевський пред’явив ультиматум сановній дворянорді в Москві-сараї: приймають царем королевича Владислава, чи він штурмує Москву-сарай. Сановні дворянординці прийняли царем королевича. При неповнолітньому можна буде робити, що хочеш: до повноліття він не може вінчатися на престіл, а там видно буде. 17 серпня 1610 р. сановна дворянорда і гетьман Жолкевський підписали договірну Грамоту з 30-ти пунктів. Поки королевич прибуде до Москви, гетьман утворив Правлячу Думу з 7-ми бояр на чолі з Федором Івановичем Мстиславським. Це правління, назване *Семибоярщиною*, правило Царством-імперією в 1610-1613-х роках іменем лжецаря Владислава Жигмонтовича Вази.

21 вересня 1610 р. гетьман Станіслав Жолкевський без битви ввів польські війська до Москви-сараю (**9-те** взяття Москви-сараю).

Ще до підписання Грамоти з Жолкевським сановні постригли лжецаря Василя Шуйського-Самозванця ченцем у монастирі, щоби не міг більше претендувати на царський престіл.

Москва-сарай і західні та південно-східній території православної колоніальної імперії Царства Москвинського колонізовані католицькою колоніальною імперією Польською Річ Посполитою. Північні території Царства колонізовані протестантською колоніальною імперією Швецією.

У Калугу до царя Дмитрія III Івановича Московського прибув майже тисячний загін джигітів малоногай-черкесців-ісламістів з мурзою Асламом

Урусеем. Мурза-ісламіст (заселені тюрками-ординцями кипчаками території Поволжя і Передкавказзя, Сибіру тоді визнавали ісламизм) Урусей поклявся цареві (ординські “клятви”!), що не захотів служити лжецареві Шуйському, тим паче – польським інтервентам, а хоче вірно і до кінця свого життя служити законному цареві Дмитрію III. Джигіти привезли багато вина і вишуканих харчових запасів, справляли сабантуї, танцювали лезгінку, пили з рогів багатства, говорили ординські тости-люб’язності цареві Дмитрію III, проявляючи щедрість. Цар Дмитрій III не знав (і не всі джигіти знали), що вони підіслані і щедро профінансовані сановною московською дворянордою.

11 грудня 1610 року на полюванні під Калугою мурза Аслам Урусей (Урус по-москвинськи) особисто пристрелив царя Дмитрія III Івановича, який у муках помер.

Мурза втік з місця злочину з найближчими прибічниками охороною джигітами. І хоча ратники-ординці царя вирізали решту невинних джигітів, царя не вернути.

Цариця Марія народила наступника престолу – сина, названого Іваном у честь діда Івана Грозного. Рід царів долгоруких-данилістів з династії українських киевичів міг продовжуватися царевичем Іваном.

Батько магнат Юрій Мнішек просив дочку Марію повернутися з внуком до Польщі. Вона ненавиділа короля Жигмонта III за зраду її чоловікові-цареві, воліла залишитися в Московії в надії, що тут царевич швидше може стати царем. Сановна дворянорда найняла і прислала донських козаків, які заманули Маріну їхати на Дін, звідки козаки допоможуть царевичеві Іванові Дмитровичу стати царем. Там вбивці покінчили з царицею Маріною і сином царевичем Іваном. Ще довго чутки та легенди були навколо цієї події. Появлялися лжецаревичі “сини” царя Дмитрія III – “Івани”.

Так остаточно закінчилася династія великокнязів, ханів, государів і царів долгоруких-данилістів з української великокняжої династії киевичів православної колоніальної імперії Царства Москвинського, які правили з 1328 по 1610 роки, 282 роки. Як вихідці зі слов’янців, не могли побороти хитрих тюрків кипчаків дворянординців.

У Москві-сараї, кремлі та околицях діяв польський гарнізон з 18-ти тисяч польських військ, у тому числі – найняті запорізькі козаки. Управляв гетьман Станіслав Жолкевський з допомогою Семибоярщини. Чекали приїзду короля Жигмонта III Вази.

Гетьман Жолкевський виявився також спритним: він забрав з Москви-сараю патріарха Філарета (Федора Романова по-світськи) та сановників, царський престіл та державні відзнаки, казну, багато оздоблень з кремля, а

також лжецаря Шуйського-Самозванця та його братів і з тріумфом прибув до короля в Смоленськ, якраз перед взяттям замку.

3 червня 1611 р. смоленський замок взято. На допомогу королеві спішив з військом гетьман Хоткевич, який стояв з військом у Лівонії (Естонії), але запізнився. Його з військом відправили до Москви-сараю. Король Жигмонт III не захотів їхати до Москви-сараю, взятої без штурму гетьманом Жолкевським, а тріумфатором що він взяв смоленський замок явився у Варшаві. Місяць у Варшаві були бенкети і бали з мазурками і краков’яками в честь **колонізації** Царства Москвинського. Під час бенкетів і тріумфів, фейерверків лжецаря Василя Шуйського-Самозванця у вбранні простолудина-москвинця возили на возі по вулицях Варшави-столиці на потіху міщанам. Згодом сановні дворянординці викупили гріб з тілом лжецаря Шуйського-Самозванця, перевезли до Москви-сараю, поставили серед гробів своїх царів.

У варшавському Бельведері для королевича-лжецаря Царства Москвинського Владислава Жигмонтовича відвели кімнати, поставили в залі царський престіл, привезений з кремля. Щодня лжецар Владислав Жигмонтович Московський мав царський вихід і титулування в супроводі привезених московських сановників до зали, де засідав на престолі і вирішував державні справи Царства Москвинського. Повнолітнього Владислава IV Вазу патріарх Філарет, якого тримали до цього, вінчав царем Царства Москвинського. Це був лжецар, бо не обраний Земським Собором, і не престолоспадкоємець померлого царя.

У Москві-сараї та в кремлі, околицях Москви був гарнізон польських військ на чолі з воєводою Гонсельським. Навіть Казан-намісництво визнало царем Владислава, але казанського воєводу князя Бельського, який служив усім царям і лжецарям, за це скинули з башти.

“Народна війна” проти польської і шведської колонізації у колоніальній імперії Москвинському Царстві

Москвинські історики назвали цю польсько-шведську колонізацію Царства воєнною інтервенцією.

Семибоярщина була офіційним урядом лжецаря королевича Владислава Жигмонтовича Вази. Вона не могла явно організувати опір чи війну проти “свого” лжецаря Владислава. За сім років Великої Смути (1603-1610 рр.) в Царстві від селянсько-кріпосницьких повстань Хлопка і Болотникова, війн сина Іва-

на Грозного царевича Дмитрія за престіл проти лжецарів Годунова і Шуйського до лжецаря королевича Владислава економіка Царства зруйнувалася. Спустошені десятки тисяч феодалних дворянординських поміщицьких маєтків, різко скоротилося виробництво продуктів і ремісничих виробів, рать-орда розбіглася без утримання, державна скарбниця спорожніла. Самозвільнені від феодалізму-кріпосництва селяни ділили між собою землі поміщиків-дворянординців, створювали на них свої приватновласницькі невеликі осібні натуральні господарства, працювали не на феодала, а на свої сім'ї, щоби забезпечитися харчуванням, не загинути голодною смертю.

Про державну війну з колонізаторами можна було лише мріяти. Сановні гуно-тюркські дворянординці не могли відкрито чи таємно готувати у Москві-сараї, де стояв гарнізон польських королівських військ, чи в Підмосков'ї рать-орду для війни з колонізаторами. Тимчасом військова верхівка польської шляхти постійно сабантувала в уцілілому кремлі, сервірувала царським золотом і сріблом столи і кричала: "Віват! Нех жие Польска от можа до Пацифіку!" (Тихого океану).

Які нації та суспільні стани ординської Москвинської православної колоніальної імперії могли стати до війни з колонізатором?

У центральній частині Царства Східної Європи жили дві антагоністичні нації: православні гуно-тюркці та православні українці. Гуно-тюркці були колонізаторами, українці-автохтони – колонізовані. Гуно-тюркці були вільними громадянами Царства, українці – безправними кріпаками. На колонізованих пізніше колишній Чернігівщині і Смоленщині переважало закріпачене українське населення. Українці вважали всю територію Східної Європи споконвічно своєю, постійно мріяли, як вигнати колонізаторів тюркців-ординців. Колонізатори гуно-тюркці ординці вже вважали колонізовану ними землю "навечно" своєю – здобиччю-ігом. Їх палким прагненням було якнайшвидше зордищити-змосквинити місцевих українців у масі, а непокірних безжалісно по-ординськи згеноцидити. Північну лісову зону Східної Європи заселяли переважно українці, гуно-тюркці жили в посадах-містечках, містах і пристанях. Поволжя і Передкавказзя Східної Європи заселяли переважно гуно-тюркці ісламісти кипчаки (кочовики), які переходили частково на осіле життя. Болгарців-українців ординці-ісламісти давно згеноцидили або відтіснили на Вятку. Сільське українське населення тут також було закріпачено феодалізмом. Окремим острівком була на Нижньому Доні Земля Донського Козацтва. Це були осілі православні гуно-тюркці, окозачені-зтюрчені українці. Козацтво вважало себе москвинцями, але царської влади на своїй землі не визнавало, мало козацьке демократичне (на-

родне) самоуправління. У них чоловіки і парубки були воїнами, як у тюркців-ординців кипчаків (кочовиків).

Хто з цих націй був зацікавлений війною вигнати польських і шведських колонізаторів?

Соціальний склад населення: переважали два головні, в загальному ворогуючі стани, – до дев'яносто процентів феодалів були гуно-тюркці дворянординці, кріпаками були українці. Проміжними станами були: солідні купці, дрібні купці-бобилі, посадові особи, ремісники, рать-орда і воеводці. Об'єднувало ці стани православ'я. Ісламістів у Центрі Московії було небагато серед купців і ремісників. Неважко уявити ставлення кожного головного і проміжного стану суспільства до колоніальної імперії-держави, її вельможної верхівки і царя-правителя. Прислуга чи квартиронаймачі, зв'язані з господарем тимчасовими умовними вигодами, терплять господаря. Як тільки вигод не отримують, слуги і квартиронаймачі покидають господаря. Незадоволені державним управлінням громадяни Царства не можуть масово покинути державу, лише незначна частка могла піти козакувати на Дін чи Славутич. Поскільки у тодішніх царів та вельмож гуно-тюркців дворянординців не було і думки про благо громадян, то громадяни постійно були незадоволеними і мусили чекати можливості повстати проти влади чи феодалів, скинути чи знищити їх.

Перша половина Великої Смути почалася боротьбою-міжусобицею за політичну владу: гуно-тюркці дворянординці взяли насильно замінити царя староукраїнської династії долгоруких-данилістів на царя-ординця, ввести нову ординську династію. Природна чи насильницька зміна правлячої династії – у багатьох випадках боротьба і ризик, чи й війна, міжусобиці вельмож чи й суспільних станів. Зіткнення вельможних олігархів Царства в міжусобицях за лжецарів Годунова і Шуйського викликало Велику Смуту. Поки цар був з давньої української династії, громадяни-українці благодушно-спонтанно вважали, що живуть в імперії "свого" царя. Коли ж правитель-ординець Годунай убив, за чутками, царевича Дмитрія, сина Грозного, та немовля синочка царя Федора Івановича та й ще став лжецарем, громадяни-українці усвідомили підступи громадян-тюркординців, подальшу ордизацію, виступили війною на чолі з Хлопком та Болотниковим не лише проти царя-ординця, а й проти феодалів-ординців. Почалися повстання або війни, які звать громадянськими. Сановним дворянординцям і лжецарям вдалося розгромити повстанців, перемогти в громадянській війні. Перша половина Великої Смути закінчилася. Гуно-тюркські дворянординці за ординською традицією вважали Царство вотчиною правителя. Історії невідомі повстання пастухів-воїнів у вотчинах-Ордах проти хана, кагана чи чінгісхана. Там були

постійні міжусобиці між кланами вельмож за ханування, каганування чи чінгісханування особи з їх клану.

Друга половина Великої Смути – це династична війна царевича Дмитрія III Івановича з лжецарями Годуновим і Шуйським за престіл. Втручання донської козаччини, польських і шведських іноземців за відновлення старої української династії мало катастрофічне значення для колоніальної імперії Москвинського Царства. Коли ж іноземці знехтували і повалили відновлену династію, захотіли поставити свою іноземну династію на царювання, що практикувалося тоді в Європі, політичний і суспільний лад Царства зовсім зламався. В 1611 році Москвинське Царство на території Центру Східної Європи було зруйнованим економічно і політично. Польські колонізатори висунули свого царевича на царський престіл, шведські – пропонували свого. Польське королівське військо руйнувало Москву-сарай, закріпилося за мурами Китай-города і кремля, пиячило і веселилося.

Положення Москвинського Царства було дивним і незрозумілим: Царство було як незалежна колоніальна імперія, але малолітній цар жив і “правив” у столиці іншої колоніальної імперії Польщі – Варшаві. Ця ненормальщина не могла не викликати протестів і вважати королевича колонізатором. *Семибоярщина* – уряд королевича Владислава Вази (Wasa) на чолі з отюрченим з давнього українського княжого роду князем Федором Івановичем Мстиславським фактично влади не мала, всім Царством не управляла. Москвинське Царство розпалося на складові частини. Майже кожне намісництво чи навіть більше місто діяли самостійно, стали ніби автономними державками в колоніальній імперії. Царство перетворилося в безформну федерацію, мало пов’язану між собою.

Та і сама православна колоніальна імперія Москвинське Царство було ніби автономією Польської католицької колоніальної імперії. Сановні гуно-тюркські дворянординці не могли по-ординськи терпіти над собою влади неординців. Але не могли відверто чи й таємно готувати в Москві-сараї чи в Підмосков’ї рать-орду для війни проти колонізаторів. Вони Грамотами без підписів або за підписом ніби архімандрита Троїцького монастиря Діонісія закликали громадян піднятися війною проти інтервентів. Основна маса громадян – селяни-кріпаки, самозвільнені від феодалізму, – ненавиділи феодалів дворянорду, не мали потреби воювати.

Сановна гуно-тюркська дворянорда хитро по-тюркськи знайшла вихід. Місцем підготовки раті-орди й ополчення обрали центр намісництва місто Нижній Новгород на Поволжі. Одночасно взивали на поміч громадян Царства ординців-ісламістів, і, врешті, отримали її. Вельможна гуно-тюркська дворянорда усвідомлювала ненависть до себе селян, самозвільнених і кріпа-

ків, купчиків і ремісників навіть частини дрібнопомісних дворянординців, тому очолювала організацію опору колонізаторам підпільно. Організувати опір колонізаторам, або створити рать-орду для війни з ними доручено багатим купцям-ординцям, православним та ісламістам Поволжя. Після перемоги їм обіцяно великі тархани (привілеї) і торгівлю в самій Москві-сараї.

Утворено орган опору під замаскованою назвою “Рада всієї Землі Московії”. Купецтво-ординці доручили очолювати Раду багатому купцеві-м’ясникові ісламістові Мінею або Мініну по-московськи на ймення – Кузьма. Почалася шалена агітація, збір пожертвувань і позик, формування раті-орди й ополчення з посадських і кріпаків. Долучилося і дрібне ордадворянство з кріпаками і ті, які втратили маєтки і кріпаків, з надією повернути собі втрачене. Долучилося за плату і небагато донського козацтва. Серед раті-орди було найбільше ісламських кочових орд і добровольців-джигітів з Маніча. Рать-орда направлялася і збиралася в Ярославлі на Волзі.

На головного воєводу призначили вже отюрченого-зордишеного українця з давнього князівського роду князя Дмитра Михайловича Пожарського. Він був вірним воєводою лжецаря Шуйського, то мав певну довіру в сановної дворянорди. Та “баскаком” при ньому поставлено купця-м’ясника ісламіста Мінея; усі свої рішення і воєнні операції князь Пожарський мусив погоджувати з Мінеєм-м’ясником. При донських козаках представником сановних був князь-ординець Трубецькой.

Чотири місяці збиралися в Ярославлі. Польське військове командування мало погану розвідку і не мало військових сил придушити рать-орду в зародку. З ранньої весни 1612 року півроку рать-орда і ополченці рухалися до Москви-сараю. По дорозі юрби волоцюг бажали приєднатися до ополчення за земську платню. Всього зібралося понад 40 тисяч раті-орди й ополчення. Лише воєводський талант князя Пожарського міг керувати таким земським військом. Стояли під Москвою-сараєм, не наважуючись штурмувати оборонні мури. Єдине, що 22-24 серпня перехопили польський військовий загін гетьмана Хоткевича, який віз продукти і боєприпаси оточеному польському гарнізону. Хоча поляки боронилися хоробро, їх перемогли. Щоби возвеличити Мінея-купця, пізніші історики написали, ніби цей загін перехоплено під командуванням Мінея-м’ясника.

Тимчасом король католицької колоніальної імперії Польщі Жигмонт Ваза вів своє військо на виручку своєму війську в Москві-сараї і дійшов до Волоколамська. Йому назустріч вислано більшість донських козаків і частину раті-орди. За таких умов князь Пожарський наказав штурмувати сарай. Польський королівський гарнізон у сараї боронився запекло, надіючись на допомогу короля з військом. Вони забули, що Жигмонт Ваза поганий ко-

мандуючий і нерішучий, як показав раніше себе під Смоленськом. У запеклому бою 22-26 жовтня взято укріплення Китай-города, князь Пожарський поранений, голодне польське військо капітулювало.

У кремлі засіли реєстрові і запорізькі козаки. Вони відмовлялися капітулювати. Вимагали від уряду королевича Семибоярщини виплатити їм платню, дати додатково коней на всіх козаків, харчів і відпустити їх організовано. В запалі перемоги Семибоярщина відмовляла. Українських козаків ревно підтримували донські. Коли ж з допомогою донських козаків українці зробили вилазку, захопили обоз рать-орди з продуктами і зброєю (при цьому немало пожилися і донські козаки) і завезли до кремля, Семибоярщина погодилася. Сановна дворянорда боялася донського козацтва більше, ніж польського війська, але мусила мати їх ударну силу. І донці поводитися в сараї не як у столиці свого Царства: бешкетували, пиячили, грабували. Перепиняли карети сановних, вимагали викупу стільки-то бочок горілки. Реєстрові козаки (фактично, частина польського королівського війська) та наймані запоріжці на чолі зі своїм отаманом Сміливим парадом вийшли з кремля, їх радісно проводили донці, направилися без перешкод на свою землю. Полонене королівське військо з поляків, литовців, найманих германців і мадярців, обідраних і голодних, без зброї супроводили донці до кордону Польщі так, щоби не зустрілися з військом короля Жигмонта Вази. Донські козацькі отамани, а не московські воєводи, зупинили військо короля. Почалися морози. Король повернув своє військо назад.

Польська колонізація закінчилася в листопаді 1612 року. Залишалася ще шведська.

Над Москвинським Царством тяжів королевич Владислав Ваза як лже-цар імперії. Треба було скликати Земський Собор (збори) і законно обирати царя.

Уроки Великої Смути в Москвинському Царстві на початку 17-го століття

Сановна правляча дворянординська еліта Московії дорого заплатила за спробу поставити царем особу ординської династії. Це співпало з великим

голодом, тобто з економічною кризою, викликало типові ординські міжусобиці, довело до Великої Смути.

Це урок не міняти насильно династію під час економічних криз чи політичних міжусобиць. Однак цей життєвий урок вельможна дворянорда забувала. І гірко поплатилася своєю загибеллю. Під час нової Смути 1917 року заставили царя Миколу II Кривавого відректися престолу. В результаті, владу легким збройним повстанням захопили заїди в Російській православній колоніальній імперії *євреї-більшовики* (більшість у політбюро РСДРП(б) були євреями; вони ж фактично і захопили владу в імперії), що призвело до громадянської війни, в якій дворянординці були знищені як суспільний клас назавжди. Проти дворянординців виступили робітництво, селянство і дрібне чиновництво, бо століттями дворянорда експлуатувала їх і знущалася над ними, масово порушувала їх громадянські права. Зайдам євреям-більшовикам тюркські дворянординці були чужорідними, не мали до них найменшого милосердя. Навпаки, євреїв-більшовиків ревно до отупіння підтримував найчисельніший суспільний стан-селянство, бо йому віддали землю (яку потім насильно відібрали, а селянство загнали в специфічні робочі табори – колгоспи (кібуци по-єврейськи)). Підтримувало ревно і робітництво, якому обіцяли верховну законодавчу владу в імперії, керівництво підприємствами і високі заробітки (заробітки були вкрай низькими, порівнюючи з розвинутими державами, та ще щороку відбирали одномісячну зарплату у вигляді “добровільної” примусової позики, а управління в державі і підприємствами взяли чиновники-партократи, відсунувши робітництво на задвірки). Обіцяна євреями-більшовиками щонайдемократичніша соціалістична система на практиці проявилася деспотичною комунфашистською диктатурою чиновників-партократів і хунтачів-партократів; обернулася цілковитим безправ’ям, розстрілами невинних, ГУЛАГами з рабською безплатною працею в них “на благо комунізму”, найнижчим життєвим рівнем серед великих держав у ХХ столітті.

У 1612 році вельможна дворянорда не розуміла чи не хотіла бачити своєї вини у виникненні Великої Смути. Значить, уроків Смути не вивчили, не визначили. Аналізували, звичайно, причини і перехід Смути бурхливо, шукали винних. Кому пред’явити вину: воєводам? дрібним дворянординцям? ремісникам? міщанам взагалі? селянам?

Вину поклали на **селян**. Не просто селян, а селян-кріпаків. А що селяни-кріпаки були українцями, то звинуватили **українців**. Наче лише українці пускали чутки, що голод три роки підряд від того, що царем – ординець Годуней. Українці-кріпаки підняли повстання Хлопка і Болотникова, самозвільнилися від феодалізму. Українці – волелюбні і нескорені, дуже туго аси-

мілюються. У них незвичайно великий потяг до свободи, демократії і незалежності, деспотію не переносять. Уже 300 літ, з 1328 року, живуть у складі держави Московії, а отюрчилися-зордищилися мізер з них. Добре було би омосковити їх, бо працюючі і добрі землероби. Коли раніше Івана III називали Великим за колонізацію землеробської Чернігівщини, тепер його ненавиділи і проклинали, бо, власне, від цих колонізованих чернігівців настала Смута в Царстві. Недаремно *великий заповіт* предків-гунців вимагає знищити українську націю, а їх землі заселити тюркцями. Слід буде ще сильніше закріпачити українців, та так, щоби перетворити в робочу худобу без людської гідності, щоби звиродніли, отюрчилися або шезли назавжди. Ніхто тоді не міг і подумати, яку національну і соціальну енергію виплесне нескорена українська нація через неповних сорок років у 1648 році проти Польщі-колонізатора і викличе Велику Смуту в католицькій колоніальній імперії Річ Посполитій (Республіці) Польщі.

Такими бачили уроки Великої Смути сановні дворянординці і поширювали цей погляд серед всіх дворянординців колоніальної православної імперії Москвинського Царства. І так велика ненависть до українців посилювалася все сильніше. Триває вона і нині.

Вихід з Великої Смути вимагав негайно зібрати Земський собор-збори і законно обрати нового царя, – бажано лише тюркця-ординця.

Польські історики пізніших часів будуть смакувати, як Польща-колонізатор завоювала Московію-колонізатора; будуть ганьбити короля Жигмонта III Вазу та гетьманів за невміння. А була би назавжди Велика Польща від Балтики і Чорного моря до Тихого океану. Чи справді могло би бути так? Дуже сумнівно.

Земський собор 1613 року в Московському Царстві

Земські собори (загальнодержавні збори), ніби загальнодержавний парламент, збирали в Московії для вирішення найголовніших державних справ. Здавалося б: який рівень демократії! Це невірно, це не була демократія, це був засіб припинити споконвічні і традиційні ординські міжусобиці. Затверджене Земським собором на якийсь час не підлягало зміні.

Земський Собор склався з постійних учасників – Думи сановних дворянординців і Священного Собору (зборів) вищого духовництва; обрано і непостійних виборних по намісництвах і містах представників дворянординців-поміщиків і міщан. Князі Пожарський і Трубецькой посилали до всіх

намісництв і міст повідомлення обирати представників і присилати до Москви-сараю.

Цього Собору 1613 року вперше і востаннє в Москвинському Царстві обрано і *селян*, навіть кріпаків. На початку 1613 року представники з'їхалися до сараю, провели трьохденний піст для самоочищення. Питання порядку денного було одне: вибори царя. Першим пунктом Собор визначив не обирати царем іноземця – лжецар царевич Владислав Ваза не міг балотуватися. Обрати царя з москвинів було важко, згоди не було. Сановна дворянорда бажала лише ординця з сановних. Найдостойнішим своїм кандидатом вважали князя-ординця Голіцина, але він був заручником у Варшаві, що пошкодило би його особі.

Була дюжина кандидатів, серед них Пожарський, Трубецькой, Воронинський, Мстиславський та інші. Пожарський і Трубецькой витратили чималі суми на агітацію, але не пройшли у козаків. Не пройшли й інші, Мстиславський відмовився. Воєводу Пожарського після обрання царя послали воєводою невеликого гарнізону в Боровськ; з таким малим гарнізоном він не був небезпечним для сановників. Козаки хотіли царем малолітнього сина колишнього царя Дмитрія III Івановича, який ще жив і охоронявся серед козацтва з царицею Марією Мнішек, але його не обрали із-за малолітства. Обрання царя зайшло в тупий кут. Сановні ордадворяни були проти царя з української династії; донське козацтво й українці – проти царя з сановної дворянорди. Де вихід, компроміс?

Сановна дворянорда хитро, як завжди, знайшла компроміс. Через ордадворянина-поміщика з костромського Галича висунули царем сина патріарха Філарета 17-літнього юнака Михайла Романова, зордищеного прусака за походженням; не ординця і не українця.

Розрахунок був простим: при юному цареві можна робити, що забажаєш, а там видно буде. Може вдасться переобрати царя тюркординської династії. Для підтримки готували листи, які ніби-то приходили з земель і міст на підтримку Михайла Романова, читали їх на засіданнях Собору.

21 лютого 1613 року відбулося голосування щодо кандидатури Михайла Романова. Кожен представник подавав письмовий погляд. Кандидатуру підтримано. Коли оголосили на Красній площі, більшість міщан підтримали. Послали делегатів по землях вияснити їх погляд. Звідусіль делегати принесли: підтримано. Може не всюди підтримували, але “підтримано одноголосно”.

11 червня 1613 року Михайло Романов Земським Собором обраний *царем* Москвинського Царства і вінчався на царювання.

Романови (довідка). Про рід Романових описано при Івані Грозному. Хрестоносець-воїн Андрій Кабалер (*Kabaler*) потрапив в полон до Московії. Його названо по-москвинськи **Андрій Кобила**, дослужився він до воєводи, увійшов до сановної дворянорди. Від п'яти його синів і внуків нараховують 17 родів. Син Федір мав прізвище Кошка, від нього пішла династія Кошкін. Внуки вже соромилися прізвищ Кобила і Кошкін, перейменовувалися по татах на Захар'їни, Юр'єви тощо. Дочка Романа Юр'єва Анастасія відбором стала першою дружиною царя Івана Грозного. Царицею отримала прізвище Романова, а за нею і всі роди стали Романови. Батько цариці Анастасії був воєводою й окольничим. Весь рід став у перших сановниках. Батько Михайла Романова Федір Микитович Романов був репресований лжецарем Годуновим і разом з дружиною Ксенією Іванівною Шестовою в 1601 році примусово пострижені, заслані в монастирі. При царі Дмитрії III Івановичеві Федір Романов – Філарет по-духовному – став митрополитом Ростовським, а пізніше, в 1610 році – патріархом Московським Філаретом. 1611 року, вивезений до Варшави, як заручник при королевичеві Владиславі, лжецареві, мусив вінчати його на престіл при досягненні повноліття.

ЦАРІ ДИНАСТІЇ ОТЮРЧЕНИХ ПРУСАКІВ КОБИЛ-РОМАНОВИХ

Царювання Михайла Федоровича Романова Московського

1613-1645, 32 роки

Михайло Романов – перший цар династії отюрчених прусаків Кобил-Романових, обраний законно Земським Собором 1613 року.

Особа царя. Даних про освіту та знання іноземних мов нема; ледве вмів читати. Виховання недостатнє, бо мати заслана в монастир черницею, тато – в польському полоні у Варшаві. Високий, обличчя продовгувате, з вусами і круглою ординською борідкою. Слабкий і безвольний характером, легко піддавався впливам. Послушний Боярській Думі, збирав Земські собори. Любив слухати казки старих, поїздки на богомільля до монастирів і полювання.

Особисте життя царя Михайла Романова. 1624 року одружився на княжній Марії Долгоруковій, вона швидко померла. Воруге одружився на княжній Явдокії Стрешневій. Четверо дітей досягли повноліття: Олексій, Ірина, Ганна, Тетяна.

Найперше, цар збирав гроші у державну скарбницю, відновлював рать-орду, закріпачував селян, наказав розшукувати кріпаків-втікачів. По всьому

Царстві ввів воєводське управління, влада в імперії перейшла до воєвод-хунтачів. 1617 року почав війну проти шведських колонізаторів, але невдало; уклав не вигідний Столбовський мир, віддавши шведам морське побережжя і заплативши 20 тисяч золотом контрибуції.

Ще в квітні 1612 року, коли королевичеві Владиславі Вазі виповнилося 17 літ, заставили заручника у Варшаві патріарха московського Філарета в присутності заручників сановних ордадворян вінчати королевича на царя православної тюркординської колоніальної імперії Московського Царства. Вінчання було незаконним і лжецарським, бо Владислав не обраний Земським Собором Царства. Однак королевич серйозно вважав себе царем Московії з 1610 року, коли його в Москві-сараї заочно сановні дворянординці Боярської Думи обрали царем. У 1614 році гетьман польського війська Заруцький, а в 1616 році гетьман Лисовський вели нечисленні польські королівські війська на Москву-сарай скинути царя Михайла Романова, поновити Владислава Вазу, але їх походи відбили рать-ординці.

1618 року 23-літній королевич-лжецар Владислав Ваза особисто з польським військом пішов війною відвоювати собі царський престіл. Москвинське Царство було слабим економічно і воєнно, бо в минулому, 1617 році, прогало війну Швеції-колонізаторові. У складі польських військ було 20 тисяч (20 полків) кінноти реєстрових козаків-українців, найманого польського королівського війська, на чолі з гетьманом Петром Конашевичем-Сагайдачним. Одним з полків командував Михайло Дорошенко (майбутній гетьман реєстровиків у 1625-1628 рр., загинув 1628 року під час походу на Ханат у Криму). Королевич-лжецар Владислав вів військо через Калугу. Реєстровці йшли південніше, здобули ряд замків-кремлів: Єлецький, Скопинський, Рязьський, Шацький тощо. Цар Михайло Романов посилав проти реєстровців рать-орду воєводи князя Дмитра Пожарського, але той відмовився від командування, мотивуючи хворістю. У запеклій битві під Коломною реєстровці Сагайдачного розгромили рать-орду воєводи князя Волконського. Реєстровці взяли Бронниці, 20 вересня біля Донського монастиря в Москві-сараї з'єдналися з військом лжецаря Владислава Вазі.

Військо лжецаря Владислава порівняно легко взяло Москву-сарай (**10-ге** взяття Москви-сараю колонізаторами). Цар Михайло Романов, сановна дворянорда, воєводи з раттю-ордою боронилися за мурами Китай-города і кремля. 1 жовтня 1618 року лжецар Владислав наказав штурмувати Китай-город і кремль. Спішені реєстровці Сагайдачного вдерлися до Китай-города і тримали половину його. Наймане військо лжецаря то штурмувало з другого боку Китай-город, то відступало. Штурм переривався і довгими переговорами між посольствами царя і лжецаря.

Гетьман Сагайдачний зрозумів, що лжецар Владислав не вміє воювати, воює так, як його тато Жигмонт III під Смоленськом. У кінці жовтня через морози лжецар припинив облогу кремля, відвів війська до Рогачева, недалеко Троїце-Сергієвої лаври. У селі Деуліні почалися переговори представників царя і лжецаря. Гетьман Сагайдачний усвідомив, що війна закінчена невдало для лжецаря Владислава, буде підписано перемир'я. Доповів Владиславові, що харчів і озброєння бракує, грабувати населення не буде. Реєстровці повернулися до Києва, за що цар Михайло Романов був їм вельми вдячний. Деулінські переговори закінчилися перемир'ям: питання царя-лжецаря залишилося відкритим; цар Романов відкрікся від колонізованих Чернігівщини і Смоленщини на користь Польщі-колонізатора, заплатив лжецареві контрибуцію. Сановна дворянорда хоч тужила за землеробськими продуктами Чернігівщини і Смоленщини, але мала до чернігівців велику ненависть за Смуту. Становище колоніальної православної імперії Москвинського Царства погіршилося: західний кордон з Польщею-колонізатором проходив недалеко від Москви-сараю, по лінії Ржев – Вязьма – Калуга, що вносило напругу в життя столиці, бо від кордону – день військового переходу.

При обміні полоненими в 1619 році з полону повернувся тато царя патріарх московський Філарет. (Федір Романов, Батько царя Михвїла). Упродовж 14 літ, до смерті в 1633 році, він управляв православною церквою і Москвинським Царством нарівні з безвольним сином-царем Михайлом Федоровичем. Про усі головні державні справи доповідали їм обидвом; патріарха Філарета величали государем.

Реєстрові козаки та їх гетьман Петро Сагайдачний

Після невдалого походу на Москвинське Царство все ж король Жигмонт III Ваза виділив реєстровцям Київське і Черкаське воєводства як козацьку автономію під назвою **Україна**, а Сагайдачному – титул гетьмана України. Київ став центром України реєстрових козаків. Навіть цар Михайло Романов прислав до Києва Сагайдачному Почесну Грамоту за воєнну доблесть і сприяння перемир'ю та “льготное жалованіє” (“пільгову платню-дарування”).

Назва *г е т ь м а н* – германського походження (*hauptmann* – начальник, керівник), закріпилася в Чехії, звідти в 15-18 століттях закріпилася в Польщі як назва вищого воєначальника (як головного воєводи в Московії). В Польщі: великий коронний гетьман – головнокомандуючий військами дер-

жави (військовий міністр по-нинішньому); польний гетьман – його заступник; надвірний гетьман – командуючий охороною короля, гетьман – командуючий групою військ; у Литві – великий литовський гетьман. У 15-18 століттях назву “гетьман” вживали запорізькі та реєстрові козаки, як командувача групи військ. Від Богдана Хмельницького назва гетьман вживалася як правителя (князь, король) незалежної держави України чи пізніше автономної держави.

Гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний був видатною українською політичною і військовою особою початку 17 століття. Народився невідомого року в сім'ї дрібного українського шляхтича в Самбірщині на Львівщині. Закінчив Острозьку Академію. 1601 року прибув до столиці Землі Війська Запорізького Січі. Обирався Кошовим (Президент по-нинішньому) та гетьманом (командуючим військом) під час походів. Під його гетьманством у 1607, 1608, 1614, 1615 і 1616 (визволення невільників у Кафі) роках запоріжці здійснили успішні походи проти Малоногайського Ханату, васала Туреччини, в Крим. Не дивно, що польський король запросив Сагайдачного бути гетьманом найманого королівського українського козацького реєстрового війська. Реєстрове козацтво (1572-1648, 76 літ) як наймане королівське військо досягло зеніту при гетьмані Сагайдачному (1616-1622) та ще при гетьманах Олифері Голубі (1622-1625) і Михайлові Дорошенкові (1625-1628).

Реєстрові козаки. У католицькій колоніальній імперії Польщі королівське військо було найманим (як легіонерці в Римі) з польських, германських, мадярських, семиградських чи литовських полків. Державна скарбниця імперії була небагатою. Лише під час війн за рішенням Сейму магнати приводили свої магнатські козацькі війська-ополчення під королівські прапори.

1572 року король Жигмонт I Август вів війну в Лівонії (Естонії), тому вирішив утворити дешеве військо, залучивши українське військо-козацтво до королівського війська. Відбірних молодих українців записано в *р е є с т р* (звідси назва реєстрові козаки) королівського війська, а гетьманом призначено поляка Яна Бадовського. Реєстровці отримували невисоку платню з королівської скарбниці, але для їх сімей і військових потреб виділили землі з селами, містечками і містами, звільнивши від оподаткування. Ця земля і господарства на ній були основною платнею реєстровцям. Пізніше дали право обирати старшин, мати свій козацький суд, військові клейноди і печатку. Центром призначено місто Трахтемирів (нині Черкаська область). Було шість полків по тисячі осіб: Черкаський, Канівський, Білоцерківський, Корсунський, Чигиринський і Переяславський. У мирний час вони відбували поліцейську службу, удосконалювали військову майстерність та громили

неконтрольовані малоногайські (“татарські”) орdochки, які щороку йшли нападати на шляхетські маєтки, міста і села, грабуючи їх, забираючи худобу, побутові речі та невільників, яких продавали в турецьке рабство, що давало їм найціннішу здобич (не менше 5 золотих за особу). Під час війн реєстровці вливалися до королівського війська.

З 1619 року гетьман Сагайдачний переніс центр реєстрового війська до Києва. Він став активним українським діячем. Ще з запорізьким військом вступив до Київського Братства; відкрив і фінансував Братську школу, яка пізніше при митрополиті Могилі стала Києво-Могилянською академією, вищим учбовим закладом України, захищав права православного духовенства перед польськими католиками та унітатами. В Хотинській війні Польщі-колонізатора й Османії-колонізатора в 1620 році командував 40-ма тисячами реєстровців і найнятих королем запоріжців. Козаки витримали на лівому крилі шалений натиск яничарів (найманого султанського війська), перейшли в наступ, ще раз перейшли в наступ, чим зупинили похід 150-тисячного війська османців і 60-тисячного – малоногайців Ханату в Криму на Польщу-колонізатора. Османія втратила багато війська, уклала мир. Під Хотином Сагайдачний був тяжко поранений. Від цієї рани помер 1622 року. Реєстровці обрали гетьманом Олифера Голуба (1622-1625).

Головною проблемою реєстрових козаків була їх дозволена королем кількість: реєстр строго обмежувався 6-ма тисячами козаків-війська. Коли король воював, він був не проти, щоби до реєстровців вливалися незареєстровані міщани, навіть селяни і селяни-кріпаки. Тоді кількість збільшувалася до 10-ти чи й понад 20-ти тисяч. Як тільки війна закінчувалася, король визнавав і платив 6-ти тисячам. Решта незареєстрованих козаків мали повертатися у міщани чи селяни, чого вони не хотіли.

З одного боку королеві було вигідне малооплачуване військо, яке хоробро воювало і гинуло за інтереси Польщі-колонізатора. З другого боку були постійні конфлікти аж до збройних виступів козаків після війн.

Після Хотинської війни з Османією король і магнати були дуже занепокоєні масовим окаянням, вимагали незареєстрованих повернутися в свій стан. Ті не бажали, заставляли гетьмана відстоювати їх права. Так тривало 5 років. 1625 року король послав військо на чолі з польним гетьманом Конєцпольським роззброїти незареєстрованих. Ті не піддавалися, відповіли війною. Їм на допомогу прибуло кілька тисяч запорізьких козаків з отаманом Марком Жмайлом та з артилерією. Відбувся запеклий бій при Куруківському озері біля Кременчука, який не виявив переможця. Через великі втрати незареєстровці підписали не вигідну Куруківську угоду 1625 року, бо в

реєстрі залишалося тих же 6 тисяч. Плату реєстровцям підвищили до 60 тисяч злотих за рік. Ця угода не усунула проблем і нових повстань.

1630 року запоріжці з гетьманом Тарасом Федоровичем (Трясилою) підняли повстання проти польських магнатів і шляхтичів-поміщиків, орендарів-євреїв, які дуже жорстоко і цинічно пригнічували кріпаків. До них приєдналися реєстровці за збільшення реєстру, бо багато козаків були незареєстрованими. У тритижневій битві під Переяславом вони перемогли королівське військо, та за Переяславською угодою добилися незначних поступок від короля.

Гетьман Іван Петражицький-Кулага (1631-1632) допомагав королеві Владиславові Вазі бути обраним королем Польщі-колонізатора. Реєстровці пішли на Волинь нападати на маєтки тих магнатів, які були проти Владислава. За це новий король Владислав IV Ваза надав реєстровикам і православному духовенству деякі пільги, затвердив православного митрополита Петра Могилу.

1635 року коронний гетьман Станіслав Конєцпольський наказав побудувати вище порогів та столиці Січі фортецю Кодак, де розмістили гарнізон найманих германців, щоби розірвати зв'язок запорізьких козаків з рештою українських земель. Запоріжці з гетьманом Іваном Сулимою здобули Кодак і зруйнували. За намовою С. Конєцпольського група перевертнів-старшин реєстровців зрадою захопили Сулиму, якого страчено 1637 року у Варшаві. Гетьман реєстровців Василь Томиленко (1632-1637) боровся за права реєстровиків тільки переговорами з королем.

1637 року запоріжці з гетьманом Павлюком (Павло Михнович Бут) пішли війною на магнатські маєтки за утиски кріпаків-українців. Вони захопили в Корсуні артилерію реєстровців і заставили об'єднатися з запоріжцями. Польний гетьман Микола Потоцький королівським військом в Курмейській битві біля Черкас розгромив повсталих, жорстоко розправився, багатьох вирізавав чи настромив на палі, гетьмана Павлюка полонив, і 1638 року його страчено у Варшаві.

1638 року запоріжці з гетьманом Яковом Остряницею знову пішли війною на магнатські маєтки, бо кріпацтво було нестерпним. Взяли Кременчук, Хорол, інші міста. Вбивали шляхту-поміщиків, орендарів-євреїв, визволяли кріпаків від жорстокої панщини. Почалися битви з королівським військом, на боці якого були як королівське військо, так і реєстровці. В кривавих битвах під Лубнами і Жовтином запоріжці були розбиті, відступили на Запоріжжя.

Нескорена українська нація боролася з Польщею-колонізатором і її феодалами вперто і послідовно завдяки існуванню козацької держави Землі Війська Запорізького зі столицею Січ.

Що заставляло запорізьких козаків так часто, наполегливо і вперто воювати проти Польщі-колонізатора? Після Люблінської унії 1569 р., коли ліквідовано дводержаву Польщу-Литву-колонізатора, литовцям дали куцу автономію, а українські землі відібрали від них під Польщу-колонізатора, та особливо після Брестської церковної унії 1596 року, яка ліквідувала по всій території колонізованої української землі православну церкву і передала церкву під зверхність папи римського, феодально-кріпосний гніт польських магнатів і шляхтичів-поміщиків та орендарів євреїв дуже посилювався. З усієї землі української скривджені та ображені, знедолені втікали до держави Землі Війська Запорізького, ставали козаками. Вони горіли бажанням помсти польським колонізаторам-феодалам. Коли ж їх набиралося багато тисяч, вони вимагали від Кошового призначити їм гетьмана і дозволити йти мстити колонізаторам-феодалам.

Усі ці повстання привели до вибуху в 1648 році, який перейшов у національно-визвольну війну і привів до утворення незалежної козацької держави (з 1648 по 1659 рр.) на чолі з гетьманами-правителями держави Богданом Хмельницьким (1648-1657) та Іваном Виговським (1657-1659).

Останнім гетьманом реєстровців був Іван Барабаш, якого в 1648 році реєстровці вбили і влилися в загальнокозацьке військо гетьмана Богдана Хмеля.

1632 року помер король Жигмонт III Ваза. Цар Михайло Романов послав рать-орду з головним воєводою Шеїним колонізувати Смоленщину і Чернігівщину. Під Смоленськом рать-орду розгромлено (цар наказав Шеїна стратити). Москвинське Царство підписало не вигідний Полянівський мир 1634 року, заплатило полякам 20 тисяч золотом контрибуції, ще раз відмовилося від Чернігівщини і Смоленщини назавжди. За велике золото тепер вже король Польщі Владислав IV Ваза продав відречення від московського престолу.

З 1634 року Михайло Федорович Романов Московський став єдиним царем-самодержцем Царства Москвинського, засновником отьорчено-зордищеної пруської династії кобил-романових.

Рівень життя громадян Царства-колонізатора, навіть сановної дворянорди, при царі Михайлі Романові був низьким аж до нужденності. Взагалі, дворянорда-феодала відносилася зневажливо до селян-кріпаків і ремісників, вважала робочою худобою, ніколи не думала про їх життєвий рівень. Розру-

ха після Великої Смути і нові війни – 1617, 1618 (оборонні) і 1632-34 (колонізаторська) – посилили падіння рівня життя. Без Смоленщини і східної Чернігівщини не вистачало зерна та інших продуктів. Виросли податки і повинності.

Царювання Олексія Михайловича Романова Московського

(1645-1676, 31 рік)

Особа царя. Невисокий, кремезний, обличчя одутле, низьке чоло, вуси і невелика ординська борода. Добродушний, життєрадісний, запальний і грубуватий, але відхідливий. Освіта дяківська початкова: вивчав трохи еллінську і польську мови, богослов'я, любив духовну музику. Навчали і виховували бояри Морозов, Стрешнев і патріарх Нікон, два дядьки-дяки. Прихильник самодержавства і жорстокого контролю за органами влади.

Особисте життя царя Олексія Михайловича Романова. В Олексія Михайловича було троє дітей від Марії Милославської (Федір, Іван і Софія) та стільки ж від малоногайської тюркської беївни Наталії Нарішкіної – Петро, Наталія і Федір.

Олексій Михайлович – другий цар зордищеної пруської династії кобил-романових. Царювання було важким, Московія-колонізатор все ще виходила з глибокої економічної кризи. В його царюванні слід відмітити внутрішні та зовнішні справи.

Внутрішні справи. 1646 р. проведено перепис населення. 1648 р. указом ще раз закріплено селян за поміщиками-дворянординцями, бо дворянорда вимагала посилити кріпацтво-феодалізм.

Казна вимагала поповнення. 1648 р. введено податок на сіль, яка і так була дорогою, бо завозили здалеку. Через це відбулося повстання – “соляний бунт” – у Москві-сараї, а тому податок було відмінено. 1649 р. Соборним уложенієм навіть посадське (містечкове) населення закріплено назавжди за місцем проживання без права виїзду з посаду, чим порушено його громадянські права. Тепер експлуатували не лише селян-кріпаків, а й посадських міщан. Введено регулярні полки за іноземним зразком; зроблено спробу побудувати військовий флот на ріці Ока. 1649 р. організовано першу казенну школу піддядчих при Занкоспаському монастирі. 1653 р. укладено митне право для торгівлі. 1654 р. випущено мідні монети і прирівняно до срібних, що викликало інфляцію і спекуляцію, фальшивомонетництво, зниження рівня життя. 1662 р. 10 тисяч посадських, стрільців, холопів і селян

повстали в Москві-сараї – відбувся “мідний бунт”. Військо жорстоко придушило повстання, тисячі вбито, кілька тисяч заслано. 1663 р. мідні монети скасовано.

1657 р. патріарх Нікон закінчив виправлення церковних книг, що викликало розкол і старообрядщину, з яким боролися мечем і вогнем. Соловецький монастир протистояв ніконовщині, то в 1668-1676 рр. витримав блокаду воевод з рать-ордою.

1670 р. створено при царському дворі щось на зразок придворного театру як в іноземців.

У 1667-71 рр. наступ самодержавія на свободи донських козаків викликав повстання на чолі з Степаном Разіним (Разей по-тюркськи), сином заможного козака, досить освіченого. 7 тисяч козаків почали повстання, до них приєдналися тисячі селян-кріпаків, посадські та колонізовані народи чуваші, мордва, марі, поволзькі тюрки (“татари”). Повсталі оволоділи Царицином, Астраханню, Саратовом, Самарою, Чебоксарами тощо. На заклик Разіна прибула запорізька кіннота з отаманом Олексою Хромим. У Слобідській Україні повстали українські козаки Острогозького полку на чолі з полковником Іваном Дзиковським, бо царські воеводи повсякчас намагалися підпорядкувати Слобідську Україну Московії, ліквідувати козацтво, передати землі дворянорді, ввести кріпацтво. У жовтні 1670 р. рать-орда в запеклій битві розгромила повстанців, Разіна тяжко поранено. У квітні 1671 р. козацька старшина донських козаків видала Разіна цареві, в червні його четвертували у Москві-сараї.

Це повстання займає значне місце серед повстань проти феодалізму поміщиків дворянорди і самодержавства. Повстання на багато століть зберегло вольності донського козацтва.

Зовнішні справи. Вся зовнішня політика царя Олексія Романова, в основному, велася довкола національно-визвольної війни української нації на чолі з гетьманом Богданом Михайловичем Хмельницьким проти феодальної Польщі-колонізатора.

Богдан-Зиновій Михайлович Хмельницький (1595-1657, 62 роки) – син українського бідного шляхтича-хуторянина Михайла Хмельницького, підстарости Чигиринського, потім сотника реєстровців. За службу отримав у власність маєток – хутір Суботів. 1620 р., як реєстровці, Михайло з сином Богданом брали участь у польсько-турецькій війні. Тато Михайло вбитий під Цецорою, а син Богдан потрапив до турецького полону; викуплений у 1622 році. Прадід В'ячеслав Хмель був гетьманом у запоріжців.

Богдан Хмель закінчив єзуїтську колегію у Львові, отримав католицьке єзуїтське виховання, володів латинською (офіційною державною мовою

Польщі-колонізатора), польською мовою, в полоні вивчив тюркську. Був у Січі, брав участь у морських походах запоріжців проти османців та малоногайців. У 1632-34 рр. як сотник реєстровців відзначився у війні з Москвинським Царством-колонізатором. 1637 р. обраний військовим писарем реєстровців, та за участь у повстанні понижений сотником Чигиринського полку. У 1645-46 рр. брав участь у європейській тридцятилітній війні (1618-1648): Франція найняла 2500 відбірних реєстровиків і запоріжців, які через Гданськ прибули до Кале. Діяли на фронтах як самостійна бойова частина.

1646 р. чигиринський підстароста напав на хутір Хмеля Суботів, пограбував, до смерті побив сина, забрав другу дружину, з якою Богдан одружився після смерті першої козачки Ганни Золотаренко. Ні староста, ні суд, ні сейм, ні король не захистили Богдана-українця від свавілля підстарости-поляка. Тим паче, староста наказав Богдана стратити. Хмель втік до Січі. Знайшов там тисячі скривджених та ображених, готових до помсти польським вельможам-колонізаторам.

Становище української нації під польським шляхтянським вельможним колонізаторством було трагічним. Нація, особливо селяни, переносили жахливий економіко-кріпосницький, національний, політичний і релігійний гніт. Магнатські роди (*магнати* – великі землевласники, аристократична або саронна верхівка імперії чи держави): *польські* – Жолкевські, Замоїські, Калиновські, Конєцпольські, Потоцькі, Синявські, Язловецькі та інші; *ополячені українські* – Заславські, Збараські, Любомирські, Острозькі та інші; *ополячені литовські* – Вишнівецькі (Корибутаси), Корецькі, Радзивілли, Рожинські, Ходкевичі та інші захопили-колонізували на українській землі багато маєтностей – сіл, містечок і міст (крім тих, які мали королівське право на самоврядування або магдебурзьке право по-європейськи) з населенням, яке зробили феодально залежними або кріпаками по-українськи. Магнати приймали прізвища від свого головного й улюбленого маєтку: Збараські (Збараж), Вишнівецькі (Вишнівець), Заславські (Із'яслав), Конєцпольські (Старе Конєцполе), Корецькі (Корець), Острозькі (Острог) тощо. Костянтин (Василь) Костянтинівич Острозький, магнат-українець і православний (його син Януш окатоличився й опольщився, був бездітним і останнім у династії), володів 80 містами і містечками та 2700 селами, з яких його річний прибуток перевищував мільйон. Коли він у 1620 р. помер, його нащадки підраховали спадок 600 тисяч червінців, 400 тисяч талярів, 29 мільйонів золотих, 30 бочок ламаного срібла, 50 карет, 7000 верхових коней, 4 тисячі кобил, незліченну кількість іншої худоби. Він мав своє військо з 6 тисяч магнатських козаків

(як у короля 6 тисяч реєстровців), яких утримував, яке охороняло маєтки, відбивало малонагайські орди Ханату Криму.

У величезних володіннях Острозького сиділо 4 тисячі євреї-орендарів. Вони орендували не лише села-маєтки, містечка, млини тощо, а й православні церкви, з яких менші перебудовували на корчми, синагоги, а за відкриття церкви на богослужіння брали з громади-села 5 таларів, що потішньому – дуже багато. Громада могла собі дозволити провести богослужіння кілька разів на рік. З роду магнатів Вишнівецьких лише магнат князь Ярема володів 56 містами та селами з 39857 селянських кріпацьких господарств; крім своїх великих маєтків, 423 млинами, лісами, ставами. Магнати Конецпольські володіли 170 містами і містечками і 740 селами. Найбільш зневажливо ставилися до українців, власне, польські магнати, бо більшість з них мали гени ординців гунців, які ще в 5 столітті при розпаді Чингіс Гунії в Потиссі з награбованим прийшли на польські (і германські) землі, самоасимілювалися, маючи багатства, стали вельможами. Власне, під їх впливом українське плем'я поляків у ті часи відділилося від решти українських земель. У цих вельмож залишилося жорстоке ординське відношення до неординців-українців.

Католики-колонізатори і євреї-орендарі постійно насміхалися і знущалися над колонізованим українським населенням, радили приймати унію й ополячуватися. Великі прибутки мали магнати і євреї-орендарі від торгівлі українським зерном. Євреї-орендарі, їдучи до магната, щоби повеселити його, постійно запрягали до бричок українських парубків-кріпаків. Яка нація могла терпіти такий гніт? Це заставляло українців у першу чергу ненавидіти євреїв-орендарів нарівні з магнатами та дрібними поміщиками-поляками.

Євреям до Польщі з Германії дозволив переселятися ще король Казимир Великий (1310-1370). З польськими колонізаторами євреї заїдами-емігрантами прийшли на українську землю. Їх чомусь не закріпачували, вони були вільні, як шляхта. Крім оренди, в їх руках була майже вся українська торгівля, що давало їм великі багатства. Окремі євреї-купці та орендарі були багаті, як магнати, але приховували багатство, боячись, що магнати безцеремонно відберуть.

Перед походом на польських колонізаторів феодалів-магнатів Хмельницький був змушений оглянутися на тил – на Малоногайський (москвинські тюрки-православні зневажливо, як колись монгольці, уперто називали тюрків-ісламістів “татарами”, що означало зневажливо “підкорені” помонгольськи; згодом тюркці-ісламісти привикли і прийняли цю зневажливу назву за назву народу) Ханат в українському Криму, васала ісламської колоніальної імперії Тюркції. Вічно убогі і голодні своїм кочовим скотарством

без землеробства, сім'ї малонагайців щороку об'єднувалися в неконтрольовані грабіжницькі загопи, кінними набігами плюндрували магнатські маєтки на українській землі; забирали худобу, зерно, коней, продукти, одяг, ремісничі вироби, а головне, людей-бранців, яких вигідно продавали на турецьких ринках рабів, найбільше в Кафі (Феодосії). Ще в 5-му столітті, 1200 літ тому, офіційно міжнародно закінчилося античне рабство, але ісламська колоніальна імперія Тюркція відновила його. На диво світові, тюркське ординське рабство було тепер, у 17-му столітті, при феодалізмі. Коли вимагали політичні мотиви, султан Тюркції-колонізатора посилав орду на чолі з ханом Гіреєм плюндрувати Україну.

В юртах-селах сім'ї кочовиків малонагайців були багатодітними, бо іслам дозволяє чотири жінки. Малоногайці мали жінок переважно бранок-українок, тому народжувалися метиси, а ординці втрачали монголоїдність. Худобу випасали старі та отроки, а юнаки були зайвими ротами в сім'ях при постійній нестачі харчів. Для юнака-сина треба було за калім купувати жінку, а за юнку-дочку сім'я отримувала калім. Коли султан Османі-колонізатора вів колонізаторську війну і вимагав від хана Ханату 30 чи 60 тисяч орди, юнаків забирали на війну. Ніхто в сім'ї не плакав; не було традиції і тужити, коли не повертався юнак з війни. Так для сім'ї було краще економічно.

Гетьман Хмельницький прибув з посольством запорожців до Бахчисараю до хана Ісламей-Гірея найняти орду для спільного походу на польських магнатів. Гетьман, звичайно, не мав чим платити наперед. Платою мала бути здобич з магнатських маєтків. Хан мусив погоджувати своє рішення з султаном Тюркції-колонізатора. Султан не хотів війни з Польщею, тому не дозволив. Зважаючи на нужденне життя малонагайської орди, султан дозволив відправляти добровольців.

Зголосився добровольцем зі своєю орdochкою бей Тугей з Перекопського бейлика. Орду треба було найняти, бо її найме за готівку король, орда вдарить по козаках.

Весною 1648 року запоріжці та орdochка бей Тугей виступили проти польських колонізаторів України. В 1648 році вони розгромили польські війська: під Жовтими Водами, Корсунем і Пилявцями. Польща-колонізатор втратила армію, Хмельницький дійшов до Замостя в Польщі. Гнів української нації коштував життя тисячам шляхти-поміщиків (магнати втікали) та євреям-орендарям.

У січні 1649 року в Києві урочисто проголошено утворення незалежної козацької держави У к р а ї н и на чолі з гетьманом-правителем держави Богданом Хмельницьким.

Так порадив Хмельницькому київський митрополит після тріумфального в'їзду до Києва гетьмана Хмеля.

Гетьманування Богдана-Зиновія Хмельницького Українського

(1649-1657, 8 літ)

Тепер українська нація мала дві незалежні держави: малу державу **Земля Війська Запорізького** зі столицею **Січ** та козацьку державу **У к р а ї н у** зі столицею **Чигирин**.

Державу Україну за запорізьким зразком адміністративно поділено на 16 полків (області по-нинішньому). Відмінено польське колонізаторство і феодалізм-кріпацтво. Вільні селяни ділили поміщицькі землі, працювали на себе, на благо своїх сімей. Відновлено православ'я на звільнених землях. Так антифеодальний виступ ображеного Богдана Хмеля і козаків перейшов до антиколонізаторства і відновлення української незалежної держави.

Срусалимський патріарх, який проїжджав через Київ, благословив нову державу і гетьмана. До Хмельницького прибув еллінський митрополит Йосиф, привіз від константинопільського патріарха гетьманові України Хмельницькому освячений меч, як борцеві за православ'я.

1649 року польське військо йшло відвойовувати-колонізувати Україну. Гетьман України Хмельницький обліг це військо у Збаражі. Король Ян II Казимир вів військо на виручку. Гетьман України Хмельницький з частиною війська й ордою пішов назустріч королеві під Зборів. Після перемоги під Жовтими Водами вже сам хан Іслам-Гірей приводив орду для допомоги і добичі. В битві під Зборовом перемагали козацтво і орда. Однак, видно, султан не бажав могутньої козацької української держави, наказав ханові зраджувати. Хан Іслам-Гірей, отримавши від короля золото, припинив битву, заставив гетьмана підписати невігідний Зборівський мир. Цей мирний договір не був затверджений сеймом, а тому був неправомочний. Гетьман України Хмель все зрозумів і був вражений зрадою малоногайського хана.

1651 року, зібравши велике військо, король Ян II Казимир знову пішов відвойовувати-колонізувати Україну. У битві під Берестечком хан Іслам-Гірей вдруге зрадив, отримав від короля золото, навіть взяв гетьмана Хмеля в полон, щоби продати королеві. Викупив гетьмана полковник Іван Богун за барильце золота. Польське військо розгромило козацьке і дійшло до Білої Церкви. З Литви вів литовські полки гетьман Радзивілл. Підписано нову Білоцерківську угоду, за якою відновлювалися реєстровці як королівське вій-

сько з гетьманом Хмелем, їм дано Київське воєводство. Українська земля знову стала колонією Польщі-колонізатора, відновлювалися маєтки магнатів і шляхтичів-поміщиків та феодалізм-кріпацтво.

Гетьман України Хмельницький шукав нових союзників. Вибір впав на господаря Молдавії, залежного, як і Ханат в Криму, від султана Османі-колонізатора. Гетьман одружив сина Тиміша на молдавській господарівні, але румунські війська перешкодили цьому союзові. В битві загинув син Тиміш. 1652 року гетьманові України Хмельницькому вдалося блискуче без орди розгромити польське королівське військо під Батогом. Україна знову стала вільною, магнати, шляхта і євреї-орендарі знову втекли.

1653 року король знову вів 100-тисячне військо колонізувати Україну. Козаки Хмельницького й орда хана Ісламея-Гірея оточили це військо у Жванці на Поділлі. Два місяці тривала облога.

У польському таборі голод, почалися і епідемії – настала загроза повної поразки. Хан Іслам-Гірей уклав сепаратний мир з королем, отримав золото. Король зобов'язався щороку платити ханові 100 тисяч дукатів данини, дозволив ординцям брати в ясир хлопів-українців, щоби якнайбільше винищити нескорених. Хан покинув облогу, повертався, плюндруючи села і міста, набрав 5 тисяч бранців-українців для продажу в рабство. Гетьман мусив пережити і третю зраду хана.

Вже після Берестецької 1651 року зради хана гетьман і старшина зрозуміли, що Ханат у Криму союзник ненадійний. Пошук союзника – Молдавії – в 1652 році закінчився невдало. Без союзників козацької держави України не зберегти. Король найме орду хана і легко колонізує Україну. Українська земля і нація того часу була оточена трьома колоніальними імперіями: католицькою Польщею-колонізатором, православною тюркординською Московією-колонізатором і ісламською Османією-колонізатором. І кожна з цих колоніальних імперій прагнула колонізувати українську землю і націю. Де вихід?

1653 року посольство гетьмана звернулося до Московії-колонізатора укласти військовий союз проти Польщі-колонізатора. Цар Олексій Романов відмовив, бо Царство було в занепаді і мало мирний договір з Польщею. Все ж 1 жовтня 1653 року цар скликав Земський Собор, сановна дворянорда не могла відступити від спокуси колонізувати Україну, дала цареві згоду на союз.

18 січня 1654 року в Переяславі царське посольство з боярином Бутурліним (Бутурлеєм) і гетьман зі старшинами уклали військовий договір. Письмовий договір мав бути скріплений обопільною присягою. Коли гетьман України і старшина присягнули, воєвода Бутурлін зрадливо по-

ординські відмовився присягати від імені царя. Це вже викликало велике підозріння і зневіру до царя Московії-колонізатора і його послів. Текст договору не зберігся, московські архіви і музеї показують, як завжди, фальсифікований “список”-копію. Пізніше москвинські лжеісторики розроблять версію про “возз’єднання” України з Московією. Версія виявилася недосконалою та історично безглуздою, бо ці нації ніколи не роз’єднувалися. Тюркці заселили українську землю.

Це не був договір про входження України до Московії, як потім його за ординською москвинською традицією тупо і вперто представляли, а воєнний, і за плату в майбутньому українським продовольством. Але москвинська ординська традиція підписання з нею договору будь-якою державою вважає цю державу вже своєю колонією.

Весною 1654 року польські війська гетьмана Чарнецького знову рушили на Поділля і Брацлавщину. При обороні містечка Ягубці полягли на його валах козаки і все містечкове населення – понад 4 тисячі. Оборонилися міста Брацлав і Умань завдяки козацтву на чолі з полковником Богуном.

Тоді ж, весною, цар послав 40 тисяч раті-орди, до яких долучилося 20 тисяч козацтва наказного гетьмана Василя Золотаренка на війну проти Польщі, вірніше на колонізацію Смоленщини і східної Чернігівщини. Війська оволоділа Смоленськом і Гомелем – ці території цар оголосив москвинськими. Зимою 1654-55 року польське військо пішло в наступ і розбило рать-орду під Жашковом. Московія послала на цей фронт нову рать-орду, яка при допомозі козаків оволоділа Мінськом, Вільнюсом, Гродном. Переговори Польщі-колонізатора і Московії-колонізатора в 1656 році закінчилися примиренням на цьому фронті на рік.

1654 року до Києва на допомогу гетьманові України Хмельницькому прибуло 3 тисячі рать-орди з воєводою Бутурліним. Вони не спішили до війни, стали будувати в Києві фортецю, поставили свої гарнізони по сусідніх містах. Орда Ханату в Криму уклала союз з королем і без перешкод плондрувала українські села і міста. В січні 1655 року польське військо наблизилося до Києва. Рать-орда мусила стати до війни. 60 тисяч козаків і 6 тисяч рать-орди з воєводою Шереметьєвим зустрілися з польським військом у битві під Охматовим на Черкащині. У битві відзначився, як завжди, полковник Іван Богун. Битва тривала у лютий мороз п’ять днів.

Польське військо з малоногайською ордою перемагали. Воєвода Шереметьєв розгубився і хотів капітулювати. Козаки сильним ударом відбили польський наступ. Гетьман силою заставив рать-орду битися. Битва не виявила переможця. Знеможені обидва війська відступили, залишивши на полі битви 15 тисяч незахоронених.

Влітку козацьке військо з Хмелем і рать-орда з Бутурліним пішли проти поляків, взяли Острог, Рівне, підійшли до Львова. Гетьман переконався, що рать-орда воює значно гірше від малоногайської орди, а грабує і руйнує більше. Воєводи – слабкі полководці, зате добре хвалять царя. Гетьман України Хмельницький переконався, що військовий союз з москвинським царем слід розірвати, як зрадливий з боку царя Олексія Михайловича Романова.

Цього ж літа 1655 року шведський король Карл-Густав напав на Польщу, зайняв Варшаву і більшість території. Король Польщі Ян II Казимир втік до Германії. Це дуже порадувало гетьмана Хмеля, жалкував лише, що це не сталося роком раніше, не було би потреби укласти союз з царем. Гетьман України Хмельницький тут же послав посольство до короля Карла-Густава, уклав з ним воєнний союз проти Польщі. Тоді ж 1655 року в Переяславі гетьман України Хмельницький і старшина оголосили москвинським воєводам про анулювання Переяславського воєнного договору-союзу з Москвинським Царством, вимагали вивести рать-орду з землі української, бо цар не виконував договору. Митрополит зняв з гетьмана і старшини присягу цареві на незрадливість військового союзу. Стояла проблема, як вигнати москвинську рать-орду, яку воєводи і не думали виводити.

1656 року гетьман України Хмельницький уклав воєнний договір з васалом Османії князем Трансильванії Георгі Ракоці, який хотів стати, як Стефан Баторей, королем Польщі. Ракоці пішов війною на Польщу. Гетьман послав йому козаків полковника Ждановича. З допомогою шведів і козаків Ракоці заволодів Варшавою.

Тимчасом Москвинське Царство без погодження з гетьманом України Хмелем уклало сепаратне перемир’я з Польщею про припинення війни на рік. Це була зрада, подібна до зради хана. Будь-яка орда зрадлива. Гетьман Хмель ще раз листовно повідомив царя про анулювання Переяславської угоди. При Союзі-колонізаторі приховували правду і дуже вихваляли Хмельницького за “возз’єднання” з Московією. Як Союз-колонізатор розпався, появилася правда про анулювання Хмельницьким договору з царем, у Москві-сараї з ненависті ліквідували вулицю Богдана Хмельницького, відновили назву Моросейка.

Швеція залишала Польщу, бо Московія-колонізатор почала війну зі Швецією 1656-1658 років. Спочатку перевага була на боці Московії, потім шведи відвоювали всі землі, кордон відновлено по старому Столбовському договору 1617 року. Швеція втратила інтерес до Польщі.

Не маючи війни з Московією, польські війська воювали проти Ракоці. У липні 1657 року військо Ракоці капітулювало під Чорним Островом, за що

султан у 1659 році позбавив васала Ракоці трансільванського престолу. Гетьман України Хмельницький втратив усіх союзників. Рать-орда залишалася на Україні. Становище козацької держави України стало критичним.

6 серпня 1657 року хворий гетьман Богдан Хмельницький помер. Це дуже обрадувало царя Олексія Михайловича, бо гетьман України Хмельницький був нескореним, як і нація.

Важко переоцінити значення особи Богдана Хмельницького в історії України і світу. Його порівнюють з Олівером Кромвелем в Англії чи Валентином у Богемії. Але ті не мали перед собою військових сил таких трьох великих колоніальних імперій, як Польща-колонізатор, Московія-колонізатор і Османія-колонізатор з васалом Ханатом у Криму. Тому подвиг Хмельницького вагомий. Якби гетьман України Хмельницький не відновив незалежну козацьку державу Україну, хто знає, як склалася б доля української нації: чи не ополячили би чи не згеноцидили би її колонізатори. Нації не стало би назавжди. Гетьман України Богдан Хмельницький врятував українську націю від знищення, відновив національну самосвідомість, віру в свої сили.

Тому мусимо простити йому вимушений союз з підлим і зрадливим, жорстоко колонізаторським тюркординським Москвинським Царством або Московією-ордою, як називав сам гетьман, що призвело до багатолітньої колонізації української землі і нації цим ординським Царством аж до кінця 20-го століття.

Власне після Хмельницького сусіди-колонізатори стали рахуватися з українською нацією, утворили колонізаторські автономії під васальством: “Гетьманщину” під Московією-колонізатором, “Князівство Україна” під Польщею-колонізатором, “Українське князівство” під Тюркцією-Османією-колонізатором. Це мало величезне значення для відродження нації.

Перше гетьманування Юрася Богдановича Хмельниченка Українського

(1657 рік)

Козацька Рада на честь великих заслуг гетьмана України обрала гетьманом його 17-літнього сина Юрася Хмельниченка. Це мала бути започаткованою і продовжуватися династія українських гетьманів хмельницьких. Йому мали допомагати досвідчені генеральний писар Іван Виговський, генеральні старшини і полковники Богун, Дорошенко, Лизогуб, Носач, Лісницький, Одинець та інші. Вже перший місяць його гетьманування показав, що він не мав організаційного хисту, не навчений управляти державою і військом, зовсім безпорадний. Рада старшин вирішила до зростання Юрася Хмельниченка передати гетьманування генеральному писареві Іванові Виговському.

Гетьманування-князювання Івана Остаповича Виговського Українського

(1657-1659, 3 роки)

Гетьман України Іван Виговський Український був з збіднілої української шляхти, мав освіту єзуїтського колегіуму, служив у польському квартальному війську поручником, потім у реєстровцях. При гетьмані Хмелі відав канцелярію і закордонними справами. Мав практику державного і військового керівництва. Молода козацька держава Україна навіть під сильною рукою гетьмана Хмеля не була ще міцною, часто і повсюдно проявлялася козацька анархія.

Оцінивши політичне й економічне становище козацької держави України, гетьман Виговський зробив висновок, що найдоцільніше уклали союз з колишнім колонізатором Польщею. Навчена нескореністю української нації, Польща визнавала незалежну українську державу **Князівство Україна** під васальством Польщі (як у ті часи практикувалося, і були васальні, наприклад, від Османії-колонізатора Румунія, Трансільванія, Молдавія, Малоногайський Ханат у Криму та інші).

Гетьман України Виговський вів переговори з Польщею, не визнавав союз з Московією. 1657 року він підписав договір зі Швецією про закупку зброї та амуніції, запрошення шведських механіків та ремісників. Найперше гетьман укріплював козацьке військо. Він визначив для війська Князівства України 30 тисяч козаків та 10 тисяч найманого війська. Проти його переговорів з Польщею-колонізатором виступили ряд полковників: полтавський Мартин Пушкар і Барабаш підняли бунт проти гетьмана України. Гетьман України Виговський послав військо проти повсталих, у результаті цієї гро-

мадянської війни лягло 15 тисяч пушкарівців та тисячі гетьманців. Чи цього треба було нації?

У жовтні 1658 р. переговори закінчилися підписанням договору в місті Гадячі. Договором підтверджено анулювання договору з Москвинським Царством, утворення **Князівства Україна** на чолі з **к н я з е м України** Іваном Виговським. У святочному маніфесті до європейських держав він виклав причини укладення договору з Польщею і анулювання договору, з Московією-ордою, який вже двічі був анульований самим гетьманом України Хмельницьким.

Проти договору з Польщею різко виступили полковники, які 9 літ воювали з цим колонізатором: Іван Богун, Іван Безпалый та інші. Вони були проти поляків і москвинців.

Цар Олексій Романов послав для утримання колонізованої України 150 тисяч рать-орди з воєводами Ромодановським і Трубецьким. Вони мали вигнати поляків і князя України Виговського з української землі. На початку 1659 року багатотисячне царське військо облягло місто Конотіп. 70 днів полковник Григорій Гуляницький боронив місто. Князь Князівства Україна Воєвиський найняв орду маланогайців і почав війну за вигнання з землі української москвинської рати-орди. Рятувати Конотіп прийшов сам князь України Виговський з військом. Битва закінчилася небувалою і страшною поразкою рать-ординського царського війська. Десятки тисяч побито, десятки тисяч потрапили в полон, у тому числі воєводи Пожарський і Львов. До Москви-сараю дійшла чутка, що князь України Виговський веде військо на царську столицю-сарай. Однак князь України Виговський не зміг скористати з цієї світлої перемоги. Проти його договору з Польщею виступили багато полковників, почалася громадянська війна між українськими полками. Польська феодальна колонізація і єврее-орендаторський гніт був настільки жахливим з часів Люблінської унії 1569 року (майже століття), що українці ніяк не могли, навіть при політичній необхідності, перемогти свою ненависть до цього колонізаторського жахливого гніту. Лівобережні полковники були проти поляків і москвинів, але в їх містах стояли москвинські гарнізони, яких вони не могли вигнати. Правобережні полковники були проти москвинів, але й хиталися щодо поляків, з якими так довго і вперто воювали. Більшість полковників були проти угоди з Польщею, а, значить, і проти васального Князівства України.

За такої ситуації князь України Виговський подав у відставку, переїхав жити до Польщі. Король ще надіявся з допомогою цього законно обраного князя повернути українські землі, тому надав Виговському титул сенатора і воєводи київського, дав з королівських земель невеличкий маєток.

Друге гетьманування-княжіння Юрася Хмельниченка Українського під васальством Московії-колонізатора і Польщі-колонізатора

(1659-1663, 3 роки)

Цар Олексій Романов зібрав нову православну тюркську рать-орду та ісламські тюркські орди Царства-орди і направив колонізувати українську землю. Тепер у планах царя було колонізувати всю Україну. Царські воєводи без Козацької Ради самовільно поновили гетьманом Юрася Хмельницького, заставили підписати в Переяславі новий кабальний договір, який обмежував владу гетьмана: всі свої дії гетьман мав погоджувати з царем, фактично мав права царського воєводи. Про державність, навіть автономну, України там не було й мови.

Весною 1660 року царські війська почали війну з Польщею за колонізацію всієї української землі і нації. 60-тисячна рать-орда з головним воєводою Шереметьєвим направилися на Волинь. З собою заставили йти 20-ти тисячам козаків з полтавським полковником Цицурою. Гетьмана Юрася Хмельниченка з 15-ти тисячами козаків направили на південь Правобережжя не допустити на допомогу польському війську найняту поляками маланогайську орду. Однак орда пройшла. Війська Шереметьєва під Чудновим облягло польське військо і маланогайська орда. Гетьман Хмельниченко з козаками спішив на допомогу Шереметьєву, бо при ньому був царський боярин і управляв його діями. Під Слободищем польське військо заступило йому дорогу. Відбулася битва, яка не виявила переможця. Але молодий і недосвідчений полководець Хмельниченко не мав сил і прагнення до війни. Він підписав мир з Польщею-колонізатором, перейшов на її бік, зобов'язавшись воювати проти Московії-колонізатора. Лівобережні полки не хотіли союзу з Польщею-колонізатором, почалася знову громадянська війна між українськими полками. Польське і маланогайординське військо завдало нещадної поразки рать-орді Шереметьєва; вся рать-орда побита та полонена. Уцілілі козаки перейшли до війська гетьмана Хмельниченка. Юрієві Хмельниченкові король дав титул князя Князівства Україна.

УКРАЇНА ПОДІЛЕНА МІЖ ПОЛЬЩЕЮ-КОЛОНІЗАТОРОМ І МОСКОВІЄЮ-КОЛОНІЗАТОРОМ

Коли гетьман Юрій Хмельницький перейшов на сторону Польщі-колонізатора і став князем всього Князівства Україна, цар Олексій Михайлович Романов наказав обрати нового гетьмана на Лівобережжі, яке було під контролем царських військ і по містах якого стояли гарнізони раті-орди.

Наказним гетьманом, а потім гетьманом обрано Якіма Семеновича Сомка.

Гетьманування Якіма Сомка Українського на Лівобережжі під васальством Московії-колонізатора

(1660-1663, 3 роки)

У липні 1661 року царська рать-орда і лівобережні козаки гетьмана Сомка розгромили військо князя Князівства Україна Хмельниченка. Але в другій битві 13 серпня під Бужином козацько-малогоайординське військо розгромило рать-орду та лівобережних козаків так, що на полі бою в них впало понад 10 тисяч трупів; артилерія, табір, прапори потрапили до рук війська князя Хмельниченка. Однак малогоайська орда пограбувала табір раті-орди Московії-Орди, покинула військо князя Хмельниченка, плундрувала нашу землю і забиравала ясир.

Польща-колонізатор вважала, що в неї васал князь Князівства Україна Хмельниченко і вона має право колонізувати всю українську землю. Московія-колонізатор вважала, що в неї гетьман України Сомко і вона має право колонізувати всю українську землю. Хитрий цар по-ординськи пообіцяв не впроваджувати кріпацтва, дати старшині і козацтву великі права і васальну державність. Те саме обіцяв і король. Змагання і війни між двома колонізаторами при участі лівобережного і правобережного українського козацтва тривали.

Велика Смута в Україні і Руїна

З 1663 року – глибока криза, і Смута на українській землі стала катастрофічною. Князь Хмельниченко втратив авторитет і від безсилля зрікся князювання – пішов до монастиря. Гетьмана Сомка цар наказав стратити.

Князювання Павла Івановича Тетері (Мережковського) Українського на Правобережжі під васальством Польщі-колонізатора

(1663-1665, 2 роки)

Гетьманування Івана Мартиновича Брюховецького Українського на Лівобережжі під васальством Московії-колонізатора

(1663-1668, 5 років)

Колонізатори Польщі на Правобережжі і Московія на Лівобережжі утворили окремі автономні Українські держави.

Польща-колонізатор затвердила на Правобережжі князем Князівства Україна Павла Тетерю (Мережковського). Столиця – Чигирин.

На Лівобережжі на Чорній Раді козацтва обрано гетьманом Івана Брюховецького. Столиця – Батурин. По обранні він відновив у Батурині договір з Московією-Ордою на основі договору гетьмана Юрія Хмельниченка. 1665 року його викликало до Москви-сараю і заставили підписати так звані *Московські статті 1665 року*, за якими автономія і влада гетьмана на *Гетьманщині* Лівобережжя значно обмежувалася, дозволялися гарнізони раті-орди в містах Лівобережжя. В результаті цього почалися повстання проти Московії-колонізатора (Переяславського полку 1666 р.) в 1666-68 роках. Цар наказав гетьмана Брюховецького стратити.

За наказом короля Яна II Казимира польське і козацьке військо на чолі з князем Тетерею влітку 1663 року направилися колонізувати Лівобережжя. Рать-орда і лівобережні козаки гетьмана Брюховецького боронилися завзято, не вдалося полякам здобути Переяслава, Ніжина, Батурина. В руки поляків потрапив український національний герой полковник Іван Богун, який талановито бив польське військо з 1648 року; поляки його розстріляли під Новгородом-Сіверським. 1664 року польсько-козацьке військо поверталося з невдалого походу. На Правобережжі почалися заворушення проти Польщі, підтримувані запоріжцями на чолі з Кошовим Іваном Сірком. Польське військо придушувало ці заворушення. При цьому розстріляли колишнього князя Князівства Україна Івана Виговського 16 березня 1664 року за участь у повстаннях проти Польщі-колонізатора. Втративши вплив, князь Павло Тетеря відмовився від князювання в 1665 році.

УКРАЇНА ПІД КОЛОНІЗАЦІЄЮ ТРЬОХ КОЛОНІАЛЬНИХ ІМПЕРІЙ – ПОЛЬЩІ-КОЛОНІЗАТОРА, МОСКОВІЇ-КОЛОНІЗАТОРА І ТЮРКЦІЇ-КОЛОНІЗАТОРА

Змова і поділ України між Польщею-колонізатором і Московією-колонізатором 1667 року

1667 року в Андрусові під Смоленськом Московія-Орда і Польща-колонізатор підписали між собою перемир'я на 13 з половиною років. Вони поділили між собою Україну. Московія-Орда отримала Смоленщину і Сіверщину та Лівобережну Україну з Києвом. Під колонізаторством Польщі залишилося Правобережжя і Белорусія. Незалежна українська мала держава Земля Війська Запорізького зі столицею Січ мала перебувати під спільною владою обидвох колонізаторів.

Колонізатори зробили це в обхід гетьманів двох автономій: правобережного – Петра Дорошенка і лівобережного – Івана Брюховецького, чим викликали протест гетьманів і старшини, але на протести колонізованих ніхто не зважав. Війна між двома імперіями за українську землю і націю на якийсь час припинилася, бо Україну поділили між собою.

Запорізьке козацтво реагувало на це саркастичними висміювальними листами до короля і царя, але ці листи колонізатори знищили. Це були одні з численних таких листів то до короля, то до царя, які самоправно оголошували запоріжців своїми васалами. Дійшов до наших днів лише подібний лист запоріжців до султана, який також не раз без наслідків оголошував запоріжців своїми васалами.

Гетьманування-князювання Петра Дорофійовича Дорошенка Українського на Правобережжі під васальством Османії-колонізатора (1665-1676, 11 років)

Гетьманування Дем'яна Гнатовича Многогрішного Українського в Гетьманщині на Лівобережжі під васальством Московії-колонізатора (1669-1672, 3 роки)

На Правобережжі.

Гетьман-князь Петро Дорошенко був онуком гетьмана реєстровців Михайла Дорошенка, служив при гетьмані України Хмельницькому, мав чималий військовий досвід. Столиця – Чигирин.

З допомогою малонагайської орди і запоріжців Петро Дорошенко почав війну за визволення Правобережжя від польської колонізації. В грудні 1666 року розбив значне польське військо під Браїловим. 1667 року вигнав польське військо до Галичини. Лівобережжя також схилилося визнати гетьманом Дорошенка. Це і заставило обидвох колонізаторів у 1667 році підписати Андрусівське перемир'я і поділити Україну.

На Лівобережжі.

Цар Олексій Романов наказав обрати гетьманом Лівобережжя Дем'яна Многогрішного, якого заставили 1669 року підписати *Глухівські статті*, (27 статей), за якими автономія обмежувалася. Гетьманові дозволено мати наймане військо з однієї тисячі козаків лише для придушення народних заворушень. А оборону автономії виконувала рать-орда. Зате старшині надали **дворянординство**, що сподобалося багатьом з старшин, які свої власні вигоди ставили вище національних. Так цар хитрощами і військами утримував Лівобережжя.

На Правобережжі (продовження)

1669 року гетьман Петро Дорошенко прийняв васальство ісламської колоніальної імперії *Тюркції-колонізатора*. Османія-колонізатор погодилася на утворення на Правобережжі васального *Українське Князівство* на чолі з правителем *князем* Петром Дорошенком. Для організації держави Князівства князь Дорошенко провів ряд реформ: утворив постійне платне військо, дбав про фінанси і карбував монети, дбав про заселення сплюндрованих земель, відмінив кріпацтво, чим привернув до себе селянство.

Князювання Михайла Степановича Ханенка Українського на Правобережжі під васальством Польщі-колонізатора

(1670-1674, 4 роки)

У відповідь на перехід Дорошенка під васальство Османії-колонізатора король Польщі-колонізатора дозволив обрати князем Князівства Україна під васальством Польщі Михайла Степановича Ханенка. Таким чином, в Україні стали три васальні держави трьох колоніальних імперій зі своїми правителями Ханенком, Дорошенком і Многогрішним.

У 1672 році Османська ісламська імперія почала війну з Польською католицькою імперією за українські землі, в якій приймав участь князь Петро Дорошенко з козаками. В липні козаки князя Дорошенка розгромили значне польське військо під Четверенівкою (поблизу Батога), потім з осман-

цями ходили під Львів. Польща підписала Бучацький мир, за яким Поділля відійшло до Османської імперії, а Брацлавщина і південна Київщина стали землями васальної османам держави Українського Князівства князя Дорошенка. Цього ж 1672 року козаки князя Дорошенка, запоріжці та малонотайці пішли походом на Лівобережжя і добилися успіхів. Гетьман Многогрішний симпатизував Дорошенкові. Але Дорошенко змушений був відступити перед новими силами раті-орди Московії-орди. Цар наказав заарештувати гетьмана Многогрішного і заслати до Іркутська.

Війна відновилася. Польське військо перемогло султанське під Хотином. Але після битви під Журавно в 1676 році Польща визнала Бучацький мир Журавським мирним договором з Османією. Князь Дорошенко не був задоволений договором, бо раніше Польща визнавала кордон по ріці Горині.

Гетьманування Івана Самойловича Українського в Гетьманщині на Лівобережжі під васальством Московії-колонізатора

(1672-1687, 15 років)

Коли у васальних Румунії, Молдавії тощо султани не тримали гарнізонів, лише по-ординськи мали при правителях своїх “баскаків”, які наглядали, то в Правобережжі яничари перебудували й укріпили фортецю в Кам’янці-Подільському і тримали сильний гарнізон. Одну церкву в Кам’янці перетворили на мечеть, чим викликали ненависть населення. До цього ж яничари, хоч отримували платню від султана і мали наказ не грабувати, все ж ув’язнювали на викуп і грабували населення. Князь Українського Князівства Петро Дорошенко був дуже розчарований союзником Тюркцією-колонізатором.

1676 року, коли рать-орда Московії-Орди і козаки Самойловича несподівано прийшли та облягли столицю Дорошенка Чигирин, він недовго оборонявся. Вирішив не поглиблювати Руїну землі рідної. Добровільно зрікся князювання на користь гетьмана Івана Самойловича, передав йому булаву. Цар Олексій Михайлович наказав привезти князя Петра Дорошенка до Москви-сараю. Дорошенка заслано до Яропольча (нині Московська область), де він помер 1698 року і похований. Українська діаспора Москви-сараю нині опікується його могилою.

Уроки Великої Смути і Руїни в Україні в 17-му столітті

Головна причина Смути і Руїни – колонізація української землі і нації трьома могутніми колонізаторами – Польщею-колонізатором, Московією-Ордою-колонізатором і Тюркцією-Ордою-колонізатором, які воювали між собою за нашу землю і плундрували її. Не менша вина старшини і полковників, які не мали єдиного погляду, якого з трьох великих зол-колонізаторів вибрати при потребі, бо вибирати треба було. Такий стан речей вимагав абсолютної солідарності старшини і нації. А почалися старшинські незгоди, що нагадувало традиційні ординські міжусобиці, багато полків під прапорами того чи іншого колонізатора воювали між собою. Це нагадувало ординські міжусобиці в звірожорстоких гунців у 5-му столітті, коли у війнах за каганство орди вирізували одні одних. В результаті, розпалася могутня ординська тенгріанська колоніальна імперія Чингіс Гунія на Потиссі. Так розпалася і відновлена Гетьманом України Хмелем єдина козацька держава Україна.

Спочатку колонізатори Польща і Московія поділили Україну на дві колонізовані ними частини. Далі долучилася і Тюркція-колонізатор, і Україну поділили на три колонізовані частини. Щастя, що українська нація мала тоді ще маленьку незалежну державку запорізького козацтва Землю Війська Запорізького зі столицею Січ, яка до 1775 року була опорою державності нації.

Висновок: українська еліта ніколи не повинна допускати братовбивчих громадянських війн, які завдають нації шкоди не менше, а більше, ніж чужоземне колонізаторство.

Велика фальсифікація – великий злочин

1674 року у розпалі боротьби трьох імперій-колонізаторів – Польщі, Москвинії та Османії за українську землю і націю, коли вони утворили три васальні автономії-державки на нашій землі – Гетьманщину під Московією-колонізатором, Князівство Україну під Польщею-колонізатором і Українське Князівство під Тюркцією-колонізатором, – цар Московії-орди Олексій Михайлович Романов зі своєю сановною дворянордою з метою показати своє “першоправо” колонізувати всю українську землю і націю скоїли поступок *великої фальсифікації* тобто *великий злочин*.

1674 року в Москві-сараї написали, а навмисне в друкарні Києво-Печерської лаври надрукували історичний нарис **“Київський синопсис”** (синопсис – огляд по-староеллінськи). Згодом автором цієї фальшивки названо архимандрита лаври неукраїнця Інокентія Гізеля, після його смерті, 140

щоби не зміг заперечити. В наступних виданнях називали лише “Синописе”, усунули “Київський”, бо ця назва вже не відповідала колонізаторству, показувала українськість, а не москвинськість.

У фальшивці “Київському синописі” москвинські тюрки-кипчаки ординці вперше назвали себе “**с л о в ’ я н ц я м и**”, відмовившись від рідного тюркізму-ордизму. Це обурило не лише українську націю. Обурилися колонізовані православними москвинцями-тюркцями тюркські ісламські народи. Їх заспокоювали і пояснювали, що москвинці будуть вічно **тюркцями**. І тепер вони **тюркці**, лише православної віри і з староукраїнською мовою. Це тимчасово назвали себе слов’янцями, бо є потреба мати “історичну основу” для колонізації й асиміляції або геноциду української і белоруської, а можливо, і всіх слов’янських націй. Коли всі слов’янські нації будуть колонізовані й асимільовані, москвинські тюркці перейдуть знову на іслам і тюркську мову. Тюркці-ісламісти нагадали, що в 1328 році чінгісхан Алтай-Орди (“Золотої”) Узбекей також **тимчасово** дозволив тюркцям-ісламістам, яких масово переселяв на українську Владимирщину колоністами, приймати православ’я та староукраїнську мову. Прошло з 1328 року вже три з половиною століть, а москвинці-тюркці досі не повернулися до ісламу і тюркської мови. На обурення не зважили. Перемогла жадаба колонізувати Україну.

У “Київському синописі” написана неправда, що український, белоруський і москвинський східнослов’янські народи вийшли з однієї “колиски” – держави з назвою “Київська Русь”. Назва Київська Русь тут також вжита фальсифіковано. Від князювання Олега Українського, далі про князів Ігоря Українського, Святослава Українського, Ярополка, Володимира Великого, Ярослава Мудрого та всіх після нього не писали як про князів **Великого Князівства Україна**, як історично насправді називалася тоді наша держава, а фальсифіковано – як князів “Київської Русі”, хоч назву “Київська Русь” насильно ввів при іго Батай-хан лише в 1243 році.

У 513-512 рр. до нової ери на нашу землю напали колонізаторські війська Ірано-Перського царя Дарія I. Їх розгромлено і вигнано. Після цього нападу українські племена-державки степу і лісостепу для спільного захисту рідної землі і майна в **501** році до нової ери об’єдналися в централізовану державу, яку назвали **Велика Україна** зі столицею **Арійград** на ріці Арій (Орель нині). Ця наша держава була 890 років до навали диких звірячих тенгріансько-шаманських кочових азійських орд **гунців** на чолі з Беламбейханом у **390-х** роках.

Мільйонні маси гунських орд у 390-х роках руйнували усі наші села і міста, вбивали все наше населення степу і лісостепу – тих, хто не встиг вте-

ти до північних лісів чи в гори Верховину, Українські (Кримські), Казку (Кавказ), Камінці (Уральські) і там пристосуватися до нового життя, бо гунцям для вічного кочування, як гадали, в наших благородних степах потрібний був голий степ без негунського населення. Більшість орди подалася далі в теплі степи Подунав’я, де чинила з населенням степів те саме. В Подунав’ї утворили ординську кочову колоніальну імперію Чінгіс Гунський Каганат (390-490), до якої наші степи входили Улусом. Після смерті їх кагана Аттілея в цій орді почалися такі жажливі і криваві міжусобиці між ханами за каганство, що орди билися-вирізували одні одних. Їх залишилося мало, тому їх розгромили в битві під Надао германці і західнослов’янці і вигнали з Подунав’я. Недобитки перекочували в наші степи.

З нашої землі в **490-х** роках вигнали гунців-колонізаторів битвами нашої вої на чолі з великим князем-воєводитцем Киеславом або Києм, який став народним легендарним героєм нації. Населення повернулося в степи, з великим завзяттям відбудовувало села і міста, господарство.

500 року великий князь Кий відновив нашу державу на всій території Східної Європи під назвою **Велике Князівство Україна**. Його іменем названо столицю держави Киеслав або Київ. З цією назвою наша держава була 670 років до 1169 року, коли остаточно удільні князі розділили її, і розпалася на 14 незалежних держав: Болгарське, Муромське, Рязанське, Владимирське, Смоленське, Полоцьке, Турово-Пинське, Чернігівське, Переяславське, Київське, Волинське і Галицьке Князівства-монархії і дві Республіки – Великий Новгород і Псков.

Вигнані з Європи орди гунців в азійських зауральських степах на курултаї замінили свою ненависну і прокляту азійськими і європейськими народами назву **гунці** на **тюркці**, утворили Тюркський Каганат (552-745). Також склали для нащадків *великий заповіт* – знищити українську націю, а ім’я великого князя Кия усунути з історії за вигнання орд з наших степів, інакше нехай будуть проклятими. Знищити українську націю старалися окремі орди нащадків гунців – тюркці – аварці, печеніжці, половці, монголо-тюркці, але не виконали *заповіт*, тому самі майже щезли. Нині ревно стараються знищити українську націю нащадки гунців москвинські тюркці, щоби не “щезнути”, як попередні тюркці. Усунути великого князя Кия з історії їм майже вдалося, але знищити націю – ще ні, хоч застосували ефективний метод – **асиміляцію мовою** (наші мови близькі). Зробили багато, щоби українці відрікалися рідної мови, ставали руссьязичниками.

У стані роздріблення і 14-ти держав застала нашу землю нова ординська навала монголо-тюркців у 1236-1240-х роках. Ці завойовники колонізува-

ли вісім наших держав-Князівств. На їх території, півдні Східної Європи від Каспію до Верховини в 1242 році утворили Великий Улус Монгольської тентгріанської ординської кочової колоніальної імперії і назвали **Алтай-Орда** (“Золота Орда” по-москвинськи), до якої насильно включили і назвали Улусами: Болгарський Улус, Рязанський Улус (до нього приєднали Муромщину), Владимирський Улус, Чернігівський Улус, Київський Улус (приєднали Переяславщину) і Галичо-Волинський Улус (Галичина і Волинь об’єдналися ще в 1199 році). Незалежними поза Алтай-Ордою залишилися: Смоленське, Полоцьке, Турово-Пинське Князівства-монархії та Республіки – Великий Новгород і Псков.

Тодішній київський князь Михайло Всеволодич (1239-1246) ненавидів тюркську назву Улус, що означає Кочів’я, бо наше населення – не кочовики, а землероби-тваринники. Він придумав і став вживати і писати назву “Русь” – Київська Русь замість Київський Улус. Ця назва походить від позабутого староукраїнського, що вже не вживалося, слова “**русити**”-землеробити. Нова назва означала Київська Землеробія. Ханському баскакові пояснював, що українське “Русь” тотожне тюркському “Улус”. Князі інших українських Улусів також стали вживати цю назву – Чернігівська Русь, Владимирська Русь, Рязанська Русь, Болгарська Русь, Галичо-Волинська Русь. Батай-хан Алтай-Орди якраз думав замінити в колонізованій нації назви “українці” та “Україна”, а також державну символіку синьо-жовтий прапор і герб Тризуб, бо ці назви і символи закликали націю проти колонізаторства.

Синьо-жовтий прапор Батай-хан зненавидів по-ординськи, бо ці кольори мають магічну космічну силу: коли дивився на прапор, хана мимоволі тягнуло підійти і цілувати його. Не знаючи, князь Михайло Київський допоміг Батай-ханові. Батай-хан затвердив назву “Русь”, але населення велів називати “руситці”, дозволив символіку – голову Спасителя на полотнищі. Назви “українці і Україна”, символіку (синьо-жовтий прапор і Тризуб) строго по-ординськи заборонив “навечно”. Цієї заборони Батай-хана тюркці дотримуються і сьогодні. Так вперше в історії нашої нації появились в 1243 році назви “Русь” і “руситці” (по регіонах – русичі, русини, руснаки, руські тощо), які насильно ввів Батай-хан. Пізніше цар Петро-Розпинач насильно замінить їх на назви “малоросси” і “Малороссія”, але назви не приживуться. Назви “Русь” і “русские” – ординські, хоча й від нашого слова-назви. Ординська назва “Русь” мила ординцям і нині, як і улус. Від 1674 року, за кілька століть москалі так зазобили багато поколінь нашої нації, що й нині частина нації сприймає цю назву як рідну і переживає, що нею користуються москвинці-тюркці. Нам не слід кремпуватися. Якраз нехай користуються. Нам

слід викинути назву “Русь” з нашої свідомості назавжди як ворожо-колонізаторську. Тюркські народи і нині називають москвинців-тюркців “урус”, співзвучне назві “улус”; тобто: “русські” – “улуські”. 1674 року, написавши лжеісторію українців, белорусів і москвинців, москвинці-тюркці ввели назву Київська Русь і почали “історію” лише з 9-го століття (ніби ці нації впали з неба) від князювання Олега, відрізвавши історичні корені української нації. І понаписували, що ці нації вийшли з однієї “колиски”.

Як могли українці, белорусці і москвинці вийти з однієї “колиски”, коли українці живуть на території Східної Європи споконвічно, від появи тут людини, а як нарід-нація – від появи у населення Східної Європи зв’язної мови (40 тисяч літ тому), коли появились в них назви, і назвали себе **слов’янцями**, а свою територію – **Україною (Країною) Слов’янців**. А азійські кочовики-зайди тюркці прикочували в 1236-1240-х роках. З 1328 року вони масово заселили нашу Владимирщину, перейменували **Московию**, а себе назвали **москвинцями**. **Москвинській нації 674 роки (1328-2002)**. **Усі ці століття москвинці мучать українську націю: то асимілюють мовою, то геноцидять.**

Після Люблінської унії 1569 року частина українських земель вище Полісся були адміністративно відірвані від решти українських земель і входили у литовське намісництво. З цього часу там стала формуватися нова нація, яка назвала себе белорусами. Белоруській нації всього **432 роки (1569-2001)**. Та історично українці і белоруси – з однієї української “колиски” – держав Великої України (501 р. до н. е. – 500 р. н. е.) і Великого Князівства Україна (5000-1169). Жаль, що частина нації відірвалася і утворила нову націю. Такий результат польського колонізаторства. Роль природного фактора – заболоченого Полісся, яке відокремлювало ці території, – другорядна.

“Коліскою” москвинської тюркської нації були азійські кочові орди гунців-тюркців.

Зробивши *велику фальсифікацію-злочин*, московські тюрки назвалися “слов’янцями”. Чи вони стали слов’янцями? Назвою вони стали слов’янцями, а фактично – ні. В них залишилися людиноненависницькі тюркські кипчацькі (кочові) ординські гени і дух, менталітет кочовиків-колонізаторів і грабіжників, якими є і нині. Ослов’янені тюркські прізвища також показують, хто є хто. Можемо спостерігати подібне, як з меркантильних потреб, наприклад, євреї чи українці, зі зміною своїх прізвищ на москвинські приймають руську національність. Але чи стають руськими-тюркцями, чи появляється в них той особливий справжній ординський москвіно-тюркський дух і менталітет? Єврейські чи українські гени і дух, менталітет, свідомість, що вони з євреїв чи українців, залишаються в багатьох

майбутніх поколіннях. Євреї за походженням – аравійські кочовики (назва євреїв – кочовик), такі ж ординці, то вони мають гени ординців. І чи вірять їм москвинські тюрки, що вони вже справджені омосквинені-отюрчені? Хіба що повірять аж третьому-п'ятому поколінню, тобто аж через століття. Наприклад у США живуть негри-американці, але негритянські гени зберігаються в них ще багато століть.

Тоді ж “Київський синопсис” москвинці переказали староєллінською (грецькою) і латинською мовами, які тоді були модними, розіслали всім володарям, науковим закладам і бібліотекам головних держав світу, як зразок написання історії східноєвропейців москвіно-україно-білорусців.

І так писали в державах світу, і так ще пишуть і нині, бо іншого зразка не мали і не мають. Певди про історію окремо москвинської і окремо української нації не мають. Певди про справжню історію української нації досі не мають. Тому не дивина, що часто вважають справжніх слов'янців українців етносом москвіно-тюркської нації. Українська нація прадавня і самостійна.

“Київський синопсис” перевидавався багато разів під назвою “Синопсис”. І в 17, 18 і 19-х століттях вибув основним підручником історії у Москвіні-орді, на якому москвінці-тюркці виховували багато поколінь української і білоруської націй, і своєї, звичайно. “Синопсис” постійно доповнювався і перероблявся до нових потреб і світогляду колонізатора. Замінювалося те, що здавалося колонізаторам у нових часах не вповні колонізаторським: драгувала українська назва “Київський” – замінили на “Синопсис”, драгувала українська назва “Київська Русь” – замінили на “Давня Русь”. Спочатку не усвідомили і забулися, то написали, що князь Кий з братами Щеком і Хоривом та сестрою Либіддю прибув до Києва (звідки?). Але ім'я Кия стало драгувати, його за великим заповітом предків-гунців слід було усунути, тому придумали, що це був перевізник на Подолі. Згодом примусово вводили нову придуману назву “малоросси” і “Малороссія”, бо свою націю перейменовували на колонізаторську “великоросси”, а колоніальну імперію – на “Росія”. Накінець, придумали і стали твердити, що української і білоруської націй взагалі ніколи не було – це етноси москвинської великороської нації. Далі – ще більше: твердили і писали, що українці і білоруси не мали ніколи держав. Була завжди єдина держава Москвінія, перейменована Росією, й був перенос столиць з Новгороду до Києва, до Володимира, до Москви і Пітера. Москвінці-тюркці офіційно називали себе “старшими братами” всіх слов'янців, бо вони найчисленніші, і вимагали так їх називати.

Фальшивка-злочин “Київський синопсис” заклав базу історико-ідеологічної асиміляції українців і білорусів, омосковлення і отюрчення їх.

Згодом москвінці назвали себе гегемонами над всіма слов'янами – все, що в світі слов'янське, – воно, насамперед, москвинське. Навіть суто болгарську кирилицю назвали слов'янським письмом та так, щоби розуміти слов'яно-москвінським (обікрали велике культурне досягнення і гордість невеликої болгарської нації).

“Київський синопсис” – крайня форма в світі колонізаторської фальсифікації історії, варта уваги як світовий зразок фальшивої колонізаторської історичної ідеології. Згодом виявився додаток до “Синопсису”, в якому перелік українських князів і гетьманів, митрополитів нарівні з москвінськими царями трактується як суто москвінські.

Написаний і виданий москвінцями-тюркцями “Київський синопсис” завдав колосальної шкоди українській нації, її історії, яку фактично украв, спотворив, замаскував, заборонив історичну правду, загнав у колонізаторські рамки, відрізав історичні корені нації, усував націю з арени всесвітньої історії. “Синопсис” завдав шкоди і всесвітній історії, бо нації світу не мали історичної правди про українську націю.

Дозволимо собі заглянути в радянські і сучасні часи.

Після відречення царя, при демократичній революції в Росії-орді в 1917 році українська нація вийшла з колоніаторства й утворила незалежну державу. Владу в Росії-орді збройним повстанням взяли єврейські більшовики. Трьома війнами (1918, 1919 і 1920 років) Ленін-Українобійця неокolonізував більшу частину української землі. Облудливими марксо-соціалістичними ідеями утворили соціалістично-радянський Союз РСР, в якому визнали назву українці й Україна (бо вже була незалежна українська держава), але обов'язково як Радянська Україна. Нації дали автономію-республіку без кордонів і митниць, своїх війська і міліції, закордонних посольств, грошей, з трудом дозволили українську мову, бо мова – основна ознака нації, а, власне, руською мовою і відбувалася основна асиміляція нашої нації.

При радянському соціалізмі єврейські більшовики в 1921 році змушені були відмінити явно великодержавно-колонізаторську назву “великоросси”, замінити милою ординцям назвою “русські”. Згодом, коли до влади прийшло нове покоління великодержавних тюркців-шовіністів-комунордафашистів, стали переслідувати й обмежувати українську мову, замінювати українські школи руськими, у всіх вищих учбових закладах Радянської України навчання велося лише руською мовою. Відбувся великий колонізаторський зрив русьсьязичництва, без якого українцеві не можна було зайняти навіть не дуже пристойне місце в ордакомунфашистському суспільстві. **Проводилася велика за масштабами асиміляція українців руською мовою. Тому**

незалежна держава Україна нині має велику проблему з цим “руссьязичництвом”, бо навіть багато державних посадовців і спортсменів цвенькають колонізаторським руссьязичієм.

Цю мову хвалили-перехвалювали як ніби світому, бо нею говорив Ленін-Українобійця. Це облудливо називалося “пролетарським інтернаціоналізмом”, а все національне українське – “буржуазним націоналізмом”, за що карали люто по-ординськи ГУЛАГами, тюрмами, засланнями і розстрілами. Ревно намагалися виконати *заповіт* предків-гунців і знищити українську націю: лише голодомором знищили 10 мільйонів, багато закатували в ГУЛАГах, тюрмах, розстріляли. На українську землю з метою колонізаторства й асиміляції переселили майже 10 мільйонів москвинців-колоністів, головню в міста і промислові райони. Згодом для омосковлення-асиміляції придумали для всіх ста колонізованих у Союзі-колонізаторі націй нову обов’язкову назву *радянський народ*.

У своєму ординському фанатизмі пішли ще далі. Навіяли собі, що ідеями єврейського марксистсько-ленінського “соціалізму-ордизму” зможуть колонізувати всі держави світу і стати гегемоном над світом. У всіх державах організували і фінансували комунфашистські партії, формували кадри – майбутніх васалів. Оголосили себе *наддержавою*, що було ордабрехнею, бо економіка, крім ВПК, була на рівні нерозвинутих держав.

Це показує, що і при “соціалізмі” москвинці-тюркці залишалися ординцями-колонізаторами, не слов’янцями – мирними землеробами і не цивілізованими антиколонізаторами.

Розвиток історичних наук, всесвітній розвиток націй розкрив фальсифікаторство-злочин москвинського “Синопису”. Навіть радянські історики, стиснувши колонізаторські зуби, в наукових виданнях і енциклопедіях (не в підручниках і популярних виданнях для громадян!) змушені були написати про “Синопис”: “ряд важливих історичних явищ трактувалося примітивно, ненауково, мав місце некритичний підхід до джерел”, але суті цього не розкривалося.

Настав час, коли украдене, знівечене, приховане і дуже замасковане, не дозволене москвинським колонізаторством стає відомим українській нації і всьому світові.

Царювання Федора II Олексійовича Романова Московського

(1676-1682, 6 років)

Особа царя. Високий і худий, з довгим волоссям, безвусе лице, притухлі очі. Меланхолічний і м’який, але деколи рішучий. Початкова освіта: латинська і польська мови, риторика і поетика, історія і богослов’я, церковний спів. Навчали-виховували боярин Ф.Куракін, думний дворянординець Хитрово, піддячі Белянінов і Полоцький. Прихильник жорстокого самодержав’я, обмеження прав Боярської Думи. Здійснював поїздки на богомілья в ближні *могнастирі*. Любив вишуканий одяг, носив іноземні кафтани.

Особисте життя царя Федора II Олексійовича. 1680 р. одружився з Гафією Семенівною Грушецькою, а після її смерті в 1682 році – з Марфою Матвіївною Апраксіною. Федір Олексійович нащадка престолу не залишив. У нього були ще два брати – Іван (16 років) та Петро (10 років). Царювати мав старший з них – Іван.

Федір II Олексійович – третій цар зордищеної пруської династії кобилроманових. Вступив на престіл 15-літнім, тому правителем-регентом при ньому був боярин Артамон Матвеев, який хотів стати царем, але не вдалося, – його заслани в Пустозерськ. Цар часто хворів (були чутки, що його приотруїли, як і царя Федора Івановича, сина Грозного, бо він по мамі – зі староруського роду Милославських, що для сановної дворянорди було вороже). Головну роль в управлінні Царством-ордою відігравали клан князів-бояр на чолі з Милославським. Клани сановної дворянорди-тюркців були на другому плані, що їх сердило і готувало до боротьби за “чистий ординзм-тюркізм” без слов’янського впливу.

Внутрішні справи. 1679 р. посошне оподаткування громадян замінено подвірним. 1677 р. астраханські калмики буддійської віри, які прикочували з Центральної Азії, розгромили Ногайську або Синю Орду, зайняли її пасовища, а пізніше перекочували на Правобережжя нижньої Волги підписали угоду про васальство під Московією-ордою, про яке заявляли з 1655 року, але яке не було оформлено. 1682 р. скасовано *місництво*, за яким посади займали не за здібностями, а за родовитістю. Помісні книги публічно спалено. 1682 р. реорганізовано армію, але лише косметично, зміною назв командирів та організовано 7 корпусів. У Москві організовано слов’яно-греко-латинську академію – середній навчальний заклад.

Зовнішні справи. Перша війна з Тюркцією-колонізатором (1676-1681) – *Чигиринські походи*. Османська ісламська колоніальна імперія на цей час загарбала-колонізувала багато земель і націй в Передній Азії та Північній Африці, стала однією з наймогутніших і найбагатших колоніальних імперій того часу. Тюркці-огузи на два століття раніше вийшли з Центральної Азії ніж монголо-тюркці. Пішли не на Східну Європу, а на Малу Азію, зуміли

колонізувати ці землі і згноцидити все тутешнє населення. Пізніше колонізували майже усі колоніальні володіння колишньої християнської еллінської колоніальної імперії Візантії. З того часу Еллада (Греція) стала маленькою державкою. Тюркці-огузи-османи колонізували субтропіки з теплими морями і залишками античних цивілізацій. З 1517 р., коли Османія завоювала Єгипет, султан став каліфом (до 1924 р.) всіх ісламістів, як папа в католиків чи патріархи в православних. Нині єдиного глави-каліфа ісламська віра не має.

Москвинська сановна кипчацька дворянорда по-ординськи звирячо задріла тюркцям-огузам османам, які мали такі благородні території. Проклинали й проклинають Батай-хана, що він повів монголо-тюркські орди на Східну Європу, де суворі зими і озеро Селігер з комарами. Десять війн провели сановні дворянординці Московії-орди з Тюркцією-ордою, щоби колонізувати її території, але не вдалося. Єдине вдалося 1783 року колонізувати український Крим та Передкавказзя з морським побережжям, що для москвинців-тюркців замало.

Султан Тюркції-орди не міг примиритися з тим, що князь Українського Князівства Петро Дорошенко передав булаву гетьманові Лівобережжя Іванові Самойловичу, васалові Московії-орди, і Московія-колонізатор заволоділа частиною Правобережжя зі столицею Чигирином. На місце Петра Дорошенка султан поставив князем Українського Князівства Юрія Хмельниченка.

Третє князювання Юрія Богдановича Хмельниченка Українського на Правобережжі під васальством Османії-колонізатора

(1677-1681, 4 роки)

1677 року князя Юрія Хмельниченка на чолі 120-тисячної османомалонагайської орди, з запоріжцями і княжими козаками послано війною вигнати рать-орду і козаків-лівобережців з Чигирини і Правобережжя. Чигирин захищали 32 тисячі раті-орди воеводи Ромодановського і 25 тисяч козаків гетьмана Самойловича. Князь Хмельниченко не зміг взяти Чигирини і мусив відступити. 1678 року з 200-тисячним військом своїх козаків і османців знову рушив на Чигирин. Воевода Ромодановський і гетьман Самойлович зірвали фортецю до повних руїн і відступили на Лівобережжя. (Чигирин

вже не міг бути столицею). За ними на Лівобережжя повів військо і князь Хмельниченко, але без успіху. Козацтво Самойловича дуже вміло боронилося, що було вигідно Московії-колонізаторові. Прийшла нова додаткова рать-орда Московії-колонізатора, військо Хмельниченка відступило на Правобережжя.

Князь Юрій Хмельниченко обрав столицею Немирів. Він завів деспотичну князівську управу, великі податки, жив у розкоші при страшній бідності нації. Наказом султана князя Хмельниченка страчено 1681 року в Кам'янець-Подільському. Українське Князівство під васальством Османії-орди **ліквідовано**, колонізовані Османією українські землі управлялися османцями.

1679 р. Московія-орда вела переговори з Австрією і Францією відносно спільної війни проти Османії-орди, але не отримала підтримки.

Періодичні битви між османською ордою і царською рать-ордою продовжувалися до 1681 року.

1681 року в Бахчисараї укладено мирний договір, за яким поділено українську землю між цими колонізаторами так: за Москвинією-колонізатором залишені Лівобережжя і Київ, за Османською ордою – Південна Київщина, Брацлавщина і Поділля. Московія-орда мала щороку платити ханові Ханату в Криму данину. Північна Київщина, Галичина і Волинь залишалися колонізованими Польщею-колонізатором з прямим колонізаторським управлінням.

На Північній Київщині і Волині Польща-колонізатор тримала українських князів васального Князівства Україна в надії колонізувати всю Україну знову: князя Остапа Гоголя (1674-1683, загинув під Віднем), князя Степана Куницького (1683-1684), князя Андрія Могилу (1684-1686), князя Семена Палія (Гурко, 1686-1704, столиця Фастів).

Правителька Царства Московії-орди царівна Софія Олексіївна Романова, регентша при малолітніх двох царевичах-братах Іванові та Петрові

(1682-1689, 7 років)

Після смерті Федора II Олексійовича 1682 року найбільш ординська частина сановної дворянорди несподівано підняла повстання стрільців на чолі з їх головним воеводою князем-ординцем Іваном Хованським. Історики назвали повстання "Хованщиною". Царем проголошено не старшого царе-

вича Івана, а молодшого Петра. Вони вважали, що мати Івана – зордишена Марія Мстиславська, а мати Петра – справжня ординка беївна з Ханату в Криму Наталія Кирилівна Нарішкіна. Це викликало обурення громадян і заколот стрільців-піхоти. Була можливою нова Смута. Повстання з травня затягнулося до осені, бо князь Хованський сам захотів бути царем при підтримці певного клану сановної дворянорди, за що поплатився життям. Ополчення дворянорди противників Хованського жорстоко по-ординськи розправилося зі стрільцями, що мало певний відголос і в європейських державах. Прийшли до компромісу: царями оголошено і Івана, і Петра, а їх сестру Софію затвердили правителькою до їх повноліття.

Особа правительки. *Висока і гарна, властолюбна і розумна, з політичною прозорливістю, по-своєму передова, оточена освіченими сановними дворянординцями; навчалася у Симеона Полоцького. Окремі історики характеризують її негативно.*

Царювання Івана V Олексійовича Романова Московського при регентші царівні Софії Олексіївні

(1683-1696, 13 років)

1683 року царевичеві Іванові Олексійовичу виповнилося 17 років. Його вінчали на царський престіл з попередньою домовленістю, що і Петро буде вважатися царем до досягнення повноліття, коли зможе бути також вінчаним на Царство. З ласки частини впливової пронаришкінської царицини сановної дворянорди виходила нісенітниця з царями. Іван Олексійович хворів цингою і на очі, був нездібним правити Царством-ордою (чутки твердили, що процарицині сановні дворянординці приотруїли його, як раніше царя Федора Івановича, сина Грозного). Царівна Софія Олексіївна продовжувала правити Царством-ордою.

Особисте життя Івана V. *1684 р. одружився з Параскою Федорівною Салтиковою, були у них дочки Марія, Феодосія, Катерина, Ганна, Параска. Ослаблений, майже сліпий помер від паралічу 1696 року (чутки твердили, що отруїли сановні дворянординці). Нащадка престолу – сина – не мав.*

Внутрішні справи. Правителька Софія Романова сперечалася з розкольниками і суворо карала їх. Заспокоїла стрільців, дала привілеї. Про її внутрішню семилітню діяльність написано мало.

Зовнішні справи. Австрія, Венеція (одна з держав тодішньої Італії) і Польща об'єдналися в “Святу лігу” колоніальних імперій, спрямовану проти могутньої і завойовницької Османії-орди.

1683 року султан Мехеммед IV з 100-тисячною ордою пішов війною проти Австрії і обляг столицю Відень. На виручку австрійцям під Відень прибув король Польщі Ян III Собеський з польським військом, 20-ма тисячами козаків князя Остапа Гоголя (загинув під Віднем, після нього князем став Степан Куницький), а також найнятими запоріжцями. Двомісячна облога закінчилася великою катастрофою для армії Тюркції-орди.

Козацтво під Віднем вписало ще одну славу сторінку своєї історії для блага колонізаторів. Розгром османської орди під Віднем – початок занепаду цієї грізної колоніальної імперії. Османія втратила під Віднем армію і прапор Пророка. Почався військовий занепад рівночасно з економічним. Сипахи-військо (ополчення) занепало, для найму великої армії яничар не було коштів. Завойовницько-грабіжницькі війни і дармові прибутки різко скоротилися. Натиск Османії-орди на Європу послабився.

“Свята ліга” продовжувала війну з османцями в 1683-1699 роках за вигнання їх з Мадярії.

Польща-колонізатор невдало воювала з Османією-колонізатором під Кам'янцем-Подільським 1684 року, а в 1685 році – в Молдові. 1686 року закінчувався Андрусівський мир Польщі-колонізатора і Московії-колонізатора. Король Польщі Ян III Собеський запропонував Московії-орді “вічний мир” в 1686 році за вступ Царства-орди в “Святу лігу” і спільну війну з Османією-ордою, і віддав Київ. “Вічний мир” підписано, бо сановна дворянорда вимагала війн-грабежів з Османією для збагачення. За цим договором Лівобережжя з автономією Гетьманщиною залишалася за Московією-Ордою, за Київ Московія-колонізатор заплатила Польщі-колонізатору 146 тисяч рублів компенсації. За Польщею-колонізатором залишалася Галичина, Волинь і північна Київщина з автономією Князівством Україна. Османія-колонізатор володіла ще Поділлям та південними степовими територіями, крім незалежної української державки Землі Війська Запорізького з столицею Січ. Бахчисарайський договір 1681 року з Тюркцією-ордою Московія-орда розірвала.

Кримські походи Голіцина.

1687 року у травні 150-тисячне військо (100 тисяч раті-орди та 50 тисяч козаків-гетьманців) під командуванням фаворита царівни Софії князя-ординця Василя Голіцина і гетьмана Івана Самойловича рушили відвоювати-колонізувати від Тюркції-орди український Крим, де панували з половини 15-го століття колонізатори цієї землі української васали Тюркції-Орди

малонагайські ординці, які утворили тут свій Ханат, а османці колонізували побережжя півострова. Царське військо дійшло до ріки Конки. Малонагайська орда запалила степ, далі йти в диму і безкорм'ї для коней було неможливо. У червні військо повернулося. Князь Голіцин вину склав на гетьмана Самойловича, якого указом правительки Софії усунуто з гетьманства і заслано в Сибір. Гетьманом-васалом (за золото князю Голіцину) обрано генерального осавула Івана Мазепу-Колединського.

Гетьман Мазепа і старшина підписали коломанські статті 1687 р. – договір з царом у містечку Коломаку на Харківщині з 22 статтей, які признавали васальство Московії-колонізатора, ще більше обмежували куцу автономію Гетьманщини, владу гетьмана і старшини на місцях. Зате підтверджували привілеї-тархани старшини: ордадворянство і маєтки, введення кріпацтва, збільшення податків з селян і міщан на користь царя. Контроль царизму над Гетьманщиною посилювався.

Князювання Семена Пилиповича Палія (Гурка) Українського в Князівстві Україна Правобережжя під васальством Польщі-колонізатора

(1686-1704, 18 років)

Особа князя. Князь Семен Пилипович Палій (Гурко) закінчив Києво-Могилянську академію. Козакував на Запоріжжі. На початку 1680 року з кількома сотнями запоріжців перейшов на Київщину, де успішно відбивали малонагайські неконтрольовані грабіжницькі ордошки. Це оцінив польський король-колонізатор. Після князя Андрія Могилі 1686 року Семен Палій став князем Князівства Україна під васальством Польщі-колонізатора зі столицею у Фостові.

Гетьманування Івана Степановича Мазепи Українського в Гетьманщині Лівобережжя під васальством Московії-колонізатора

(1687-1709, 22 роки)

Особа гетьмана. Іван Степанович Колединський – виходець з дрібної української козацької шляхти, яка мала маєток село – Мазепинці біля Білої Церкви, тому серед козацтва мав прізвисьце **Мазепа**. Навчався в Києво-

Могилянській академії, закінчив єзуїтську колегію, де отримав католицьке виховання. Служив при дворі польського короля Яна II Казимира. На кошти короля студіював артилерійську науку в Нідерландах і Франції, бував в Італії та Германії. Володів кількома мовами, знав аристократичний світський етикет, політичну ситуацію, міжнародні проблеми. Такого гетьмана, інтелектуала-аристократа, Україна ще не мала. Свої гетьманські палати на Гончарівці під Батурином-столицею обставив по-королівськи: створив пишну і багату обстановку, чудову колекцію дорогої зброї, велику бібліотеку, що імпонувало навіть європейцям. Гетьман взяв у свою власність “пожалувані царем” 20 тисяч колишніх маєтків польських магнатів. Тисячні стада худоби, коней, овець паслися в них; багато зерна та іншої продукції вирощувалося. Кріпацтва не заводив, господарював найманою працею. Центральна і місцева старшина та царські воєводи ще при гетьманах Многогрішному і Самойловичеві привласнили великі маєтності, старалася започаткувати кріпосництво. В Гетьманщині було три основні стани населення: козацтво, селяни та міщани. Між козаками з одного боку, а селянами і міщанами – з другого був непримиримий антагонізм – всі хотіли бути козаками, мати вольності і привілеї. З своїх великих багатств гетьман був меценатом: опікувався Київською Академією, за свої кошти побудував для неї нові будинки. У Києві та інших містах будував нові церкви українського бароко. На його кошти надруковано арабський переклад Євангелія.

Дії місцевої старшини, які отримали дворянординство і зордищувалися, вводила кріпацтво, викликали повстання. 1691 року були повстання по всій Гетьманщині проти кріпацтва. Повстання придушили військом. Гетьман видав універсал, який забороняв кріпацтво, знижував податки. 1682 року канцелярист гетьманського уряду Петро Іваненко, званий козацтвом Петриком, особисто обурився на поведінку старшини і царських воєвод, поїхав на Запоріжжя, звідти до Ханату в Криму, де самооголосився князем Києво-Чернігівського Князівства, попросив орди для боротьби проти старшини і москвинців. Але ця війна була без успіху, бо ординці лише спустошували Гетьманщину. Це був останній самозваний “гетьман”.

З особою Мазепи зв'язана європейська легенда, ніби в цього чарівного юнака закохалася польська королева і зробила своїм коханцем. Дізнавшись про це, король придумав кару. Юнака Мазепу відвезли до степу, де прив'язали за ноги попід черевом до зловленого дикого коня і пустили коня в степ. Кінь бісився, ставав на дибки чи на передні ноги і бив задніми, лягав і пробував лягти на спину, щоби скинути небажаного вершника, але все надаремно. Кілька днів і ночей кінь біг по степу, поки не впав мертвим. На неприємного юнака Мазепу випадково натрапила юнка-козачка і врятува-

ла. Сім'я юнки виходила юнака. Він поїхав до Січі-столиці. Пізніше ця юнка стала його дружиною. Цій легенді посвяtilи поеми-балади французький поет Віктор Гюго та англійський поет Джордж Байрон ("Мазепа", 1818).

1689 року фаворит правительки царівни Софії князь-ординець Голіцин і гетьман Мазепа повели 112-тисячне військо (50 тисяч раті-орди, 50 тисяч козаків-гетьманців і 12 тисяч найнятих запоріжців) відвоювати-колонізувати від Малоногай-Ханату і Османії-орди український Крим. По дорозі витримали дві битви з ордою – 14 травня за Зеленою долиною і 16 травня – за Чорною долиною. 20 травня військо дійшло до Перекопа. Хан у переговори не вступав. Князь Голіцин наказав гетьманським і запорізьким козакам штурмувати перекопський вал раніше раті-орди. Запоріжці відмовилися, бо ніколи не брали фортець прямим штурмом з великими втратами, лише хитрістю. Гетьманці мусили штурмувати кілька разів безуспішно. Невдалі штурми, нестача води і харчів, дуже погане постачання боєприпасів заставили князя Голіцина повертатися. Голіцин і Мазепа показали себе бездарними полководцями. Тепер треба було відповідати перед правителькою Софією Олексіївною. Голіцин боявся. Боявся і Мазепа, щоби не зазнав участі гетьмана Самойловича. Голіцин всю провину переклав на запоріжців, яких люто поординськи зненавидів; лютував на запоріжців і Мазепа. Мазепа взагалі ненавидів державку Земля Війська Запорізького, бо хотів підпорядкувати її собі, а запорізьке козацтво відмовлялося. Відносини між Мазепою і запоріжцями завжди були ворожими. Мазепа пізніше мав у Січі таємних агентів, часто доносив на запоріжців цареві Петрові І, надіючись при допомозі царя оволодіти Запоріжжям. Освічений гетьман-васал не міг чи не хотів зрозуміти тієї колосальної і неоцінимої історично-національної ролі державки Землі Війська Запорізького для збереження і відродження української нації і її державності.

На ріці Самарі запоріжці мали великий Самаро-Миколаївський монастир, де доживали віку перестарілі. Голіцин відіслав запоріжцям тим, що наказав раті-орді штурмувати і зруйнувати цей православний монастир, де рать-орда показала своє вміння. Поблизу зруйнованого монастиря Голіцин побудував фортецю Новосергієвську, залишив залогу, хлібні і бойові припаси. Голіцин доповів у Москві-сараї про покарання запоріжців. Гетьмана Мазепу викликали до Москви-сараю на збиткування. Проти побудови фортеці протестували запоріжці, так як це відбувалося на їхній землі, і виникала загроза від москвинської раті-орди. Їх протесту не слухали. Тепер державка Земля Війська Запорізького була оточена з півдня малоногайськими фортецями Кизикермен (правий берег Славутича), Асламкермен (Ісламкермен, лівий берег), Мубереккермен (на Конці), Таванню (на острові Тавань); з пів-

ночі і сходу – на ріці Орелі і Самарі (головні – Новобогородицька і Новосергієвська). Колонізатори брали Запоріжжя в "лещата".

Економіка державки Земля Війська Запорізького

У незалежній державці Земля Війська Запорізького зі столицею Січ займалися не лише військовою справою. В державі процвітала економіка і культура.

Територія військової держави поділялася на 8 полків ("поланк" по-тюркськи, тому колонізаторські історики ввели назву "паланок"): Бугоградівський (полковий центр м. Гард), Перевізький (Перевізьке), Кодацький (Новий Кодак), Самарський (Новоселиця), Орільський (Козирищина), Протовчанський (Личків), Калківський (Домаха), Прогноївський (Прогноївськ). Це територія нинішніх Луганської, північної частини Донецької і Запорізької, Херсонської, Дніпропетровської, південь Кіровоградської і схід Одеської областей. Управляв полком-територією обирали козаками полковник з полковою старшиною, в містах керували обирали сотники, в селах – старости. Писаних законів не було, лише звичаєві і здоровий глузд. Були суди: кошовий, полкові, сотенні. Полки, як і держава мали військові клейноди.

Збройні сили лише в Січі-столиці в середньому складали 10-12 тисяч козаків (піхота, кіннота і артилерія), був флот до 300 човнів-чайок. У 8-ми територіальних полках було понад 20 тисяч козаків. Заслужені козаки мали до 5 коней, 5-6 рушниць і джурку – молодого козака, якого навчали-наставляли. Похідний 6-тисячний козацький загін мав до 25 тисяч рушниць. Були військова прикордонна охорона, на кордонах-постах (з будинками і редутами), могили з вежами і роз'їзди для спостережень.

Нараховувалося 20 головних прикордонних постів, а в них – 3-4 тисячі козаків-прикордонників. Були митні і поштові державні установи, через кожні 10-30 верств – поштові пункти з 10-ма кіньми і 20-ма козаками.

Державка Земля Війська Запорізького мала багаті чорноземи, просторі луки і пасовища, вологі балки і Великий Луг з лісом, затоками, озерами. Землеволодіння було державно-військове та особисте (козакові-господареві виділялося стільки землі, скільки він міг обробити). Військо в Січі-столиці, полках, прикордонне, поштове і митне вимагало харчування. Були великі військові господарства, де працювали козаки чи найманці, які вирощували зернові (ячмінь, гречку, овес, горох, менше – пшеницю); випасали тисячні стада худоби, коней, овець. Лише в Протовчанському полку налічувалося військових тисячу коней, 5 тисяч худоби, 13-15 тисяч овець. Найбільш розвинутим було рибальство (осетри, білуги, соми, коропи, ляці, судаки, щуки,

тараня тощо). Важливою галуззю було мисливство, бо в степах, балках, по берегах рік і озер водилися сила-силенна звіра і птиці. Бджільництво було розвинуте добре, (мед споживали, як тепер цукор, якого тоді ще не виробляли); цією галуззю займалися перестарілі козаки. У рослинництві, крім зернового господарства, культивувалося городництво. Основними овочевими культурами для запоріжців були капуста, огірки, редька, цибуля, часник, а баклажанними – кавуни, гарбузи і дині. Вирощували козаки і тютюн, який перейняли в азійських ординців. Садівництво було менш поширене.

Були великі і малі приватні господарства в селах і містах, зимівниках-хуторах, які давали багато продукції. Багато худоби було у козаків-зимівчаків (хуторян); деякі мали до тисячі коней, стільки ж худоби, 4-5 тисяч овець. Для праці наймали втікачів з маєтків магнатів, поки ті не заводили власне господарство. На території держави було 11 містечок, 2 тисячі сіл і 4 тисячі зимівників-хуторів: проживало постійно чи тимчасово понад 600 тисяч громадян.

У полкових центрах, пристанях широко розвинуте ремесло: виробництво різної зброї (більшість вознепальної, крім гармат, і холодної зброї було власного виробництва у майстернях-зброярнях), пороху, одягу і взуття, речей широкого вжитку. Торгівля також займала почесне місце. Багато товарів річковим і гужовим транспортом ввозили і вивозили (сіль, в'ялену рибу, мед, хутро, коней і худобу). Кошовий Калниш, наприклад, водночас продав зайвих 14 тисяч коней, попит на яких у сусідів був великий.

У державі було розвинуте економічне життя без феодалної експлуатації. Це приваблювало сюди кріпаків-утікачів, сотні яких щороку поселялися тут, починали господарювати. У державі було побудовано близько 60 церков, не рахуючи каплиць, скитів. Процвітала народна творчість, бандуристи, складали багато козацьких дум, відбувалися урочисті святкування.

Колонізований Український Крим

Справжня назва півострів **Українець**. Назва “Крим” вперше появилася в 2-му столітті під час колонізації півострова Римом-колонізатором. Везти продавати зерно до римлян по-тодішньому говорено “їхати к римлянам” або “к рим” скорочено. “Крим” – назва колонізаторська. Півострів з часів його утворення в 10-му тисячолітті до нової ери був заселений лише українцями (які до 2-го тисячоліття до н.е. називали себе – “слов’янцями”).

З 1242 по 1363 роки, тобто понад сто літ, в степах півострова кочувало небагато тюрків-кипчаків, бо пасовища тут обмежені. Взагалі, в ці роки по степах Півдня України поміж українськими селами, містечками, містами, містами-портами кочували **юрти-села** монголо-тюрків. Юрт-село мало до 99 переносних юрт-хат, очолював його мурза; до 99 юрт-сіл об’єднувалися в **Бейлик** на чолі з беєм або баєм; Бейлики об’єднувалися в **Улус** на чолі з ханом, Улус входив адміністративною одиницею в Алтай-Орду (“Золоту”).

В українських південних степах і Передкавказзі кочовики-алтайординці (золотоординці) мали добрі клімат і пасовища, два моря (Сурязьке й Українське), гори Казку (Кавказ) і Українські (Кримські), розводили багато скота. Колонізоване ними місцеве автохтонне українське населення платило мурзам-беям-ханам ясак-данину натурою: землероби-тваринники – зерно чи муку, городину, тварин, мед тощо; ремісники – ремісничі вироби; рибалки – рибу; мисливці – хутра. Вони мали прибутки і від мита з торгівлі. Найбільший розквіт мав цей Улус Алтай-Орди при Ногай-ханові, який управляв тут півстоліття (1270-1320-ті роки), водив орду грабіжницькими походами на Галичину і Польщу. Цей великий Улус називали Ногайським, а орду – ногайцями.

1363 року литовсько-українське військо під Синіми Водами (ріка Синюха нині) розгромило велику орду з Улусів Алтай-Орди і вигнало ногайські ординські юрти-села або аули зі степів і півострова за Дін. Більшість юрт-сіл перекочували на ріку Ембу в Прикаспії, де називалися Велика Ногайська або Синя Орда. Меншість – залишилася на Маничі під назвою малонагайці зі своїм ханом. Хани малонагайців часто заборговували данину ханові Великоногая. 1460 року хан Великоногая провів свою орду на малонагайців. Велика різниця між ордами на Маничі закінчилася тим, що частина малонагайців розсіялася по степах, а хан Азей-Гірей з недобитками через Керченську протоку втік на півострів Українець. 1464 року хан Азей-Гірей зайняв український адміністративний центр півострова Сонячні Хати, усунув українського Посадника і старшину-уряд, переіменував Ескі-Крим (Старий Крим), зробив його сараєм-столицею Малоногай-Ханату з двох улусів: Крим-Улуса на півострові і Азей-Улуса – на Маничі.

Так півострів і українське населення кількість понад 750 тисяч осіб були колонізовані малонагайською ордою. Тоді півострів адміністративно входив до державки Земля Війська Запорізького. Спочатку козацьке військо намагалося вигнати малонагайських колонізаторів з півострова, але ті пригрозили покликати на поміч інші орди, що вже ставило під загрозу всю

державку Земля Війська Запорізького, тому змушене було примиритися думали, як завжди, з втратою півострова тимчасово. В 1783 році півострів відвоювала Московія-орда. 319-літня (1464-1783) колонізація півострова і нашого населення замінена колонізацією Московії-орди (вже тоді під назвою Росії-орди) до 1918 року (135 років); і продовжена з 1920 до 1954 року. 1954 року Крим-син возз'єднався з матір'ю-Україною.

1475 року султан Османії-орди Мехеммед II колонізував півострів з українським і маланогайським населенням, дозволив ординцям мати васальний Малоногай-Ханат. Українці залишилися бездержавними, навіть без васальної державки, під двоколонізаторами: османцями і маланогайцями.

Півострів займає панівне положення в басейні Чорного моря, від нього найближче до будь-якого берега моря. Тому має стратегічне значення і вабить колонізаторів, які бажать володіти-колонізувати Чорномор'я. "Хто володіє Кримом – володіє Чорномор'ям" – теорія колонізаторів. Україна нині володіє Кримом, але зовсім не має наміру володіти Чорномор'ям.

Населення в кочовиків маланогайців швидко збільшувалося, їм стало тісно кочувати в степах і горах півострова. Вони почали відтісняти запоріжців і поступово колонізувати-кочувати в степах з українськими селами, містами і портами по берегах Сурязького (Озівського) й Українського (Чорного) морів. І тут українське населення стало колонізованим тюркцями-маланогайцями.

До середини 17-го століття (1640-ві роки) оформився такий адміністративний поділ Малоногай-Ханату в колонізованому українському Криму:

1. Перекопський Бейлик на чолі з беєм, який управляв степовою і гірською частиною півострова. Тоді там налічувалося до 50 тисяч населення маланогайців. Колонізованих українців було 450 тисяч.

2. Малоногайський Бейлик знаходився на лівому березі нижнього Славутича від ординської фортеці Кизикермена до витоків річок Конки і Берди, на півдні границею був берег Озівського моря і його затоки Сиваша. Але територія берега Озівського моря від річки Берди до гирла Міусу за двосторонньою домовленістю завжди належала Землі Війська Запорізького. Це була територія басейну Калки (Кальміус нині) Калківського полку з центром-портом Домаха (Маріупіль нині). У цьому Бейлику було до 70-тисяч населення маланогайців. Колонізованих українців у селах, містечках і портах проживало 120 тисяч.

3. Очаківський Бейлик знаходився на правому березі нижнього Славутича і по берегах нижнього Буга. Тут кочувало 40 тисяч населення. Колонізованих українців було 90 тисяч.

4. Білгородський Бейлик знаходився за Бугом і по берегах нижнього Дністра, мав до 60 тисяч кочовиків. Це була найвойовничіша орда, яка виставляла султанові найбільше вишколених вершників. Жило в Бейлиці 110 тисяч колонізованих українців.

5. Крім бейликів, до Ханату входив Азей-Улус (названий у честь першого хана Азея) – окрема адміністративна одиниця на території між Азаком (Азов по-москвинськи) в гирлі Діну, де маланогайці раніше жили, і правили берегом нижньої Кубані. Тут кочувало до 70 тисяч населення. Колонізованих українців було 110 тисяч.

Бейлики мали і тюркординські назви: Перекопський – Джамбойлуцький ("Джам" – Емба – Емборіченська орда); Малоногайський – Єдичкульський ("єди" – сім, "кол" – озеро – Семиозерна орда); Очаківський – Єдиганський ("єди" – сім, "сан" – число – Семичисельна орда); Білгородський – Буджацький ("буджак" – вугілля – Буджацька орда).

Загальна кількість колонізаторів-кочовиків у всіх орdochках не перевищувала 300 тисяч. Орда могла виставити 50-100 тисяч вершників ополчення. Кількість колонізованого українського населення на цих територіях – 900 тисяч.

Береги півострова від Керчі і далі до Кінбурна вже на березі Славуті-Бузького лиману навпроти Очакова (фортеці Кінбурн і Очаків закривали вхід-вихід з моря до лиману і навпаки) були колоніальною територією Османії-орди. Сам Південний берег півострова був власністю самого султана, його городом і садом, де працювали колонізовані українці. Кефе або Малий Стамбул (Феодосія нині) був основною військово-морською базою і славився ринком работоргівлі.

Економіка Малоногай-Ханату – кочове скотарство. Це недорозвинута економіка без землеробства, що не забезпечувало повного набору рослинної і тваринної їжі для населення. Ремесло і торгівля були малорозвинені. Колонізоване українське населення жило осіло, займалося землеробством-тваринництвом, рибальством, мисливством, ремеслом і морською торгівлею з османськими купцями. На півострові українці жили в передгірній території і по берегах морів. Султан вимагав від хана посилати до його двору вирощені українцями тверді сорти пшениці. Українці несли тягар непосильної ясаку-данини, терпіли ісламізацію і зневаги, бо їх вважали райя тобто невільникими, хоч жили вільними в своїх господарствах.

Перепис 1649 року жахнув султана: в Ханаті 920 тисяч українського населення, сімейних – 600 тисяч, 200 тисяч дітей, 120 тисяч українок – дівок та жінок – райя, тобто рабинь маланогайців-ординців. Малоногайців – 287 тисяч, з них 87 тисяч могли бути воїнами. Султан вважав чудом Ма-

гомета, що українці ще не повстали, не вчинили те, що в Польщі на чолі з гетьманом Хмелем. Він наказав після закінчення україно-польської війни приступити до тотальної ісламізації українців на півострові та в степах побережжя морів. Хан виправдовувався, що українці дуже віруючі, вперті і нескорені. Вже ісламізовано майже 50 тисяч українців, які в переписі значаться як ісламці. За них можуть заступитися запоріжці, а далі – Польща і Московія. Це небезпечно. Однак султан велів прискорити ісламізацію, що й мусив її почати хан. Від кожного нового хана українське колонізоване населення вимагало автономії. У відповідь отримувало насмішки й образи. Українцям радили якнайшвидше ісламізуватися, бо грозили виселити за межі Ханату на Запоріжжя. Та виселити не могли, бо українське населення виробляло для них продукти харчування.

Ханам і на думку не спадало, що через півтора століття новий колонізатор Москвинія-орда депортує їх з півострова. Як, на жаль, і українців.

Колонізаторство топонімікою

Мета всіх колонізаторів – закріпити за собою колонізовані землі і нації назавжди. Особливо, коли колонізовані землі багаті природними благами. Благами користуються, а нації асимілюють. Коли нації не піддаються асиміляції, їх геноцидять. Така колонізаторська практика життя. Колонізаторство топонімікою або заміною назв на колонізаторські застосовували колонізатори усіх часів: семіти-ассирійці, елліни, римці, германці, англійці, французці тощо, колонізуючи чужі землі, перекладали їх назви на свою мову або називали по-своєму.

Нині багато таких слідів колонізаторства топонімікою залишилося в українському Криму. Хоча українські назви переважають, все ж неприємно вражають отторчені назви.

Гори. Гори Українські перейменували на Кримські (Кримдаг), полонини назвали яйлами, найвищу вершину Дажбож – Романкош, Чорногору – Карадаг, Вітрову – Чатирдаг, Ведмідь – Аюдаг, Чарівну – Ай-Петрі, Чорнобог – Карагач, Веселу – Керебі-Яйла, Сумну – Байдар, Перунову – Гурзуф, Дідову – Бабуган, Суху – Демеджі тощо.

Ріки. Річку Гірську назвали Салгир, Карасівку – Біюк-Карасу, Привітну – Бельбек, бурхливу – Индол, Веселу – Кача тощо.

Півострови. Півострів Веселий назвали Тарханкут, Стрілка-Коса – Арабат, півострів Суразький – Керченським.

Печери. Найдавніша українська назва печер – вертеби. Назви кримських вертеб займають особливе місце в серцях української нації, бо в них з

часів палеоліту жили наші предки. Це наші священні місця, а майже всі назви отторчені, від чого особливо пекуче болять серця нації. Печеру Черлену назвали Кизил-Коба, Давню – Киїк-Коба, Навську або Духів – Шайтан-Коба, Предків – Чокурча, Стару – Ескі-Кермен, Вовчу – Борю-Темик, Вертебу-Яму – Узунджа, Дівичу – Киз-Кермен, Вертебград – Мангуп тощо.

Міста. Місто Нов-Град (Неапіль по-еллінськи, Сімферопіль по-москвинськи) назвали Ак-Мечеть, Корчеслав – Керчев (Керч), Слов'янслав – Кефе, Суразьслав – Судак, Білокам'янка – Баліклава (“гніздо риб”, нині – Балаклава), Арієць – Гезлев (нині – Євпаторія), Корслав або Корсунь – Інкерман, Сура-Хати (Сонячні Хати) – Ескі-Крим (Старий Крим), Білогірськ – Карасу-Базар, Світець – Джанкой, Арії – Перекоп тощо.

Колонізувавши в 1783 році півострів, Росія депортувала малонагайців або татар по-москвинськи і виселила українців. Якби москвинці були слов'янцями, то українців-слов'янців не виселили б і відновили би слов'яно-українські назви. Вони ж не тільки залишили милу і рідну їм тюркську топоніміку і ввели в міжнародну картографію, а й доповнили **не слов'янськими**, а еллінізованими назвами, люто ненавидячи слов'янське: Феодосія, Євпаторія, Сімферопіль, Севастопіль тощо. Особливе диво з назвою Севастопіль: адже це прадавній Корсунь, історична слов'яно-українська військово-морська база; переобладнані з торгових на військові кораблі з цієї бази громилі перські кораблі царя Дарія I. Це історичний початок українського військово-морського флоту й історії Корсуня як військово-морської бази українців. Так знехтувати цим, слов'яно-українським, як вчинила Росія-орда, може лише запеклий антислов'яніст-антиукраїніст.

1689 року Москвинія-колонізатор підписала Нерчинський договір з Китаєм, за яким Китай визнав за нею колонізовані землі на лівому березі Амуру.

У 1698-1699 роках відбувався в Сербії Карловицький конгрес між “Святою лігою” і Османією-ордою. Османія-колонізатор зазнала поразки від колоніальних імперій “Святої ліги”, тому мусила підписати не вигідний договір. Османія-колонізатор віддала частину своїх колоній: Австрії – більшу частину Мадярії, Трансільванію, Словенію і Хорватію; Венеції – Морею (Пелопоннес), острови Архіпелагу і прибережні фортеці Далмації; Польщі – Правобережжя України з Поділлям (османці покинули фортецю Кам'янець-Подільський); Московії – фортецю Азак (Азов).

1689 року досяг повноліття і був вінчаний царем і царевич Петро, пізніше названий істориками Першим. У Московії-орді встановилося двоцаріє: Іван V і Петро. Іван V через хворість зовсім не управляв, був царем номіна-

льно. Цар Петро усунув від регенства сестру царівну-правительку Софію Олексіївну Романову і ув'язнив у Новодівичий монастир, почав управляти Царством-ордою майже одноособово.

Життя громадян Москвинського Царства-орди при правительці Софії Олексіївні Романовій було дуже нужденним. Вироблені громадянами блага йшли на розкішне життя царського двору і дворів сановної дворянорди та на непотрібні громадянам колонізаторські війни. Дворянординство імперії відносилось до громадян-недворян, як до робочої худоби. Свого коня, собаку чи пса любили більше.

Царювання-імператорування Петра I Олексійовича Романова Московського-Російського

(1689-1725, 36 років)

Цар і імператор Петро I Олексійович Романов, вінчаний царем у 1689 році і царював спільно з братом царем Іваном V до 1696 року; з цього року – одноосібний цар, у 1721 році указом оголосив себе імператором. П'ятий цар з отрученого роду прусаків кобил-романових.

Особа царя-імператора. Високий ростом і вузькоплечий, маленька голова на довгій ший, лице округле ординське з випуклими очима, довге волосся і підстрижені вуси, борода рідка і маленька по-монгольськи (цап'яча), тому голив її. Запальний-гарячий, нестриманий, гумор грубий. Освіта: початкова дяківська дяка М. Зотова, вихователь боярин Стрежнев-ордист. Вивчав німецьку, польську, голландську мови. Самодержець-абсолютист, безконтрольна влада кочово-ординського типу самодержця.

Царевич Петро виховувався не при царському дворі, а мамою-ординкою в засталичних царських дачах Семеновське та Ізмайлово (раніше володів ними баскак-золотоординець Ісмалей). Його виховували, як ханазавойовника. Сановний клан наришкіних створив йому "потішні полки" з дворянординських отроків, потішний флот на ставах. Поблизу була Германська Слобода, де жили і працювали германці-колоністи. Вони впливали на царевича, нащадка хрестоносця розповідями про цивілізовану Європу, початки промислового розвитку в ній замість примітивного ремесла. Вони викривали йому дикий ордизм в економіці, державному управлінні і політиці, війнах і звичаях Москвинії-орди; радили цивілізувати Москвинію-орду по-європейськи. Клан сановних ординців наришкіних вихвалював старі ординські порядки і звичаї, воєнні загарбання. Тому в характері і діяльності Пет-

ра I чітко прослідковується двоїстість: певна європеїзація і гени дикого ординця. Спочатку 5 літ царювати допомагала йому мати малонагайка-"татарка" цариця Наталя Нарішкіна (Нарішкей, померла 1694 р.) з малонагайським кланом сановних бояр дворянординців.

Особисте життя імператора Петра I. 17-річним його одружили з Євдокією Лопухіною. Від неї був син Олексій, вихованням якого він не займався, а царицю Євдокію 1689 року наказав постригти черницею в монастир. Клан Нарішкіних виховував Олексія ворогом тата Петра. Другою дружиною була литовка Сковронська, яка 1703 року потрапила в полон, князь Меншиков взяв її одаліскою. 1705 року цар Петро I взяв її від Меншикова. Вінчався з нею церковним шлюбом 1712 року. Сини вмирили маленькими, залишилися дві дочки Анна і Єлизавета. 1724 року Сковронська коронована царицею Катериною. У Петра були випадки нервового розладу і гніву до сказу. Лише хрещена Катериною дружина вміла заспокоювати його. Петро I залишив царицю, дві дочки Анну, замужем за герцогом Голштинським, і незамужню Єлизавету; внука Петра, сина Олексія; трьох племінниць, дочок брата Івана V – Катерину Мекленбургську замужем; Анну герцогиню Курляндську; Параску Іванівну.

Зовнішні державні справи. Особливістю царювання Петра I було першочергове вирішення зовнішніх державних справ, а вже через них внутрішніх. Найперше він хотів, як радили германці з Германської Слободи, налагодити торгівлі та державні відносини з Європою. Сухопутний шлях був дуже невідповідним, бо до Франції чи Голландії, наприклад, проходив через багато держав. Кращим був би морський. Цар часто бував в Архангельську на Північній Двині, будував порт і кораблі, щоби через Біле море прокласти торговий шлях до Західної Європи. До заснування Петербурга Архангельськ був єдиним морським портом Московії-орди. виявилось, що користуватися цим портом складно, незручно і дорого, та ще й він замерзає. Тому Петро I переключив свою увагу на південь – на Азов.

1695 року Петро I почав другу після Голіцина москвинсько-османську війну з метою завоювати вихід до Суразького (названого Азовським) моря. Для цього йому треба було взяти османську фортецю Азак (Азов по-москвинськи). Цар погрожував відвоювати український півострів Крим.

Москвинська рать-орда йшла на Азак по трьох ріках – Волгою, Діном і Славутичем. Дві рати-орди очолював сам цар. Ратню-ордою по Славутичі командував воєвода Шереметьєв. З Шереметьєвим вів свої полки гетьман-васал Мазепа. Шереметьєв найняв запоріжців. Це військо мало першочергове завдання зруйнувати османські фортеці, щоби розчистити шлях на український Крим. 24 липня вони почали штурм фортеці Кизи-Кермена на пра-

вому березі Славутича, 31 липня фортеця здалася, взято в полон багато яничарців. Цивільне населення з фортеці вигнано, фортецю зруйновано дощенту, все спалено. Здалася фортеця Тавань. Гарнізони фортець Аслам-Кермена і Муберек-Кермена не чекали штурму, втекли на півострів, залишивши фортеці. Їх також зруйновано. Цар наказав фортецю Тавань-Кермен залишити. Служити там найняли запоріжців (платили по 10 золотих на козака), додатково прислали 500 гетьманців та 200 ратників-орди. Запоріжці пропонували ханові викупити полонених таванців. Хан Селімей-Гірей відповів, що наступної весни піде походом на Україну, набере ясир, продасть його, тоді викупить полонених.

Фортеця Азак (Азов) мала кам'яні мури, три кам'яні бастіони, земляний вал і заповнений водою рів. Гарнізон нараховував 7 тисяч яничар-піхоти і тисячу кінноти, безліч хлібних і воєнних запасів. До приходу раті-орди царя султан прислав ще 4 тисячі яничар-піхоти і додаткові гармати. На рейді стояв османський флот, який міг підтримувати фортецю і підвозити все необхідне. 31 тисяча раті-орди облягли фортецю з суші, провели у серпні і вересні два безрезультатних завязятих штурми. Цар Петро з рать-ордою ганебно відступив. Він зрозумів, що без флоту фортецю не взяти. Невдача показала слабкість царя-полководця. Це він запам'ятав на все життя.

До Москви-сараю визвано гетьмана-васала Мазепу, наказано за зиму побудувати флот на 2 тисячі козаків для наступного штурму Азака. Цей флот гетьман Мазепа побудував у Брянських лісах, його весною спустили до Славутича. Цар найняв запоріжців-кораблебудівників і будував свій флот у Воронежі. До взяття Азака готувалися ретельно.

1696 року весною цар Петро з 75 тисячами рать-орди і донськими козаками та флотом пішов на Азак. Наказний гетьман полковник Яків Лизогуб вів 15 тисяч козаків-гетьманців і флот з 50 чайок з 2 тисячами козаків. Флот Конкою, потім Бердою увійшов до Сурязького моря. Цар найняв і запорізький флот з 40 чайок з отаманом Морозом, також майже з 2-ма тисячами запоріжців. Султан мав розвідані про кількість царського і запорізького флоту, а мазепин флот був для нього несподіванкою. Як наслідок, – полетіло кілька голів великих посадовців. Гетьман Мазепа отримав наказ царя йти зі своїми козаками на український Крим, щоби відвернути увагу хана від Азака.

Після двох штурмів фортецю Азак взято, перейменовано на Азов, море названо Азовським. Ці назви ввійшли в картографію. При штурмі Азака москвинський флот стояв на Діну, бо боявся наступу малоазійської орди хана з Азеєвого Улусу Крим-Ханату, який займав територію від нижнього Діну до західного берега нижньої Кубані. Козацькі гетьманський і запорізький фло-

ти вели важкі морські битви з 45-ма османськими галерами та іншими кораблями і зазнали великих втрат: уціліла лише четвертина флоту з 90 чайок (22). Гетьман Мазепа привів 40 тисяч козаків до Конки. Хан Селімей-Гірей зібрав диван – раду, на якій вирішили вийти назустріч Мазепі, дати бій на Конці. Мазепині і ханові війська довго стояли і відступили, без битви.

У цих обставинах активізувалися запоріжці. Вони стали воювати з малоногайцями, надіючись, що коли цар завоює український Крим, то поверне його Землі Війська Запорізького, як було до колонізації півострова малоногайцями, коли півострів з 1363 по 1460-ті роки, століття, був у складі Запоріжжя. Запоріжці виходили на чайках у море. Отаман Чалий плондрував малоногайські юрти-аули біля Гезлева, але його флот потім розбили галери. Отаман Мороз несподівано напав на османську ескадру, розбив три галери, взяв полонених і з добич. Війна показала велику відсталість імперії Московії-орди.

Завоювання Азова не дало виходу москвинській торгівлі до Європи (Османія-орда контролювала Сурязьку (Керченську) протоку), але у воєнному відношенні заставляло султана і хана бути пильними.

Після взяття Азаку цар Петро запросив Мазепу до Москви-сараю, прийняв з почестями і багатими подарунками, наказав будувати для нього палати (стоять і нині в Москві-сараї), щоби гетьман мав де зупинятися. Петро І та Іван Мазепа і Іван міцно подружилися. Освічений Іван-аристократ імпонував малописьменному Петрові. Петро просив оповідати про європейські країни Голландію, Францію, Германію тощо, де бував і навчався гетьман. Іван радив Петрові поїхати до цих країн, бо там появилися мануфактури, взяти цінне для управління Царством-ордою. Петро вважав Івана найближчим і найщирішим другом до смерті, довіряв йому, вони стали майже однодумцями. Іван чимало вплинув на Петра. Хоч аристократові нелегко було в товаристві грубого по-ординськи Петра.

Після взяття Азова на 1697-й рік цар готував велике посольство в Європу, сам їхав у ньому як дворянин-студент. Спершу його приймали в королівських династіях, але він не дотримувався і не хотів королівського етикету, напивався до “чортиків”, грубіянив і скандалив, тому його відмовлялися приймати. Він пиячив і бісився по ресторанах. Для піднесення свого авторитету і походження робив те, що й Іван Грозний: наказав писати свій благородний родовід по-батькові від Рюрика з германських імператорів, що було неправдою (і це знали), а по мамі – від візантійських мономаховичів. Це не допомагало, бо він не підтверджував це аристократичністю, етикетом, освіченістю; вів себе, як татарин зі степу.

Але й практично цар навчався кораблебудуванню в Саардамі в Голландії, а з 1698 року в Англії. Відвідував і вивчав мануфактури, верфі, арсенали і замки, монетні двори, казарми, школи й учбові заклади. Вербував працювати в Московії учених, спеціалістів, мореплавців тощо. Вони радо йшли на високу плату. Але серед них було і багато псевдовчених і псевдоспеціалістів.

Гетьманові Мазепі Петро I вдруге наказав у 1697 році завоювати український Крим. Воевода Яків Долгоруков з 20 тисячами раті-орди і Мазепа з 40 тисячами козацтва направилися завойовувати український Крим. Це була авантюра. З такою кількістю війська неможливо було це зробити. За зиму гетьман мусив побудувати новий флот. Весною війська і флот великою водою Славутичем рушили на південь. Частина військ йшла берегами ріки. При переправі через пороги були великі втрати флоту, військового майна і людей. Дійшли до столиці Січі. Воевода Долгоруков найняв запоріжців. Дійшли до острова Тавані. На лівий берег Славутича вийшов хан з ордою, на правий – буджацька орда з беєм. Орди значно перевищували кількістю. На ріці нижче Тавані стояв османський флот з яничарами. Рать-орда і гетьманці постояли біля Тавані і відступили. Тавань-січ обступив флот османців, довго штурмував її, але не взяв, бо на виручку прибули чайки з козаками-гетьманцями полковника Івана Іскри.

1698 року війська Долгорукова і Мазепи знову пішли на український Крим. Йшли суходолом, лише не велика частина війська – на човнах, везли спорядження і харчі. Знову дійшли до Тавані. Воевода Долгоруков наказав 10-ти тисячам гетьманців переправитися на правий берег і взяти Очаків. Після взяття Азака османці додатково укріпили фортецю Очаків: збудували ще одне укріплення, добудували вище мури, завезли гармати, ядра, порох і кулі, припаси; 10 тисяч яничарів стояли гарнізоном. Гетьманці повернулися з-під Очакова з великими втратами, всього 3 тисячі козаків. Решта віддали своє життя за справу колонізатора. У війську Долгорукова-Мазепи не стало харчів. Воевода і гетьман знову повернулися, показавши свою полководницьку незрілість.

У Карловицях у Сербії почалися переговори між Османією і “Святою лігою”, які 1699 року закінчилися не вигідним Османії-орді миром.

1698 року в Москві-сараї проти царя Петра I, якого другий рік не бачили в столиці, бо мандрував по Європі, повстали стрільці. Вони запросили на царювання царівну Софію Олексіївну, визволивши з тюрми Новодівичого монастиря. Цар Петро мусив спішно повернутися з Європи. По дорозі уклав з польським королем союз проти шведів. Повстання стрільців було криваво

розгромлено, а царівну Софію пострижено в черниці, щоби не могла бути царицею. У 1698-99 роках відбувалися масові страти стрільців, заслання.

1698 року цар викликав гетьмана Мазепу. Той потерпав за два невдалі походи на український Крим. На диво, цар прийняв його ласкаво, дякував за пораду і консультації щодо поїздки до Європи, чим був вельми задоволений. Цар Петро 1698 року встановив перший в історії Москвинії-орди дорогоцінний з брильєнтами орден Андрія Первозванного і першого нагородив цим орденом гетьмана-васала Мазепу. Він наказав гетьманові готувати козацькі полки для нової війни, цього разу зі Швецією.

1700 року дві ординські колоніальні імперії Москвинія-орда і Османія-орда підписали мир на 30 літ. Це було вигідно Москвинії-орді для війни зі Швецією за побережжя Балтики. Запоріжжя не прийняло договір, бо прийнятий без їх згоди. У відповідь цар послав на Запоріжжя рать-орду воєводи Кольца-Мосальського, рать-орда побудувала на землі Запоріжжя нижче столиці Січі біля Кам'яного броду свою фортецю, поставила гарнізон. На землі держави запоріжців появилася ворожа колонізаторська фортеця Московського Царства з гарнізоном (як у свій час Польща-колонізатор побудувала фортецю Кодак). Це ставило під колонізаторський контроль державку Землю Війська Запорізького.

Початок Північної війни (1700-1721)

До осені 1700 року сформовано 27 полків, гетьман прислав 15 тисяч козаків. Людиноненависник і людиновбивця, руйнівач і грабіжник чужих земель цар Петро I повів війська до Прибалтики, обляг шведську фортецю Нарву. Король Швеції Карло XII прийшов на виручку з 30 тисячами найманої професійної армії. Армію Петра I розгромлено вщерть. Це ще раз підтвердило, що цар Петро I – нікудишній стратег і полководець.

Король Карло XII – людиноненависник і людиновбивця – пішов війною на Польщу-колонізатора, розгромив польське військо, пішов і розгромив Саксонію; заставив польського короля Августа II Фредеріка передати королівську корону своєму ставленикові Станіславу Лещинському.

Закінчилося 17 століття. Закінчилися середні віки в історії Європи.

18-ТЕ СТОЛІТТЯ

(1701-1800 роки)

РОЗДІЛ 6. ЖИТТЯ МОСКВИНЦІВ У ТЮРКСЬКІЙ ОРДИНСЬКІЙ ПРАВОСЛАВНІЙ КОЛОНІАЛЬНІЙ ІМПЕРІЇ ЦАРСТВІ МОСКВИНСЬКОМУ, ПЕРЕЙМЕНОВАНОМУ В 1721 РОЦІ НА РОСІЮ

(1701-1800 роки)

Царі і імператори кипчацької ординської православної колоніальної імперії Царства Москвинського – Росії у 18-му столітті

1689-1725	цар, імператор Петро I Олексійович Романов Великий
1725-1727	імператриця Катерина I Олексіївна Романова (дружина Петра I)
1727-1730	імператор Петро II Олексійович Романов (внук Петра I)
1730-1740	імператриця Анна Іванівна Романова (дочка Івана V)
1740-1741	імператор Іван VI Антонович (племінник Анни Іванівни) регентша Анна Леопольдівна, мати Івана VI Антоновича)
1741-1761	імператриця Єлизавета Петрівна Романова (дочка Петра I) ЛЖЕРОМАНОВИ
1761-1762	імператор Петро III “Романов” (син дочки Петра I Анни – Карл-Фредерік Голштейн Готторопський, у православ’ї хрещений Петром Федоровичем)
1762-1796	імператриця Катерина II Романова (Фредеріка-Августа Ангальт-Цербська, дружина Петра III, хрещена Катериною Олексіївною)
1796-1801	імператор Павло I Романов (син Петра III і Катерини II)

Царювання-імператорування Петра I Романова

(1689-1725, 36 років, продовження)

1701 року, користаючи з відсутності короля Карла XII з основним військом, зайнятим війною в Польщі, цар Петро I з дворянською і напівпрофесійною рать-ордою і миргородським, ніжинським, гадяцьким, лубенським, полтавським полками і кількома тисячами найнятих запоріжців у битві під Ернстфером примусив шведські війська відступати. 1702 року здобуто фортецю Нотебург і перейменовано на Шлісельбург. 1703 року здобуто фортецю Ніеншанд у гирлі Неви.

1702 року підбурений москвинськими воєводами обіцянкою поставити його гетьманом всієї України, якщо він повстане проти Польщі і приєднає Правобережжя до Московії-колонізатора. князь Князівства Україна під васальством Польщі-колонізатора Семен Палій підняв повстання проти Польщі-колонізатора.

Це був обман. Палій не міг не знати про велику дружбу гетьмана Мазепи з царем Петром. 12 тисяч повсталих козаків розгромили польський гарнізон у Білій Церкві, взяли Бар, Немирів, Бердичів, облягли Межибіж. Польща-колонізатор попросила допомоги в союзника Москвинії-колонізатора. Цар наказав Мазепі придушити повстання. 1704 року сердюки Мазепи арештували Палія, цар заслав його до Сибіру. Частина Правобережжя з Білою Церквою тимчасово відійшла до Гетьманщини. Польща ліквідувала автономію **Князівство Україна** назавжди. Слід твердо нам запам’ятати, що Москвинія-Росія-колонізатор для автономій коронізованих нею українських земель ніколи офіційно це вживала назви “Україна”, лише “Гетьманщина”, а пізніше “Малоросія”. На противагу Москвинії-Росії-колонізаторові, Польща-колонізатор і Османія-колонізатор після Хмельничини для автономій колонізованих ними українських земель вживали назву “Князівство Україна” і “Українське Князівство”. Це скрили, усунули з своїх історій Москвино-російські колонізатори.

1703 року, 6 травня, на місці Ніеншанда почато в гирлі Неви будівництво нової столиці-сараю **Санкт-Петербурга**. Санкт-Петербург став другопрестольною столицею-сараєм тюркської Московії-орди. Для прикриття столиці-сараю з моря побудовано фортецю Кронштадт.

Будували нову столицю війська і козацькі полки, селяни-кріпаки. Цар зобов’язав кожного сановного вельможу-ординця побудувати свої палати, замість московських, в яких мав жити. Для будівництва і війн нещадно оподатковувалися дворяни, монастирі і церкви, селяни-кріпаки. Цар-колонізатор для будівництва не жалів українського поту і крові – столиця побудована на кістках козацтва.

1704 року завойовано-колонізовано Івангород, Нарву, Дерпт – землі естонців, які раніше були колонізовані шведами.

1704 року спільна османо-малогогайо-москвинська комісія проводила розмежування між Османією-ордою і Москвинією-ордою згідно підписаного 1700 року Стамбульського мирного договору на 30 літ. Московія безцеремонно включила територію Землі Війська Запорізького, без згоди її державного правління, до своєї держави. Відбулося різке загострення й обмін дипломатичними листами між Запоріжжям і Московією-колонізатором. Не

допомогло. Не дивина. Упродовж століть то Польща-колонізатор, то Османія-колонізатор, то Крим-Ханат-колонізатор, то Московія-колонізатор одно-сторонньо включали державу Земля Війська Запорізького до свого колоніального володіння. Мали за це гострі гумористичні листи запоріжців. Фактично ці колонізатори ніколи не володіли Запоріжжям. Султан погрожував розірвати мир з Московією-ордою за будівництво фортеці в Кам'яному Затоні (затока) на противагу доручив Юсуф-паші будувати османські фортеці по берегах нижнього Славутича.

1708 року король Швеції Карло XII повернувся з військами воювати з Московією-ордою. Почав з Литви, бажав йти на Москву-сарай, але натикався на військо царя Петра I. Рушив південніше, в Белорусь, щоби піти на Москву-сарай з півдня. Король з військом пішов далеко вперед, а обоз з боеприпасами і продовольством під командою Левенгаупта відстав. На обоз напала рать-орда. Шведи обороняли відчайдушно, але рать-орда захопила обоз, дуже поповнила свій бойовий арсенал і продовольство. При такій ситуації Карлу XII слід було повернутися до Швеції. Але, маючи найкращу в Європі професійну армію, він вірив у своє полководське людиновбивське щастя. Шведські війська увійшли на Чернігівщину, наближалися до столиці Мазепи Батурина. Цар Петро I кур'єрами раз у раз вимагав від Мазепи битися зі шведами, вигнати військо Карла. Україна-Гетьманщина не була готовою до війни з таким противником: ні зі шведами, ні в союзі зі шведами проти Московії-колонізатора. Цар Петро вимагав не лише битися з Карлом, а й полків, коней, худоби, зерна і фуражу для війни зі шведами. У містах Гетьманщини стояли сильні москвинські гарнізони У Києві з наказу царя укріплювали Печерську фортецю-замок.

Король Карло XII дипломатичними каналами зв'язався з гетьманом Мазепою, запропонував союз. Гетьман мусив союз прийняти, хоч зустрів прихід шведів вороже. Ще не вистачало нації нового колонізатора, який довго не буде тут. У гетьмана було всього 5 тисяч найманої гвардії, він міг зібрати козацькі полки, але слід пам'ятами, що ці полки були фактично ополченням. Вони воювали завжди самовіддано і завзято, однак це не були навчені професіонали. Вкупі з рать-ордою перемагали масою. У короля було 30 тисяч професійного війська. Нарешті, цар наказав гетьманові Мазепі прибути з військом до своїх військ під командування князя Олександра Меншикова. Але столиця гетьмана і територія Чернігівщини була вже в зоні дії шведських військ. Король Карло XII проти логіки задумав зимувати в Гетьманщині.

Король Карло XII добився особистої зустрічі з гетьманом Мазепою і заставив підписати угоду. За угодою, Україна-Гетьманщина залишалася са-

мостійною державою як Князівство Україна з довічною владою спадкового князя, але під васальством Швеції. Король зобов'язався не користуватися ні титулом, ні гербом Князівства України. Такої автономії не давала Московія-орда. Гетьман не був радий цій угоді, знав майже невичерпні людські ординські можливості Московії-орди, яка рано чи пізно переможе шведів. Військо Землі Запорізької на чолі з Кошовим Костем Гордієнком, не зважаючи на доцьогочасну ворожість з гетьманом Мазепою, ради незалежної держави нації перейшло на бік гетьмана Мазепи. На Гетьманщину Кошовий Гордієнко особисто привів 10 тисяч запоріжців.

Гетьманування Івана Ілліча Скоропадського Українського в Гетьманщині Лівобережжя під васальством Московії-колонізатора

(1708-1722, 14 років)

Через перехід гетьмана Мазепи на бік Карла XII цар усунув його від гетьманства. Новим гетьманом обрано І.І. Скоропадського.

***Особа гетьмана.** Іван Скоропадський народився в Умані в сім'ї козацької старшини. В 1674 р. перейшов на Лівобережжя, був осавулом Стародубського полку. Брав участь у полтавській битві на боці царя. Отримав маєтності понад 20 тисяч селянських дворів. Не противився закріпаченню. З 1709 року його діяльність контролювали царські резиденти. Помер у столиці Глухові 1722 року.*

Гетьман Скоропадський старався свято виконувати усі накази царя Петра I.

Взимку рать-орда наступала на Гетьманщину. Між рать-ордою і шведами відбулася битва під Красним Кутом. Українські полки не приймали участі в битві на боці шведів. На боці москвинців билися кілька полків, з них один полковника Семена Палія, якого цар реабілітував. Війська вийшли з битви без перемоги, але кожна зі сторін хвалилася "перемогою", як у таких випадках буває. Шведські війська отаборилися на вузькому просторі Десна – Полтава. Шведи перезимували погано, вичерпали свої ресурси у всьому. Ще можна було відступити до Польщі, а далі повернутися до Швеції.

У травні шведи оточили гарнізон рать-орди в Полтаві, але для штурму не мали боєприпасів. Король Карло XII ще мав шанс залишити Гетьманщину.

Цар Петро люто по-ординськи відімстив запоріжцям за їх перехід на бік шведів. У травні з Києва таємно по Славутичі цар послав рать-орду воеводи Яковлева і драгунів полковника зукраїнізованого ординця Гната Галагана зруйнувати столицю Січ. Рать-орда і драгуни обманом взяли і спалили невеликі козацькі фортеці Кодак і Старий Кодак, на човнах і з суші оточили столицю Січ. Малий гарнізон Січі (бо козацтво з Кошовим було на Гетьманщині), відбивав стійко атаку за атакою. На свою біду січовики зробили вилазку, ратники її відбили і за січовиками вдерлися до фортеці. Була велика січа. Полковник Галаган кричав і радив здаватися. Частина січовиків все ж на човнах втекла, частина здалася. Рать-орда і драгуни вирізали всіх. Уже убитих саджали на палі і шибениці, пускали на плотках по Славутичі для залякування населення Землі Війська Запорізького. Столицю Січ пограбували. Потім спалили усі курені, церкву та інші будівлі, зруйнували укріплення. Зосталися руїни і попелище. Це сталося 14 травня 1709 року. Згодом цар назначив Галагана-ката полтавським полковником, він отримав від царя великі маєтності. Родина Галаганів стала великими землевласниками. Зруйнування столиці Січі не означало ліквідації держави Запоріжжя. 1710 року запоріжці побудували нову столицю-фортецю Січ в Олешках (навпроти нинішнього Херсона).

Під Полтаву підійшла 100-тисячна рать-орда з 72 гарматами під командуванням князя Меншикова. При раті був і цар, але він не командував, вважаючи себе незвучим.

27 червня шведи штурмували укріплення раті-орди. Рать-орда відступила. 8 липня 1709 року відбувся остаточний бій між раттю-ордою і шведами. Шведи і запоріжці билися відчайдушно і хоробро, але у шведів діяли лише 2 гармати, для інших не було пороху і ядер. Битву переважаючим силам раті-орди, які своєю кількістю могли шведів “закидати шапками”, шведи програли.

Поранений король Карл XII і гетьман Мазепа, кошовий Гордієнко і запоріжці втікали через Переволочну на Очаків, звідти до фортеці Бендери під захист османців-орди. 16 тисяч шведського війська не встигли переправитися і біля Переволочної взяті в полон. Козаків, які не встигли переправитися, спочатку, за наказом Меншикова, в полон не брали – кололи, рубали шаблями, четвертували по-тюркськи-ординськи. Так вбито кілька тисяч. Кілька тисяч заслали в Сибір на споконвічну землю тюрків-ординців.

Цар лютував на Мазепу, оголосив ворогом не своїм, а українців. Наказав у всіх церквах оголошувати йому анафему (прокляття). Важко визначити, чи переживав зраду найближчого друга, чи це була акція, спрямована на українську націю. І так паплюжать Мазепу донині, як “зразок зради” Московії-колонізаторові, хоча він допоміг їй порадами в реформах і побудувати нову столицю, прославив взяттям Азова, перемогами над шведами в 1702-1704 роках, приєднанням частини Правобережжя. Така ординська вдячність за 21-річну вірну, майже лакейську службу царю і Царству-орді. Це зразок і досвід для українця, як платять москвинці-ординці за вірну службу. З того часу всіх українців, хто виступає проти колонізаторства української землі і нації, москвинці-тюркці презирливо називають “мазепінцями”. Повертаючись з-під Полтави, рать-орда пограбувала і спалила столицю Батурин, позвірячому по методу предків-гунців вирізала все населення. Як дикі кочовики гунці, як орда Батай-хана. Але ж йшло 18-те століття. Чи вина мешканців Батурина та інших міст, що гетьман-васал Мазепа перейшов від царя до короля? За що вбивати від малих дітей до старих людей? То вже в них такий ординський споконвічний менталітет вбивати неординців. Так поступали з багатьма містами Чернігівщини. Чи так ревно виконували *zanovim* предків-гунців? Плач невинного населення і розпука панували на цій землі довго. Українська нація перенесла черговий великий і безпощадний гуно-ординський геноцид москвинтюркців. Царя Петра I українці назвали **Петро-Розпинач**. Це ще блаженська назва, він заслуговував гострішої. Колишній конюх юного Петра татарин Сейдамет, перейменований Сашею, потім Олександром Меншиковим, доведений царем до титулу князя, за битву під Полтавою отримав маєтності, подарунки і титул генералісимуса. Коли глянути тверезо, битва під Полтавою – це не була така історично велика перемога, як чваняться москвинці-тюркці. Це одна з незначних рядових битв в історії.

Після знищення шведської армії, в 1710 році рать-орда взяла Ригу; 1714 року після перемоги в морській битві при Гангуті – острів Аланд.

Цар Петро I постійно вимагав від султана видати йому Карла XII і запоріжців з Гордієнком, бо Мазепа в 1709 році помер, його наступником – гетьманом у вигнанні – козацтво обрало Пилипа Орлика. Султан відмовляв.

1711 року ще в ейфорії від перемоги над Карлом XII цар Петро особисто повів 20 тисяч рать-орди і 18 тисяч колонізованих козаків-гетьманців, яких заставляли воювати за колонізатора і їх крові не жаліли, і пішов війною на Османію-орду, щоби взяти в полон Карла XII, Гордієнка й Орлика. До царя приєднався добровільно чи насильно васал султана молдавський господар Кантемір (потім втік до Московії-орди). 120-тисячне військо султана на чолі з самим візиром-прем'єром Балтаджи Мехмед-паші в складі 30 тисяч

малонагайської орди, козаків Орлика, запоріжців Гордієнка, і шведів вийшло назустріч. 9 липня (майже в річницю полтавської битви) військо царя розгромлено, в цій битві полягло за Москвинського колонізатора 12 тисяч козаків-гетьманців. Запоріжці могли взяти в полон царя, але османці не дозволили. Цар Петро попросив переговори. До Петербурга терміново відправили за “великим золотом”. Золото врятувало царя від полону.

Цар погоджувався на всі умови Прутського миру 1711 року, лише б не потрапити до полону: повернути Османії-орді Азак і Таганріг; зруйнувати Новобогородицьку, Новосергіївську і Кам'янозатоцьку фортеці; вивести рать-орду з Правобережжя, пропустити до Швеції Карла XII. Гетьман Орлик просив візира вимагати визволення Гетьманщини від Московії-колонізатора. Нове золото закрило це питання.

1711 року запоріжці і малонагайці уклали союз і пішли спільною військовою визволяти від Московії-колонізатора Гетьманщину. Брали міста-замки, знищували ратників або брали в полон, дійшли до Харкова. Прибулі нові сили рать-орди заставили відступати. Відступаючи, облягли Новобогородицьку фортецю, але не взяли. Новосергіївську фортецю взяли з допомогою мешканців-українців, які видали рать-орду. Цього ж року гетьман Орлик і Кошовий Гордієнко повели козаків визволяти Київ і Гетьманщину, дійшли до Білої Церкви. Дізнавшись, що сам цар веде проти них військо, повернулися.

Після полтавської битви цар Петро I довго подорожував і жив за кордоном, встановлював дипломатичні і торгові відносини. Перебуваючи в європейських державах, Петро I зі своїми придворним пиячили по готелях і барах. Петро I систематично попадає у стан запоїв, під час яких бешкетував, ламав меблі, бив посуду, нецензурно виражався, ображав усіх, хто потраплявся йому. Після виходу з запою всю заподіяну матеріальну шкоду компенсував. Європейські королі стали гидувати Петром I, не приймати його в королівських палатах. Адже Петро I зовсім не дотримувався придворного королівського світського етикету і дипломатичного протоколу, напивався без міри, бешкетував, поводився брутально, намагався образити кожну особу московоязичієм – блатняком з матюком. Петро I поводився не як імператор великої колоніальної імперії, а як простий тюрк-кипчак, ординець з далекого азійського степу Дешт-і-Кипчак, який не мав світського виховання. У Санкт-Петербурзі Петро I заснував з сановних дворян орди “Товариство випивох”. Така особа Петра I – Великого.

1712 року султан Ахмет III вимагав від царя вивести рать-орди з Гетьманщини, фактично деколонізувати на користь Османії-колонізатора. Нове золото великому візирі закрило це питання.

1713 року Османія-орда і Московія-орда підписали новий договір, за яким цар вивів усі гарнізони з Правобережжя, зруйнував фортеці, зобов'язався ніколи не воювати з Османією-ордою, чого дотримав.

1721 року у Ніштадті укладено “вічний мир” зі Швецією, за яким Московія-колонізатор одержала Інгерманландію, Естляндію, Ліфляндію, частину Карелії і Фінляндії.

1722 року помер гетьман-васал Іван Скоропадський. Імператор Петро I не дозволив обирати гетьмана. Для управління Гетьманщиною утворено *Малоросійську колегію* з москвинців-тюркців.

1722 року не стало ні однієї української національної автономії під колонізаторами. Все ж національно-визвольна війна Хмеля утворила незалежну державу *Козацьку Україну (1648-1659, 11 років)*, після чого були автономії: під Московією-колонізатором (*Гетьманщина (1659-1722, 63 роки)*), під Польщею-колонізатором *Князівство Україна (1659-1704, 45 років)* і під Османією-колонізатором *Українське Князівство (1665-1681, 16 років)*. Для нації залишилася єдина надія на державку *Земля Війська Запорізького (1363-1775)*, яку вже колонізатори почали пригноблювати.

1722 року імператор (з 1721 року) Петро I послав рать-орду, донців, калмиків, козаків-гетьманців полковника Данила Апостола йти військовою на колоніальну імперію Персію-Сефевідів.

Імператор Петро I бажав відвоювати-колонізувати західний берег Каспію. Підійшли до Дербента. Імператор Петро I розіслав маніфест усім народам Кавказу визволятися від іранського колоніалізму. Народи Кавказу дуже бажали мати незалежні держави, але не бажали іранський колоніалізм міняти на москвинський. Надійшло іранське військо. Російське військо відступило.

1723 року імператор наказав повторити “персидський похід”. Рать-орда колонізувала Дербент і Баки (Баку). До війни вступила Османія-орда, яка швидко колонізувала Закавказзя. 1724 року в Стамбулі підписано мир, за яким невелику смугу Прикаспію колонізувала Росія-орда, а решту – Османія-орда. Іранський колоніалізм на Кавказі замінений османським і російським. На цьому закінчилися колонізаторські війни імператора Петра I, ординця-завойовника, людиноненависника і людиновбивці.

Внутрішні державні справи. Царя Петра I історики назвали великим реформатором і за це Великим (Чінгісом). Справді, реформи вражають. Але це не були реформи для блага громадян, для підвищення їх життєвого рівня. Це були реформи хунтача, ніби їх проводив у 5-му столітті каган-гунець Ат-

тілей чи в 13-му столітті Чингісхан. Повернувшись з Європи, цар Петро I почав широкомасштабні реформи.

Всі реформи були для зміцнення лише воєнного потенціалу колоніальної імперії, для нової колонізації земель і народів. Даремно чекали, що будуть побудовані мануфактури для виробництва речей широкого вжитку для населення, що будуть побудовані торгові кораблі для розвитку торгівлі тощо. Даремно чекали відміни кріпосництва у зв'язку з промисловизацією (мануфактурами).

Реформи державного управління. Цар Петро I любив слухати оповідки Мазепи про діяння римських імператорів. Сам цар читав слабо, як і писав, то майже не читав. Найбільше йому імпував римський імператор Костянтин I Великий, який побудував у затоці Візантії нову столицю Константинопіль, реформував управління і армію, ввів табель про ранги, дозволив і взяв під контроль християнізм тощо.

З 1703 року з будівництва Петропавлівської фортеці Петро I почав будівництво нової столиці, куди 1712 року переведено столицю Москвинії-орди. Замінено старі ординські назви на європейські римо-германські: Боярську Думу 1711 року перейменовано на Сенат, Прикази (міністерства) – на 12 Колегій. Утворено Бергколегію (Міськколегію) для управління великими містами. Посадовці мали носити європейські кафтани, парики, голити бороди. Встановлено нові титули: князь, граф, дворянин. Введено “Табель про ранги”, за яким цивільні чиновники отримували звання подібно до військових, а також порядок проходження державної служби. У війську змінено назви “стрільці” на “ратники”, воєводи – на генерали тощо. Замість найманих стрільців і раті-ополчення створено безплатну регулярну армію *ратників*, набирали *рекрутчину* з селян-кріпаків, яких мали віддавати поміщикам, дворянординці служити у війську 25 років; створено офіцерські школи для дворянординців. Це була єдина в Європі величезна безплатна армія.

1721 року цар Петро I указом перейменував себе **імператором**, а Москвинію – **Російською імперією**, населення *москвинці* перейменував на **великоросси**. Українців перейменував **малороссами**, а їх землю – **Малороссією**. Українська нація з огидою відкинула ці видумані назви.

Назви “Росія” (та звідси похідна назва “Російська імперія”) історія до 1721 року не знала. Це видумана Петром I назва.

Дослідники вважають, що ця назва виведена з запровадженої Батайханом назви “Улус” – “Русь”, рідної і милої москвинським тюркам, бо ця назва дуже шанованого Батай-хана. Петро I стилізував назву “Улусія” – “Росія”. Назва “Росія” з 1721 року стала офіційно державною. Поруч з

цією назвою широко вживається батайханівська назва “Русь”. Назву “Русь” державі усунути важко ще й тому, що москвинська православна церква називає себе “Руська православна церква”. Відомо, що вплив церкви на маси громадян значний.

Імперію поділено на 8 губерній, а їх на 50 провінцій. У кожній провінції розміщено полк на повному утриманні громадян для придушення невдоволення.

1718 року податок від двора замінено подушним – на осіб чоловічої статі від хлопчиків до дідів, що збільшило податок з 1,8 млн. до 4,6 млн. Здирство з усіх станів населення було надзвичайним: забирали церковні дзвони й оздоби, зерно і худобу, інші блага для потреб армії і війн.

Вже в 1707-1709 роках це зумовило загострення станових суперечностей і визвало козацько-кріпацьке повстання на Діну на чолі з Кіндратом Булавиним. Повстали захопили Черкаськ, частину Слобожанщини і Півдня; виступили і колонізовані тюркські ісламські народи Поволжя, прийняла участь і частина запоріжців. Повсталих розбив князь Долгоруков. Рать-орда спалила сотні козацьких сіл-станіць, тисячі людей закатовано, заслано в Сибір. Палити, катувати і засилати – традиційний тюркордизм.

Повстання завдало таки певний удар феодалізму.

1721 року Петро I провів церковну реформу: ліквідував патріаршество як керівника москвинської церкви, зробив себе главою москвинської церкви (як англійські королі протестантсько-англіканської церкви); від його імені церквою управляли обер-прокурор і Синод. Москвинська православна церква перестала бути і понині незалежною організацією православних християн, а стала однією з державно-імперських структур.

Економічні реформи. Реформатор Петро I створив державний (казенний) воєнно-промисловий комплекс: побудовано 70 казенних мануфактур для воєнних потреб – металургійних, суднобудівних, озброєння, суконних, скляних, фарфорових, паперових, монетних тощо. За працю платили лише іноземним спеціалістам. Безплатно за харчі і спецівку мусили працювати ратники, посадські (містечкові) мешканці та посесійні селяни-кріпаки. Казенні мануфактури були тотожними дворянординським господарствам поміщиків, в яких селяни-кріпаки працювали безплатно. Панувала небувало жорстока експлуатація громадян.

Воєнними мануфактурами управляли генерали, які безсоромно корумпували. Хоч праця була дармова, продукція мала бути дешевою, та через корупцію щорічні дотації різко зростали, була значна збитковість. Керівники ВПК в Росії мають багатостолітній досвід і постійний потяг до корупції.

Коли в Європі промисловий розвиток проводили купці та поміщики, які будували мануфактури і наймали робочу силу, тому вимагали і добивалися скасування феодалізму-кріпацтва, то в Росії приватновласницьких мануфактур було дуже мало. Можна виділити купців-заводчиків Строганових та Демидових, які мали 55 малих металургійних заводиків на деревному вугіллі та енергії річок. Згодом їм надано дворянордінство, титули баронів і графів, державні посади.

Казенним і приватним мануфактурам дозволено купувати для праці селян-кріпаків – відновлено у 18-му столітті **москвіно-російське рабство**.

Соціальні реформи.

Указом 1714 року Петро I зрівняв дворянордінське земельне володіння – *вотчину*, яка переходила спадком нащадкам, і *масток*, який отримували за військову службу і по закінченні її чи смерті повертали державі, тепер масток також отримували в спадкову власність.

1724 року сановна дворянорда домоглася указу про паспортну систему, що остаточно закріпило селян-кріпаків, бо їм паспортів не видавали (як при радянщині колгоспникам-”кріпакам”).

До соціальних відносять “прусизацію” – приїзд багатьох іноземців, не лише спеціалістів, а й пройдисвітів; їм дарували титули і посади, мастки. Сановна дворянорда не прийняла германську мову, якою захоплювався імператор, а французьку. Москвинською мовою як мовою простолюдинів сановні перестали розмовляти, розмовляти французькою. Приїжджало багато французьких і германських дівок-гувернанток і парубків-гувернерів, домашніх учителів, серед яких було багато неуків і відставних солдатів, які навчали-виховували в сім’ях дворянорди дітей.

Відновлено **рабство** дозволом купувати селян-кріпаків для роботи в мануфактурах. **Москвинське неорабство** стало гарантом створення ВПК в Московії-орді.

Введено “особисте дворянство”. Талановитий чиновник з недворян, але не селянин-кріпак, а з міщан, ремісників, купців міг отримати пожиттєве дворянство, та були певні умови, щоби воно стало спадковим.

Петро I заклав основи світським школам в імперії. У Москві відкрито з допомогою англійців-викладачів математична і навігаційна школи, у провінціях – циферні школи (не прижилися). Навігаційна школа 1715 року переведена в Санкт-Петербург як Морська академія. Московські циферні школи розпалися на артилерійську, інженерну і латинську.

Зате Петро I “обікрав” українську освіту і культуру. Забрав насильно викладацькі і наукові кадри Києво-Могилянської академії до Петербурга і

Москви. Києво-Могилянська академія стала занепадати, а в 1817 році її зовсім закрили. Українських кадрів колонізаторам не треба було і Петро I послав двох монахів до Києво-Печерської лаври спалити бібліотеку зі старовинними безцінними рукописами з історії і культури української нації, що ті і вчинили.

Реформи імператора Петра I утворили в імперії ординські ВПК і ХУН-Ту, які панували до 1917 року, коли стан (клас) дворянорди і хунтачі були розгромлені більшовиками. Але ВПК-ХУНТА відновилися в 1930-х роках і панує й понині в колоніальній православно-атеїстській колоніальній імперії Російській Федерації.

Створена ще Петром I ВПК-ХУНТА в 19-му і в 20-му століттях буде тероризувати і загарбувати, грабувати і геноцидити нації Європи й Азії – це суперордизм гунізм-чінгісханізм.

Сановна дворянордінська знать внутрішньо дуже консервативна, реформи сприймає вороже. Хоча зовнішньо по-азійськи показує світові показну прогресивність. Виховані на тисячолітньому чінгісханізмі-гегемонізмі і расизмі, ординці вважають себе наймудрішими, найхоробрішими, найхитрішими серед народів світу, покликаними колонізувати і панувати.

У правителів імперії було поняття не творити благ власною працею, а користуватися благами, створеними колонізованими народами, чи просто пограбованими у сусідів. Імператор Петро I найняв більше тисячі європейських спеціалістів для ВПК та розвитку воєнних наук – германців, голландців, бельгійців, англійців, яких дворянординці зустріли вороже тому, що мають внутрішню затаєну ворожість до всіх нетюркців-ординців. Та ще побачили, що ці спеціалісти мудрі, працьовиті, мирні і культурні, не крадії, не донощики, і своєю цивілізованістю значно перевищують великоросців-тюркців, чого внутрішня свідомість ординця ніяк не може допустити, погодитися з таким. Це противно духові ординців. Вони стали не дякувати цареві за розвиток мануфактурного виробництва і перехід до промисловості, а ремствувати, що імператор “продає Росію”. Міряли по собі: що вони чинили би на чужій землі. Довго було повне неприйняття європейських спеціалістів, їх побуту і культури, хоч вони приймали російське громадянство. Сприйняли їх лише тоді, коли овеликоросилися-зордищилися, засвоїли норми ордизму і перейшли на них. Дворянординці хоч насильно оділи європейський одяг і парики, заговорили по-французьки, засвоїли європейські світські салонні манери з помітним відтінком ордизму, все ж генно залишилися ординцями. Для ВПК-ХУНТи Петро I – великий реформатор, творець великої колоніальної імперії. Громадяни не сприймали його таким, бо пищали під непосильними податками, повинностями і кріпацтвом, навіть **рабством**.

З яким би презирством “цивілізоване” реформами сановництво не відносилося до своєї староукраїнської мови, мусило нею вести державне діловодство, бо не бажали організувати школи і навчати простолюдинів-кріпаків, ремісників, купців тощо французької мови. Французька мова була їх монополією, не бажали нею розмовляти з простолюдинами. Реформи утвердили в імперії дві мови – державну слов’янську і монопольну сановницьку французьку. Не дивно, що мови майже усіх слов’янських націй (і українська у тому числі) розвивалися, удосконалювалися, а великоросська ніби застигла, залишилася архаїчною і закостенілою, доповнюючись тюркізмами і французкізмами. Читайте написане до Гоголя – і самі переконаєтеся. Українець Микола Гоголь став великоросським письменником, бо не міг у тих жорстоких колонізаторських умовах друкуватися українською мовою.

Він вніс до закостенілої і архаїчної мови великоросів українську милозвучність і багатий розвинутий тоді словниковий запас. І лише завдяки українцю Гоголю з 19-го століття великоросська мова стала розвиватися, осучаснюватися. За зневагу і заборону української мови Гоголь відімістив колонізаторам великороссам, написавши “Ревізор” і “Мертві душі”, де показав усі мерзенні ордино-тюркські типи тодішніх великоросів – від простолюдинів до сановної знаті.

Реформи Петра I зберегли ординську колонізаторську могутність Російської імперії. Його сучасник султан Тюркції Ахмет III, наприклад, не проводив економічних реформ по-європейськи. В Османії-орді серед знаті в цей час була мода на розкіш і розваги, куди йшли великі гроші. 1730 року повстали яничари, яким не платили, і вирізали багато знаті. Османські купці побудували кілька приватних мануфактур – суконних, паперових, фаянсових, але то був мізер для найбільшої тоді колоніальної імперії. Імперія залишалася економічно феодально відсталою, що поступово призвело до її занепаду і розпаду. Від цього врятував Російську імперію Петро I реформами.

Створений реформами державний ВПК-ХУНТСЬКИЙ апарат культивував ординсько-тюркське нувориштво, колоніаторство, деспотизм і тиранію, репресивізм і авторитаризм. Була монополія і контроль релігійно-духовного і політично-культурного життя громадян, жорстоку цензуру слова і навіть думки, боротьбу з інакомисленням, поділ громадян на великоросців і “іногородців”. Почалася асиміляція, в результаті чого Російська православна колоніальна імперія стала **тюрмою народів**.

Це привело до утворення в імперії протесту у вигляді таємних підпільних масонських організацій, добре законспірованих і фінансованих, з підпільними бойовиками і кілерами, з пресою, терористами, дезінформаторами,

крикунами і демагогами, платними лобістами тощо. Це – ордамасони, ісламмасони, тюркмасони, пруссмасони, кавказмасони, уралмасони, поволжямасони, сибірмасони, далекосхідмасони, євреємасони, руссьмасони та інші, які діють донині. У них різні завдання: від укріплення влади дворянорди до антисамодержавства; від зміцнення ВПК-ХУНТИ до ліквідації її; від захоплення влади різними кланами до зміцнення “єдиної і неделімої”; від жорстокого колоніаторства до автономії чи й незалежної державності колонізованих націй; від захисту православ’я до переходу на іслам; від збереження “панслов’янізму” до переходу до “пантюркізму”; від гноблення євреїв до “паневреїзму”; від асиміляції всіх іногородців до толерантності і повної рівності тощо.

У 1724 році імператор Петро захворів і 28 січня 1725 року помер, не встиг призначити наступника.

Імператорування Катерини I Олексіївни Романової Російської

(1725-1727, 2 роки)

Особа імператриці Катерини I. Дочка литовського селянина Скавронського. Рано осиротіла, виховував її пастор Глюк. 16-річною видана заміж за шведа-драгуна, який пішов на війну, жила солдаткою. Потрапила в полон, взяв князь Меншиков одаліскою. В нього забрав цар Петро I. Велике щастя селянки-сироти.

Невисока, кряжиста, повна, добродушна, типова добра домашня господарка. Освіти не мала, неписьменна, вміла тільки підписатися. Даних про знання іноземних мов нема. Супроводила Петра в багатьох його останніх закордонних подорожах. Любила бали і маскаради. В останні роки життя мала нахил вакханки. 1724 року вінчана як цариця, дружина імператора.

Внутрішні справи. 1725 року, по смерті імператора Петра I клан сановних дворянординців Меншикова добився обрання Катерини I імператрицею Російської імперії, хоч законним наступником престолу був онук Петра I, син Олексія малолітній Петро. Управляти Російською імперією не вміла, за неї управляв Меншиков, допомагав Толстой та інші. Цариця утворила

Верховну таємну раду (1726-1730), яка правила імперією. Старалася не відступати від політичної лінії імператора Петра I. Зменшила подушний податок. З кінця 1735 року відкрита Петербурзька Академія наук. Проводилися морські експедиції Берінга на півночі Тихого океану.

Зовнішні справи. Війн не велося.

Імператорування Петра II Олексійовича Романова Російського

(1727-1730, 3 роки)

Після смерті імператриці Катерини I імператором законно оголошено внука Петра I Петра, названого II-м. Народився він у 1715 році, тож йому виповнилося лише 12 років, тому не міг бути вінчаним на престіл і мав правити невінчаним до повноліття. Регентом при ньому був клан князя Меншикова, якого замінив клан князів Долгоруких, противників реформ Петра I.

Особа імператора. Стрункий, худощавий, з правильними рисами обличчя. По-ординськи капризний, злий, жорстокий з нахилом до інтриги. Освіта домашня, знав іноземні мови, основи наук. Вихованням небало керував Остерман, тому не встиг сформуватися. Регентом був Меншиков, на дочці якого за заповітом цариці Катерини I мав одружитися. 1727 року Меншикова усунуто від влади, засуджено, відібрано все майно (чи варто було брати у власність Батурина та інші міста і села?), заслано на Урал. Регентами стали князі Долгорукови. Петро II любив полювання, місяцями полював в околицях Москви. Про гумор його невідомо. Нареченою він оголосив княжну Долгорукову. Петро II – шостий імператор отьорченої династії прусаків кобил-романових.

Внутрішні справи. Імператорський двір Петро II перевів до Москви-сараю. Реформи Петра I були зупинені, відбувся поворот до старого ординизму. Посилилися клани старинної сановної дворянорди. Ні навчанням, ні управлінням Петро II не займався, лише полюваннями і придворними розвагами.

При ньому вийшов перший номер журналу “Примітки до Відомостей”. 15-літнім несподівано захворів на віспу і помер (версія: заразили прихильники реформ Петра I). На ньому закінчилася чоловіча лінія династії отьорчених прусаків кобил-романових, настав час імператриць по жіночій лінії, що було вигідно сановним дворянординцям, бо їм легше корумпувати.

Зовнішні справи. Війн не велося.

Гетьманування Данила Павловича Апостола Українського в Гетьманщині під васальством Росії-колонізатора

(1727-1734, 7 років)

Особа гетьмана. Данило Павлович Апостол миргородський – полковник, освічений і видатний полководець, власник багатьох маєтностей, дворянординець. Відзначився у Північній війні, у війні проти Карла XII, в “персидському поході” 1722 року. Столиця при ньому – Глухів.

У 1722 році, коли імператор Петро I-Розпинач ліквідував Гетьманщину-автономію і заборонив обирати гетьмана, козацька старшина проти волі імператора обрала наказним (тимчасовим) гетьманом чернігівського полковника Павла Леонтійовича Полуботка. Він воював на боці Росії-колонізатора проти Карла XII. Старшина постійно посилювала імператорові Петрові-Розпиначеві прохання затвердити і допустити Полуботка до влади, бо Малоросійська колегія гетьманувати йому не давала. Імператор Петро-Розпинач викликав Полуботка до Петербурга-сараю, за “самозванство” ув’язнив до Петропавлівської фортеці, де 1623 року Полуботок помер.

1727 року при регентстві Меншикова дозволено відновити Гетьманщину-автономію, обрати гетьмана і закрити Малоросійську колегію. Гетьманська влада Апостола-васала була дуже обмеженою імператорськими *Решительними пунктами* (конституцією по-нинішньому) для Гетьманщини. Автономія була дуже вузькою, але нація надзвичайно раділа своїй, а не колонізаторській владі. Гетьман Апостол збирав представників купецтва для розширення торгівлі, продовжував реорганізацію козацького судочинства. Він бажав поширити гетьманську владу на Київ, але міщани проголосували за підпорядкування прямо російському генерал-губернаторові. Гетьман наладнав добрі зв’язки з запоріжцями, допоміг побудувати Нову Січ на ріці Підпільній.

Імператорування Анни Іванівни Романової Російської

(1730-1740, 10 років)

В Російській імперії відбулася люта боротьба за імператорський престіл. Кожен клан сановної дворянорди бажав імператора зі свого клану. Да-

вня ординська приказка навчала: від чужого хана не чекай тархана (посад, привілеїв); буде свій хан – буде і тархан.

Клан сановної дворянорди і Верховна таємна рада обрали на престіл не дочку Петра I Єлизавету Петрівну, а дочку його старшого брата Івана V Анну Іванівну, бо вона радо погодилася на обмеження її влади на користь сановної дворянорди, на що дала письмову згоду. Сановній дворянорді треба було номінальної імператриці.

Особа імператриці. Висока і повна, з чоловічими рисами обличчя. Малочутлива, холодна, навіть груба. Освіта домашня, знала германську і французьку мови, танці. З політичних потреб у 1710 році видана заміж за Фрідріха-Вільгельма, герцога Курляндського, але чоловік помер 1711 року. Вдовувала. Сусідні держави посилали женихів, але відмовляла їм. Жила в Мітаві. У 1720-х роках зблизилася з придворним Біроном-фаворитом. Російський посол наглядав за нею. Прихильниця необмеженого самодержавства. Любила бали і маскаради, потіхи з шутами і тваринами, пишні і багаті наряди для себе і двору. Мала ясний і проникливий розум, знала характер оточення, але не любила управляти імперією, навіть займатися державною поштою. Все передала фактичному правителю імперії Бірону і міністрам.

Особисте життя імператриці Анни Іванівни. Живучи вдовою, була бездітною. Вступивши на престіл 1730 року, взяла в Петербург з Пруссії на виховання дочку своєї старшої сестри Катерини Іванівни (також дочка царя Івана V) Анну Леопольдівну, в 1739 році видала її заміж за принца Антона Брауншвейг-Люнебургського, з яким жили в Петербурзі. 1740 року в них народився син, охрещений Іваном (у честь прадіда царя Івана V). Умираючи, в 1740 році імператриця Анна Іванівна назвала престолонаслідником немовля племянника Івана Антоновича при регентстві Бірона. Сановна дворянорда вважала їх династією отюрчених прусоординців Лжержоманових, але історики признали Романовими.

Внутрішні справи. Анна Іванівна імператорській дворі повернула до Петербурга-сараю. Публічно порвала угоду (кондиції) про обмеження своєї влади, розігнала Верховну таємну раду, оголосила самодержавство. “Верховників” визнано зрадниками імперії – одних стратили, інших заслали в Сибір на давні тюркські ординські землі. Замість Верховної ради утворено Кабінет на чолі з Біроном-фаворитом. Швидко імператрицю обліпили прусаки і зайняли найважливіші посади. Е. Бірон – голова уряду, Кристоф Мініх – військовий міністр, Генріх Остерман – міністр закордонних справ, Шумахер – на чолі Петербурзької Академії тощо. Вони прийняли російське громадянство, але не хрестилися православними. Прусоордадворяни захопили великі

маєтності. Сановна дворянорда на чолі з А.П.Волинським намагалися усунути прусоордадворян, але не вдалося. Князь Волинський та інші засуджені до страти.

Анна Іванівна надала дворянорді ряд привілеїв-тарханів – володіння маєтками, обмеження строку військової і цивільної служби. При ній відкрита астрономічна обсерваторія Де Ліля Ла Кроєра. 1731 року відкрито дворянський кадетський корпус. Проводилася 2-га Камчатська експедиція. Казенні військові мануфактури були збитковими, бо генерали-управителі безбожно корумпували; собівартість військової продукції була такою високою, що казна (бюджет) дотаціями не могла покривати збитки. Почато приватизацію (“прихватування”) казенних мануфактур з молотка за безцінь. Мануфактури купували переважно ті ж генерали – і мануфактури ставали прибутковими. В імператорському дворі йшли безперервні галасливі бали, святкування, річниці тощо, які дивували іноземців багатством і пишнотою. Громадяни не справлялися з подушним та іншими податками, бо двор і війни вимагали великих видатків. Громадяни страшно нарікали, називали режим “біровщиною”. Для придушення невдоволення відновлено Преображенський репресивний приказ, посилювалося донощицтво і страти невдоволених.

1734 р. помер гетьман Данило Апостол (1727-1734). Нового гетьмана біровщина обирати не дозволила. Ліквідовано Гетьманщину-автономію. Утворено Малоросійську колегію (1734-1750) з трьох великоросців-тюркців і трьох українців на чолі з князем-ординцем Шаховським, який отримав інструкції швидко асимілювати українців насамперед **мовою**.

Введенням на Лівобережжі великоросської мови мало зближувати українців з великоросцями-тюркцями і поступово асимілювати їх. Знову принижена і зневажена нація переживала втрату хоча б автономної державності. Вся надія зосталася на державку Землю Війська Запорізького.

Зовнішні справи. Польща-колонізатор переживала міжкоролів'я і міжусобиці. В 1697-1704 рр. королем був Август II Фредерік Сильний (1697-1704 і 1709-1733), будучи одночасно курфюрстом германської держави Саксонії. Під час війни з Польщею в 1702-1708 рр. король Швеції-колонізатора Карл XII колонізував всю Польщу. Король Август II втік до Саксонії, куди прийшли шведські війська. 1704 р. Карл XII наказав обрати королем Станіслава Лещинського (1704-1709 і 1733-1734). Після програної Карлом XII полтавської битви король Лещинський втік до Франції, а Август II повернувся королювати в Польщі. Після смерті Августа II 1733 р. Франція заставила Польщу прийняти королем Лещинського, ставленника Швеції-Франції, що не влаштувало Росію-орду.

Антиколонізаторська й антифеодальна боротьба українців проти Польщі-колонізатора

Послаблення королівської влади в Польщі-колонізаторі використали українці. Почалися антиколонізаторські й антифеодальні гайдамацькі рухи під Польщею-колонізатором. У 1730 р. Гнат Голий у Чорному лісі (верхів'я Інгула) зібрав повстанський загін, який до 1748 року діяв проти військ колонізатора і поміщиків в околицях Тульчина, Немирова, Липовиці, де знищували польські гарнізони, поміщиків і євреїв-орендарів. Загін бувшого сотника маєткових козаків Любомирських у Шаргороді Варлана 1734 р. здобув Жванець на Поділлі, подався на Волинь, де здобув Кременець, діяв в околицях Львова – Броди. 1734 р. повстанський загін Матвія Гриви здобув Вінницю, у 1736 р. – Паволоти і Погребище. Загін Івана Подоляки – Радомишль. Діяли загони Івана Жили та інших.

Повстанці-опришки в Галичині, Буковині і Заверховинні (Закарпатті) вперше згадуються ще в 1529 році. Найвище піднесення опришківської боротьби припадало на 1730-1750-ті роки. Загін ватажка Олекси Васильовича Довбуша (1738-1745) з Печеніжина розгромив в Приверховинні половину маєтків поміщиків та євреїв-орендарів, євреїв-лихварів, чиє майно роздавали кріпакам. Продовжували ватажкувати Василь Баярак з Дори, Іван Бойчук з Ясенева, який восени 1759 року відступив на Запоріжжя, пізніше брав участь у боротьбі в околицях Бердичева і Любара. Повстанці вимагали відновлення Князівства Україна і скасування кріпацтва.

У 1731-1741 рр. Росія-орда колонізувала більшість земель Казахстану.

1734 р. за домовленістю з Австрією Росія-орда послала 30 тисяч раті-орди і 20 тисяч козаків-гетьманців з полковниками без гетьмана проти польського короля Лещинського, який мусив відректися престолом. Королем обрано курфюрста Саксонського Августа III Фрідріха (1734-1763).

1735 року Росія-орда почала *четверту* війну з Османією-ордою, яка тривала 4 роки (1735-1739). Росія-орда послала 40 тисяч раті-орди і 20 тисяч козаків-гетьманців колонізувати український Крим, бо хан Капламей Гірей у цей час за наказом султана мусив воювати на Каспії. Дійшли до Перекопу, але відбиті малоногайцями-кочовиками. У квітні 1736 року 20 тисяч раті-орди і 24 тисячі козаків-гетьманців з полковниками під командуванням самого міністра Булгарда-Христофа Мініха оволоділи Перекопом, зруйнували

його, прорвалися на півострів. Захопили і пограбували-зруйнували, спалили дотла столицю Бахчисарай, яка надовго перестала бути столицею, але згодом відбудована. Пограбували-зруйнували міста Карасу-Базар і Гезлев (Карасівку і Арієць по-давньоукраїнськи), сплюндрували багато юрт-аулів та українських сіл. Ординці ховалися в османських фортецях. До османських портів-фортець на півострові терміново прибували галери з яничарами. З Каспію спішно повертався хан з ордою.

Мініх з рать-ордою і козаками з добичею спішно відступали, покинули півострів. Український Крим не вдалося колонізувати. Інша рать-орда, козаки-донці і калмики, штурмували Азак і оволоділи ним. Османський флот контролював Чорне і Азовське моря. Росія-колонізатор флоту не мала. Найнятий Росією-ордою запорізький флот з 50-ти чайок не міг громити численні османські ескадри.

1737 року відбувся новий похід військ Росії-орди в український Крим на чолі з Мініхом. Генерал Лассі з рать-ордою і козаками-гетьманцями прорвався на півострів, плундрували його. Хан Капланей-Гірей шукав генерального бою, але Мініх відступив. Інша рать-орда і найняті запоріжці штурмували, взяли і зруйнували османську фортецю Очаків завдяки запорізькому флотові, який блокував фортецю з моря від османських галер. Українська нація бралої Гетьманщини мала величезні втрати в цих колонізаторських війнах без користі для себе. Загибло 35 тисяч козаків-гетьманців, не рахуючи запоріжців, за інтереси колонізатора-пригноблувача; вдвічі більше було пораниених. Під Гезлевою (Арійцем) смертельно поранено миргородського полковника, сина покійного гетьмана Павла Даниловича Апостола. Колишня Гетьманщина була тилом російських колонізаторських війн, тому для потреб війни українців обдирали до останнього.

1739 року Росія-орда направила рать-орду і козаків-гетьманців проти Османії-колонізатора до Дністра. У битві під Ставчанами вони перемогли яничар, оволоділи фортецею Хотином. 1739 року укладено Белградський мирний договір, який завершив війну Австрії-колонізатора і Росії-колонізатора з Османією-колонізатором, згідно з яким Передкавказзя залишалося за Османією-колонізатором. Росія-колонізатор, отримала смугу середнього Правобережжя України, в котрій раз фортецю Азов, але мала зруйнувати її укріплення. Росії заборонено мати флот в Азівському і Чорному морях.

Імператорування Івана VI Антоновича Романова Російського при регенстві Бірона, згодом його мами Анни Леопольдівни

(1740-1741, 1 рік)

Особа імператора Івана VI Антоновича. Немовля, якому виповнилося трохи більше року. Треба було чекати 15 літ, щоби він міг бути вінчаний на імператорський престіл.

Особа регентши-правительки Анни Леопольдівни. Анна Леопольдівна – дочка Катерини Іванівни, старшої дочки царя Івана V, (до прийняття нею знову православ'я мала ім'я Єлизавета-Катерина-Христина) і герцога Макленбург-Уверинського Карла Леопольда. Отримала освіту і виховання при імператорському дворі тітки імператриці Анни Іванівни. Мало даних про її особу.

Знаючи про ненависть сановників-дворянординців до регента Бірона, усунула його від регенства 1740 року і засудила. Старалася наслідувати тітку Анну Іванівну. Через рік, 25 жовтня 1741 року, гвардія змовою проголосила імператрицею дочку Петра I і Катерини I царівну Єлизавету Петрівну. Анну Леопольдівну з чоловіком і дітьми посадили в каземати Риги, потім у Раненбургі, згодом вислали в Холмогори. Там вона померла 1746 року, залишивши п'ятеро дітей з чоловіком. Окремо таємно посадили дворічного невінчаного імператора Івана VI Антоновича в каземати Шлісельбурга під чужим іменем. Навіть комендант не знав імені посадженого. Його не навчали, не виховували, невідомо як навчився читати Біблію. До вінчання імператриці Катерини II 1762 року він вже був психічно хворим. 1764 року поручик Шлісельбурзького гарнізону намагався визволити Івана VI. Згідно інструкції, посадженого Івана VI вбили охоронці.

Імператорування Єлизавети Петрівни Романової Російської

(1741-1761, 20 літ)

Особа імператриці. Висока і дуже повна. Зовнішньо весела, лагідна і легкодушна, але уперта, недовірлива, забобонна. Освіта домашня, навчалася іноземних мов і танців. Любила придворні розваги, полювання, слухати казки, багато часу приділяла вбиранням і прикрашуванням себе. Була прихильницею реформ тата Петра I, була самодержкою. Переписувалася з французьким королем, їздила часто до Москви, в Україну. З гумору веліла голити голови придворним дамам. Крізь її доброту і гуманність просвічува-

лася гордість і лицемір'я. Деякі ординські історики показують її невігласкою і лінивою, що не зовсім відповідає правді, бо мала енергію тата – могла за дві доби побудувати палати чи проїхати до Москви, щедро оплачуючи ямщикам загнаних коней. При ній у Росії-орді, пише історик Ключевський, жилося легко.

Особисте життя імператриці Єлизавети Петрівни. Офіційно була незамужньою і бездітною. Фаворит молодості – Олександр Батурлін. Потім фаворитом став козак співак Олекса Григорович Розум, з яким таємно у 1742 році вступила в морганатичний шлюб. Олексій Григорович отримав титул графа (1744), генерал-фельдмаршала (1756). З 1756 р. фаворитом став Іван Шувалов. На наступника престолу підбрала сина своєї сестри Анни Петрівни, яка була одружена з Карлом-Фрідріхом Шлезвінг Гольтейн-Готторопським. Їх син Карл-Ульріх по батькові був онуком Карла XII, а по мамі – Петра I. В дитячі роки його виховували як наступника шведського престолу у ворожості до Росії-орди. 1742 року імператриця Єлизавета запросила його в Петербург-сарай, охрестили Петром Федоровичем і перенавчали на російський престіл.

Внутрішні справи. “Борнівщина” і явна прусизація закінчилася. Судили і заслали Мініха, Остермана та інших. Владу передала генерал-фельдмаршалові графові Петрові Івановичу Шувалову. Швидко йшло вивіщення дворянорди і розвиток кріпосництва. 1746 р. заборонено володіти кріпаками всім, крім дворянординців, чим відмінено **рабство**. 1747 р. дозволено продавати кріпаків у рекрути.

1760 р. дозволено поміщикам заслання кріпаків у Сибір, отримуючи за це рекрутські квитанції. Ще більше скоротилася служба, що дало дворянорді час вчитися, читати літературу, займатися хобі. Створювалися приватні навчальні заклади. При впливі Шувалова і планах Ломоносова відкрито 1755 року Московський університет, гімназії у Москві і Казані. Заснована Академія художеств у Петербурзі-сарай. Виникли театри і бурхливо розвивалися. Продовжувалася приватизація (“прихвтація”) казенних збиткових (через корупцію генералів) мануфактур. Відкрито Дворянський і Купецький Банки; проведена монетна реформа. Видатні діячі її часу: О. Бестружєв-Рюмін, Шувалови, Ломоносов, Сумароков.

1750 року скасовано **Малоросійську колегію** і відновлено Гетьманщину на Лівобережжі. Гетьманом обрано брата фаворита імператриці Єлизавети Петрівни графа і генерал-фельдмаршала Кирила Розумовського.

Гетьманування Кирила Григоровича Розумовського Українського під васальством Росії-колонізатора

(1750-1764, 14 літ)

Особа гетьмана. Гетьман-васал Кирило Григорович Розумовський народився на хуторі Лемеші на Чернігівщині в сім'ї городового козака. Його брата Олексія взято до Петербурга-сараю до імператорського хору, згодом він став фаворитом Єлизавети Петрівни. Обіймав високі посади, отримав багато маєтностей. З його допомогою став освіченим брат Кирило, став останнім гетьманом Гетьманщини. Кирило Григорович навчався в університетах Кенігсберга, Берліна, Геттінгена, Страсбурга. У 1746-1765 рр. – одночасно і президент Петербурзької Академії наук. Такого освіченого гетьмана нація ще не мала. Мав великі маєтності, палати у відновленому Батурині, де була розкішна обстановка (краща, ніж у гетьмана Мазепи), бібліотека понад 2300 творів, гордістю була трупа музикантів і акторів кріпосницького театру, якою ставилися опери, балети, комедії, 40-особова капела співаків-кріпаків. Брав участь у двірцевому перевороті на користь Катерини II, за що став сенатором і дістав чин генерал-ад'ютанта. Старшина вийшла до імператриці Катерини II з пропозицією зробити гетьманування, як і імператорування в Росії-орді, спадковим. Це означало назавжди залишити Гетьманщину-автономію, чого Росія-колонізатор не хотіла. Імператриця заставила гетьмана Кирила Розумовського зректися гетьманства на користь імператриці. Після останньої ліквідації Гетьманщини-автономії і гетьманства він був членом Державної ради, мав річну пенсію 60000 рублів. Нація переживала. Зосталася лише невелика державка Земля Війська Запорізького, на яку вже насідала Росія-колонізатор.

Зовнішні справи. Велися колонізаторські війни, які дали мало нових колоній. 1741-1743 рр. Швеція-колонізатор намагалася повернути втрачені при Петрі I території. Рать-орда і козаки-гетьманці завдали шведським військам ряд поразок. За Абонським миром 1743 року Росії-колонізаторові відійшла частина Фінляндії

У 1756-1763 в Європі велася Семилітня війна між Францією-Австрією з одного боку і Англією-Прусією – з другого. Хунта Росії-орди не могла бути без війн-пограбувань, тому з власної ініціативи виступила на боці Австрії. На війну погнали київський, ніжинський, чернігівський, чугуївський та інші полки. Рать-орда і козаки-гетьманці масово полягли під Гросс-Єгерсдорфом

1757 року, Цорндорфом 1758 року, Кунерсдорфом 1759 року. 40 тисяч раті-орди з козаками і 18 тисяч австрійських військ брали Берлін 1760 року, в 1761 році – сильну фортецю Кольберг. Прусія могла бути колонізованою Росією-колонізатором, правда, Австрія-колонізатор була проти. Хунта Росії-орди не жаліла крові своїх кріпаків (тепер воїнами були кріпаки) й українських козаків. 1761 р. померла імператриця Єлизавета Петрівна. Новий імператор Петро III Федорович походив з прусаків і був палким прихильником пруського імператора Фрідріха II, тому заключив з ним мир, відмовився від земель і вивів війська з Прусії. За це згодом втратив імператорський престіл.

Імператриця Єлизавета Петрівна померла 1761 року і була останньою з жіночої лінії дійсно з династії отюрчених прусців кобил-романових. Ні по чоловічій, ні по жіночій лініях прямих престолонаступників Романових не стало. Заступила нова династія отюрчених-зордищених прусців голштейн-готторопців, яка панувала до 1917 року. Однак великороссо-тюркські історики називають і цю династію Романовими.

ЛЖЕРОМАНОВИ

Династія прусаків голштейн-готторопських

Імператорування Петра III Федоровича Романова Російського

(1761 – 1762, 2 роки)

Особа імператора. Високий, худий, з довгими руками і маленькою головою, як дід Петро I. Запальний, але швидко відходив, нервовий, непостійний, боязливий. Освіта домашня: іноземні мови, математика, історія, географія. Обоженював військові муштри і паради, любив пиятику, тютюн, грав на скрипці. Був прихильником абсолютного самодержавства. З Єлизаветою Петрівною їздив до Москви і в Україну. Сановна тюркська дворяно-рда вважала його “чистим прусаком” з малою вже кількістю ординської крові, ненавиділа його. Відома придворна дама Даїшкова писала про Петра III: ранком капрал; ситно обідав і пив бургундське вино; вечером – блазні і декілька жінок. До того ж він обоженював і наслідував у мундирах і муштрах короля Прусії Фрідріха II.

Особисте життя Петра III. 1744 року 16-літнім його одружили на принцесі Фредеріці-Августі Ангальт-Цербській, яку православ'ям охрестили Катериною Олексіївною. 1754 року народився син Павло Петрович. Ім-

ператриця Єлизавета Петрівна, зважаючи на важкий характер Петра III, навіть хотіла зробити престолонаступником малолітнього сина Петра Павліка, але не встигла.

Внутрішні справи. Провів “швидкі” реформи 1761 року: 18 лютого видав маніфест про привілеї-тархани дворянорді, відмінив обов’язкову службу; 19 лютого – про вилучення церковних земель, що звільнило від церковного кріпацтва близько мільйона селян-кріпаків; 21 лютого ліквідував таємну канцелярію.

Такій швидкості проведення реформ можуть позаздрити всі реформатори. Дворянорда не прийняла реформ, хоч вимагала їх давно. Петро III не мав соціальної опори. За привілеї-тархани сенатори пообіцяли відлити золоту фігуру імператора, не встигли. За ліквідацію Таємної канцелярії міг стати найкращим демократом того часу. Наступниця його – дружина Катерина II указом 12 серпня 1762 року відмінила всі реформи чоловіка Петра III.

Зовнішні справи. 1761 року Петро III уклав сепаратний мир з пруським королем Фрідріхом II і вивів Росію-орду з Семилітньої війни. Цим сильно образив ВПК-ХУНТу, які бажали безперервних війн-грабежів, нових колоніальних володінь. 23 лютого 1762 року змовою і за згодою дружини Катерини гвардійці скинули його з престолу, замучили, і 7 липня він помер.

Імператорування Катерини II Олексіївни Романової Російської

(1762-1796, 34 роки)

Після вбивства гвардією її чоловіка імператора Петра III не висунуто імператором сановного дворянординця, як у свій час Годунова. Уроки Великої Смути не пройшли даремно. Імператрицею вінчано 33-літню дружину Петра III Катерину II. При жінці-імператриці ВПК-ХУНТА і дворянорда мали більше свободи дій.

Особа імператриці Катерини II. Середньозросла, повна тілом, з приємним обличчям. Витримана, володіла собою, підтримувала розмову, приховувала сплески гніву, терпелива до недоліків сановної дворянорди, але жорстока до явних своїх противників. Освіта домашня: іноземні мови і танці; самоосвітою вивчала політичну історію, філософію, право й економіку – швидше для престижу, ніж для практичної потреби. Сановна дворянорда дозволяла їй займатися перепискою-обманом з європейськими діячами Вольтером, Дідро, бароном Гриммом, доктором Ціммерманом та ін-

шими, і тим, чим і вимагає природа займатися молодій вдові. Прихильниця самодержавства.

Особисте життя Катерини II. Повдовіла рано, але встигла 1754 р. народити наступника престолу Павла I. Історики відмітили її потяг до “великої любові” – сексу. В цьому поведінка Катерини II була банальною і до гидливості вульгарною, по-бюргерськи прямою. Основними постачальниками сексу для неї були гвардійці, які і поставили її на престолі. Сучасники акуратно записали її основних фаворитів: Г. Орлов (1772-1774), Г. Потьомкін (1774-1776 і 1789), П. Завадовський (1776-1777), С. Зорич (1777), Корсаков (1778-1780), О. Ланський (1780-1784), Єрмолов (1784-1785), Дмитрієв-Мамонов (1785-1789), брати Зубови, особливо Платоша (1789-1796). Були і проміжні польський король С. Понятовський, австрійський цісаревич Франц, Нарішкін, Сінявський, Ізмайлов тощо. Такої гетери історія в Європі не знала.

Історики-ордисти назвали імператорування Катерини II “освіченим абсолютизмом”. Чому не “необмеженою розпущеною”? Цариця-суперсаміця Катерина II перевершила легендарного суперсамця Казанова (чи навіть царя Соломона).

Внутрішні справи. Клани сановних ордамасонів зуміли пристосуватися, примиритися, з’єднатися воєдино в ордино-пруський дух, у самодержавну жорстокість, тоталітарність і недемократичність, колонізаторство, ненавидячи все неординське-неордопруське, особливо слов’янське, хоч продовжували називати себе “слов’янцями”. Тому Катерина II імператорствувала без перешкод 34 роки, але не правила. Видавала укази, написані ВПК-ХУНТю, ролі поділилися чітко: “чисті” тюркці дворянординці ордамасони займалися колонізаторськими війнами-грабежами; запрошені Петром I зордищені європейські спеціалісти та прибулі при імператрицях прусомасони – внутрішніми справами: централізацією імперії, устроєм і кудими реформами, межуванням, складанням планів і гербів міст, освітою. Імператриця Катерина II мала можливість займатися фаворитами, придворним театром і навіть з допомогою літераторів писати п’єски, подорожувати, насолоджуватися і веселитися з численними фаворитами.

1763 р. відкрито виховні дома для дітей дворянорди.

1764 р. ліквідовано автономію колонізованої української нації – Гетьманщину.

Формальним приводом було звернення старшини і гетьмана Розумовського до імператриці-матушки дозволити спадкове гетьманство, що робило автономію Лівобережжя в Росії-колонізаторі постійною і назавжди.

Територію Лівобережжя знову передано під управління колонізаторів Колегії на чолі з князем-ординцем Рум'янцевим. За 22 роки (1764 -1786 рр.) ця колегія ліквідувала адміністративний поділ на полки, утворено Київське, Чернігівське, Новгород-Сіверське намісництва, пізніше Харківське і Катеринославське. Ліквідовано українське право і суди, введено великоросське-колонізаторське; ліквідовано козацьке військо, з козаків утворено окремих соціальний стан, близький до державних селян у метрополії. В урядових установах введено **великоросську мову**, тому хоч-не-хоч українець мусив знати хоч ази цієї мови. **Почалася тотальна асиміляція великоросською мовою**, яка тривала **227 літ** до **1991** року. Подібно на Правобережжі і в Галичині відбувалася **тотальна асиміляція польською мовою**. Це почалася велика руїна і духовна травма, катастрофа для нації. Нація мусила набирати сили духу для збереження себе, адже українська нація нескорена. І нація вистояла ціною великих жертв.

1765 р. видано маніфест про генеральне межування в імперії, яке почалося з 1766 року. Закріплено фактичне землеволодіння в 35 губерніях, складено повітові межові плани, які об'єднано в губернські атласи.

1766 р. засновано виховне товариство благородних дівичь (Смольний інститут) в Петербурзі.

1766 р. зібрано депутатів від станів і регіонів з метою спільно скласти нове “Уложеніє” (Уложеніє – Законодавство) замість застарілого 1649 року. Депутати з регіонів багато розповіли про життя в провінціях, утворили комісію, але “Уложеніє” не склали, хоч у 1767 р. розпочали роботу. Указом 1774 р. комісію закрито.

1773-1775 рр. – повстання донських козаків і кріпаків на чолі з козаком Омеляном Івановичем **Пугачовим**, учасником Семилітньої і російсько-османської війн. Він прибрав ім'я і видавав себе за ніби не вбитого імператора Петра III. Повстання охопило великі простори Поволжя. Громлено гарнізони раті-орди, вбивали поміщиків-дворянорду. До Пугачова приєдналися і колонізовані ісламісти, серед них – башкири на чолі з Салават Юлаєвим. Повстання мало антирежимний, антифеодальний і антиколонізаторський зміст. Пугачов звільняв від кріпосництва, а дворянорду велів знищувати поголовно. Великі армії Паніна і Суворова розгромили повстання. Повсталі видали Пугачова, він страчений у Москві. Режим і феодализм отримали відчутний удар.

1775 р. проведено губернські реформи. Губернії і повіти виділили по кількості населення. Розділили на самостійні адміністративні, судові і фінансові установи.

1775 року зруйнована столиця Січ і ліквідовано українську державку Землю Війська Запорізького (1400-1775, 375 літ). Українська нація стала зовсім бездержавною колонією (**1775-1918, 143 роки**) трьох колоніальних імперій: Росії-орди, Османії-орди і Польщі-колонізатора.

1783 р. офіційно законом введено кріпосне право на українській землі колишньої Гетьманщини. Щедро роздавано маєтності хунтачам і високим посадовцям (Голіциним, Рум'янцевим, Трубецьким, Кочубеям, Полуботкам, Розумовським тощо). Додатково закріпачено 400 тисяч державних селян (рядових козаків).

1785 р. всій козацькій старшині надано ордадворянство. Це не означало негайне оросійщення і зордищення всіх. Український слов'янський хліборобський мирний менталітет, козацький національний волелюбний дух переходив до багатьох поколінь, зумів зберегти націю від колосально дикої тюрксько-ординської асиміляції.

1785 р. надано нові привілеї-тархани, права і переваги дворянорді. Надано деяке самоврядування (типу магдебурзького права) деяким містам. Заборонено кріпакам скаржитися на феодалів. Феодал – власник, суддя і кат кріпака.

1786 р. видано Устав (Статут) про народні училища, слабо втілений в життя, але який поклав поштовх для організації приватної середньої освіти.

Переслідування вільнодумства.

Радіщева за “Подорож з Петербурга до Москви”, де показано страшну кріпосництво-феодализм, і обґрунтовано право кріпаків на повстання, заслано в Сибір. Він – основоположник революційного мислення в імперії.

За вільнодумство видавця і просвітителя М.І. Новикова посадили в Шліссельбурзьку фортецю. Українець В. Капніст написав “Оду про рабство”, в якій гостро критикував указ Катерини II про закріпачення українців. З критикою колонізаторства і феодализма виступав і філософ Я.П. Козельський.

Антиколонізаторській і антифеодальні повстання українців проти Росії-колонізатора

Введення кріпосництва підняло українців на боротьбу з кріпосниками і режимом. Вже раніше, в 1759-1763 рр. зі Слобідської України втекло на Запоріжжя 12 тисяч селян-кріпаків, які утворили там свої господарства без феодализма. Запоріжжя стало небажаним для імперії Росії-

колонізатора. Нескорена українська нація не здавалася на милість колонізаторові Росії-орди. Відбувалися антиколонізаторські й антикріпосницькі повстання і війни. Козаки Лубненського полку на чолі з Панасом Бороною і Грицьком Білим у 1767-1770 рр. повставали проти перетворення їх у кріпаки. Рать-орда остаточно придушила повстання лише в 1770 р. Під час найбільшої в історії Росії-орди кріпацько-козацької війни – пугачовщини – українські кріпаки і козаки Лівобережжя і Слобожанщини на чолі з Журбою і Поповичем повставали у себе, йшли в загони Пугачова. Народний месник кріпак, потім запорожець Семен Гаркуша, учасник російсько-османської війни 1768 р., піднімав кріпаків на антифеодалну війну на Лівобережжі. Гаркушу арештовували в 1773, 1778 і 1783 рр., але він втікав з тюрем, продовжував боротьбу. В 1784 р. заарештований, катований і засланий на довічну каторгу в Херсон. У судових справах написано про 74 населені пункти, де він піднімав повстання. В 1789-93 рр. відбувалося повстання кріпаків у Турбаях на Полтавщині. Вони вбили поміщика Базилевського і єврея-орендаря, відмовилися від кріпацтва. Їх підтримували сусідні села. 1794 року це повстання жорстоко придушила рать-орда. Ці повстання були немалим ударом по колонізаторстві і феодалізмі.

Початок промислового розвитку. На колишій Гетьманщині в другій половині 18-го століття розвивався новий *промисловий лад* і почався процес розкладу феодалізму-кріпосництва. Поміщики і купці побудували суконні, шовкові, парусно-полотняні, шкіряні, скляні, цегельні, деревообробні та металообробні підприємства; почався кустарний видобуток вугілля в українській Донеччині. Путивльська суконна мануфактура випускала 200 тисяч аршинів сукна на рік, працювало 9 тисяч приписних робітних людей. Збудовано немало шовкову мануфактуру у Новій Водолазі, лісопильну мануфактуру в Батурині, чавуноливарну у Луганську, збройову у Кременчуці, виробництва пороху у Шостці. Механізми на мануфактурах були примітивними, приводилися в дію силою води.

Розвивалася торгівля: збільшувалася кількість крамниць і ярмарків. Два великі ярмарки – Харківський і Сумський – були відомими в імперії. Центрами торгівлі були Ніжин, Стародуб та інші. Розширилася торгівля з центром Росії-орди після скасування внутрішнього мита в 1754 році. У феодальному ладі розвивався новий приватновласницький *промисловий лад* з бізнесменами і комерсантами і найманою робочою силою робітництва.

Зовнішні справи. В 1768-1769 рр. відбулося найбільше гайдамацьке повстання кріпаків Правобережжя під Польщею-колонізатором під назвою

Коліївщина. Весною 1768 року на заклик запоріжця Максима Залізняка повстанці зібралися в Холодному Ярі. Повстанці облягли Умань – найміцнішу фортецю Правобережжя власника магната Потоцького. Замок, крім гарнізону польського війська, боронили і наймані надвірні козаки (охоронці маєтків). Сотник надвірців Іван Гонта не хотів битися з рідними повстанцями, приєднався з козаками до них. Замок здобуто, усіх колонізаторів-поляків і євреїв-орендарів перебито. Численні загони на чолі з Микитою Швачкою, Семеном Неживим, Микитою Москалем, Іваном Бондаренком, Андрієм Журбою здобули замки Жаботина, Черкас, Сміли, Корсуня, Богуслава, Лисянки та інші, вбивали всіх, хто паном і орендарем звались. Маєтки ділили кріпаки. Повсталі вимагали прав домініону-самоуправління для Правобережжя і скасування кріпацтва. Король Август III не міг своїм військом справитися з повстанням, попросив допомоги в Росії-орди.

Сановна дворянорда боялася, що повстання перекинеться на Лівобережжя. З Росії-орди прийшла рать-орда на чолі з головним людиновбивцем Суворовим. Повстанці не знали, для чого прибули російські війська. Командуючий Суворов підступно запросив Залізняка і Гонту, їх схопили. Коли керівники повстання були в руках Суворова, він наказав раті-орді розгромити повстанців-коліїв. Повстанці нічого не підозрівали, не були готові до оборони. Рать-орда Суворова побила понад 5 тисяч повстанців-коліїв українців-кріпаків. Нація назвала це “суворовським побойщем”, про що російські історики промовчали. Розп’ята нація благала на Суворова кари навіть на тім світі, а Росії-орді – помсти на цім світі. Кров невинних українців-коліїв і нині кличе до відплати Росії-орді. Повстанці продовжували запекло воювати. Зусиллям військ Польщі-колонізатора і Росії-колонізатора повстання придушено. Жорстоко розправилися з повстанцями польські і російські суди. Залізняка засуджено на каторгу в Сибір. Гонту катували в польському суді: за вироком 14 днів кат мав вирізувати в нього смугу шкіри на спині і відтинати окремі частини тіла. Гонта терпів мужньо. Після трьох днів катувань йому відтяли голову, а решту наружи чинили над трупом. Голову Гонти для залякування кріпаків прибили до брами Могилева-Подільського. Рішенням польського суду в Кодні 218 повстанців засуджено до страти, з них 151 відтято голову, 57 повішено, 9 четвертовано, одного посаджено на палю. Це не припинило антифеодалних повстань зовсім, вони тривали і в наступні роки, поширилися навіть у Молдові, Польщі, Белорусі, Литві. Нескорена українська нація не здавалася. Два колонізатори землі і нації української Польща-колонізатор і Росія-колонізатор – об’єдналися в спільному геноциді колонізованої української нації. Якби не російська рать-орда, повстанці могли домогтися від Польщі-колонізатора національної автономії на Правобе-

режжі. Головного людинобивцю Росії-орди того часу Суворова українці назвали *Суворов-Кат*, *Суворов-Катюга*. Це повстання ослабило Польщу-колонізатора так, що незабаром польська нація стала колонізованою – наступила, як кожному колонізаторові, **кара** за безпощадну і нелюдську колонізацію української нації.

1768 року почалася **п'ята** османсько-російська війна – цього разу за ініціативою Османії-орди. Султан наказав ханові Малоногай-Ханату в українському Криму могутніми ударами вийти до Києва і Смоленська, а на східному напрямку – на Поволжя, до Астрахані. Як халіф усіх ісламістів, закликав до повстання і захоплення влади в Росії-орді, надіявся на повстання ісламістів у Поволжі і в Сибірі, Казахстані, який вже наполовину був колонізований Росією-колонізатором. Його сподівання тоді не здійснилися. Лише в 1773-74 рр. почалося повстання на чолі з Омеляном Пугачовим, в якому взяли участь ісламці Поволжя, але було запізно. Османія-орда програвала війну Росії-орді. Це був авантюрний наказ: що могла вдіяти малоногайська орда при невеликій підтримці яничар проти Росії-орди? 50-тисячна малоногайська орда спустошила деякі райони Лівобережжя і Рязанщини. Рать-орда і полки українських міст витіснили орду хана з території імперії. Крім здобичі, ця війна нічого не дала. Це був **останній** військовий похід ханської орди на українські і російські землі.

1769 року до війни вступили османська і російська армія з українськими полками і найнятими запоріжцями у своєму складі. Армія Росії-орди наступала трьома фронтами: рать-орда, донці і калмикці наступали на Азовське побережжя і Передкавказзя; рать-орда і українські полки на чолі з П. Рум'янцевим наступали на Дністер; рать-орда, українські полки і найняті запоріжці – на український Крим. Запоріжці погодилися воювати при умові, що після визволення українського Криму від малоногайських тюркських ординських колонізаторів півострів буде повернено Землі Війська Запорізького, як було до колонізації півострова малоногайською ордою. Їм це пообіцяли, тому запоріжці та українські полки воювали завзято і з натхненням, адже боролися за рідну землю півострова. На дністровському фронті військо Рум'янцева перемогло османську орду під Хотиним, зайняло Ясси. На азовському напрямі взяли Таганріг. 1770 року російська армія і козаки здобули дві перемоги над османською ордою біля Ларгі і Кагулу. На Чорному морі Росія-орда не мала флоту, бо досі не мала портів.

Найняті запорізькі чайки не могли повною мірою протистояти османським галерам. Тому наказано ескадрі кораблів Балтики з адміралом Г. Спиридоновим йти до Чорного моря. У липні ескадру в Егейському морі

зустріла османська ескадра. У протоці між островом Хіос і півостровом Чешме відбувся морський бій, в якому обидві ескадри мали великі втрати. Російська ескадра відступила. Однак адмірал Г. Спиридонов послав у Петербург-сарай патріотичне донесення, що “спалив османський *флот*”, контролює Архіпелаг в Егеї і Дарданелли. Це дало матеріал історикам Росії-орди написати про “велику Чесменську перемогу” над османським флотом (не ескадрою, завважте, а “флотом”). Але ескадри османського *флоту* тоді розміщалися в багатьох портах Африки, Адріатики, Еллади, Чорного і Азівського морів. Вся історія Росії, висловився її історик Карамзін, брешуть і крадуть. Більше повідомлень про вхід ескадри Г. Спиридонова в Чорне море і “великі перемоги” в Чорному морі немає. Куди поділася ця ескадра?

Султан вважав невдалу війну закінченою, почав мирні переговори. 1771 р. армія В. Долгорукова і донці на чайках висадилися біля Керчі, взяли цю фортецю та фортечку Єнікале поблизу. Одночасно рать-орда, українські полки та запоріжці наступали на Кирмак або Ор (Перекоп). Фортецю взяли українські полки штурмом, перебили яничар. Орда хана відступала на побережжя, де було чимало османських фортець Кефе, Балик-лава, Гезлев, Кінбурн. Армія Рум'янцева вела затяжні бої на підступах до Дунаю. Дуже допомагав запорізький флот з чайок. Флотилія з 19 чайок у гирлі Дунаю потопила 12 османських галер. Друга флотилія діяла під Ізмаїлом і Сілістрією. Колонізовано частину українського Криму, контрольовано васала Османії-орди Князівство Молдову.

Австрія-колонізатор та інші європейські держави не бажали, щоби ісламська колоніальна імперія Османія-орда була завойованою православною колоніальною імперією Росією-ордою. 1772 року Росія-колонізатор, щоби задобрити і їх колоніальними володіннями, запропонувала Австрії-колонізаторові і Пруссії-колонізаторові спільно поділити католицьку колоніальну імперію Польщу-колонізатора. Ті пропозицію прийняли. Тим паче, що польський король Станіслав Август Понятовський (1764-1795) більше перебував не у столиці Варшаві, а в Петербурзі-сараї як фаворит імператриці Катерини II (там у 1795 р. отримав палати та пенсію і помер 1798 року), так що боронити Польщу-імперію не було кому. Король-фаворит віддав імператриці Польщу. Росія-орда забрала Полоцькі і Могильовські белорусські землі. Австрія-колонізатор забрала українські Галичину (Буковина і Заверховиння вже були нею колонізовані раніше) і частину Волині. Пруссія взяла польські Пруські землі. 1773 р. російсько-османські переговори не привели до мирного договору. Колонізувавши російсько-українськими полками і запоріжцями степову частину українського півострова, Росія-орда заставила хана Сагіней Гірея підписати сепаратний мир і оголосити про вихід Малоно-

гай-Ханату в українському Криму з-під васальства Османії. Фактично хан ставав васалом Росії-орди, хоча юридично це ще не було оформлено. Османські яничари стояли ще в Кефе, Балик-лаві, Гезлеві, а російські – в Керчі, Снікале і Кірнбурні.

На дунайському фронті війська Рум'янцева перейшли Дунай на правий берег ближче до бажаного Стамбула і колонізації всієї колоніальної імперії Османії-орди. Важко уявити, як жадали великоросці-тюркці взяти Стамбул і цим ніби завоювати всю Османську імперію з субтропіками, її колоніями в Малій Азії, Дворіччі, Єгипті, Північній Африці до Марокко, Балканах. Вони навіть собі це і в снах вже бачили тюркську ординську наступницю Алтай-Орди ("Золотої") колоніальну імперію Росію-орду володаркою всього Середземномор'я, тоді вже і всієї Європи. Велику допомогу армії Рум'янцева надали флотилії з 50-ти запорізьких чайок, які діяли в гирлі Дунаю і розстроювали дії османських ескадр. Уряд імператриці добре заплатив запоріжцям за участь у війні, особливо їх флоту, а Кошового Петра Калнишевського нагородили орденом з самоцвітами. Полководець Рум'янцев, крім великих нагород, отримав титул Рум'янцев-Задунайський. Оставалася османською фортеця Очаків, яка загрожувала лиману Славутича-Буга і частково окупованому Росією-ордою українському Криму.

Імператриця Катерина II зверталася з маніфестами до слов'янських націй Подунав'я (як Петро I до кавказьких націй) підніматися на війну проти османського іго, обіцяючи всебічну підтримку. Тобто – міняти османсько-тюркську ординську колонізацію на ординську російсько-тюркську.

1774 року армія Рум'янцева-Задунайського виграла битву під Кючук-Кайнарджі в Болгарії, але й сама зазнала великих втрат, а поповнення людьми і матеріальними ресурсами не було, що характерно для ведення війни Росією-ордою. Османія-орда програла війну повністю. Але й російську армію Рум'янцев вивів з правого берега Дунаю. Вимріяний Стамбул не завойовано.

Цього ж 1774 р. підписано дуже не вигідний османам Кючук-Кайнарджинський мирний договір: Османія-орда визнала "незалежність" Малоногай-Ханату в українському Криму з Улусом Азея на північній Кубані; Росія-орда отримала право контролю над васалами Османії-орди Молдовою і Валахією, а також над Великою і Малою Кабардою в Передкавказзі. Росії-орді дозволено будувати флот і вільний прохід торгових кораблів через протоки до Середземномор'я. Османія-орда мала виплатити 4,5 мільйони контрибуції. Кошовий Землі Війська Запорізького Петро Калнишевський наполегливо намагався, щоби у мирному договорі було записано передачу

споконвічного українського Криму Запоріжжю за активну участь у війні. Цього, зрозуміло, не зроблено. Тим більше...

1775 року, 4 червня, коли найняте військо запорізьке і флот були на османському фронті, за наказом командуючого Рум'янцева російська рать-орда під командуванням генерала осербленого тюрка-османця Текелея несподівано оточила Січ-столицю. Замість повернути Землі Війська Запорізького обіцяний півострів Крим вирішено ліквідувати цю державку.

Текелей умовляв запоріжців не чинити опору, не проливати християнську кров, а добровільно залишити Січ-столицю і переселитися на інші території за уподобанням, як люди вільного стану. Росія-орда не бажала різкої реакції Європи. Адже державка Земля Війська Запорізького (1400-1775, 375 літ) користувалася в Європі великим авторитетом (більшим, як подібна державка хрестоносців), бо вела важкі битви з ісламцями малоногайцями-тюркцями і османами-тюркцями. Запоріжці добре знали ціну обіцянкам великоросців-тюркців Росії-колонізатора, вони ніби показали смиренність, на човнах покидали столицю Січ. Імператриця видала указ про ліквідацію держави Земля Війська Запорізького. Почали виселяти українське населення з усіх 8-ми полкових земель (областей) Запоріжжя. Вигнані зі своєї землі Запоріжжя козаки полкових земель з сім'ями та майном переселялися на заклик католицької Австрії-колонізатора на землю при впадінні Тиси в Дунай, де побудували замок Січ-столицю і чимало сіл навколо. Значна частина запоріжців на заклик султана Османії-орди переселилася на незаселені землі правого гирла Дунаю, де побудували замок Січ-столицю біля Верхнього Дунавця і багато козацьких сіл. Цю державку названо Задунайська Земля Війська Запорізького, а в Січі було 5 тисяч козацтва. Зрозуміло, султан мав намір використати хоробре і професійне військо козаків у війнах з Росією-ордою, подібно як Росія-орда використовувала запоріжців у війнах з Османією-ордою. Все ж найбільше населення Запоріжжя примусово переселилося на Лівобережжя і Слобожанщину.

Останнього Кошового, російського орденоносця Петра Калнишевського і старшину, в тому числі і полкову, арештували, відправили до Петербурга-сараю. Довго про них не було відомостей. Лише пізніше стало відомо про засудження на заслання. Кошового Калниша заслали на Соловки, куди засиляли "благородних", посадили в темниці, видавали щорічно монастиреві гроші на утримання. Там він прожив у самотній келії підвалу, яку нині можна оглянути, до 1803 року і помер у віці 112 літ. Збереглася і надгробна чавунна плита кошового, але лежить в експозиції музею, бо Соловецький ГУЛАГ могилу знищив.

Січ-столицю російська рать-орда пограбувала і зруйнувала. Спалено все, щоби не залишилося і сліду столиці цієї чудової і надзвичайної у всесвітній історії української держави. Так легко по-колонізаторськи Росія-орда “закрила” питання про повернення українського Криму Запоріжжю.

Великий стогін пройшов і сум огорнув націю і землю українську. Журба і ненависть до Росії-колонізатора пройшла по серцях української нації і не згасає досі. Треба було терпіти і вистояти, зберегти націю в надії на майбутню волю-державність. Всю свою ненависть і прокляття виливала нація і виливає досі на імператрицю Катерину II. Як тільки її не проклинали і обзивали: Катерина-Доконачка, Катерина-Сучадочка, Катерина-Шлюха, Катерина-Стопроклята тощо! Цих проклять вистачило би, щоби ця особа самозагорілася і спалилася заживо.

Національна слава держави Землі Війська Запорізького живе постійно в серцях нації, слава і любов зростає з кожним століттям, бо нація все чіткіше усвідомлює її велике історичне значення. Поклоняймося цій славі щирими національними серцями і бережимо навічно.

У 1776-1782 роках Османія-орда і Росія-орда вели локальні битви за український Крим. Російські гарнізони стояли в Керчі і Єнікале, Перекопі і Кірнбурні; османські – в Кефе, Судаку, Балік-лаві, Гезлеві. На півострові в Бахчисараї під російським наглядом управляв Малоногай-Ханатом хан Шагіней-Гірей. 1776 р. султан направив до Криму десант з новим проосманським ханом Девлетей-Гіреєм на престіл. Хан Шагіней-Гірей “звернувся” до російських військ про допомогу – і десант було відбито. 1777 р. російським окупаційним корпусом у Криму командував О. Суворов. Влітку він вивів рать-орду з фортеці Перекопу і швидким маршем зайняв всю центральну частину півострова, блокував у горах дорогу з Кефе, де знову висадився османський десант. Османський десант не міг пробитися вглиб півострова. 1778 р. османські ескадри висадили десанти в Кефе і Судаку, а восени в бухті Ахтіар (так називали український Корсунь). Суворов блокував дороги. Десант не пробився вглиб півострова.

1779 р. Османія-орда підписала конвенцію з Росією-ордою, в якій і визнала незалежність Малоногай-Ханату в Криму. Український Крим фактично був колонізований Росією-ордою.

Командуючий Суворов за наказом сановної дворянорди почав колонізаторські репресії. Найперше – до українців, які вимагали утворити в Криму українську державу Землю Війська Кримського. Насамперед депортували українців-бранців, чоловіків і жінок, щоби забрати робочу силу. Цього року близько 100 тисяч таких осіб примусово виселили з півострова на Лівобере-

режжя чи й вглиб Росії-орди кріпаками дворянорди поміщиків. Почалася депортація 500 тисяч корінних жителів українців-селян з їх споконвічної землі, з господарств, щоби знищити сільськогосподарське виробництво. Крім цього, сановна дворянорда Росії-орди не довіряла українцям-слов'янням більше ніж малоногайцям-ісламцям ординської крові. Хан Шагіней-Гірей і беї та мурзи протестували, та колонізаторові можна протестувати зброєю, якої в хана вже не було.

1780 р. почалася депортація вірмен, євреїв, еллінців, арабів, караїмів на південь України та Передкавказзя. Одночасно почалася велика депортація малоногайської орди. В супроводі російської рать-орди малоногайці мусили перекочувувати до Азеевого Улусу між нижнім Діном і Кубанню, а звідти на ріку Ембу в Заураллі, де була Великоногай-Орда, розбита в свій час калмиками буддистами. Але на тій землі не хотіли жити навіть калмики-кочовики, і перекочували на правий берег нижньої Волги. Тому малоногайці старалися втікати під османське васальство в Передкавказзі. Хана Шагіней-Гірея перевезли до Петербурга-сараю, дали палати для життя, щоби він навчався жити новою великоросською цивілізацією.

1782 року частина мурз повстала проти кишенькового хана Шагіней-Гірея, обрала ханом його старшого брата Батирей-Гірея. Почалися міжусобиці. Росія-колонізатор не признала новообраного хана. Яничари Османії-орди почали десантуватися до фортець побережжя. Суворов повернув хана до Криму і заставив в урочистій обстановці підписати відречення від престолу на користь імператриці Катерини II. Екс-хана Шагіней-Гірея Суворов депортував до Османії-орди, щоби позбутися османського колонізаторства.

1783 р. цар Східної Грузії Іраклій II Георгіївським трактатом визнав владу Росії-орди.

1783 року Катерина II видала маніфест про ліквідацію “Кримського Ханства”, як стали офіційно і в історії називати Малоногай-Ханат, і приєднання Криму до Росії-орди, прийняла титул ханші.

1783 р. Суворов почав укріпляти в Корсунській бухті оборонний пункт Ахтіар, як звався він по-тюркськи. 1784 р. цю фортечку і порт названо **Севастопіль**. Якби великоросці були слов'янками, то відновили би прадавню назву цієї історичної прославленої слов'яно-української військово-морської бази – **Корсунь** або Корслав. Заміна священної для українців назви *Корсунь* на *Севастопіль* – великий моральний удар по українцях, який не зможуть забути ніколи. Назва **Корсунь** повернеться.

У 1783 р. на території Ханату жило 1235 тисяч українців, 650 тисяч малоногайців, 36 тисяч представників інших національностей. На самому півострові жило 500 тисяч українців і 110 тисяч малоногайців.

1785 р. в Корсунь-Севастопільській бухті почалося будівництво російської військово-морської бази для майбутнього флоту.

У 1784-1787 роках – за наказом Потьомкіна відбулося масове виселення українців і малонагайців з Криму, роздача земель сановним дворянорядцям і масове заселення півострова кріпаками-великороссями. Суворова названо Суворов-Каратель. Сановна дворянорда була спокійна: можна робити Крим головною військовою і військово-морською базою для колонізації Чорномор'я, можливо – Середземномор'я. Мрії сановної дворянорди Росії-орди здійснювалися. Нема ні українського, ні малонагайського населення, які могли би шпигувати на користь Османії. Правда, і українці, і малонагайці, яких депортовано, тужили за своїм звичним місцем проживання, по-різному старалися повернутися на півострів. Населення депортували, та люди нелегально поверталися, їх знову депортували – і так багато разів.

Прийшла історична кара і на малонагайців за колонізацію, плюндрування і геноцид землі і нації української. Депортація 1780-х років привела майже до ліквідації цього народу-паразита, людиноненависника і людинобивця. Ця людність після ще однієї депортації 1945 р. майже перевелася. І не треба нині знову “колонізувати” наш Крим псевдомалонагайцями в угоду людиноненависникам фанатам-психопатам Панісламізму. Історія ще раз покарає – такий закон природного людського життя.

1787 року на правому березі Славутича, майже при лимані, закладено фортецю-верф для будівництва військових кораблів, будівництвом керував Суворов. Її названо по-еллінськи *Херсон*, що співзвучне з Херсонос біля Корсуня. Це перше українське, бо на українській землі, військово-промислове кораблебудування. Кораблебудівельниками і матросами були переважно колишні запоріжці. При впадінні до Славутича ріки Самари в 1776 р. побудовано фортецю Катеринослав, яка з 1783 р. стала центром Катеринославського намісництва (згодом фортецю перенесли на правий берег, Дніпропетровськ нині).

Османія-орда і Росія-орда дипломатичними способами шукали союзників. Росія-орда уклала союз з Австрією-колонізатором, а Османія-орда – з Францією-колонізатором і Англією-колонізатором.

1787 року почалася **шоста** османо-російська колонізаторська війна. (1787-1791).

Османія-орда ультимативно вимагала повернення їй Криму. Проти османської армії виступали дві: Воронцова і катеринославська Потьомкіна. Суворов 30-тисячну армію розмістив у центрі півострова, щоби відбивати османські десанти від будь-якого берега. Османці висадили десант і оточили

фортецю Кірнбурн при лимані. Фортеця трималася стійко, не вистачало флоту, хоча б запорізького. Суворов ударом із суші прорвав блокаду.

Росія-орда переконалася, що без українського козацького війська не обійтись. Агітували українців. Українці швидко зібрали козацьке військо з 7-ми тисяч, назвали Вільне Військо Козацьке, а Росія-орда дала офіційну назву Катеринославське козацьке військо. Війську віддано території в межиріччі Інгулу і Бугу. Козацьке військо побудувало Васильківську фортецю-Січ, Сидора Білого обрано кошовим, швидко побудовано і флот-чайки. Це не була держава, як Запоріжжя – Земля Війська Запорізького, лише пролог державності, за переконанням козаків, яка могла стати новою державою.

1788-1790 рр. велася і шведо-російська війна. Користаючи з війни Росії-орди з Османією-ордою, шведські війська вторглися до Фінляндії. У 1790 р. відбулися морські битви. Швеція-колонізатор зазнала поразки у війні. Підписано мир.

1788 р. російсько-українські війська облягли фортецю Очаків. Фортеці допомагали османські ескадри. Козацький флот з отаманом Антоном Головатим бився з османським і перемагав. Козаки захопили османську фортечку на острові Березань, повернули османські гармати на ескадри і Очаків, Осман-паша мусив здати Очаків. Росія-орда заплатила козакам 7 тисяч золотих, отаман А. Головатий нагороджений золотим георгіївським хрестом.

1789 р. біля річки Римнік російсько-австрійський корпус (7 тисяч рать-орди Суворова і 18 тисяч австрійців) розгромили 100-тисячну османську армію. Суворову дали титул графа Римнікського.

1790 р. в Чорне море вийшла з Херсонської верфі перша ескадра Росії-орди адмірала-ордінця Федора Ушакова, укомплектована переважно моряками-українцями. Ескадра не давала генеральних боїв османцям, а діяла запорізькою тактикою чайок: несподівана атака; атака з ходу без перешикування; атака зі сторони берега; атака на флагмана противника. Ескадра Ушакова провела морські битви біля острова Тендра і Керчі.

У грудні російсько-українська армія Суворова підійшла до міцної фортеці Ізмаїл на лівому березі Дунаю. Козацька флотилія атакувала османську флотилію на рейді, відігнала її. Штурмом Ізмаїл взято. Кошовий Г. Чепіга нагороджений срібним орденом Георгія, а отаман А. Головатий – орденом Св. Володимира. Так українські полки і моряки полягали в битвах за колонізатора.

1791 р. Османія-орда і Росія-орда підписали невігідний османцям Ясський мирний договір. Османія-орда відмовилася від українського Криму, все Чорноморське побережжя – від Криму до Дністра – колонізувала Росія-орда. Війна закінчена. Козацьке військо і флот стали непотрібними, тим па-

че, що поповнювався російський флот. 1792 р. козаків Чорноморського Козацького Війська, як Росія-орда перейменувала Вільне Козацьке Військо, насильно переселили з сім'ями на Кубань, також прадавню землю українців Суря Україну (Сонячну Україну), де переселені в 1793 р. побудували фортецю-січ Катеринодар (Краснодар нині), де козацтво мусило воювати з кавказькими ісламськими націями, залишками Алтай-Орди (“Золотої”) за колонізацію їх Росією-ордою.

1793 р. відбувся другий поділ Польщі-колонізатора. До Росії-орди відійшла Правобережна Україна. Отже, Росія-орда стала головним колонізатором української землі і нації.

Колонізатор є колонізатором, хто б він не був. Однак, у Галичині під Австрією-колонізатором колонізаторство було більш ліберальним у національному відношенні. Там залишилося кріпацтво-феодалізм. Австрія-колонізатор дозволила національно-духовне відродження українців: дозволено поруч з австрійською українську державну символіку – синьо-жовтий прапор і герб Тризуб, у школах введено українську мову, чого не було при польській колонізації, появилися українські газети і альманахи, політичні партії, громадські організації і товариства.

Другий поділ Польщі-колонізатора викликав війну поляків проти Росії-колонізатора на чолі з Тадеушем Косцюшко, ветераном війни за незалежність США, звідки прибув. 1794 р. армія Костюшка розгромила рать-орду під Рацлавицями, оволоділа Варшавою і Вільнюсом. Росія-орда і Прусія-колонізатор пішли в наступ: Суворов розгромив повсталих. Пораненого Косцюшка ув'язнено в Петропавлівській фортеці. Після звільнення в 1796 р. він емігрував до США.

1795 р. відбувся третій і остаточний поділ Польщі-колонізатора: Росія-орда отримала Західну Белорусь і Західну Волинь, Литву і Курляндію; Австрія-колонізатор – Краківську, Сандомирську та Люблінську області, які названо Нова Західна Галичина; Прусія – інші землі з Варшавою.

Польща-колонізатор перестала існувати. Історична кара за колонізацію України збулася.

При імператоруванні Катерини II-Колонізаторці сановна дворянорда остаточно утворила колонізаторськими війнами велику православну колоніальну імперію Росією-орду. Нові території дали імперії нових 12 мільйонів громадян, що збільшило податки.

Все ж зовнішній борг був 46 мільйонів, а внутрішній – 157 мільйонів сріблом. І Москвинська, і пізніше Російська імперії дуже любили брати позики. В їх уяві це не були нормальні позики, які слід повертати, а ніби звич-

на ординцям традиційна ординська ясак-данина в новій сучаснішій формі позики.

Коли ж таки треба було повертати зовнішні позики, то робили це з великим зусиллям над собою, старалися хоча б відстрочити, бо в їх ординській свідомості повертати позики – це самим платити ясак-данину, на що їх ординські гени не могли погодитися. Позики повертали дуже погано, імперія завжди була “в боргах як шовках”.

Життя громадян при імператоруванні Катерини II було жалюгідним: посилення кріпацтва, рекрутчина, податки для війн. Чоловік Катерини II Петро III заснував Банк і випустив паперові гроші, які Катерина II спочатку ігнорувала. Потім сама в 1769-1796 рр. випустила паперових грошей на 157 мільйонів 700 тисяч рублів при бюджеті 1796 р. 80 млн. рублів. Це показує знецінення грошової маси, постійну інфляцію, а з нею і зубожіння громадян.

Найбільше потерпіли колонізовані Росією-ордою українці.

УКРАЇНСЬКУ ПРОБЛЕМУ при Катерині II сановна дворянорда Росії-орди вважала **навічно вирішеною**: ліквідовано автономію Гетьманщину, ліквідовано державку Землю Війська Запорізького, ліквідовано назви **українці і Україна**, замінено на *малоросси і Малороссія*. Землі Запоріжжя і Поморини названо **Новоросія**. Введено губернський поділ, великоросська мова стала державною і на українських землях, великоросську мову введено в освіту від церковно-приходських шкіл до вищих учбових закладів на українській землі – **колонізаторство мовою** – при близькості мов – надійний засіб **асиміляції**. Введено кріпосництво, то українці не могли козакувати, а бідувати, забувати про козацьку вольницю, думати про хліб насущний. Заборонено українські культурно-просвітні заклади, книгодрукування – повне колонізаторство-асиміляція.

Все це, вважали, за півстоліття ліквідує українців як таких, стануть великороссами.

Цю практику з поправками можна буде застосувати і щодо інших колонізованих імперією націй.

Забули колонізатори про нескореність української нації будь-якому колонізаторству, про велику історичну силу духу нації до свого національного відродження. Дуже допомогла, як не дивно, австрійська колонізація Західного Краю України, де колонізаторство було більш толерантним, допомогло національному відродженню. Туди втікали кращі і свідоміші українці з Росії-орди.

Значні колонізаторські завоювання зовсім не принесли добробуту громадянам. Навпаки. Прусоордизм добробуту так і не дав. Воєнні видатки, як

завжди, були найбільшою статтею видатків скарбниці (казни-бюджету) імперії у 18-му столітті від Петра I до Катерини II: 1702 р. – 83%, 1725 р. – 72%, 1780 р. – 79%. Великі суми витрачалися по лінії невоєнних відомств. Більшість армії жила в домах громадян, харчувалися столом господарів. Втрати від призову до армії працездатних кріпаків перевищували суми витрат воєнного бюджету. Майже вся імперія, особливо Україна, була тилом фронтів. Багатіла і жила в розкоші сановна дворянорда – ВПК-ХУНТА.

Антифеодальна і антимонархічна революція у Франції-колонізаторі

У 1789-1794 рр. при імператоруванні Катерини II у Франції визріла і відбулася антифеодальна революція з метою повної ліквідації феодального ладу і встановлення **промислового** (індустріального, частина істориків називають **капіталістичним**) ладу. Проти феодалізму і дворянсько-духівничого станів виступив третій стан – селяни, ремісники, наймані робітники, купці, власники мануфактур і банкіри. Зрозуміло, що цілі кожного з цих станів були різними. Хоча класичного кріпацтва в імперії вже майже не було, безплатну кріпосницьку працю замінили платою сеньйорові великого земельного чиншу, виконувати повинності, платити десятину церкві і великі податки державі – феодалізм залишався зреформованим.

Сеньйори (шляхта або дворянство) і духовенство були соціальною опорою феодалізму і королівського абсолютного монархізму або самодержавства. Феодалізм гальмував економічний і соціальний розвиток у колоніальній імперії. Росло невдоволення. Для вирішення причин невдоволення король скликав збори – Генеральні штати з представників усієї імперії. Але третій стан, якого було більше, проголосив їх Установчими зборами – парламентом. Це був революційний вчинок того часу. Щоби захистити Установчі збори від королівської армії, створили революційну армію – національну гвардію. Під **червоними** революційними прапорами здобули 14 липня фортецю-тюрму **Бастилію**; цей день – свято Французької (“**буржуазної**”) революції. Видано цінну **Декларацію** прав людини і громадянина. Революційне піднесення громадян було таким, що король мусив тимчасово миритися. 1791 р. Установчі збори прийняли Конституцію – Франція стала конституційною монархією, яка обмежувала абсолютизм або самодержавство. Це небувало злякало до смерті монархів Європи.

1792 р. Австрія і Прусія уклали договір про війну проти французької революції, хоча ця революція нічим їм не загрозувала. Була лише моральна

загроза. Пруська армія напала на Францію. Повсталі вбачили в цьому дії свого короля. Вони захопили Тюїльрійський палац і усунули короля від влади. **1792 р.** Францію проголошено **Республікою**. Управляв Республікою Конвент. Це збудило уми передових груп громадян і потрясло імперії і держави Європи. Національна гвардія в патріотичному пориві розгромила прусо-австрійські війська.

1793 р. короля династії Бурбонів Людовика XVI страчено. Це привело до страху і трепету всіх монархів Європи до розширення антифранцузької коаліції за рахунок Англії, Іспанії, Османії тощо. Війни Франції з Австрією і Англією тривали. Генерал Бонапарт відвойовував у Австрії Італію. На жаль, Французька Республіка-колонізатор почала нові колонізаторські війни-завоювання.

1798 р. генерал Наполеон кораблями повів армію на завоювання османських колоній Єгипту і Сирії, мав початковий успіх, але мусив покинути армію, яка в результаті зазнала поразки. Це привело до третьої антифранцузької коаліції найбільших монархій Європи.

У Франції відповіли утворенням влади Директорії з першим консулом Наполеоном Бонапартом, якого 1804 р., на догоду європейським самодержцям, перейменували формально імператором. Це не допомогло, війни проти Франції-Республіки продовжувалися. Наполеон, воюючи, став головним людиновбивцею в Європі початку 19-го століття.

Історики Союзу РСР-колонізатора назвали цю революцію **Великою французькою**. Так їм сподобалася, всупереч тому, що вона зовсім не подобалася сановній дворянорді Російської імперії-орди у 18-му столітті.

У 17-му столітті, 1649 року, в Англії проголошено Республіку в результаті революції, страчено короля Карла I, але її не назвали Великою. Не було антианглійської коаліції самодержців Європи.

Значення для української нації ліквідації Малоногай-Ханату в Криму і депортації Росією-ордою малоногайської орди з українського Криму

Ліквідація Росією-колонізатором у квітні 1783 року Малоногайсько-го Ханату в українському Криму і депортація малоногайорди для української нації була визначним історичним явищем і епохальною подією, яку слід святкувати щорічно, якби малоногайську орду-колонізатора не замінила великороська орда-колонізатор.

У квітні 1783 року українська нація з цього приводу раділа не менше, ніж 1648 року при утворенні гетьманом Богданом Хмельем незалежної

держави **Козацької України** і вигнання з нашої землі від Ржева, В'язьми, Калуги, ріки Оки, Орла, Курська і Білгорода до Західного Буга польських колонізаторів, їх феодалів-шляхти з євреями-орендарями.

На жаль, 1783 року український Крим колонізований Росією-колонізатором.

Довідка. 1363 року, через століття з лишнім від початку іго Алтай-Орди ("Золотої" по-москвинськи), у страшнючій і запеклій битві литовсько-українські війська на чолі з великим князем Литви Альгірдасом і українським князем Володарем Славутичським на ріці Сині Води (нині ріка Синюха, Кіровоградщина) розгромили головні війська трьох ханів Алтай-Орди, яка залишилася без великого війська, і вигнали всі ординські кочові юрти-села зі степів України від Південної Верховини і з півострова Українець (Крим) за Дін. Вся ця територія колонізована Великим Князівством Литви-колонізатором. Великий князь Альгірдас відвідав тодішні факторії генуезьких купців на Південному березі півострова: Кафу, Чембало, Солдайю, Боспоро (відповідно по-українськи ці порти тоді називалися Слов'янслав, Сурож, Білокам'янка, Корчів), підписав з генуезцями договір на аренду факторій і розмір мита, яке мали платити Посадникові півострова, а той половину відправляти до державної скарбниці Литви-колонізатора.

На величезних просторах Півдня України і півострова в.к. Альгірдас велів князеві Володарю Славутичському залишитися з частиною українського війська на визволених просторах і вкупі з місцевими українцями боронити ці землі від орд. Велике Князівство Литва не має можливості це робити своїм військом. Князь Славутичський утворив тут автономну Землю Війська Запорізького. По берегах Діну і Дінця вої і місцеві українці побудували січі-фортечки. 1400 року нижче порогів на недоступному острові посередині Славутича Великій Хорсиці (острів Великий Сонячний, від давнього Хорс-Сонце) побудовано головну фортецю-січ, зробили її адміністративним центром Землі Запорізької під назвою **Січ**. Землю Війська Запорізького поділено на адміністративні одиниці – полки (паланк по-тюркськи) – на чолі з полковниками і старшиною. Спочатку було 5 полків-областей на материкові і полк-область на півострові Українець на чолі з Посадником. Центром півострова була січ-фортеця Сонячні Хати (генуезькі купці називали Солхат), бо центр Нов-Град (Неапіль по-еллінськи, Сімферопіль по-російськи) був зруйнований ще Батай-ханом і не відбудований.

Велика кочова кипчацька ординська ісламська колоніальна імперія Алтай-Орда ("Золота" по-москвинськи) з 20-х років 15-го століття (з 1420-х років) почала розпадатися на незалежні Ханати. Серед них у 1440 р. відді-

лилася Великоногайська або Синя Орда в незалежний Ханат. Особливістю цієї орди було те, що головна маса кочувала в басейнах азійських рік Емби-Тоболу, а невелика ордочка-Улус малоногайців – на Маничі між нижнім Діном і Кубанню. 1443 р. вони обрали ханом Азей-Гірей (1443-1467, 24 роки) і платили данину Великоногай-Ханатові. З часом платити перестали.

1460 р. головний хан Великоногай-ханату Седей Ахметей привів свою орду на Манич покарати малоногайську орду за несплату данини і переселити на Ембу. Відбулася велика битва-різня, яка закінчилася перемогою великоногайорди.

Малоногайординці частково перекочували на Ембу, частина з них розсіялася по степах Каспію, хан Азей-Гірей з недобитками через Керченську протоку втік на півострів Українець на Землю Війська Запорізького. Запоріжці вимагали залишити півострів, що він зробив, але перезимувавши. Азей-Гірей з роду чінгісхана Тохтамишея (який через міжусобиці втік до Литви) народився у Литві біля Тракая, знав литовську мову. Він поїхав до Вільнюса з посольством, великий князь Альгірдас дозволив його ордочці перезимувати на півострові. В наступні роки літом окремі ордочки перепливали протоку і кочували в кримських степах. Їх витісняли, вони появлялися знову і знову. Сподобалися їм наші степи, де не було орд-конкурентів.

1464 р. старий хан Азей-Гірей з великою ордою переплив на півострів, зайняв місто Сонячні Хати, усунув українського Посадника Тараса Тихого і старшину-уряд, перейменував місто на Ескі-Крим (Старий Крим), зробив сараєм-столицею проголошеного ісламського кипчацького ординського кочового Малоногай-Ханату з двох Улусів: Азей-Улуса на Маничі і Крим-Улуса на півострові. Півострів з 550 тисячами українського населення став колонізованим малоногайордою. Козацьке військо малими битвами-сутічками намагалося вигнати орду-колонізаторів з півострова. Хан пригрозив покликати на допомогу інші орди: кабардинську, поволзьку, астраханську. Ці орди могли перейти Дін, а це загрожувало можливій ліквідації Землі Війська Запорізького на материкові. Щоби зберегти Землю Запоріжжя, довелося примиритися з втратою півострова, як думають завжди в таких випадках: ненадовго.

319 років (1464-1783), понад три століття, колонізувала малоногайорда наш півострів Українець (Крим).

1475 р. хан Малоногай-Ханату Менглей-Гірей (1467-1515, 48 літ) піддався під васальство ісламської тюрксько-огузької колоніальної імперії Османії. Ханат отримав наймогутнішого сюзерена-покровителя. Султан Мехмет II Ель-Фатих (Завойовник) зробив вигідний своїм положенням півострів Крим опорним пунктом володіння Чорномор'ям. До Кафи прибув флот з 212

нашею, переназвали порт Кефе або Малим Стамбулом, він став основною воєнно-морською базою в Криму з ескадрами флоту. Купців генуезців вигнали зі всіх портів, їх квартали і майно передали османським купцям.

Малогогай-Ханат перейменував майже усі українські назви на півострові на тюркські. Українців примушували розмовляти тюркською мовою, почалася колонізація-асиміляція мовою, що дуже небезпечно для нації. Українців заставляли ісламізуватися. Відбулося це не так, як у 1328 році, коли це на українську землю Владимирцину прийшли кипчаки тюркці-алтайординці, утворили Москву-Улус, але не зуміли заставити українців говорити по-тюркськи, навпаки, самі засвоїли староукраїнську мову і прийняли православ'я. Малогогайці за 319 літ не зуміли повністю асимілювати українців ні мовою, ні вірою – українці в масі нескорені. Хоча частина українців ісламізувалася.

За 319 літ перебування в українському Криму малогогайська орда майже не мала поступу в економічному і соціальному розвитку, все залишалося так, як було ще при Алтай-Орді. Хани, беї, мурзи зосереджували абсолютну владу, до них примикало ісламське духовенство мулли на чолі з муфтієм. Основою економічного панування верхівки була земельна власність хана (державна по-нинішньому) на пасовища. Маючи скот для прожиття, сім'ї пастухів-воїнів мусили бути дуже послухними, бо пасли свій скот на хановому пасовищі, платили оброк, відбували військову повинність. Скотарство було малопродуктивним, часто були падежі від хвороб і засух. Сім'ї були великі, бо іслам дозволяв мати 4-х жінок, коли можеш їх утримувати, і гареми одалісок. Щоби прохарчувати м'ясом і молоком сім'ю з 10-ти осіб, треба було за рік з'їсти 50 коней, або замінити відповідною кількістю овець, кіз, ослів, верблюдів, худоби. Землеробством займалися осілі українці, більшість зерна забирав султан. Торгівля була в руках османців, українців, євреїв, вірменців, еллінів. Південний берег Криму взагалі відібрав у свою особисту власність султан, перетворив у свій особистий город для столу султанського двору. Цей город обробляли українці, бо більшість населення Османії також кочувало, землеробства не любило. “Чорних татар” (“карататар”), як називали пастухів-малогогайців османці, на Південний берег не допускали.

Основним видом збагачення хана, беїв, мурз і виживання пастухів-воїнів було паразитування на українській нації постійними нашествиями з метою грабежу тварин і майна, а, головне, людей-бранців, яких залишали в себе або продавали рабами на невільничих ринках. Найбільшим і найголовнішим ринком була Кефе (Кафа). Османія-орда в часи пізнього феодалізму

ввела і практикувала **рабство**. І нині маємо факти викрадення людей і рабство в ісламців Передкавказзя.

З 1500 року почалися спустошливі набіги малогогайських орд або “татар”, як їх називають брати по крові османці і великоросці, на Україну, навіть на Східну Польщу. З 1500 по 1586 роки документально засвідчено 86 солідніших “татарських” нашеств (щороку); з 1600 по 1647 роки – 70 (кілька ордочок щороку). 1575 р. хан Магметей-Гірей II, за його звітом султаною, за один похід через Молдову на Галичину, Волинь і Поділля взяв 40 тисяч коней, мільйон худоби і 35 тисяч бранців. З цього 10% припало ханові. Уціліли лише замки магнатів. На Поділлі між 1578 і 1583 роками сплюндровано кожне третє село. Частіше набігали неконтрольовані ордочки. Українці-бранці цінилися на ринкові від 5 до 500 золотих за красуню. Москвинські бранці цінилися дешевше, бо їх вважали брехливими, лукавими і лінувими (тюркські гени!). Податок султанові платили зерном і бранцями. Українській нації завдано нечуваних матеріальних і людських втрат. Яка ще нація могла би перенести таке і зберегти себе? Кафа була прірвою, що пила українську кров. Лише українці в повній мірі зрозуміли китайців-землеробів, які мусили будувати Великий китайський мур перед набігами прапредків малогогайців диких гунців.

У 16-му столітті малогогайорді стало тісно на півострові. Вона поступово переходила перешийок Арій (Кирмак-Перекоп) і кочувала на Землі Війська Запорізького по березі Азівського моря до ріки Берди, там утворила Малогогай або Єдичкуль-Бейлик. Згодом стала кочувати і по березі Чорного (Караморя) моря від лиманів до Дунаю, утворили Очаківський або Єдиган-Бейлик, далі – Буджак-Бейлик. Правда, залишили недоторканими тут українські села і міста, міста-пристані, бо брали з українців так потрібний їм ясақ-данину зерном, худобою, рибою, ремісничими виробами. І тут проводили отюрчення та ісламізацію українців.

На українських землях Правобережжя, Поділля, Волині, Лівобережжя були великі маєтки магнатів ополячених українців і литовців Острозьких, Заславських, Збараських, Вишнівецьких, Корецьких та інших, а також прибулих польських Замоєських, Каліновських, Конєцпольських, Потоцьких, Оссолінських, Синявських та інших. Вони володіли десятками тисяч маєтків – міст, містечок і сіл. У маєтках Вишнівецьких було 230 тисяч кріпаків. Дрібній шляхті залишали мало земель-маєтків. Магнати мали палати у великих містах: Львові, Кракові, Варшаві, а маєтки здавали в оренду євреям-орендарям. Був великий зерновий бум в Європі. Магнати з українських земель займали перше місце в Польщі-колонізаторі по продажу зерна. Тому не могли відмовитися від його виробництва, незважаючи на набіги-

грабування орд малоногайців. Усі міста і містечка, навіть великі села були фортецями-січками з мурами чи земляними валами з частоколом, вежами і брамами в них, ровами з водою. Навколо них і обробляли ниви, пасли стада тварин. У фортецях можна було зберігати майно і захиститися від набігів орд. Орди були озброєні примітивно, як і тисячі літ тому: лук зі стрілами, шабля, кинджали, аркан, але мав кожен ординець по кілька коней для швидкого пересування, перевезення награваного і харчування кониною. Орди не вміли і не любили штурмувати фортець-січей, бо це вимагало часу, могло надійти королівське військо, реєстрові чи магнатські козаки. Для оборони маєтків від орд магнати тримали дворових козаків з кріпаків. Коли була відомість про набіг орди, їм назустріч виходили королівське військо і козаки.

Зі сторони української нації з набігами орд боролися запоріжці по-різному: ставали до битви з засідок на шляху орди; нападали, відбирали награване і визволяли бранців; з великої ненависті мстили набігами на Ханат, забирали скот і людей, яких обмінювали на українців-бранців.

Особливо завзято боролися запоріжці з Малоногай-Ханатом у 17-му столітті, навіть і з Османією-ордою. Найбільш відомі успіхи з гетьманом Петром Сагайдачним. 1606 р. запоріжці напали на основний порт Варну, знищили 10 галер. 1608 р. – здобули і зруйнували Кирмак-Перекоп, 1609 р. – Кілію. 1614 р. буря загнала козацькі чайки під Трапезунд, з допомогою бранців здобули місто, визволили бранців, ринок спалили. По дорозі те саме повторили в Синопі.

У 1615, 1617, 1620 рр. запоріжці нападали на передмістя Стамбула, попалили передмістя. 1616 р. вчинили відчайдушний напад на основну воєнно-морську базу османців у Криму і ринок рабів – на саму Кафу, розбили ескадру, здобули місто, визволили бранців, спалили фортецю. Через ріку Конку повернулися на Січ, де їх чекала османська ескадра з яничарами, яку султан післав зруйнувати Січ. Ескадру розбили. У відповідь 1620 р. султан пішов війною на Польщу, якій юридично мали підчинятися запоріжці. Османці перемогли польсько-козацьке військо під Цецорою. Під Хотином польське військо і козацьке військо Сагайдачного перемогли османське. Османці відступили.

1625 р. козацький флот бився з османським при Карасмані. 1629 р. козацькі чайки на чолі з Б. Хмелем здійснили рейд на Кілію, Ізмаїл, Варну, повернулися з перемогою і добичею. 1633 р. чайки на чолі з Сулимою взяли фортецю Азак і спалили. 1644 року розгромили набіг великої орди на нашу землю. В 1648-1653 рр. молонгайординці були союзниками гетьмана Б. Хмеля в національно-визвольній війні проти Польщі-колонізатора і тричі

– 1649 р. в Зборівській, 1651 р. в Берестецькій і 1653 р. в Жванецькій битвах – зраджували Хмельницького. Він мусив зірвати союз з ханом. Хан став союзником Польщі-колонізатора проти Хмельницького. Знову посилилася боротьба з Ханатом при Кошовому Іванові Сіркові: 1659 р. козаки пройшли і плондрували юрти-кочів'я на півострові. Повторили в 1668 р., дійшли під Бахчисарай. 1670 р. біля Очакова спалено передмістя, взято велику добичу. 1676 р. пройшли на півострів і здобули Карасу-Базар, Гезлев, околиці Бахчисарая, повернулися з добичею і бранцями. 1678 р. хан Азей-Гірей III повів велику орду на Волинь. Сірко з козаками розбили три ордочки з цієї орди, відібрали добичу і бранців.

Складено чимало козацьких і народних дум про “татарське” лихоліття. Ще і на початку 20-го століття населення-нація з тремтінням згадували часи “татарських” набігів-спустошення.

Так боролися українці за свою споконвічну Кримську землю. Європа дивувалася і захоплювалася, бо не завжди успішно воювала з Османією-ордою. Українцям було під силу здобути півострів, вигнати малоногайорду назад до Азей-Улусу, але за малоногайордою була могутня Османія-орда. Набіги і плондрування малоногайордою України завдали набагато більше втрат нації, ніж нашестя Батай-хана чи нашестя Бурундай-хана на Галичину.

Нащадки малоногайорди досі не вибачилися перед українською нацією за руйну і геноцид. Адже чинили це не десятиліттями, а три століття!

1783 р. Росія-орда не залишила своїх єдинокровних кипчаків малоногайців у Криму, бо вони – ісламісти, а султан був каліфом усіх ісламістів, то малоногайці могли шпигувати на користь Османії-орди. Малоногайці того часу в побуті були на рівні орд часів Батай-хана. Тому виселяли їх на Ембу в Казахстан, де ще на такому ж побутовому рівні кочували казахи. У Криму тодішнім великороссям-туркцям такі не були потрібні. Український Крим мав стати для Росії-орди сучасною по-тодішньому воєнно-морською базою для колонізаторства, Південний берег – внутрішнім курортом для сановної дворянорди і сім'ї самого імператора.

Під час депортації в 1780-х роках частина малоногайців з Азей-Улусу перебиралася до колоній Османії-орди на Передкавказзі. Надіялися, що Османія-орда відвоює Крим і поверне їм. Малоногайці не розуміли, що Османія-орда не створила тоді ВПК і її могутність нуділа. Вони мали ХУНТУ, але дуже бідний ВПК. Росія-орда мала створений Петром I ВПК і ХУНТУ, які ще при Катерині II спонтанно розвивалися.

Депортовані вдруге Союзом-колонізатором 1945 р., малоногайці нині повертаються і пред'являють “права” на український Крим. Як і Росія-колонізатор.

1954 року, нарешті, Крим-син возз'єднався з матір'ю-Україною навзвжди. Історична правда восторжествувала! Українська нація отримала свою землю.

Ні Росія-колонізатор, ні малоногайці, бувши колонізатори, не мають прав на землю українського Криму. Росія-колонізатор воєнно-морськими базами Криму хоче панувати чи її колонізувати Чорномор'я. Але нині колонізаторство неможливе. Може бути лише в тупорилих мозках ординців як традиційний світогляд і спосіб життя. Всі великі і навіть малі колоніальні імперії розпалися. Нині торжествує незалежність всіх націй світу! Залишилися лише дві великі колоніальні імперії – КНР і Російська Федерація, розпад яких рано чи пізно неминучий.

Серед поверненців-малоногайців у Крим нині чимало не нащадків “татар”, а найманці-засланці за долари Панісламізмом, який бажав би захопити наш Крим і утворити базу для ісламізації всієї Східної Європи. Як Албанія-Боснія вже бази для ісламізації Південної Європи, можливо і Західної.

Український Крим, вірніше півострів Українець, – споконвічно українська земля. І буде українською завжди. Колонізаторам і неокolonізаторам доведеться уступити або українізуватися – жити в українській єдиній і незалежній державі, шанувати її, пробачившись за вікове і нелюдське ординське колонізаторство.

Імператорування Павла I Петровича Романова Російського

(1796-1801 рр., 5 літ)

Імператор Павло I, син Петра III і Катерини II – другий імператор династії голштейн-готторопів. Вступив на престіл 43-літнім. Імператорування було коротким і дивним.

Особа імператора. Середньозрослий, худощавий, негарний лицем, курносий, скули широкі, що свідчило не про пруську, а про монголоїдну кров. Дуже нервовий і гнівливий по-ординськи, що давало базу для звинувачення в божевіллі. Це було результатом того, що мати Катерина II, зайнята фаворитами, майже не займалася його вихованням, за що син Павло сердився на маму, а прусомасони впливали на нього. Освіта домашня з великим набо-

ром наук; германською, французькою і латинською мовами, але засвоював погано. Під впливом прусомасонів рано полюбив військову справу по-пруськи – муштри; ввів військовий пруський статут і назву “солдат” замість ратник. З 1783 р. проживав в Гатчині, займався своїм голштинським полком.

Особисте життя Павла I. Мав дві жінки – Наталію Олексіївну Гессен-Дармиштадтську (померла 1776 р.) і Марію Федорівну Вюртемберг-Штутгартську. Діти: Олександр, Костянтин, Олександра, Олена, Марія, Катерина, Анна, Микола, Михайло.

Внутрішні справи. Обмежував права і свободи дворянорди, вони його не підтримували. Ніби бажав добра купцям, ремісникам, кріпакам. У той же час роздав дворянорді в кріпацтво 600 тисяч державних селян, з них 150 тисяч в Україні.

1796 р. Павло I ввів кріпацтво в новоутворених маєтках Півдня України, в так званих Новоросії, Приазов'ї і Тавриді (Крим). Історик Геродот написав, що на півострові (“Криму”) є гори – **тавр** по-еллінськи. В наші часи колонізаторські історики видумали, що на півострові жили недоказані історично “таври”, то поспішили ввести нову назву *Таврида*.

1797 р. він видав указ про обмеження феодалної повинності для кріпаків 3-ма днями на тиждень, що ніби полегшувало кріпацтво, але цей указ ніколи не виконувався.

1797 р. видав указ про імператорське престолонаступництво – тільки чоловікам по первородству (видно, боліло і не подобалося фаворитство матері Катерини II).

Ліквідував дворянські губернські збори (збори дворянорди) і їх право вибирати губернських урядовців (губернатора тощо). Відновив тілесні покарання для дворян. Переслідував ідеї французької революції, заборонив ввозити книги, навіть вживати французькі революційні слова.

Ввів палочну муштру і дисципліну в армії по пруському типу.

Зовнішні справи. Павло I був противником французької революції. 1798 р. вступив до 2-ої антифранцузької коаліції з Австрією, Прусією, Англією, Іспанією, Королівством обох Сицилій тощо. Послав солдат-орду під командуванням одного з видатних людиновбивць Росії-орди Суворова на допомогу австрійським військам до Італії, щоби визволити її від Франції-колонізатора для Австрії-колонізатора. Одночасно відправив до Середземномор'я флот з адміралом-ординцем Ушаковим. Австрійська і російська армії перемогли в битвах при Треббї та при Нові. Ескадра Ушакова увійшла до порту острова Мальта. Відірвані від матеріального і людського постачання-поповнення солдати-орда Суворова не могли нормально воювати, пере-

творювалися в гунську орду, що викликало невдоволення Австрії і Англії, вимогу відізвати військо Суворова. Шляхів відступу не було. Приречений на ганьбу Суворов у вересні-жовтні 1799 р. вирішив не здаватися, а переходом через Альпи з'єднатися з недобитками російської армії в Швейцарії, яку там розбили французи. Це було безумством, майже втратою останків армії, але людиновбивці Суворову не жаль було солдат-орди великоросців і українців ради свого особистого престижу “непереможеного полководця”.

Як завжди, великоросські історики описали перехід Суворова через Альпи не як ганебну поразку, а як великий воєнний подвиг (з ким воював, кого переміг?). Скільки нещасних солдатусок-ординців загубив? Вся історія Росії, як правду говорив їх історик Карамзін: брешуть і крадуть. Суворов закінчив ганебно свою кар'єру людиновбивці безсмысленим переходом через Альпи, як і повинен кінчати кожен такий людиновбивця.

1799 р. у жовтні Павло I вийшов з антифранцузької коаліції, відкликав недобитки військ зі Швейцарії, чим образив ВПК-ХУНТУ, які хотіли безперервних війн-грабежів.

1800 р. Павло I підписав договір з Французькою Республікою. Так змінилися його погляди. Цим взагалі викликав небувалий гнів сановних хунтачів.

1801 р. Павло I зробив незбагненну витівку: велів отаманові Донського Війська генералові В. Орлову йти до Індії в долину Гангу, відвоювати її від Англії. 1 березня військо виступило, дійшло до Іртиша. Через місяць після виступу армії-орди двірцевою змовою імператорські гвардійці, з мовчазної згоди престолонаступника принца великого князя Олександра, Павла I усунуно і вбито. Хунтачі імператорської гвардії вбили тата Петра III і сина Павла I. На фоні великих війн-людиновбивства і великого колонізаторства при Катерині II імператорування Павла I було для ВПК-ХУНТИ-орди скучним і поганим, малодохідним пограбуваннями нових колоній і корупцією.

Безпросвітним було і життя кріпаків, робітних людей, ремісників, бо їх рівень життя був нужденним.

Закінчилося 18-те століття

19-ТЕ СТОЛІТТЯ

(1801-1900 роки)

РОЗДІЛ 7. ЖИТТЯ ВЕЛИКОРОССЦІВ У ТЮРКСЬКІЙ КИПЧАЦЬКІЙ ОРДИНСЬКІЙ ПРАВОСЛАВНІЙ КОЛОНІАЛЬНІЙ ІМПЕРІЇ РОСІЇ

(1801-1900 роки)

Імператори тюркської кипчацької ординської православної колоніальної імперії Росії у 19-му столітті

1801 – 1825 24 роки	імператор	Олександр I Павлович Романов Російський
1825 – 1855 30 років	імператор	Микола I Павлович Романов Російський Палкін
1855 – 1881 26 років	імператор	Олександр II Миколайович Романов Російський
1881 – 1894 13 років	імператор	Олександр III Олександрович Романов Російський
1894 – 1917 23 роки	імператор	Микола II Олександрович Романов Російський, Кривавий

Імператорування Олександра I Павловича Романова Російського

(1801-1825, 24 роки)

Імператор Олександр I Павлович Романов вінчаний імператором після вбивства, з його мовчазної згоди, імператорськими гвардійцями його тата Павла I. Він четвертий імператор зі зордишеного роду прусаків-голштинців.

Особа імператора. Високий і стрункий, русий, з голубими очима, вики-нчений красень з відтінком ніжності. Зовнішньо млявий, нерішучий, але впертий. Освіта домашня і різностороння під опікою цариці – бабки Катерини II: французька, англійська, германська мови і латинь і багато інших наук. З-за лінивства і раннього одруження 16-літнім 1793 р. з принцесою

баденською Єлизаветою Олексіївною не довчився. Вихователі – швед Лагарп, вільнодумець і республіканець (вчив насміхатися над Христом-євреєм), Аракчеєв, Паллас, Муравйов. Крім Аракчеєва, виховували в дусі просвітительства. Мав пристрасть до муштри і парадів. Заздрив славі Наполеона. Таємно бажав такої ж слави. В другій половині життя вдався до містицизму і непомірного побожництва. Не мав самостійності. Одночасно ліберал і пригноблювач.

Особисте життя імператора Олександра I. Одружений на Луїзі-Марії-Августі дочці маркграфа Баден-Дурлахського Карла Людвіга. Хрещена на православ'я Єлизаветою Олексіївною. Її мама була сестрою першої дружини Павла I. Дві дочки – Марія і Єлизавета – померли рано. Був бездітним. Від сімейного життя відійшов, жив з коханкою. Під кінець життя вже дуже опікувався Єлизаветою, хвору особисто повіз до Таганрога на лікування, був при ній, застудився і помер 1825 року. Знедолені не бажали, щоби великий жандарм Європи і великий грабіжник свого народу помер без кари. Придуману легенду, що він під впливом містики втратив глузд, покинув Таганріг, пішов у невідомому напрямі, розшукати не могли. Не годилося визнати, що імператор втратив глузд. Оголосили його смерть, похоронили зовсім іншу подібну людину. За легендою він блукав і жив у Сибірі під іменем старця Федора Кузьмича, який помер 20 січня 1864 року. Хто хоче, вірить цій легенді.

Внутрішні справи. Олександр I мріяв прославитися не війнами, а стати великим демократичним реформатором устрою імперії. Перші 4 роки займався внутрішніми справами. При імператорові утворилася дружня рада: М.М.Сперанський, В.П.Кочубей, Чорторизький тощо. З 1808 р. М.Сперанський, перший радник імператора по внутрішніх питаннях, склав кілька ліберальних проектів реформ, утворення дорадчого органу, ніби предтечі парламенту – Державної Ради (1810). Імператор не мав сили волі і мужності для реформ, залишив це наступним імператорам. М. Сперанського заслано (1812-1816). Найближчим радником став О. Аракчеєв.

1802 р. імператор 5-ма маніфестами відновив привілеї-тархани Катерини II дворянорді, відмінені татом Павлом I. Сенат Петра I перетворив у наглядову судову інстанцію. Утворив уряд з 8-ми міністрів. 1803 р. видав маніфест про вільних хліборобів: кріпаки отримали право викупитися від поміщиків (до 1825 р. викупилося лише 84 тис. осіб). Дозволено вільний виїзд за кордон; незалежні типографії. Затверджена комісія по освіті. 1804 р. проведена освітня реформа. Утворено сітку церковнопарафіяльних шкіл, народних училищ, гімназій, ряд ліцеїв, комерційні училища в Москві й Одесі. Університетам даровано автономію. Засновано Петербурзький педінсти-

тут (з 1816 р. – університет), Дерптський, Вільнюський, Казанський (1805), Харківський (1805) університети. Побудовано Казанський (1801-11) та Ісааківський (1818-58) собори в сараї. Відкрито Санкт-Петербурзьку і Троїце-Сергіївську (1814) духовні семінарії; імператорську Публічну бібліотеку (1814). 1810-14 підвищувано подушний і оброчний податки, введені нові податки – війни вимагали видатків.

З 1805 р. імператор щораз більше нехтував реформами. Хунтачі вимагали війн-грабежів і корупції. Без цього йому могла судитися доля його діда Петра III та тата Павла I, вбитих гвардією. Крім цього, сам славославець і марнославець імператор дико заздрив славі Наполеона, радий був його знищити, а самому добитися наполеонівської слави. Тому посилив абсолютизм влади.

Зовнішні справи. Вже з 1804 р. імператор Олександр I перейшов до колонізаторських чи навіть безглузких війн.

1804-1813 рр. з перервами тривала війна з Іраном-колонізатором. Хоча ніяких інтересів Росії-орди не зачеплено. 1801 р. частина Грузії, боячись Ірану і Османії, визнала васальство Росії-колонізатора. Згодом треба було приборкати і колонізувати Імеретію, Мінгрелію, Гурію, Абхазію, Сванетію (більшість з них вже колонізовано при наступних імператорах). Російська армія-орда почала наступ на Єреван і Ганджі. 1806 р. – перемир'я. Знову битви. Закінчилася Гюлістанським миром 1813 р., за яким Росії-колонізаторові відійшли Дагестан і частина північного Азербайджану.

1805 р. імператор вступив до 3-ої антифранцузької коаліції, хоча також ніяких інтересів Росії-орди Франція не зачепила. Сам Олександр I повів армію-орду на допомогу Австрії-колонізаторові. Наполеон розгромив армії союзників Австрії під Аустерліцом, що показало відсутність в імператора таланту полководця. Австрія підписала мир з Францією. Росії-орді нічого не дісталось. Наполеон пішов війною на Прусію, у двох битвах розгромив її армію, зайняв Берлін, розділив Германію. Англія була в стані війни з Францією, то Наполеон видав берлінський декрет заборонити державам Європи торгівлю з Англією.

1806-1812 рр. з ініціативи Росії-орди *сьома* війна з Османією-ордою. Російська армія-орда захопила Бессарабію, Молдову, Валахію (Румунію). 1807 р. – перемир'я у зв'язку з війною Росії-орди проти Наполеона в Прусії. 1809 р. війна з Османією-ордою відновилася. 1811 р. Кутузов (Кутузей – Шалений по-тюркськи) переміг османців під Рушаком. 1812 р. підписано мир – Росія отримала Бессарабію-колонію, повернула побережжя Кавказу-Анапа-Поті. Султан вимагав від Задунайського козацького війська воювати проти Росії-орди, в складі якої армії-орди були українці. Частина задунайсь-

ких козаків у грудні 1806 р. перейшла на бік Росії-орди, де біля Ізмаїла утворили Усть-Дунайське козацьке військо. 1807 р. їх примусово переселили на Кубань воювати за Росію-колонізатора з тюркцями Передкавказзя, назвали Чорноморським козацьким військом. Спочатку їх центр – Січ була в Єйську, потім – Катеринодар (Краснодар нині).

1807 р. Олександр I погнав війська-орду допомагати Пруссії проти Наполеона. У двох битвах – біля Пресиш-Ейлау і Фрідленда – Наполеон розгромив армію-орду. 7 липня Наполеон і Олександр I зустрілися в Тільзіті (нині Советськ Калінінградської області) і підписали мир. Росія-орда залучилася собі на шкоду до блокади Англії, від чого терпіла збитки. Наполеон розчленував Пруссію, виділив як свого васала Герцогство Варшавське. Імператори знову зустрілися 1808 р. в Ерфурті, але Олександр I був незадоволеним, бо Наполеон не поступився блокадою Англії Росія-орда не могла торгувати зерном, лісом, коноплею-льоном, салом тощо з Англією і мала збитки.

1808-1809 рр. Швеція-колонізатор почала війну з Росією-колонізатором з метою відібрати колишні її колонії, але прогала війну і втратила колонію Фінляндію. За Фрадріхгамським миром Росії-колонізаторові відійшли Аландські острови і автономією-васалом Росії-орди Фінляндія-колонія. Олександр I особисто відкрив фінський сейм і затвердив конституцію.

Продовжувалися війни з Іраном-колонізатором (1804-1813) і Османією-колонізатором (1806-1812). Державне господарство Росії-орди у великому занепаді. Життя громадян нужденне.

1812 р., у червні, за порушення Росією-ордою заборони торгувати з Англією, Наполеон на чолі 400-тисячної армії вторгся в Росію-орду, щоби заставити блокувати Англію. Росія-орда мала 900 тисяч армії-орди, але армії-орди були і в Бессарабії, і в Криму, і на Кавказі, і у Фінляндії. Проти Наполеона стояли 3 армії і корпус 240 тисяч солдат-орди. Плацдармом Наполеона було Герцогство Варшавське, його війська були і на території Австрії-колонізатора (в Чернівцях і Львові).

У серпні Наполеон розгромив дві армії-орди під Смоленськом і рушив за недобитками. Новий командуючий М. Кутузов 7 вересня дав бій на Бородинському полі під Москвою. З боку французів було 135 тисяч вояків і 589 гармат, з боку великоросців – 125 тисяч і 640 гармат. Армію-орду розгромлено. Недобитки втікали до Москви, але залишили Москву, не було солдат-орди дати битву. Москву підпалили, відступаючи, як малонагайська чи інша орда любила палити степ перед ворогом, так великоросська орда підпалила Москву. Це давня ординська традиція – палити. Наполеон безглуздо пішов

за недобитками до Москви. Наполеонові доцільніше було повернути на Санкт-Петербург-сарай, або повернути назад. Його армія увійшла на згаріще, де ні харчів, ні військового спорядження. І затрималася там аж на місяць. Чим харчувати армію?

Олександра I не хвилювало ні взяття Смоленська, ні Москви. Сановна дворянорда знала, що в Наполеона нема військ обсадити всю величезну територію імперії. В Петербурзі-сарай відбувалися звичні бали, сановна дворянорда веселилася, бо Наполеон не йшов на Петербург-сарай, Олександр I насолоджувався з коханкою. На війну збирали “добровільні” пожертвування і зібрали 100 мільйонів – більше річного бюджету імперії. То вже тішилися і корумпували чиновники і хунтачі.

Почалися ранні морози. Наполеон організовано відступав з Москви. Імператор Олександр I видав маніфест про закінчення війни.

Російські історики тотально сфальсифікували в написаних ними своїх історіях наступ Наполеона в Росію-орду. Применшували кількість і втрати своїх військ, прибільшували французьких. Придуманно версію, ніби армія-орда навмисно “заманювала” французьку армію вглиб Росії-орди і до Москви, щоби спалити і не дати французам поживи. Хто повірить у такі нісенітниці, що заманюють і навмисно спалюють велике місто? Як проклинали і багаті, і бідні москвичі Кутузова, що знищив їх житла і майно, пустив жебраками без компенсації. Бородинський розгром армії-орди описали як битву без переможця, майже тактичну перемогу Кутузова. Видумали “розгром” французьких військ під Малоюрославцем, Полоцьком, особливо на ріці Березині. Справді: вся історія Росії, як говорив історик Карамзін, **брешуть і крадуть**. Після переправи через Березину Наполеон виїхав до Парижа збирати нову армію. Дуже гіперболізована лжеісториками і “війна” російських партизан проти французької “армії”. Хіба для потіхи школярам. Партизани діяли на рівні роти, батальйону чи полку, а не армії. Не було “втєчі” наполеонівських військ з Росії-орди, як описали великоросські лжеісторики. Був організований відступ.

Перемоги над Наполеоном в Росії-орді не було. Непереможений війною Наполеон нормально відвів свою армію з території Росії-орди.

Великою тактичною військовою невдачею і неславою закінчився похід Наполеона на Росію-орду, як раніше на Єгипет і Сирію та Іспанію, яку окупував, а підкорити не зміг.

Наполеон мав план і щодо колонізації України: Волинь віддати Герцогству Варшавському за підтримку, Поділля – Австрії, на решті території, до Діну і морів, утворити васальну Франції державу *Українське Герцогство*.

Як і в попередніх війнах з Османією-ордою, сановна дворянорда звернулася до української нації. Відновлено формування суто українських полків. Українське Козацьке військо відправлено на позиції по ріці Стир не допускати французьку армію в Україну; “малоросійські” кінно-козацькі полки та полтавське і чернігівське ополчення направили на 800-кілометровий “Кордонний цеп” від Овруча аж поза Брянськ; будували нове укріплення навколо Києва. Зі 155 тисяч українських земських ополченців потім половину забрали до армії-орди і в 1813 р. погнали в Європу воювати ні за що.

1813 р. склалася шоста антифранцузька коаліція: Англія, Росія, Прусія, Швеція, Австрія. Союзники післали свої армії на розгром Наполеона, відновлення у Франції династії Бурбонів. Наполеон вже встиг зібрати 300 тисячну армію. Війна продовжувалася.

16-19 жовтня відбулася головна битва під Лейпцігом, названа “битвою народів”. 300 тисяч військ союзників розгромили 190 тисяч французького війська; в битві впало 140 тисяч вояків, з них 38 тисяч армії-орди; вдвічі більше поранено. За чий інтереси монархи гнали на смерть вояків? 1814 р. війська союзників перейшли кордон Франції. Наполеон дав кілька битв, але 31 березня союзні війська вступили до Парижа. Наполеон змушений зректися престолу, його заслано на острів Ельба. Династія Бурбонів повернулася на престіл – королем став Людовик XVI. Укладено Паризький мир. Олександр I був у Парижі. Росія-колонізатор отримала Герцогство Варшавське, якому імператор дарував конституцію. Офіцери армії-орди і солдати-ординці пиячили і бешкетували в Парижі, то їх перевели на постій до давнього Ахена. Там офіцери напиячили на мільйон боргів.

Віденський конгрес. Зібрався конгрес імператорів та королів, міністрів європейських держав у Відні для поділу Європи. Олександр I мав великий авторитет, бо великою була його армія-орда. Він вважав, що його мета життя – перемогти Наполеона – здійснилася, але гнітило, що слави не дала. Європа не признала за Олександром I ні лаврів переможця Наполеона, ні лаврів миротворця, чого палко бажав. Його висміювали **жандармом Європи**. Очевидно, до великої армії-орди треба ще було справжньої європейської, а не ординської цивілізації життя, чого не було. На конгресі щодня були бали, спектаклі, полювання, прогулянки, а справи не вирішувалися через непримиримість інтересів. Жартували: конгрес “танцював”, а не вирішував. Накінець, у травні 1815 р. підписано Акт. Європу поділили чотири імперії-колонізатори – Англія, Росія, Австрія і Прусія. Францію повернули до старих кордонів, наклали контрибуцію в 700 млн. франків, три роки 150 тисяч війська союзників залишалися в 53-х фортецях Франції. Чи контрибуцію мав платити Наполеон зі своєї кишені? Чи це величезні податки на націю? 1815

р., 1-го березня, Наполеон несподівано з тисячею гвардійців висадився на південному березі Франції. Послана королем проти нього армія перейшла на його сторону. Через три тижні він вступив тріумфатором у Париж. Король і вельможі втекли. Проти Наполеона утворилася сьома коаліція. 18 червня його армія остаточно розгромлена під Ватерлоо. Його заслали на острів Св. Олени, там за загадкових обставин він помер 1821 року.

Ганебно закінчилося життя головного людиновбивці початку 19-го століття Наполеона. Природа-Доля покарала, але запізно і недостатньо щодо скоєних ним злочинів.

1815 р., у вересні, європейські монархи за пропозицією Олександра I уклали *Священний союз* проти революційних рухів, зобов’язалися взаємно допомагати в придушенні революцій, підтримувати християнську релігію.

Олександр I після 10-річних війн повернувся з Європи і побачив зруйноване господарство імперії, нужденне життя громадян, наче по всій європейській території Росії-орди пройшов Наполеон. Громадяни називали його не великим переможцем, а великим грабіжником. Вражений цим, великими війнами і подіями, які не принесли лаврів слави, смерті малими двох дочок – не було наступника престолу, – вдався до глибокої релігійності і містицизму. В його оточенні появилися пройдисвіти, ніби клятвенно віруючі особи, ставали сановними і багатіли. Аракчеев продовжував сувору воєнну дисципліну в армії-орді та військових поселеннях.

Молоді офіцери-дворянординці побачили кращий благоустрій і порядки в Європі, порівняно з вітчизняними. В них почалися пробіски невдоволення. Хунтачі були невдоволені припиненням війн-грабежів і колонізації.

Вже в 1821 р. серед офіцерів появилося підпільне “Південне товариство” в Києві, 1822 р. – таємне “Північне товариство” в Петербурзі-сараї. Солдати-ординці були незадоволені довгою службою і карами любимих Олександром I і Аракчеевим шпіцрутенами з проходженням крізь стрій.

Українська земля була однією з головних для поповнення армії-орди солдатами-ординцями і постачанням. Коли в 1806 р. почалася війна з Османією-ордою, з української землі взято більше тисячі коней, 6 тисяч возів, 7 тисяч волів, 4 тисячі погоничів. Під час вторгнення Наполеона десятки тисяч коней, мільйони голів худоби і свиней, мільйони центнерів зерна та інших продуктів забрано з української землі колонізатором для потреб війни. У чому принципова різниця: раніше малоногайорда з Криму нападала і грабувала наші села і міста, забирала бранців; в ці часи Росія-колонізатор безплатно забирала і матеріальні блага, і людей на загибель у війнах?

Імперська Гіральдична канцелярія піддала сумніву право козацької старшини мати статус дворянорди, бо там ніколи не було справжніх дворян-

нординців. Канцелярія була права: дійсно, дворянординців ніколи не було, бо українці – не тюркці, а слов'янці. Були князі та бояри, була шляхта при Польщі-колонізаторі, тепер дворянорда при Росії-колонізаторі. Почалися обурення і протести старшинських родів, збирання історичних документів. Це привело до історичних досліджень. 1822 р. з роду оросійщених тюркців-огузців або османців з Молдови Дмитро Бантиш-Каменський написав (хоч з помилками і некритичним підбором джерел) “Історію Малоросії”, в якій, хоч проколонізаторській, можна прослідити, що українці не є відгалуженням великоросського народу. Це був прогрес, бо, крім “Синопису”, появилася хоч окрема історія землі української. Появився таємничий історичний трактат “Історія Українців”, де показано українців окремим від великоросців народом, романтизовано козаччину. Майже півстоліття “Історія Українців” рукописами поширювалася серед давньоукраїнської еліти. Колонізатори сфальсифікували її, переписали по-колонізаторськи і під авторством покійного белоруського архієпископа Г. Кониського видали 1846 року в Московському університеті під назвою “Історія Русів”. Вона зразу ж втратила і цінність, і зацікавленість донині.

Вивчення історії України набирало ідеолого-політичного значення.

У ці часи спонтанно відбувалося захоплення українським фольклором, що привело до вивчення народної розмовної мови і записів народною мовою пісень, прислів'їв і приказок, казок і байок. Молоді інтелігенти і студенти записували перлини народної мудрості. Невинне вивчення фольклору показало пропасть між українцями-слов'янами і великоросцями-тюркцями, хоч останні запозичили давньоукраїнську мову і письмо. Українці повсякчас глибоко відчували і відчувають, що великоросці – не слов'янці, а ординці тюркці-кипчаки, тому підсвідомо не могли асимілюватися з ординцями. Вивчення фольклору привело до підняття української народної розмовної мови до рівня літературної через барвистість, співучість, милозвучність і поетичність. У ті часи народна розмовна мова існувала сама собою, а письмова з елементами старослов'янщини з важким сприйняттям її нацією – сама собою. Дві мови обслуговували одну націю. Давньоцерковнослов'янська мова появилася у 9-му столітті з прийняттям християнства, коли для богослужінь священники-еллінці завезли писані кирилицею з Болгарії готові церковні книги. Це була велика помилка великого князя Володимира Святославича Українського, який вводив християнізм. Треба було, як болгари, перекласти церковні еллінські чи болгарські книги на тодішню єдину розмовну і письмову українську мову письмом глаголицею. До того часу українська літературна мова використовувала письмо **глаголицею**. Християнізм відкинув письмо глаголицею і все написане нею як поганське. Це привез-

ло до столітнього занепаду української літературної мови і письма, самої літератури, поки засвоїли кирилицю і староцерковнослов'янський словниковий запас. З 9-го століття наша народна розмовна мова розвивалася нацією до художніх вершин, а староцерковнослов'янська письмова канцелярська ніби законсервувалася, правда, вбираючи в себе чимраз більше українців з розмовної народної мови.

Український письменник Іван Петрович Котляревський, хоч не першим, почав писати народною мовою. В “Енеїді” (1798 р.) показав її літературно-поетичну велич. З цього часу українська народна мова почала свій літературний розквіт, а староцерковна письмова зійшла з ужитку, залишилася в церковних виданнях. Канцелярською мовою маємо написані, наприклад, добре відомий козацький літопис Самійла Величка. Є ще багато творів інших авторів 10-17 століть, які нині мусимо “перекладати” на сучасну літературну мову. При Польщі-колонізаторі державною мовою була латинська. Українські діячі і нею написали чимало творів, які нині “перекладаємо”, бо це наше рідне і національний доробок.

Дві мови обслуговували в ті часи і Росію-орду: сановні і всі дворянординці розмоляли і переписувалися французькою мовою, а державною і народною простолудинів була староукраїнська. Наполеонівське вторгнення зробило французьку мову немодною, навіть ворожою. Дворянорда переходила на староукраїнську мову простолудинів, як її називали зневажливо.

Імператорування Миколи I Павловича Романова Російського Палкіна

(1825-1855, 30 літ)

П'ятий чоловік-імператор династії зордищених голштинців-готторопських.

По закону престолонаступництва імператором мав стати другий син Павла I Костянтин Павлович. Він був одружений з Анною Федорівною Саксен-Кобургською, але розвівся й одружився всупереч волі імператорського двору на незнатній польській княжні Жанні Грудзінській, таємно підписавши через це відмову від престолонаступництва. Він займав посаду намісника у Варшаві. До того ж він був горбатим, цим соромився бути імператором. Після смерті Олександра I уряд і армія-орда, не знаючи таємниці імператорського двору, швидко присягнули Костянтиніві, у тому числі і Микола Павлович. Коли тайна виявилася, уряд заставив армію-орду умовно-традиційно

на Сенатській площі присягнути Миколі Павловичу, третьому синові Павла I і його другої дружини Марії Федорівни Вюртемберг-Штутгардської.

Особа імператора. *Високий та стрункий, величава осанка і краса, правильний олімпійський профіль, володарський погляд – ніхто з імператорів до цього часу не був створений таким для самовлади, як він. Сильною волею і неподатливий. Сліпо вірив у своє всевладдя, все дихало в нім всемогутим повелителем. Новий європейський світ був для нього злочинним. Освіта домашня і систематична, але погано засвоював. Вивчав англійську, французьку, германську, давньоєллінську і латинську мови. Керував вихованням генерал М. Ламздорф.*

Як усі гольштейни-готторопи захоплювався військом і муштрою, виділяв палочну дисципліну і репресії, за що названий “Палкіним”. До престолонаступництва командував гвардійською дивізією, був генерал-інспектором. Характеризують як солдафона, грубіяна і садиста, пияка і картяра, себелюбця і марнославця, самодура. Сексуальний маніяк по типу Катерини II; ад’ютанти мусили красти і доставляти йому молодих красунь з сановних сімей, що відображено у романі Л. Толстого “Отець Сергій”. Мав усі якості ординсько-хрестоносського хана чи кагана. Коронувався 1826 р. в Москві, в 1829 р. – королем Польщі у Варшаві.

Особисте життя імператора. 1817 р. одружений з дочкою короля Пруссії Фрідріха Вільгельма, сестрою імператора Пруссії Вільгельма I прусською принцесою Фредерікою-Луїзою-Шарлоттою Вільгельмівною, хрещеною в православ’ї Олександрою Федорівною (1798-1860). Діти: великі князі і великі княгині – Олександр (престолонаступник), Марія, Ольга, Олександра, Костянтин, Микола, Михайло.

Внутрішні справи. *Розстріл присягаючих.* Микола I імператорування почав розстрілом присяги армії-орди.

Коли тайна престолонаступництва Костянтина, якому швидко присягнули, розкрилася, мала відбутися традиційна умовна переприсяга Миколі I. 14 грудня 1825 р. на Сенатській площі вишиковано 3 тисячі лейб-гвардійців, умовних представників всієї армії-орди імперії для присяги Миколі I. Уряд і сановні хунтачі, яких представляв С. Трубецькой, домовилися під час присяги публічно попросити Миколу I зробити імперію конституційною монархією. Із-за чого Микола I на площу не появився, вважав ущемленням його самодержавства публічно давати обіцянки. Не прийшов-зрадив і С. Трубецькой. Ще зранку уряд присягнув окремо. Сановне офіцєрство на площі чекало, не знаючи, в чому справа. Прийшов генерал-губернатор Петербурга-сараю М. Милорадович і умовляв присягати або розійтися. Сановні лейб-

гвардійці були так засліплені своїм бажанням конституції, що П. Кохановський вистрілом смертельно поранив М. Милорадовича. Після цього згодом по гвардійцях вдарили артилерійським вогнем, оточили військами. Це був традиційний ординський метод. Микола I так і не мав присяги армії-орди. Коли чутки про “повстання” дійшли до Василькова в Україні, С. Муравйов-Апостол 29 грудня повів чернігівський полк до Василькова підтримувати придумане “повстання”. Полк розстріляно картечтю. Побиті ні в чому не винні солдати-ординці.

Для боротьби з конституційним рухом Микола I створив жандармщину-охранку: Другий і Третій відділи його імператорської канцелярії. Почалися репресії. Створено Слідчий комітет, заарештовано 316 осіб, до слідства притягнули 579 осіб, визнано винними 289 осіб. Розкрито всі “Товариства”, їх програми. П. Пестеля, К. Рилєєва, С. Муравйова, М. Бестужева-Рюміна і П. Кохановського повішено, 121 дворянординців засуджено до каторги чи заслання на рідні тюркординські землі до Сибіру, позбавили чинів і дворянординства. Невинних 178 солдат-ординців прогнали крізь стрій, 4000 солдат-орди відправили воювати на Кавказ.

В аристократичних колах сановної дворянорди в Петербурзі-сараї, а особливо в ординській Москві, обурювалися розстрілом і засудженнями. На особу Миколу I посипалися шепоти, частушки і пісеньки, сотні анекдотів, афоризмів, панегіриків без авторства, знущалися словесно, як могли. Охранка арештовувала сотнями, судили чи без суду засилали на В’ятку та Урал, серед них О. Герцена, М. Огарьова. Як безпощадно висміювали нового імператора, так безпощадно карала жандармщина.

Як звичне, великороссординські історики видумали, що це було *повстання декабристів*. Для підтвердження приводять програми “Товариств”, “конституцію” М. Муравйова, яка була написана для скриньки стола і найближчих рідних та знайомих, програму “з’єднання слов’ян”. Громадянство Росії-орди про це не знали. Цікаво, що “декабристи” шукали спільників серед польської шляхти, не залучали українську дворянорду з колишньої козацької старшини, вважали, що ці дворянординці вже великоросці, але не справжні ординці, а слов’янського походження, не годяться.

Брехісторія Росії-орди безмежна. Особливо щедро *революцію декабристів* смакували євреордабільшовики. Вся історія Росії, правду говорив історик Карамзін, *брешуть і крадуть*.

Щоби згладити враження від репресій, армію-орду реформовано з новим офіцєрським корпусом, збільшено фінансування на 70%. Армія-орда стала особливим піклуванням імператора.

Найбільшим піклуванням користувалися жандармський корпус 2-го та 3-го відділків особистої канцелярії імператора. Вся внутрішня державна діяльність мала строго жандармське направлення.

1826 р. Цензурний статут встановив різку цензуру, доведену до строгості в 1848 році. З 1826 р. М. Сперанський керував кодифікацією законів (за прикладом наполеонівських) імперії (Повне зібрання, 45 томів, 1830; Звід законів, 15 томів, 1832). Це були старі закони, все пройшло непомітно, ніякого впливу на життя громадян імперії не мало. 1828 р. – реформа освіти; ліквідована безстановість і наступність між навчальними закладами.

1830-1831 рр. – Повстання в Королівстві Польському. Армія-орда з боями залишила Варшаву. Польський генерал Ю. Хлопцький став диктатором. 1831 р. польський сейм утворив уряд А. Чарторийського і проголосив відновлення Польщі-колонізатора в межах кордонів 1772 р., що було анахронізмом. Як це могли зробити? Це обурило українців, литвинців, беларусців. У кінці серпня 1831 р. колонізаторська армія-орда взяла Варшаву. Скасовано конституцію 1815 р. Росія-орда і Польща втратили багато людей і крові.

У Польщі проводили жорстокі репресії: позбавлення шляхтянства, конфіскація маєтків, заслання до Сибіру. І в Україні, на Правобережжі генерал-губернатор Бібіков позбавив дворяндинських грамот 60 тисяч шляхтичів, відібрано 3 тисячі маєтків і передано великоросцям-хунтачам. Ворожість полякців до великоросців (москале) стала ще сильнішою. Надія Росії на асиміляцію полякців спільним “слов’янізмом” і близькою мовою відпала назавжди. Історія-Доля покарала полякців: громили українські повстання проти Польщі-колонізатора, закликали на поміч армію-орду, тепер самі потрапили в таке положення. Для чого було Польщі у свій час колонізувати українську землю і націю, щоби згодом бути покараними історією-Долею такою ж карою?

1837 р. указом про тимчасово зобов’язаних селян планувалася підготовка до повільної відміни феодалізму-кріпосництва. Це була лише гра для обману Європи. Микола I словами говорив про шкідливість кріпосництва, в той же час вважав для Росії-орди шкідливим відмінити його. Нелегко було відмовитися від *безплатної* робочої сили. Кріпацтво – облегшений вид **рабства**.

1839 р. на заході імперії відмінено *унію*, всіх віруючих християн там зараховано до православних, всі церкви там стали православними. Адже главою православної церкви в імперії був імператор. 1841 р. реформою про державних селян дано їм маленькі пільги.

1842 р. для обману Європи дозволено поміщикам-дворянорді розкріпачувати селян.

1843 р. асигнації замінено кредитними білетами. 1845 р. обмежено отримання “особистого” дворянства за заслуги і вислуги. 1848 р. припинено посилання молоді навчатися за кордон, бо в Європі відбувалися революційні події у Франції, Італії, Германії та Австрії.

При Миколі I побудовано Олександрівську колону (1830-1834) – пам’ятник Наполеонові за добровільне залишення Росії-орди – і арку Генерального штабу (1819-1829), Олександрівський театр (1832), палати Сенату і Синоду, Великий Кремлівський палац у Москві (1839-1849), почато будівництво Храму Христа Спасителя. Побудовано першу залізницю, 27 км: Петербург-сарай – Павловськ (1837) і Миколаївську: Петербург-сарай – Москва (1851).

Репресії і жанжармщина не могли зовсім зупинити республіканців і демократів. П. Чаадаєв у “Філософських листах” песимістично розмірковував над долею Росії-орди. Склалися дві течії громадської думки: *слов’янізм* і *західництво*. Слов’янофіли генно по-тюркськи-ординськи відкидали все європейське, розвиток Росії-орди бачили в патріархальності, консерватизмі, православ’ї. Західники обстоювали розвиток Росії-орди західним шляхом. Демократичний гурток М. Буташевича-Петрашевського (1845-1849, 27 осіб) бажав мирним шляхом розвитку в Росії-орді республіканського ладу з парламентом і виборністю всіх посадовців, федеративним устроєм колоніальної імперії Росії-орди.

Репресовані О. Пушкін, М. Лермонтов, Т. Шевченко, В. Белінський, М. Петрашевич, П. Чаадаєв та багато інших демократів.

Не припинялися в імперії антикріпосницькі повстання. У 1826-1854 рр. з 674 селянських виступів 120 припадало на Україну. З 1812 по 1835 роки на Поділлі в Україні діяв загін Устима Кармелюка. 1855 р. – виступ “київської козаччини”. 1846 р. в Києві створено Кирило-Мефодіївське українське товариство, програма якого вимагала відміни кріпосництва і федеративного республіканського устрою імперії. 1847 р. арештовано всіх членів цього товариства.

Велися безкінечні воєнні експедиції для приборкання горців Кавказу (1817-1864) та Шаміля (1834-1859), які вперто воювали проти колонізаторства Росією-колонізатором їх земель і націй.

При імператоруванні Миколи I за економічним розвитком Росія-орда значно поступалася провідним європейським монархіям. Промисловість кріпосницького типу була приречена на занепад. Мало появлялося фабрик-заводів з вільнонайманою працею, бо маса працюючих були кріпаками. Крі-

посне сільське господарство мало збільшувало випуск продукції на ринок. Економіка Росії-орди була спрямована проти цивілізованого на той час розвитку, тупцювала на місці. Сановна дворянорда, як нащадки кочовиків, генно не любила займатися економікою, а традиційно воювати-грабувати сусідів, жити нацією-паразитом.

Імператорування Олександра I закінчилося розрухою економіки, з військовими поселеннями і внутрішнім неустройством імперії, то імператорування його брата Миколи I закінчилося кримською катастрофою і жертвами жандармщини в імперії і поза нею, новою економічною розрухою.

Зовнішні справи. У зовнішній політиці було продовження глупих і безцільних війн і жандармщини, навіть в Європі. Микола I усвідомлював, що воювати мусить. Його брат Олександр I останніх 10 літ не воював, не збагачував грабежами і корупцією від воєнних видатків ВПК-ХУНТУ, то якось підозріло помер, чи пішов старцем Федором Кузьмичом. Кожен великокнязь – хан, цар чи імператор Москвинії-орди, Росії-орди – по ординській традиції **жертва** хунтачів, якщо він не отримує велику армію-орду, не організовує традиційних війн-грабежів для збагачення хунтачів.

1826-1828 рр. – Російсько-іранська війна. Іран через дипломатію вимагав повернення колонізованих у нього територій-колоній. У липні армія-орда генерала О. Єрмолова, а з березня 1827 р. генерала І. Паскевича здобули ряд перемог над армією дуже відсталого Ірану. За Туркманчайським договором 1828 р., до Росії-колонізатора колонією відійшла Східна Вірменія. Того часу вірменцям-християнам християнська Росія-колонізатор була бажанішою від ісламських Ірану-колонізатора і Османії-колонізатора.

1828-1829 рр. – восьма російсько-османська війна. Колоніальна ісламська тюркогузька Османська імперія в глибокій кризі. Європа готувалася ділити колонії цієї ослабленої колоніальної імперії. В 1821-1829 рр. тривала національно-визвольна війна еллінців за визволення від Османії-колонізатора. Англія, Франція і Росія-орда вимагали автономії для Еллади.

1828 р. російська армія-орда колонізувала Молдову і Валахію (Цара Роминяска, Румунія), кілька фортець на побережжі Кавказу. 1829 р. армія-орда перейшла Дунай, оволоділа Сілістрією, Бургасом, Адріаноподем біля Стамбула.

Наближалось здійснення найбільшої кількостолітньої мрії великороської тюркської сановної дворянорди – взяти Стамбул і заволодіти колоніями Османії-колонізатора.

Росія-колонізатор заволоділа би Малою Азією і Балканами – все Чорномор'я було би її, – протоками Босфором і Дарданеллами, Егейським мо-

рем і вийшла би на Східне Середземномор'я. Які багаті природою субтропічні країни, скільки нового населення працювало би на сановну орду!

Проти взяття Стамбула різко виступили європейські колоніальні імперії. Вони не бажали і боялися, щоби Росія-орда завоювала Османію-орду. Об'єднавши свої і колонізовані землі двох великих *тюркських ординських* імперій, великі природні багатства і людські ресурси, – нова могутня тюрк-ординська імперія могла би воювати за колонізацію всієї Європи. Цього європейські монархічні імперії допустити ніяк не могли. Це було би подібне самоубивству Європи.

Як жадала завоювання Османії-орди сановна дворянорда Росії-орди, уявити важко!

Монархії Європи пригрозили Росії-орді війною, примусили укласти з Османією-ордою Адріанопільський мирний договір під диктовку Європи. Еллада (з 1830 р. незалежна), Сербія, Молдова і Валахія залишалися автономіями-васалами Османії. Росія-колонізатор отримала лише гирло Дунаю і частину побережжя Кавказу. Це дуже засмутило сановну дворянорду ВПК-ХУНТУ. Під час цієї війни козаки Задунайської Січі не хотіли воювати проти Росії-орди, у складі військ якої було багато українців. Морем повз побережжя з кошовим Йосифом Гладким перейшли в околиці Ізмаїла. Їм Росією-ордою дозволено між Дністром і гирлом Дунаю утворити Дунайське Козацьке військо (1828-1868). Згодом Й. Гладкому доручено утворити Азовське Козацьке військо, де в 1832-53 рр. був наказним отаманом. Наказом султана 1828 р. Задунайську фортецю Січ-столицю зруйновано.

1847 р. Росія-колонізатор колонізувала побережжя Сирдар'ї в Казахстані і Амура на Далекому Сході.

1848 р. – протимонархічні революції у Франції, Пруссії, Австрії та Італії, викликані економічною кризою через неврожайні 1845-1847 роки. У Франції проголошено Другу республіку, імператор Луї-Філіпп зрікся престолу, Президентом обрано Луї-Наполеона Бонапарта, а він у 1852 р. проголосив себе імператором Наполеоном III. Революція в Італії мала метою вигнати колонізаторів і утворити єдину національну державу Римську республіку, але колонізатори не дали зробити це. В Германії було 38 дрібних самостійних монархій і більша монархія Прусія. У травні 1848 р. Національні збори ухвалили: об'єднати всі державки в єдиний Германський Союз, скасувати внутрішні мита, скасувати феодалізм. Скасовано тільки феодалізм. Парламент розігнано. В Австрії спроба військом придушити революцію не вдалася, імператор Фердинанд зрікся престолу Францеві-Йосифові I. Феодалізм відмінено. 1849 р. новий імператор дарував конституцію. Та почалася революція мадярців за незалежність. Австрійські війська переможено, мадя-

рці могли взяти Відень. Лайош Кошут став президентом. Австрія-колонізатор згідно зі Священним союзом Олександра I, звернулася по допомогу до Росії-орди. 4 серпня 1849 р. 200-тисячна армія-орда генерала Пашкевича і австрійські війська переможно розгромили малярське повстання, 9 генералів повішено, проводилися жорстокі репресії. Малярці назавжди затаїли ненависть до Росії-орди, як і полякці за придушення їх повстання. Ради чого гинули солдати-ординці в Мадярії?

Українці також затаїли ненависть до Росії-орди не на століття, а тисячоліття за незаслужену зневагу гетьмана Мазепи і обзивання нації “мазепінцями”, за заборону назви *українці*, а введення *малороси*, за ліквідацію автономії *Гетьманщини*, за ліквідацію *Землі Війська Запорізького*. Ненависть українців може пройти не менше ніж через століття після звільнення від колонізації Росією-ордою української землі і нації. Раніше рани загоїться не зможуть. Не меншу ненависть затаїли азербайджанці, адигейці, кабардинці, дагестанці, казахці та інші колонізовані Росією-ордою нації. Російська сано-вна орда, приховуючи колонізацію, придумувала різні версії, чому землі і народи в складі їх колоніальної імперії, а не є незалежними державами: “добровільне входження” до Росії-орди, “возз’єднання” чи “велике прогресивне значення” для націй, що вони колонізовані Росією-колонізатором. Чи є на землі хоча б одна глупа нація, яка добровільно бажала би бути колонізованою? Брехня в живі очі ще більше викликала ненависть до тюркців великоросців-колонізаторів.

В Європі остаточно ліквідовано феодалізм, запанував *індустріальний лад*. В Європі виникла антипатія до Росії-жандарма. Перекинутися революції з Європи в Росію-орду перешкодив репресивізм Миколи I.

1853-1856 рр. – **дев’ята** російсько-османська війна. ВПК-ХУНТА вимагала війн-грабежів і корупції під час війн для збагачення. Пограбування-пюндрування Мадярії було ласим, але дуже малим кусочком.

1853 р. Росія-орда розірвала дипломатичні відносини з Османією-ордою, почала війну. На початку війна не мала відношення до українського Криму. Воєнні дії відбувалися на Дунаї і Закавказзі. На морі діяв флот віце-адмірала-ординця П.Нахімова. Біля Синопа відбувся морський бій з османською ескадрою, після якого ескадри розійшлися з певними втратами.

Однак, в історичних працях великоросські лжеісторики показали цей морський бій, як “перемогу” над османським флотом. Ординське самочванство лжеісториків Росії-орди не має меж. Ніколи не напишуть, що їх перемогли, а завжди чваняться неправдою. Знову армія-орда колонізувала Молдову і Валахію, вийшла на Дунай, де османська армія-орда дала кілька битв.

Знову на боці ісламської Османії-орди проти православної Росії-орди виступили християнські Англія, Франція і Сардинія. Союзницький флот проводив артилерійські обстріли російських фортець чи портів у Балтійському морі – Бамарзунду, Свеаборга, Кронштадту, Риги, Ревеля та інших; у Білому морі – острова Соловки і Архангельська; на побережжі Камчатки – Петропавловська. У січні 1854 р. союзний флот увійшов у Чорне море. Союзники висадили десант у Варні, в тилу дунайського фронту Росії-орди, могли підтримати осман-орду. Основні воєнні дії перенесли на півострів український Крим, де була головна російська воєнно-морська база Севастопіль і війська на півострові.

Парусний флот Росії-орди не міг воювати з сучасним тоді паровим флотом союзників і відступав до Севастополя (Корсуня), де цей парусний флот на рейді затопили, як непотріб, щоби союзний флот не увійшов до вигідних бухт. Блокада Криму не давала Росії стратегічного простору на морі. Союзники висадили десант на побережжі Каламітської затоки. У битві на ріці Альті вони перемогли армію-орду, яка змушена відступити. Союзні війська у вересні оточили Севастопіль з суші і моря. Армія-орда тричі намагалася безуспішно прорвати блокаду. У листопаді армія-орда програла битву на Інкерманських висотах. Програла прорив-битву на Чорній річці. Невдало наступала на османську армію-орду під Євпаторією.

Союзні англо-французо-сардинські війська і не думали серйозно штурмувати Севастопіль. Ці союзники надавали Османії-орді умовну допомогу. Основні битви Османія-орда мала вигравати сама. Якби взяли Севастопіль, то хоч-не-хоч союзники мусили би завойовувати Крим як колонію для Османії-орди. Для чого союзникам було убивати своїх громадян за колонії Османії-орди? Знали, що Крим ніколи не був малонагайським, ні османським, ні російським, а українська земля споконвічно. Якщо Крим залишити за Росією-ордою, в колоніальній залежності якої більшість української землі і нації, то, не асимілювавшись, у майбутті українці можуть визволитися від колонізаторства, утворити незалежну державу, до якої ввійде і Крим. Якщо віддати Османії-орді – цього не буде. Коли передати Османії-орді Крим, то він стане вогнищем постійних війн між цими двома колоніальними імперіями. Річна блокада Севастополя – не безсилля союзників, не “героїчна оборона” армії-орди, як розписали дворянординці, а політична і воєнна мудрість-хитрість союзників Османії-орди.

Обороною Севастополя командували нездарі В. Корнілов, після його смертельного поранення – П. Нахімов, також смертельно поранений. Оточені солдати-орда і моряки-орда бідували страшно: не було харчів, лікарств, багато поранених артилерійським бомбардуванням союзників, страшна во-

шивість і тиф. Це було повільне вимирання війська і цивільного населення. Севастопіль вже не мав ніякого значення, що його слід було боронити. Адмірали боялися імператорського суду Миколи I, то трималися, мучили армію-орду в облозі без потреби. Вони старалися загинути, то після завершення блокади не буде кого судити за безглуздий опір і погибель людей.

1855 р. десанти союзників зайняли фортеці Керч, Кінбурн та все чорноморське побережжя. Залишки армії-орди на півострові були приречені. У серпні знекровлений і напівживий Севастопіль здали. До тифозного Севастополя союзники і не входили. Лише спецкоманди веліли недобиткам армії-орди вийти з тифозного міста до табору військовополонених на Північну сторону. Так закінчилася безславна “оборона”. Не оборонили.

Однак дворянординська влада, колонізаторське воєнне командування, лжеісторики, щоби приховувати повний провал оборони і війни в цілому, небувало розхвалили “оборону Севастополя”, як небувалий, майже всенаціонально-колонізаторський подвиг і значну перемогу. Цим відвертали увагу громадян від провалу у війні і нужденного життя громадян в імперії.

Адже ради слави “великої оборони” варто терпіти нужденне життя. Це випробуваний і традиційний ординський прийом облопушування громадян. Таке можливе лише в Ордах, де громадян терором навчили думати і говорити так, як потрібно сановним вельможам. Брехня стала щоденним хлібом правителів. “Чем брехнее – тем вкуснее !” – говорить у них приказка. А скільки поставили пам’ятників, меморіальних дощок, діарам і панорам, відновили окопи на Малаховому кургані, пам’ятник “загиблим кораблям”, яких самі потопили, поставили у Севастополі! Вистачило би на кілька таких “оборон”. Та чи ця оборона вже чисто “російська слава”? Заблоковано 30 російських-ординських полків, 12 українських, 6 белоруських, 5 польських, 2 литовські. На 30 російських-тюркських – 25 неросійських, з них 23 слов’янських. Де межа ординської неправди і фальсифікації історії, історичного злодійства?

На Кавказькому фронті були перші успіхи: здобули фортецю Карс, галопом пройшли до Ерзурума. Відсутність поповнення, неможливість через далекі віддалі постачати харчування і боеприпаси заставили повернутися на вихідні позиції. Османські війська вигнали армію-орду з Дунаю. Валахію і Молдову колонізувала Австрія-колонізатор. На Передкавказзі воювали кавказькі горці Шаміля в Дагестані-Чечні та Мухаммед-Еміна в Кабарді-Адигеї.

1856 р., вже після смерті Миколи I, союзники заставили в Парижі Росію-орду і Османію-орду підписати подиктований ними невігідний мирний договір: Чорне море визначено нейтральним без воєнних баз і флоту; проголошено свободу плавання по протоках і Дунаю. Росія-орда передала гирло

Дунаю і південну Бессарабію Молдові, Османії-орді – Карс. Для Балканських націй гарантовано автономію васалів Османії-колонізатора. Ці васали стали під протекторатом Європи. Росія-орда повністю ізольована на міжнародній арені. Гаряча мрія колонізувати Османію-орду пропала назавжди.

1855 р., 18 лютого, імператор Микола I раптом помер. Були версії, що допомогли в цьому розлючені поразками у війні імператорські лейбгвардійці. ВПК-ХУНТА дуже небезпечна для імператорів, фактично не імператор, а хунтачі управляють імперією. Убивати каганів чи ханів, які не ведуть орди на війни-пограбування чи програють битви, – давня тисячолітня традиція у всіх Ордах. Імператора Миколу I Палкіна назвали Дон-Кіхотом самодержавста.

СОЦІАЛІСТИЧНІ ІДЕЇ 19-ГО СТОЛІТТЯ

Після відмінення феодального ладу в Західній Європі сподівання на новий **індустріальний** або промисловий (капіталізм по-марксистськи) лад не оправдалися. Життєвий рівень селянства і робітництва (і інженерно-технічних робітників) ріс повільно. Появилось безробіття. Різниця у рівні життя між дуже багатими, багатими і небагатими, яка була при феодальному ладі, не зменшилася, а розрив зростав. Життя людності показало, що приватновласницький *індустріальний* лад такий же **недосконалий**, як був приватновласницький феодальний лад. Промисловий переворот в Англії і Французька революція привели до повної перемоги нового ладу в цих країнах, а бідність залишилася. І з часом зростала все більше.

Ніби індустріальний лад – це лише поліпшений феодальний лад?

Розвиток науки і техніки, освіти і філософії, літератури і мистецтва дав користь і насолоду багатим, для мас був недоступним. “Царство розуму”, як пропаганда називала новий лад, розчарувало народні маси.

Мислителі різних країн стали шукати пояснення цьому і шляхів удосконалення чи заміни індустріального ладу. У висновках багатьох мислителів було багато спільного.

Більшість мислителів бачили головну причину у **приватній власності** на засоби виробництва, моралі і праві нового ладу, в застарілих формах управління державами – **феодальних абсолютних монархіях**. Як відмінити **приватну** власність і абсолютну **монархію**, встановити громадське **спільновласництво** і **республіку з конституцією**, то життя зміниться на краще.

І давали свої поради удосконалення чи заміни індустріального ладу. Появилися нові ідеології.

1. *Консерватизм*. Е. Берк (1729-1797) і Ж. Местра (1753-1821) визнавали, що потрібні реформи ладу, але реформи не повинні зачіпати старих традицій, бути повільними й обережними.

2. *Націоналізм*. Й. Гердер (1744-1801), Г. Гегель (1770-1831) твердили, що національні почуття найжиттєздатніші, універсальний засіб, який може привести до покращення індустріального ладу і життя націй, коли ці почуття вміло розбудити і направити. Й. Гердер твердив, що Україна в майбутньому стане новою Елладою (цікаво: коли це буде?).

3. *Соціалізм*. Найбільше появилoся соціалістичних теорій. Французькі мислителі однаково використовували назви “соціалізм” і “комунізм”. **Соціалізм** – лад, за якого буде соціальна рівність без багатих і бідних, без експлуатації. **Комунізм** – лад, при якому людність буде жити комунами (громадами) у рівності і свободі без держави.

Французький мислитель Сен-Сімон (1760-1825) критикував індустріальний лад. Він розробив план такого ладу, де не буде експлуатації і нерівності. Промислова система забезпечить розвиток науки і техніки, усі працюватимуть за принципом: “від кожного – за здібностями, кожному – за його справами”. Світською владою в новому соціалістичному ладові буде – Рада промисловців, духовна влада – Академія наук. Вони і керуватимуть новим суспільством. Цього можна досягти постійними цілеспрямованими і поступовими реформами.

Англійський мислитель Р. Оуен (1771-1858) вади ладу пояснював приватною власністю на засоби виробництва, закликав її ліквідувати. Новий лад він вбачав в утворенні комун-громад з спільновласництвом. Коли такі комуни охоплять всю землю, настане “земний рай”. Р. Оуен заснував трудову комуну з спільновласністю в США, але досвід не вдався, показав утопічність такої теорії. Пригадаймо, громади з спільновласністю були при найпершому **первісному** ладові. Хіба повертатися до нього? Р. Оуен не дав рекомендацій: коли і як це можна зробити.

Французький мислитель Ш. Фур'є ідеальний лад також бачив у самоврядних сільськогосподарських і промислових поселеннях без приватновласництва, які обмінюватимуться продукцією. Зникнуть відмінності між народами, припиняться назавжди війни, людство стане освіченим, могутнім і щасливим. Але не вказав шляхів здійснення цього.

Французький мислитель О. Бланкі (1805-1881) основним методом ліквідації існуючого ладу бачив у “змові революціонерів”, які збройним повс-

танням скинуть теперішню владу, встановлять диктатуру і організують повсюдно рівноправні комуни. Він організував бойові групи, поліція викрила, усіх ув'язнила. Вийшовши з тюрми, він знову намагався організувати змовників, але зазнав краху. Його послідовників названо бланкістами.

Германський мислитель Ф. Ласаль був за організацію вже тепер виробничих товариств-асоціацій, які поступово приведуть до соціалізму і рівності, без експлуататорів. Демократія, виборче право поступово звільнять громадян від експлуатації, але треба цього вимагати і використовувати. Він вніс демократичні принципи і терпимість у робітничий рух, мав повагу. Ортодокси вважають його зрадником пролетаріату, опортуністом, ревізіоністом.

Французький мислитель П. Прудон (1809-1865) у праці “Що таке власність” (1840) назвав велику власність **злодійством**, виступав проти неї, а дрібну власність називав володінням. Заперечував революції, політичні реформи, станову (класову) боротьбу, пролетарські партії. Пропонував поступову перебудову індустріального ладу в соціалістичний лад шляхом постійних реформ кредиту і обігу, відміни грошей.

При майбутньому соціалізмі Прудон признавав усі форми дрібної власності і виробництва: кооперативну, комунальну, громадську (общинну), акціонерну, асоціацій тощо. Висунув і теорію ліквідації держави – **анархізм** (бездержав'я; ця назва невдала). Його соціалістичні ідеї першими проникли до Росії-орди з видозміненням серед народництва та анархістів-бакуністів.

Сучасна соціал-демократія Заходу в багатьох випадках використовує **прудонізм**. Соціалізм-прудонізм – **антипод** марксизму-соціалізму, тому останні дуже його ненавидять і критикують.

Тред-юніонство (об'єднання професіоналів, профспілки Англії) обмежують робітничий рух профспілковою боротьбою за поліпшення економічного і правового становища трудящих поступовими й обмеженими реформами. Тред-юніони – колективні члени партії лейбористів (робітничої партії). Коли лейбористи при владі, обмежуються теорією прудонізму, класовим миром і компромісами з великими промисловцями, банкірами (“буржуазією”).

Єврейський мислитель К. Маркс (1818-1883) і германський або дойче (der Deutsche) мислитель Ф. Енгельс (1820-1895) об'єднали свої ідеї соціалізму-комунізму. Вони проаналізували все краще в минулих мислителів, доповнили своїми ідеями. Їх теорія – індустріальний (капіталістичний по-іхньому) лад слід замінити безжалісно і докорінно. Історію народів розуміли як історію боротьби станів (класів), тому висунули теорію **класової боротьби**. Пролетаріат має стати могильником індустріального ладу. На пролетарі-

ат (тих, хто не має власності) покладена ця всесвітньо-історична місія. Для здійснення цього слід організувати пролетарську партію революціонерів (комуністів). Партія при сприятливих умовах поведе маси на соціалістичну революцію і відбере владу в “буржуа”. Після цього встановлюється влада **диктатури пролетаріату**. Ця влада проведе соціалістичні перетворення або реформи в державі (державках) – почнеться побудова соціалістичного ладу. Націоналізація або ліквідація приватної власності на землю, промисловість, банки, транспорт, торгівлю – приватної власності не буде, не буде експлуатації. Власність буде тільки соціалістична або державна (всенародна) і всі будуть працювати – “хто не працює – той не їсть”. У державі буде соціалістична демократія, рівноправність, дружба народів, планомірний розвиток економіки для блага працюючих і культури їх. **Соціалістичний лад** – це перша фаза комунізму, за якою наступить комуністичний лад. **Комуністичний лад** – найвищий тип суспільно-економічного ладу, який вже буде вічно. Це безстановий (безкласовий) лад з загальнонародною власністю на засоби виробництва, повною соціальною рівністю, продуктивні сили на базі науки і техніки виростуть так, що **блага повним** потоком поллюються і буде розподіл: “від кожного по здібностям, кожному – за потребами”. **Відіпре держава**, буде суспільне самоврядування, праця стане першою життєвою потребою кожного. Настане благоденство. Цю теорію названо **марксизмом**. Маркс-Енгельс попереджали: найперше соціалістичну революцію можна робити лише в кількох найрозвинутіших країнах і створювати соціалістичний лад. У відсталих країнах соціалістичної революції не робити, бо буде провал і дискредитація теорії соціалізму. Соціалістичною революцією і побудовою соціалізму та комунізму має керувати комуністична партія (буде влада партократів над громадянами).

Багато положень цієї теорії (диктатура пролетаріату – фактично партократів; націоналізація – це державна власність чиновників, а не трудящих тощо) різко критикували інші мислителі. М. Бакунін назвав марксистський соціалізм-комунізм **казарменним** – трудящі будуть мати таке життя, як вояки в казармі, за що Маркс вигнав його з I Інтернаціоналу. Маркс організував партію Союз комуністів (1847-1852) з програмою “Маніфест Комуністичної партії” та Міжнародне товариство робітників (I Інтернаціонал, 1864-1876), щоби ідеї марксизму стали міжнародними, а єврей Маркс – вождем міжнародного, а не лише єврейського, пролетаріату. У незакінченій праці “Капітал”, малодоступній середньому читачеві, пояснював додаткову вартість як механізм експлуатації. До Маркса вже в античних часах ремісники, купці,

транспортники, селяни знали, що без додаткової вартості економіка ніколи не може існувати.

Імператорування Олександра II Миколайовича Романова Російського (1855-1881)

П'ятий імператор-мужчина династії зордищених прусаків голштинців-готторопських. Вступив на престіл 19.02.1855, коли Кримська війна розоряла імперію. Біди війни доказали гнилість старого внутрішнього ладу Росії-колонізатора. Назрівали реформи. Тато Микола I Палкін і хунта залишили йому важкий і негідний спадок. Як був ще наступником престолу, подорожував по всій Росії-орді, у тому числі першим з імператорів по Сибіру; по Європі, крім Франції і Піреней, по театру бойових дій на Кавказі, де приймав легеньку участь.

Особа імператора. Високий, вирізнявся красою, гарною військовою виправкою, прекрасними манерами, не мав грізного вигляду, як тато Микола Палкін. З дитинства м'явий, апатичний, нерішучий, але впертий і скритний. Не мав продуманих і послідовних економічних і політичних поглядів. Отримав прекрасне виховання, знання з загальноосвітніх, політичних і воєнних наук, спорту. Вивчав англійську, французьку, германську і польську мови. Виховували В. Жуковський і М. Сперанський (законодавство). Любив військову справу, мисливство, світські розваги. Не обдарований природою сильним розумом і волею. Був ревнивим до своєї влади. Не розумів до кінця тих перемін і реформ, які проводив.

Особисте життя імператора Олександра II. Одружений 1841 р. на дочці великого герцога Гессенського Максиміліані Вільгельміні-Августі-Софії-Марії, в православ'ї Марія Олександрівна. Вона відкривала й опікувалася жіночими гімназіями, організувала Червоний Хрест і передала свої особисті заощадження. Восьмеро дітей: Олександра (померла), Микола (помер), Олександр (престолонаступник), Володимир, Олексій, Марія, Сергій, Павло. 1866 р. замах на його життя вчинив народовець-терорист Ка-

ракозов, але невдало. Згодом історики назвуть його за звільнення від кріпацтва *Освободітелєм (Визволителем)*.

Внутрішні справи. По ініціативі імператора почалася підготовка ліквідації феодального ладу (кріпацтва) і реформ внутрішнього управління імперією. Для підготовки ліквідації феодалізму, який краще відмінити “зверху”, як говорив, аніж революцією знизу. Утворив Таємний комітет (згодом став явним), боявся, що відкритість приведе до заворушення селян, а з цим і до національно-визвольного руху колонізованих націй. У губерніях утворено комітети для складання проектів відміни кріпацтва. Майже усі губернські комітети висловилися проти відміни кріпацтва; були жорстокі протести поміщиків-дворянорди. Селян до підготовки реформи не допускали.

1856 р. кріпаки-українці Катеринославської, Харківської, Херсонської губерній стали масово втікати в Крим “за волею”, тобто на вільні землі, щоби стати господарями або працювати по найму, а не безплатно.

1858 р. дозволено “селянське питання” обговорювати в пресі. Більше всіх виступали публіцисти М. Чернишевський і М. Добролюбов, пропонували радикальне вирішення. Проурядові публіцисти – радили вирішити ліберально. Бізнесмени, комерсанти і банкіри були ще нечисленими і розрізненими, не стали “третім станом” (класом), участі майже не приймали, хоч цього власне треба було їм.

Кріпацтво вводилося з 1328 року, коли Узбекей-чінгісхан Алтай-Орди (“Золотої”) насильно переселив на землю української Владимирщини сотні тисяч кочових юрт-сіл ординців, щоби отюрчити-зордищити та ісламізувати цю стратегічну територію, й утворив Улус Москву-Орду. На Владимирщині, як по всій Україні, селяни після розпаду первіснообщинного ладу з спільно-власністю у 2-му тисячолітті до нової ери, мали в особистій приватній власності землю, своє власне господарство, працювали на свою сім’ю. Коли ж 1328 року (14 століття) прийшли ординці, то їх мурзи, беї чи баї, солтани і ханки миттю незаконно захоплювали у свою особисту приватну власність села, посади чи й волості з населенням. Тепер селяни втратили свою приватну власність на землю, бо жили “на землі” мурзи чи бая (баріна), а він за присадибну ділянку і наділ вимагав працювати на “його землі” чи в господарстві безплатно – вводили кріпацтво, якого тут досі не знали.

Державним законом феодалізм або кріпосне право в Москвинії-орді оформлене Судебником 1497 р. (15 століття при Івані III Завойовникові) та Соборним кодексом 1649 року (Олексієм Романовим).

На засіданні Державної Ради 19 лютого 1861 року імператор Олександр II проти волі більшості Ради підписав Маніфест і “Положення

про селян, що вийшли з кріпосної залежності”. Імператор Олександр II відмінив феодальний лад у Росії-орді.

Сановна і вся дворянорда люто по-ординськи зненавиділа імператора за втрату безплатної робочої сили. Ще сьогодні кріпак працював безплатно і був власністю поміщика, завтра – вільний громадянин, за працю йому треба платити.

Дворянординці імперії лютували, а не ликували. Кріпаки раділи перші дні після оголошення Маніфесту, в церквах ставили свічки за здоров’я імператора Олександра II. Після ознайомлення з “Положенням” кріпаки засумували. Кріпацтво відмінили з вигодою для кріпосників. Маніфест “дарував” кріпакам *особисту свободу*, деякі *громадянські права*, вільно розпоряджатися *особистим майном, найматися працювати* у кого і де бажають.

Земля залишалася у власності поміщика. Як жити селянинові без *землі*? Звільнення таким методом від кріпацтва було для селян гірше самого кріпацтва. Так обманули імператор та сановна дворянорда-хунта селян пропоміщицькою реформою!

За “Положенням”, поміщиків зобов’язано надати звільненому селянинові *присадибу* і польовий *наділ* за оброк або ту ж панщину (кріпацтво) протягом десяти років. Селяни могли *викупити в поміщика присадибну ділянку і наділ* за згодою поміщика і стати приватновласниками землі. Де вчорашній кріпак мав взяти гроші на *викуп*? Поміщик мав право відрізати надлишок наділу. Правда, передбачалася *викупна позика* селянам від держави в розмірі 75-80% вартості оброку, яку селянин зобов’язаний повернути державі протягом 49 років з 6% річних. За роки після реформи селянам довелося заплатити 1,5 млрд. карбованців за землю, при її ринковій вартості 500 млн., тобто в три рази більше. Ось якою “вигідною” селянам була державна викупна позика. Складніше було кріпакам *двірським*, які працювали в садибах поміщиків – у поміщицьких палатах, конюшнях, корівниках, свинарниках, пташниках. Вони ж не мали ні садиби з хатою, ні наділу, жили в дворі поміщика. Вони землі не отримували. Мусили ще бути кріпаками 2 роки, після чого ставали вільними, безземельними – “пролетарями”, як почали називати тоді. Краще було українським селянам Правобережжя, де поміщиками були польські шляхтичі, тепер по-великороськи дворянорда. За звільненими селянами безплатно закріплювалася земля, якою користувалися. Те ж в Беларусі, Литві, Польщі. Однак над селянством ще тяжіла *община (громада)*, яка керувала долею селянина.

Відміна феодалізму в Росії-орді мала кріпосницький характер, але створювала умови для розвитку нового індустріального (промислового або капіталістичного) ладу.

ІНДУСТРІАЛЬНИЙ (ПРОМИСЛОВИЙ, “КАПІТАЛІСТИЧНИЙ”) СУСПІЛЬНИЙ ЛАД У РОСІЇ-ОРДІ З 1861 РОКУ

Інші реформи

1863 р. видано циркуляр, яким заборонено друкування книг українською мовою. Ця заборона викликала нову хвилю протестів і ненависті до великоросців-тюркців колонізаторів. 1876 року заборонено завозити книги українською мовою. Не дозволено театри українською мовою. Закрито освітньо-культурні товариства “Громади”. Це продовжувалося до 1917 року.

У 1864 році наближалася століття ліквідації автономної державності українців – Гетьманщини. Після ліквідації Гетьманщини і держави Земля Війська Запорізького (1775), ввівши на українській землі великоросську мову, сановна дворянорда і хунтачі тишили себе і були певні, що через *півстоліття* українці асимілюються, стануть великоросцями-ординцями тюркцями. Та цього не сталося. Навпаки. Виходець з кріпаків, а не зі старшинської козацької дворянорди, художник і поет Тарас Шевченко вивів поетичну українську мову, без перебільшення, до світових вершин. Якби Т. Шевченка не репресовано на 10 літ у солдатчину в 1847 р. (в 33 роки), в розквіті творчих сил, скільки чудових поезій і художніх полотен міг створити він у культурну скарбницю нації і світову! Адже, замучений солдатчиною, помер молодим у 47 років, 1861 року. Г. Квітка-Основ'яненко розвивав українську прозу; П. Гулак-Артемівський і Є. Гребінка – байки і казки; І. Котляревський – театральні п'єси, серед них невмирущу “Наталку Полтавку”; П. Гулак-Артемівський – оперу “Запорожець за Дунаєм” тощо. *Оживала мова* – оживала і жила нація. Колонізаторам не залишилося нічого іншого, як вдумувати нові ідеї асиміляції або заборонювати, насамперед, мову і книги. *Мова – одна з найголовніших ознак нації*. Заборонено українське книгодрукування в Росії-колонізаторі, але дозволено в Австро-Мадярії-колонізаторі в Західному Краї України. Туди переходили кращі українські сили. 1894 р. до Львова переїхав і очолив кафедру всесвітньої історії університету історик М. Грушевський. Там створив і надрукував зведену працю з історії України до середини 17 століття – “Історію України-Руси”.

У Львові створено Наукове товариство ім. Шевченка (типу Академії Наук; 1892-1939). Російські ординці-колонізатори ніяк не могли задушити й асимілювати українську націю.

Великодержавні шовіністи, сановні дворянординці і хунтачі ніяк не могли усвідомити нескореність української нації, як рівно ж інших колонізованих націй. Чому колонізатори не вдовольняються економічним гнобленням колонізованих націй: їх природних багатств, виробленою колонізованою нацією продукцією, політичним пригнобленням, грошовими податками тощо? Чому обов'язково принижують гідність колонізованих націй, спотворено показують їх нижчість і висміюють, пригноблюють мову і культуру, заставляють примусово асимілюватися? Хочуть тримати колонізовану землю “вічно”?

1863 р. – університети отримали самоуправління колегією професорів, вони обирали ректора. Освіта жінок ставилася на широку основу, створено вищі жіночі курси в Петербурзі-сараї і Москві, у Києві (1870), згодом відомі Бестужевські курси в Петербурзі-сараї (1878).

1863-1864 рр. – друге повстання в Польському Королівстві, колоніва-сало-ві Росії-колонізатора, на чолі з Я. Домбровським і З. Падлевським. У січні повстанці напали на гарнізони армії-орди. До повстання приєдналися польські поміщики на Правобережжі України, Белорусі і Литві, де були їх маєтки. Вони закликали до повстання українців. Ті пам'ятали, як польські поміщики придушували українські повстання проти Польщі-колонізатора, були проти польського повстання на українській землі. При підтримці Австро-Мадярії і Пруссії до травня 1864 р. повстання придушено. Пройшли рересії і розправи, відбирання у польських поміщиків маєтків в Україні і Белорусі, заслання до Сибіру. Повстання дуже підірвало польське поміщицьке землеволодіння в Україні. Багато польських поміщиків маєтків передано орда-врянським хунтачам.

1864 р. за земською реформою створено виборні органи місцевого самоуправління в губерніях і повітах – **земства**. Всі стани обирали *гласних* (депутатів чи послів) у повітове і губернське земство, а гласні обирали *земську управу* повіту чи губернії. Земства управляли питаннями місцевого значення: утримання шляхів, пошт, шкіл, лікарень, ветеринарною й агрономічною діяльністю. Введено на це земський податок. Земські школи були кращими, ніж церковнопарафіяльні та міністерські. Земство ліквідовано радянщиною.

1864 р. найважливішою була *судова реформа*. До реформи суди були станові: кожен стан (дворянорда, міщани, військові, церковники тощо) мали свої негласні суди (засідання були закритими). Кріпаків судив сам поміщик.

Тепер вводився єдиний суд для всіх станів населення. Суди зроблено *незалежними і відкритими*, могли бути присутніми публіка і преса.

Залишилися особливі суди для духівництва, військових і вищих чиновників. Найближчі для населення *мирові суди* вибиралися міським і земським населенням. Введено адвокатуру – захист підсудних. Попереднє слідство проводили судові слідчі, які не підлягали поліції. Обвинувачення підтримував прокурор, захист – адвокати. В кримінальних справах приймали участь присяжні засідателі. Поступово вводився пріоритет закону і права.

1864 і 1874 рр. проводилася військова реформа. Імперію поділено на 10 військових округів. Військова реформа 1874 р. запроваджувала загальну військову повинність чоловіків з 21-річного віку; строк служби в піхоті – 6 років, у флоті – 7 літ; для осіб з вищою освітою дозволялося служити вільнонайманими 6 місяців. Поліпшилася підготовка військ, навчання офіцерських кадрів, зокрема в гімназіях; відбувалося переозброєння армії-орди, будували військовий паровий флот. Проте командний склад залишався дворянординським, збереглася муштра і побиття солдат-ординців.

1865 р., за Тимчасовим положенням вільнішою, стала преса; розвивалася провінційна преса.

1880-1881 рр. ліквідовано 3-тє відділення особистої канцелярії імператора.

Реформи були прогресивними, але мали суперечливий і половинчастий характер. Дворянорда-хунта ніяк не могла перейти на конституційну монархію, дати громадянам нові права по духові часу. Не було і значних зрушень в економіці, хоч іноземний капітал будував залізницю, підприємства важкої промисловості. Великоросські банки, бізнесмени і комерсанти мало вкладали капіталів у приватну промисловість, більше в текстильну. Більшість своїх капіталів бізнесмени і комерсанти прогулювали на розкішне життя. Чекали іноземних інвесторів, щоби їм створювали промислове виробництво, навіть сільськогосподарське. Еліта Росії-колонізатора любила і любить нині таке життя: завоювали-пограбували чи корумпували, зробили капітал у бізнесі чи комерції – і пустили на особисте розкішне життя по-східному, по-ординськи, по-ханськи, тобто проїдали, а не вкладали у виробництво, тому нема товарів найпершої потреби. Колоніальна імперія Росія, її наступниця колоніальна імперія Союз РСР-колонізатор були економічно відсталіми в цивільній промисловості порівняно з розвинутими країнами. І нині Російську Федерацію-колонізатора прирівнюють до країн, які розвиваються.

Суспільні рухи в Росії-орді

Під впливом соціальних і соціалістичних західноєвропейських ідей у 1860-1870-х роках у Росії-орді почалися незначні, потім щораз ширші революційно-демократичні суспільні рухи.

В імперії почався демографічний вибух, населення збільшувалося, а промисловість, сільське господарство, транспорт і торгівля розвивалися повільно, не могли забезпечити працею безземельних сільських і міських громадян. Цілком зрозуміло, зростали невдоволення і ненависть до багатих – розкол суспільства поглиблювався. Відміна феодалізму зверху 1861 р. майже не покращила рівня життя сільських і міських мас, лише дала дуже велике розчарування, нездійснення сподівань. Почався нігілізм – духовний занепад і серед дворянорди, і бідних. Серед інтелігентів знайшлося чимало осіб, які уболівали за бідноту, готові були допомагати їм. Почався рух, який історики назвали різночинним. Мусили появитися і форми боротьби проти багатих і їх захисника – монархічної імперії. Хоч наявність *колоніальної імперії* масам великоросців-шовіністів великодержавників навіть дуже імпонувала. Вони вже воліли жити в нужді, але щоби в колоніальній імперії при пригнобленні і приниженні колонізованих націй. Захисники народу і народ невірною вважали винним *імператора*, а не весь стан (клас) дворянорди. “Буде добрий цар (імператор по-великоросськи) – буде краще життя”, – говорили повсюдно. Це фатальний і небезпечний погляд зовсім незаможних (*пролетарів* за новою модною західноєвропейською назвою; *пролетар* – там назва незаможного громадянина) і малозаможних громадян.

1. 1861 р. виникла підпільна таємна революційно-демократична організація “*Земля і воля*” (1861-1864) на чолі з братами Серно-Соловйовичами, Слепцовим та іншими. Землевольці хотіли підняти селянське повстання проти самодержавія і дворянорди в 1863 р., розробили план.

У 1863-1864 рр. вибухнуло польське національно-визвольне повстання за визволення від російського колонізаторства, то народовольці підтримували його, самі не повставали, бо не були готовими. 1864 р. через масові арешти і репресії “*Земля і воля*” розгромлена.

2. 1869 р. створено товариство пропаганди революції серед селян “*Чайковці*” (1869-1874) на чолі з М. Чайковським. Вони “*ходили в народ*” з пропагандою. 1874 р. їх репресовано і засуджено “*процесом 193-х*”.

3. 1869 р. С. Нечаєвим створено таємно-змовницьке товариство “*Народна розправа*” (1869). Програма: змовництво і тероризм проти самодержавства і дворянорди. У грудні товариство розгромлено. 1871 р.

членів засуджено. С. Нечаєв утік до Швейцарії, але в 1873 р. його видали, засуджений на 20 років каторги.

4. Дуже поширювався **“Бакунізм”** – течія анархізму великоросського теоретика дворянординця М. Бакуніна: ліквідувати державу всіма можливими засобами й утворити бездержавний лад. Видав працю **“Державність і анархія”** (**“Державність і бездержавність”**, 1873). У своєму прагненні ліквідувати державу М. Бакунін був неперевершеним фанатиком, хоч не радив, як це зробити практично. **“Фанати – це психопати, яких треба лікувати”**, – говорить українська народна мудрість. Цікаво було би глянути: в Росії-орді ліквідовано державу, а довкола – імперіалістичні колоніальні монархії. Що було би з Росією-ордою, її народом? **Анархізм** має два значення: **анархізм** – бездержав’я; і **анархізм** – безладдя, свавілля, хаос.

Назву **анархізм** як **бездержав’я** засновник теорії **“ліквідації держави”** французький соціаліст П’єр Жозеф Прудон (1809-1865) обрав невдало. Невдало розуміли її і в провінціях Росії-орди. Можна було бачити прапор анархістів: чорне полотнище з дулею і напис **“анархія – мати порядку”**. Як це було розуміти: бездержав’я – мати порядку? Можливо і розумно. М. Бакуніна заслано, втік з Сибіру, брав участь в I Інтернаціоналі, виключений з нього за анархію-свавілля.

5. 1876 р. утворено підпільно-таємну організацію **“Товариство народників”** (1876-1879), діячі – дворянординець Г. Плеханов (Плей-хан), С. Перовська, О. Михайлов, М. Натансон та ін. Програма: селянська революція, **націоналізація землі**, заміна держави Федерацією громад (сільських і міських – **анархія**). У програмі цікаве – націоналізація землі. **Що таке націоналізація землі? Націоналізація землі при існуванні держави – азійський ордизм.** У кочових азійських ордах тисячоліттями власність на землю була правителя-хана (державна власність по-нинішньому). Кочовики-пастухи-воїни ніколи не мали землі у своїй приватній власності. Свій скот пасли на землі хана, і пастухи-воїни мусили бути німо послухними правителям. Правда, оригінальна форма феодалного примусу? **Націоналізація землі** після ліквідації держави – це, з деякими застереженнями, повернення до найдавнішого **первісного ладу**, коли земля була спільновласністю **громади** по-українськи (**обищини** по-великороськи, **комуни** по-французьки). Чи лідери-народовольці бажали повернення громадян Росії-орди до **первісного ладу**? З 1878 р. видавали газету **“Земля і воля”**, то й організацію так названо. На Липецькому і Воронежському з’їздах 1879 р. через незгоди про терор розпалася на дві – **“Народну волю”** і **“Чорний переділ”**.

6. 1879 р. – підпільна таємна революційно-демократична організація **“Народна воля”** (1879-1885), лідери А. Желябов, С. Перовська, М. Кибальчич, О. Михайлов та ін. Програма: **терором** усунути самодержавство, утворити республіку з Установчими зборами, землю безплатно передати селянам. Робітників вважали частиною селян. Утворили робітничу, військову і студентську групи в організації; видавали першу газету для робітників **“Рабочая газета”**. Організували замах на імператора Олександра II в 1879 році.

7. 1879 р. від **“Землі і волі”** виділилася підпільна таємна організація **“Чорний переділ”** (1879-1882), тобто народовольців. Діячі Г. Плеханов, В. Засулич, Л. Дейч та інші. Програма: вимагати поділу землі між селянами; боротьба за це пропагандою. Після процесу **первомартовців** (вбивство імператора) діячі втекли за кордон. У Женеві стали соціалістами-марксистами. **“Чорний переділ”** поліція розгромила.

Крім таємних революційно-демократичних організацій інтелігентів виникли перші **робітничі** організації. 1875 р. виник **“Південноросійський союз робітників”** в Одесі, організатор Є. Заславський; розгромлений поліцією. 1878 р. В. Обнорський і С. Халтурін організували в Петербурзі-сараї **“Північний союз російських робітників”** (1878-1879). Основною формою боротьби робітництва стали **страйки** (в 1885-1889 рр. – 221 страйк; найбільш відомий – Морозовський страйк в Орехово-Зуєво 1885 р.).

Суспільні рухи – революційно-демократичні і робітничі організації у другій половині 19-го століття були наслідком невдалої відміни **феодалізму**, погіршення життя мас громадян, їх розчарування. Сановна дворянорда консерватизмом і нерішучістю сама викликала боротьбу злидених народних мас та інтелігентів, які жертвували собою ради покращення життя народу та політичних республікансько-демократичних змін в імперії.

Коли сановники не вміють управляти державами чи колоніальними імперіями в нових умовах, повинні відійти від управління, або їх усунуть насильно.

Імператор Олександр II мав великий клопіт з таємними організаціями і робітничим рухом, які вимагали конституції чи й республіки, демократії і свобод, передачі землі тим, хто працює на ній. З одного боку, він проводив реформи, з іншого, репресіями – антиреформи. Дворянорда була незадоволена, що їй не забезпечено державною владою спокійну експлуатацію трудящих мас.

Зовнішні справи. Після невдало ганебної Кримської війни з Османією-ордою Росія-орда усунена від європейських справ. А хунта-орда, генералітет вимагали нових війн-грабежів.

Олександр II спрямував хунтачів колонізувати Далекий Схід, Казахстан і Середню Азію, де жили (в масі кочували) брати по крові тюркці: казахці, киргизці, узбекці, каракалпакці, туркменці та іраномовні таджикці.

1860 р. Китай віддав під колонізацію Росії-колонізатора землю Уссурі.

1863 р. завершено колонізацію Казахстану. 1864 р. армія-орда увійшла до Кокандського Ханату (Чимкент, Ташкент); 1868 р. – до Бухарського Ханату (Бухара, Самарканд); 1873 р. – до Хівинського Ханату; 1881 р. – до Туркменістану (генерал Куропаткін взяв Ашхабад). Утворено Західно-Сибірське, Степове і Туркестанське губернаторства. Якщо в 1800 р. південний кордон у Західному Сибірі був від Оренбурга на Омськ і Семипалатинськ; у 1861 р. – Арал – Верний (Алма-Ата); то в 1881 р. році – по кордону з Афганістаном і Іраном, де зіткнулися з інтересами Англії-колонізатора. Колонізацію цих земель і націй пояснювали “прогресивним значенням” для колонізованих. Яка колонізація мала більш “прогресивне значення”: Англії-колонізатора в Індії, чи Росії-колонізатора в Казахстані та Середній Азії?

У 1870-1871 рр. при Олександрі II відбулися варті уваги події в Європі. 1870 р. Франція-колонізатор почала війну проти Пруссії-колонізатора і програла, імператор Наполеон III полонений. Обурене населення Франції заставило парламент відмінити монархію і 4 вересня 1870 р. проголосити Третю республіку (1870-1946, конституція 1875 р.). Пруська армія облягла Париж, у січні 1871 р. підписано перемир'я. На вимогу Пруссії проведено вибори до Національних зборів, президентом обрано А. Тьєра. Підписано попередній мир, заплатити 5 млрд. франків контрибуції (армія Пруссії залишалася у Франції, поки не буде виплачено) і передачу Лотарінгії (залізна руда) і Ельзасу (вугілля) Пруссії. Французька нація обурена “миром”, особливо столиця Париж. Президент, парламент і уряд розміщалися у Версалі. У Парижі голод, безробіття, розруха; уряд заходів не вживав.

Мешканці Парижа бачили вихід лише у відновленні самоврядування Паризької комуни (міськради) в управлінні столицею. 17-18 березня почалося стихійне повстання Національної гвардії (ополчення, 1770-1871). Хунтачі нацгвардії захопили владу в Парижі, утворили уряд – ЦК Національної гвардії. 26 березня хунтачі провели міські вибори до Паризької комуни (комуна – громада, назва тут традиційна, муніципалітет або міськрада по-українськи).

У Комуни-Міськраду обрано 86 депутатів. Більшість депутатів були **бланкістами** (утопічні соціалісти-змовники) і **неоякобінцями** (дрібні власники або дрібні буржуа по-марксистськи; марксизм поділяє усіх людей світу на тих, хто має власність – великі і дрібні **буржуа**; і тих, хто не має власності – **пролетаріат**); меншість депутатів були **прудоністами** й **анархістами**, деякі депутати були членами I Інтернаціоналу. Серед депутатів були за працею – дрібні власники, чиновники, журналісти, діячі культури, лікарі і небагато робітників-пролетарів. Тому були чвари, які реформи у комуні-громаді столиці Парижі проводити. Все ж прийняли ряд дуже прогресивних на ті часи реформ: армію розпустити і замінити загальним озброєнням народу (ополченням); усіх чиновників і суддів обирати, їх зарплата має бути рівною платні пролетаря; громадські права жінкам; відокремлення церкви від держави (церква в державі діє як і інші товариства чи партії) і школи від церкви; доступність освіти всім; робочий день 10 годин. Щодо суто справ комуни-міста ухвалено: ліквідацію боргів по квартплаті; безплатне повернення речей вартістю до 20 франків з усіх ломбардів; відстрочення на 3 роки комерційних кредитів тощо.

Комунари Парижа закликали усі комуни-міста держави також виступити. Спроби виступів у Марселі, Ліоні, Сент-Етьєні, Крезю уряд швидко придушив військом. Провінція не підтримала. Депутати Ради Комуни-Міськради Парижа соціалісти-утопісти вважали, що спільним зусиллям можна у всьому світі, не лише в Парижі, завести свободи і справедливості. Чому не зробили цього? Як організувати ці “спільні зусилля” у всьому світі?

Президент Тьєр намагався вирішити взаємовідносини переговорами. Комунари відмовлялися. Уряд назвав їх злочинцями, які у воєнний важкий час зробили заколот. Уряд збирав військо, Пруссія відпустила полонених французьких воїнів. Пруська армія пірколом оточила Париж.

З 21 по 28 травня відбулася громадянська війна-битва між урядовими військами (“версальцями”) і комунарами на барикадах. Обидві сторони жорстоко і безпощадно вбивали одні одних. За “кривавий тиждень” вбито понад 30 тисяч комунарів (а скільки поранено?), 10 тисяч ув'язнено. Комунари навмисно вандалістськи знищували пам'ятки архітектури (палати Правосуддя і королівський Тюльрійський, міністерства фінансів і багато інших. Це свідчить про несвідомість комунарів і розгул дестанових (декласових) жителів. Загальна реквізиція! Безкоштовні пайки! Масові вилазки! Всім жителям битися!

Паризька Комуна було рядовим, але **першим** повстанням при новому **індустріальному ладі**, яке показало, що новий лад такий же **недосконалий**,

як і **феодалізм**. Світового значення Комуна не має. Апологети **марксизму** заднім числом сфальсифікували Паризьку Комуна, назвавши першою пролетарською революцією і диктатурою пролетаріату, що історична неправда, бо в зверненні Комуни “До французького народу” відкидається звинувачення в прагненні до диктатури. Ніби Комуна показала, як пролетаріат має боротися і знищити буржуа-власників. Бажане прийнято за дійсне, в цьому ганьба марксистів. Оцінки Комуни різні: трагедія парижців чи свято перемоги демократії. Збудження-похвалу чи осуд Комуна викликала.

1871 р., в січні, король Пруссії Вільгельм I зібрав у Дзеркальній залі Версальського палацу в окупованій Франції королів, герцогів, князів з усієї Германії. Вони проголосили об'єднання країни й утворення **Германської імперії** з 22 монархій і 3 вільних міст (Гамбург, Любек, Бремен). Вільгельма I обрали кайзером-імператором. Конституція 1871 р. утворила парламент (рейхстаг) з 2 палат: бундестаг, куди обирали загальним голосуванням, і бундесрат, куди входили представники монархій і вільних міст. Значну роль в імперії відігравали військові хунтачі. Консервативна партія захищала інтереси юнкерів (великих землевласників), великих промисловців і банкірів; ліберальна – промисловців; соціально-демократична – пролетарів.

1877-1878 рр. – десята колонізаторська російсько-османська війна.

Сановна дворянорда Росії-колонізатора ніяк не могла заспокоїтися, що Османія-орда не завойована. Чекали і шукали приводу до нової війни з надією таки колонізувати Османію-орду.

1875 р. почався національно-визвольний рух проти Османії-колонізатора в ісламській Боснії і Герцеговині. Це привело в рух суспільну думку в Росії-орді допомагати і захищати південнослов'янців. До Сербії таємно направлено генерала М. Черняєва з добровольцями.

1876 р. почали національно-визвольну війну серби і чорногорці, а також Болгарія. Сербська повстанська армія під командуванням російського генерала М. Черняєва зазнавала невдач. Османські яничари тюркці-огузці жорстоко придушували повстання. Звірства тюркців-огузців яничар-ординців на Балканах описані в літературі, добре відомі світові. Не менше, ніж звірства російської армії-орди на Лівобережній Україні 1708 р. після розгрому Карла XII. З цих повстань захотіла скористати “слов'янська” Росія-орда і стати на захист слов'янців, колонізувати їх.

1877 р., в квітні, Росія-орда оголосила війну Османії-орді. Війна велася на Кавказькому фронті в Закавказзі, звідки планували колонізувати Малу Азію, але постачати на таку далечінь армію-орду не було можливості. І природа Вірменського нагір'я не була доброю для війни.

Влітку російська 250-тисячна армія-орда форсувала Дунай, оволоділа частиною Болгарії. До неї долучилися болгарські і румунські постанські загони. Головнокомандуючим був брат імператора Олександра II Микола Олександрович. Частина армії-орди генерала Й. Гурко перейшла Балканські гори, але там була османська армія-орда. Відірвані від постачання війська Гурко відійшли в гори. Там кілька місяців без потреби захищали перевал Шипку. Другі війська облягли фортецю Плевну. Усі штурми були невдалими. Підійшли гвардійці генерала М. Скобелева, втратили 13 тисяч солдат-орди, але не здобули Плевни. Облогу Плевни продовжував генерал Тотлебен. Вичерпавши усі запаси, Осман-паша у грудні здав Плевну. Війська Гурко звільнили Софію. Османську армію переможено. Російська армія-орда направилася на Стамбул, дійшла до Сан-Стефано, але військові, фінансові й економічні сили Росії-орди вичерпалися. Щоби йти на Стамбул, треба було мати не менше 250 тисяч свіжої армії і відповідну кількість воєнного спорядження. До того ж Англія і Австрія-Мадярія пригрозили захищати Османію-колонізатора. Боялися завоювання Росією-ордою Османії-орди. І Росії-орді потрібне було перемир'я. Були успіхи і на кавказькому фронті: колонізовано Карс, Баязет, Ардаган. По чорноморському побережжю Кавказу колонізували Сухумі, дійшли до Батумі, але почалися переговори. Сановна дворянорда кусала лікті – дійшли до самого порога Малої Азії – Батумі, і мусили зупинитися. 19 лютого 1878 р. підписано Сан-Стефанський мирний договір. Англія і Австро-Мадярія заявили протест, зібрали Берлінський конгрес 1878 року. Рішенням конгресу Чоргогорія, Сербія і Румунія отримали незалежні держави. Боснію і Герцеговину окупувала Австро-Мадярія, Англія – острів Кіпр. Болгарську землю, щоби не дати впливу Росії-орди, поділено на дві частини: на північній утворено васальне Османії-колонізаторові Болгарське князівство, а південні під назвою Східна Румелія залишено колонію Османії-колонізатора. Росії-орді дали гирло Дунаю, Ардаган, Батумі і Карсську область. Рішенням конгресу сановна дворянорда була дуже незадоволена. Від цих війн найбільше терпіла українська нація, яку Росія-колонізатор обдирала догола, як мовиться. Великий занепад і застій у російській економіці, фінансах, життєвому рівні громадян. Найбільше невдоволені були хунтачі, вони хотіли воювати “до победного конца!” Де брати ресурси для війни, їх не цікавило: для цього є імператор і уряд. У середині імперії – велике розчарування і невдоволення. Османію-орду не колонізовано.

1881 р., 1 березня, терорист-народоволець І. Гриневецький кинув бомбу і смертельно поранив імператора Олександра II. Від ран імператор помер.

Імператорування Олександра III Олександровича Романова Російського

(1881-1894, 13 років)

Шостий імператор-чоловік династії зордищених голштинців-готторопських. Вступив на престіл у смутний час після вбивства тата Олександра II. Економіка і фінанси імперії ще не зміцніли після непотрібної і невдалої війни з Османією-ордою. Суспільство також було невдоволеним: дворянорда – проведеними реформами, які ненавиділи, недворяни – незавершеністю і повільністю реформ.

Особа імператора. Високого росту і товстезний, незграбний, без гарних манер. Тверда й уперта особа, на вигляд зовсім спокійна, повільна, навіть сонлива й апатична, подібний до великого тюркського мужика. Освіта поміркована, бо не виділявся здібністю. Вивчав французьку і германську мови. Вихованням керував генерал Б. Перовський, К. Побєдоносцев – релігійним навчанням; під його впливом мав антиліберальні, антизахідні, прорординські погляди. Прихильник самодержавства. Був важким на підйом, а нижче середній ум не дозволяв складних розумових операцій.

Особисте життя Олександра III. 1868 р. 23-річним одружився на датській принцесі, дочці короля Данії Християна XI Марії-Софії-Фрідеріці-Дагмаре, в православ'ї Марія Федорівна. Був зразковим сім'янином, без пишностей і зовнішнього блиску. Було 5 дітей, великих князів і великих княгинь: Микола (1868, престолонаступник), Георгій (1871, помер), Ксеня (1875), Михайло (1878), Ольга (1882).

Внутрішні справи. Ще у 1880 р. імператор Олександр II дав завдання міністрам внутрішніх справ і шефам жандармів Лоріс-Мелікову розібратися в житті громадян імперії, підготувати нові реформи, якщо такі потрібні, пишуть, навіть конституцію. Імператор Олександр III підготовлені реформи відхилив. Навпаки, проведено серію контрреформ, які показали реакційність і обмеження куцих прав громадян, відновлення привілеїв-тарханів дворянорді. Імператор виражав інтереси найконсервативніших кіл дворянорди. Олександр III і сановна дворянорда знущалися над громадянами. Хочете нових реформ? Ми старі реформи віднімемо!

Найперше завдано нищівний удар по народовольцях. Організаторів вбивства Олександра II А. Желябова, М. Кибальчича і виконавців повішено. 1884 р. “Народна воля” припинила своє існування.

1882 р. видали нові тимчасові правила друкування дуже посилили нагляд і цензуру за усім друкованим.

1882 р. під тиском робітництва створено фабричну інспекцію, обмежено непосильну працю жінок і дітей.

1882 р. припинено прийом на жіночі медичні курси, а з 1886 р. – на всі вищі жіночі курси; 1889 р. відновлено вищі жіночі приватні курси в Петербурзі-сараї під наглядом куратора навчального округу. Збільшувало кількість церковноприходських шкіл, зменшувало народні школи.

1883 р. утворено Державний селянський банк для пільгових кредитів селянам купувати землю.

1884 р. – новий університетський статут ліквідував їх автономію, підчинив кураторам навчальних округів; ректори і професори назначалися міністром освіти; підвищена плата за навчання, щоби не допускати бідніші стани населення до вищої освіти. Для них була професійна освіта.

1885 р. відкрито Державний дворянський банк для закладу поміщиками дворянординцями маєтків на пільгових умовах. Євреям заборонено бути власниками маєтків, поміщиками; підтверджено смугу осілості, введена 1796 року.

1887 р. відмінено подушний податок, введено непряме оподаткування.

1887 р. циркуляром обмежена освіта бідних станів (“кухарчиних дітей”).

1888 р. в прибалтійських колоніях місцеві суди замінені російськими.

1889 р. видано закон про земських начальників з адміністративною і судовою владою для нагляду за селянством; мирові суди відмінено, їх функції передано земським-начальникам; скоротили число присяжних повірених у судах, частково замінили їх становими представниками.

1890 р. урізано права земського самоврядування: загальні вибори гласних замінені становими; зменшено число гласних від селян, збільшено від дворянорди; посилено нагляд за земствами.

1892 р. урізано права міського самоуправління, віддано під контроль губернських і повітових адміністрацій. У малих містах самоврядування або міські думи замінені уповноваженими і старостами.

Імператорування Олександра III проходило під гаслом “Росія – для великоросів!” Хто з нацменів хотів прав і свобод великоросів, мусив зрадити свою національність, переходити у великоросці. Відбувалося планомірне обмежування прав і переслідування колонізованих націй і їх культури. Єді-

ное і невідоме Отечество Росія і єдина культура! Був розгул великодержавного шовінізму і великоросського націоналізму.

Росія-орда широкомасштабно розвивала москвофільство в Галичині, колонії Австро-Мадярії. Фінансували газету “Слово” церковнослов’янським язичієм на протигагу газетам М. Драгоманова, І Франка, М. Павлика “Друг” і “Діло” українською мовою. Принижувано і ганьблено галичанську українську мову, пропонувано замінити великоросською. Створено і фінансовано москвофільські Народні доми, “Просвіти”, кооперативи, видавництва на кошти Росії-орди, які пропагували любов і злиття зі “старшими братами”, зордишуватися і ставати великороссьцями (тюркцями-кипчаками). Однак москвофільство потерпіло невдачу, були даремно витрачені великі кошти. Українські “Просвіти”, “Рідна школа”, “Народна торгівля”, “Сільський господар”, кредитний банк “Віра”, страхова компанія “Дністер”, товариства “Січ” і “Сокіл” витіснили москвофільство з Галичини назавжди.

При імператорі Олександрі III Росія-колонізатор не вела війн в Європі (вела в Середній Азії і на Далекому Сході), то в цих умовах почала розвиватися економіка. В економіці – головне місце займав ВПК для підготовки майбутніх колонізаторських війн.

Розвиток промисловості був повільним і, в основному, на іноземних інвестиціях. Був нерівномірним по території імперії. Швидше розвивалися Україна (Південь), Петербург-сарай, Москва, Прибалтика, Польща, повільно – Урал. Лише з 1890-х років відбувся промисловий переворот – перехід на машинне виробництво. Особливо виділявся промисловий розвиток на колонізованій українській землі, куди з 1880-х років активно вкладали інвестиції французько-бельгійські, англійські і германські бізнесмени і банки. Різно зростало видобування вугілля в Донбасі завдяки французько-бельгійським інвестиціям (перша шахта побудована ще 1796 р. в Лисичанську), металургія (перший металургійний завод Юза англійського промисловця Хьюза запущено 1872 р.). З побудовою іноземними інвесторами 1884 р. залізниці Кривий Ріг – Донбас швидко будували металургійні заводи: Олександрівський (1887, Дніпропетровський нині), Макіївський (1887), Дніпровський (1889). Нафтову промисловість у Баку активно розвивали трести англійський “Ойл” і англо-голландський “Ройял датч шелл”. Швидко зростала цукрова промисловість (перший завод побудовано у с. Трощин на Канівщині 1824), яку розвивали українські бізнесмени і поміщики Терещенки, Харитоненки, Смирненки, Яхненки, Войтенко, Алчевський; єврейські – Бродський і Гальперін; польські – Браницькі, Потоцькі; великороські – Бобринські тощо. На заводи України масово йшли великороські робітники. Вони ще від Петра I мали навик працювати на мануфактурах. Будучи довго кріпаками,

українці не були готові до модернізації і промислового виробництва індустріального ладу. Замість йти в промисловість, вони по-землеробськи спонтанно бажали землі для землеробства. Після побудови Транссибірської залізниці в 1881 р., на заклики уряду з 1882 р. морем з Одеси і залізницею 2 мільйони українців переселилися на вільні землі Примор’я – Зелений Клин. Ще стільки ж – на цілину Сибіру – Сірий Клин.

Розвиток промисловості в Україні мав колонізаторський характер. Євреї в містечках розмовляли колонізаторською великоросською мовою, горнулися до великоросців, чим посилювали колонізацію.

У 1893 р. почалося деяке промислове піднесення в імперії Росії-орди.

Поміщицькі маєтки переходили на товарно-ринкове виробництво дуже повільно – поступовим пруським шляхом. Поміщики в масі не уміли перетворити свої маєтки на комерційні і прибуткові. Воліли по-феодалному вести розгульне життя з розкішшю, як було при безплатній праці кріпаків.

Комерційне землеробство запанувало на півдні України, на колишній Землі Війська Запорізького, де не знали кріпосництва. Україна виробляла 43% світового врожаю ячменю, 20% пшениці, 25-30% цукру, 10% кукурудзи. Появилися нові бізнесмени (промисловці, банкіри, поміщики) та комерсанти (торгівці) і наймані робітники (пролетарі). Становище пролетаріату було дуже злидним через низьку зарплату, відсутність нормального житла і харчування. Росія-орда залишалася *аграрною*, бо продукція сільського господарства переважала промислову.

Робітничий рух. Поява зовсім нового суспільного стану (класу) індустріального ладу – **робітництва** (пролетаріату) – не могла не викликати початку робітничого руху й утворення робітничих партій. Цікаво, що робітничий рух започаткували не робітники, а інтелігенти, насамперед студенти, які вивчали і знали соціалістичні теорії покращення індустріального ладу і бажали допомогти малоосвіченому робітництву.

У 1883-1887 рр. в Петербурзі-сарай студенти організували групу під гучною назвою “Партія російських соціал-демократів”, лідер Д. Благов. Це не була партія, а група, яка займалася пропагандою марксизму серед робітників Петербурга-сарая.

У 1885-1886 рр. те саме робив гурток П. Точинського. 1888 р. студент М. Бруснев організував групу “Соцдемократичне співтовариство”. Подібні гуртки чи групи були в Україні, Белорусі, Прибалтиці, Польщі. Ці гуртки були лише пропагандистськими, не пов’язаними з робітничим рухом за покращення умов праці і життя, то і значного поширення не набули, партіями не стали.

Бувші народовольці на чолі з Г. Плехановим, які втекли до Женеви, стали там марксистами. 1880 року також утворили в Женеві російську марксистську групу “Звільнення праці”. Вона займалася поширенням марксистських ідей у Росії-орді. Партією не стала. Г. Плеханов (1856-1918) швидко став головним марксистом Росії-орди, перекладав праці Маркса і Енгельса, писав свої, пристосовуючи до російської дійсності, – “Соціалізм і політична боротьба” (1883), “Наші незгоди” (1885), “Про матеріальне розуміння історії” (1897) тощо. Він написав перші проекти програм марксистської партії в Росії-орді (1883, 1885), приймав участь у роботі II-го Інтернаціоналу.

Правляча сановна дворянординська бюрократія вкупі з ВПК-ХУНТОЮ, безальтернативна або однопартійна по-нинішньому, на чолі з імператором Олександром III були головним гальмом економічного і суспільного розвитку православної ординської колоніальної імперії Росії.

Російська ординсько-тюркська колоніальна імперія була ніби начинена вибухівкою: насамперед, селянським земельним питанням; робітничим питанням; республікансько-демократичними вимогами республіки і конституції, політичних свобод і, накінець, найжахливішим – колонізаторством – до ста націй колонізовано на компактній території, ніби в одній державі. На колонізаторсько-національне питання імператор і сановники не звертали найменшої уваги. Вважали колонізаторство законним і вічним, деколонізації і розпаду колоніальної імперії не сприймали.

Зовнішні справи. 1882 р. у Відні підписано таємний договір між Германією-колонізатором, Австро-Мадярією-колонізатором та Італією-колонізатором, названий Троїстим союзом. Зрозуміло, що Троїстий союз був направлений проти Росії-колонізатора і Франції-колонізатора. Це зближувало Росію-колонізатора і Францію-колонізатора. 1883 р. французи з тріумфом приймали російську ескадру в Тулоні; 1891 р. – великоросси французьку ескадру в Кронштадті. Росія-колонізатор підписала 1891 р. союз з Францією. В Європі утворилися два агресивних блоки держав-колонізаторів, а це – провісник нових війн. 1885 р. закінчено завоювання-колонізацію землі і людності Середньої Азії. Російські хунтачі ласо поглядали далі – на Афганістан, Іран та Індію.

Також традиційно хунтачі Росії-орди через Іран поглядали на Османію-орду з її Босфором і Дарданеллами, щоби вийти на колонізацію Південної Європи і Передньої Азії, може і в Африку.

ОГЛЯД МИНУЛОГО ФЕОДАЛІЗМУ

(10-17 та 18-19 століття)

Середній (10-17 століття) і пізній (18-19 століття) приватновласницький феодалізм істотно не відрізнявся від раннього (6-9 століття) приватновласницького феодалізму в Євразії.

Феодальне суспільство різко ділилося на два основні суспільні стани: шляхетних феодалів і нешляхетних нефеодалів; окремо був багаточисленний стан духовенства, серед яких виділялися їх феодалі-монастирі. Феодальне шляхетство мало різні назви у різних країнах: магнати і шляхта, поміщики, бояри і дворяни, сеньйори, герцоги і графи, барони, лендлорди, юнкери, гранди, баї, брахмани і кшатрії, сьогуні, тімари тощо; нефеодалі або нешляхетні: селяни-кріпаки, вільні селяни, державні селяни, козаки, ремісники, купці та, накінець, наймані робітники.

Феодалі нещадно експлуатували селян-кріпаків; душили податками вільних і державних селян, козаків, ремісників, купців, платили мізер найманним робітникам. Вільно почувало себе при феодализмі духовенство, а також численні монастирі, серед яких були маєтні феодалі і нещадно експлуатували селян-кріпаків (кріпак – серв у Франції, віллах в Англії тощо). Найважчим було кріпацтво у Східній Європі (Московія-Росія-орда, Литва і Польща), залежні західноєвропейські селяни були дещо менше експлуатованими.

З 10-го століття феодалі Західної Європи почали будувати на високих берегах рік, крутих пагорбах, на високих горах чи скелях свої садиби – замки. Замок оточували мурами з баштами і ровом з водою, через який був в'їзд підйомним мостом. З 11-го століття будували вже кам'яні замки з домішкою цегли. Замок був не менше триповерховим: на верхньому поверсі (донжон) жив феодал, нижче – прислуга і придворні воїни охоронці (козаки), найнижче, у підвалах – збройні і продуктові склади, криниця. Так феодалі захищали себе від завойовників, повсталих селян-кріпаків чи нападів інших феодалів. Будівництво замків постійно удосконалювалося. Подібними до замків будували і церковні монастирі.

З 13-го століття в Європі різко збільшується кількість міст, а в них – ремісничих цехів і купецьких гільдій. Найбільш відоме торгово-політичне об'єднання купецтва **Ганза** – понад 160 германських міст на чолі з містом Любеком у 12-17 століттях. Міста, подібно до замків, оточували високими мурами з вежами, ровом з водою, підйомними мостами і міцними брамами. У великих містах мали свої палати багаті феодалі і купці, чиновники, небагаті купці, жили учителі, лікарі, адвокати, ремісники, наймані робітники. У містах були університети і школи, церкви і монастирі. Центр міста – ринко-

ва площа, при ній – ратуша для уряду-магістрату. Міста боролися з правителями держав і феодалами за своє самоврядування (або магдебурзьке право). З'явилися водопроводи і каналізація. Міста ставали не лише центрами ремесла і торгівлі, а й нової феодальної цивілізації життя. При середньому приватновласницькому феодалізмі закінчилася християнізація Європи. Римський єпископ згордів, назвав себе папою (вітцем) католицької (всесвітньої) церкви і наступником бога на землі.

1054 року римський папа перестав підпорядковуватися константинопільському патріархові – християнська церква поділилася (“схизма”) на західну католицьку на чолі з папою римським і східну православну на чолі з константинопільським патріархом. Після завоювання Константинополя ісламістами тюркцями-огузцями османцями 1543 року роль константинопільського патріарха упала, у нього відібрали собор св. Софії, перетворили на мечеть. Національні церкви – болгарська, сербська, румунська, москвинська, вірменська, грузинська – 15 національних церков – обрали своїх національних патріархів. Українська нація не змогла цього зробити, бо в 1543 році була колонією Литовської католицької колоніальної імперії. Пізніше українська православна церква потрапила під владу колонізаторського московського патріарха.

Папи римські вперто боролися за звільнення католицької церкви від світської влади, за підлеглість монархів світської влади папській владі, намісникові бога на землі, чого й добилися. Допомогло об'єднання католицьких монастирів у чернечі ордени бенедиктинців, цистерліанців, францисканців, тевтонців, накінець, єзуїтів, що зміцнило папську владу.

Середній і пізній приватновласницький феодалізм не усунув колонізаторства і колоніальних війн. Навпаки, колонізаторство набуло небувалого розмаху, бо перекинулося на нововідкриті Америку, всю Африку, Океанію й Австралію. Колонізаторські війни між колоніальними імперіями, державами, королями і папами, сусідами-феодалами та феодалами й експлуатованими селянами були постійними протягом всього феодалізму середньовіччя. У цих війнах перебито понад третину дорослого населення Європи, Азії, Африки, особливо геноцидно-кривавою була колонізація індіанців католиками іспанцями і португальцями, протестантами англійцями і французами після відкриття Америки, та індіанців у Індії.

Папам швидко вдалося підпорядкувати своїм впливом і владі світських монархів Європи. Германський імператор Генріх IV на колінах просив прощення у папи; імператори і королі цілували не руку, а туфлю папи. Папи утворили свою світську державу Папську Область Ватікан (756-1870, 1114 років), папи були одночасно і світськими монархами. 1095 р. папа Урбан II

закликав до війни з ісламцями за визволення гроба господнього Христового (такого гроба бути не може, бо, за Євангелієм, Христос вознісся на небо, живе там понині одесною бога-вітця, думаючи про друге пришествя). Невже син єврейського бога Єгови або Саваота єврей Яшуа-Ісус міг бажати, щоби його іменем “хрестоносці” робили 9 колонізаторських хрестових походів, геноцидили людність 174 роки (1096-1270), вбивали візантійську, тюркську, арабську і єврейську людність за гріб, у якому він не лежить? Католицькі хрестоносці не тільки вирізали десятки тисяч людності, утворили 4 хрестоносські держави і заволоділи великими багатствами – землями, портами, верфями, флотом; займалися торгівлею і лихварством (банкірством понинішньому). У 1204 році здобули і пограбували православний Константинопіль, згеноцидили православне християнське населення, Візантійську православну колоніальну імперію замінили Латинською католицькою колоніальною імперією (1204-1261, 57 років). Хрестоносці-тевтони воювали колонізували Прибалтику, нападали на українські православні держави.

Проти безмежної церковної католицької і світської влади пап, засилля католицизму було ряд повстань; почалися ересі (катарів, вальденсів). Папи утворили **інквізицію**: тортурами-катуваннями, спалюваннями живцем боролися з ересями протягом 13-18 століть. Невдоволення діяльністю пап привело до Реформації. У Германії священник Мартин Лютер (1483-1548) виступив проти папи, населення підтримало, почалася селянська війна (1524-1526): монастирі закривали, ділили монастирські землі, виганяли священників. Повстання розгромили військом. Германська церква вийшла з підлеглості папи римського, стала протестантською (лютеранською) донині. Аусбурзький мир 1525 р. встановив віротерпимість у Германії. Жан Кальвін (1509-1564) поширив протестантство у Швейцарії і Франції. В Англії Реформацію провів сам король Генріх VIII. 1534 р. парламент вивів англійську національну церкву з-під підлеглості папі, проголосив короля главою протестантської (англіканської) церкви.

Папи почали Контрреформацію, реорганізувавши в 1542 р. інквізицію, яка особливо жорстоко діяла в Іспанії та Португалії. Спалили по Європі сотні тисяч людності (у тому числі чеського реформатора Яна Гуса (1370-1415), склали “Індекс заборонених книг” тощо. Але Тридентський собор (1545-1563) мусив видозмінити католицизм, основні його догмати, відмінити збагачення, піклуватися про душі віруючих. Для боротьби з Реформацією утворено орден “Товариство Ісуса” або єзуїтів в 1540 р. Місіонерство і просвітительство стало основним методом Контрреформації.

Раннє феодальне середньовіччя було глибоким занепадом культури, “темні віки”, як писали. Все життя і знання християнської людності базува-

лося на єврейській Біблії і християнському Євангелії – утворення світу, його розвиток і кінець, норми життя і поведінки людей-християн. Це названо схоластиком, бо розум мав підкорятися вірі, знання були схоластичними, відірваними від життя. Основою мудрості було так зване святе письмо – ті ж єврейська Біблія і християнське Євангеліє. Зменшення засилля влади пап і католицького християнізму відкрило шлях Відродженню або Ренесансу (ранньому, середньому, пізньому) – науці, культурі, новому світоглядові – новій світській цивілізації. Раннє Відродження почалося митцями у містах Італії у 14-му столітті, а в 15-16-х століттях поширилося по Європі. Митці були обдарованими і багатограними особистостями, поєднували живопис і літературу, архітектуру і скульптуру, історію і точні науки. Їх натхненням були залишки античної культури. Вони були **гуманістами** – оголосили людину і її благо найвищою цінністю. Їх тематикою була світскість, хоча використовували і релігійну мітологію. Творили Франческо Петрарка (1304-1374), Джованні Боккаччо (1313-1375), Мозаччо (1401-1428), Санеро Боттічеллі (1445-1510), Йоханн Гутенберг (1394-1468), винайшов книгодрукування (1443), що створило умови швидкого злету ренесансної культури. Розвивалася народна творчість; розвивалася і мусульманська культура: архітектура, богослов'я, література, астрономія, медицина, географія.

Головні досягнення. Раннє Відродження, **16-те століття**: Меркатор (1539-1569) уклав перші карти земної кулі; Коперник – 1543 р. оприлюднив геліоцентричну систему світу; Браге – 1574 р. побудував обсерваторію. **17-те століття** – час революції в науці: 1609 р. Галілей побудував телескоп; 1609 р. Кеплер відкрив закони руху планет; 1616 р. Гарвей склав нову теорію кровообігу; 1643 р. Торічеллі винайшов барометр; 1656 р. Гюйгенс створив перший маятниковий годинник; 1665 р. Гук створив мікроскоп; 1668 р. Ньютон створив рефлекторний телескоп. **18-те століття** – час Просвітництва: 1712 р. Ньюкомен створив перший насос; 1742 р. Цельсій запропонував стоградусну шкалу термометра; 1771 р. Архрайт створив прядильний верстат; 1773 р. Кей винайшов човник і механізував ткацтво; 1777 р. Уатт удосконалив паровий двигун; 1783 р. д'Аббан побудував перший пароплав; 1783 р. брати Монгольф'є збудували першу повітряну кулю і т.д. і т.п.

Відбулися великі морські подорожі і географічні відкриття. Особливо геноцидно-кривавою було відкриття і колонізація католиками португальцями бережжя Індії з початку 16-го століття. **1492 р.** Христофор Колумб відкрив Америку; і помер у злиднях. У 1519 р. до Центральної Америки відправився іспанський колонізаторський загін мізантропа і ката католика се-

ньйора Кортеса з небаченою в Америці кіннотою і гарматами. Цей загін не прийшов до індіанців-американців як люди до людей, як християнин-католик з хрестом, а як сатана з хвостом, як мізантропи і католики-геноцидники, конкістадори-колонізатори, з головною метою відібрати золото будь-якими методами. У цей час у Центральній Америці були держави і цивілізації націй **майя, ацтеків** та по Тихоокеанському побережжю – **інків**. Конкістадор Кортес, ім'я якого не хочеться і писати, зруйнував столицю ацтеків Теночтітлан, заклав нову – Мехіко, став намісником колонії Нової Іспанії. Другий конкістадор кат-католик Піссаро 1532 р. колонізував державу інків, захопив у полон їх правителя Атахуальпу, отримав 60 цнт золота і 120 цнт срібла викупу, але правителя стратив. Пограбували інкські храми і палати.

У результаті геноциду іспанцями-католиками населення Мексика через століття скоротилося з 25 млн осіб до 2,6 млн., а інків – з 9 млн. до 1,3 млн. На 1630 р. залишилося лише 3% місцевого населення. Така страшна і нелюдська звір'яча історія зустрічі двох культур – іспансько-католицької і американо-індіанської. Подібно повели себе християни-протестанти французи і англійці у Північній Америці, де залишки індіанців загнали в резервації. Великі географічні відкриття, нові знання про Землю запаскуджені християнським геноцидом іспанців, португальців, французів і англійців. Вони вчинили ще один нелюдський злочин – насильно завезли до Америки для праці на плантаціях негрів з Африки, відновили при феодалізмі **рабство**. Така європейська християнська цивілізація часів Відродження і Просвітництва, якою так люблять чванитися в Європі.

При середньому і пізньому феодалізмі залишилися старі та утворилися нові великі колоніальні імперії: католицька, пізніше протестантська германська Священна Римська колоніальна імперія (962-1806). Візантійська православна колоніальна імперія (395-1543), Хрестоносська католицька колоніальна імперія (1196-1290), Тевтонська і Лівонська хрестоносські католицько-протестантські колоніальні імперії (1200-1466, Прибалтика), Ординська хантенгірська кочова колоніальна імперія Монголія (1206-1279). У 1236-1240 рр. монголо-тюркська кочова орда колонізувала більшу частину українських земель і утворила на них Улус Монголії Алтай-Орду (1242-1503, “Золота Орда” по-москвинськи), яка з 1279 р. стала самостійною тюркською кипчацькою ординською кочовою ісламською імперією. Ще в складі Алтай-Орди 1478 р., а пізніше на її розвалинах утворилася Москвинська православна тюрксько-кипчацька колоніальна імперія, переназвана 1721 р. Росією (1478-1917, 439 років). Католицька, потім протестантська (з 1536) колоніальна імперія Данія (1397-1941), колонізувала Швецію з Фінляндією до 1523

р., Норвегію до 1814 р., Ісландію до 1944 р., недовго колонізувала Прибалтику). Османська тюрко-огузька ординська ісламська колоніальна імперія (1354-1918). З 16-го століття португальці, голландці, англійці колонізаторами проникали до Китаю. Великобританська протестантська колоніальна імперія (1171-1948, колонізувала Ірландію, частину Північної Америки, Австралію і Нову Зеландію, Східну Африку тощо). Французька католицько-протестантська колоніальна імперія (1608-1962, колонізувала частину Північної Америки, багато Африки, В'єтнам тощо). Іспанська католицька колоніальна імперія (1517-1926, мала колонії в Америці, Африці, Азії, Європі тощо). Колоніальна протестантська імперія Нідерланди (1602-1980 – Ост-Індію, Індонезію тощо). Колоніальна протестантська імперія Бельгія (1830-1962 – Конго, Руанду-Урунді тощо). Португальська католицька колоніальна імперія (1498-1974 – Східну Африку, побережжя Індії, Бразилію, Анголу, Мозамбик тощо). Італійська католицька колоніальна імперія (1889-1947 – Еритрею, Сомалі, Ефіопію, Албанію тощо). Германська протестантська колоніальна імперія (після розпаду Священної Римської імперії в 1806 р. – 1871-1919 – частину Польщі, Того, Камерун, Південно-Західну Африку, Танганьїку тощо). Австрійська, згодом Австро-Мадярська (з 1867) католицька колоніальна імперія (після розпаду Священної Римської імперії в 1806 р. – 1806-1918 – Чехію, Мадярію, частина польських і українських земель).

Основні колонізаторські війни в середньому і пізньому феодалізмі.

Хрестоносцькі війни за гріб Господній (1096-1270). Столітня війна (1337-1453) Англії за колонізацію Франції. Колонізаторські війни тюрксько-огузької ісламської колоніальної імперії (1326-1673). Колонізаторські війни православної тюрко-кипчацької колоніальної імперії Московії-орди за Казанський, Астраханський і Великоногайський Ханати (1552-1557). Лівонська війна (1555-1583). Тридцятилітня загальноєвропейська війна (1618-1648). Польсько-шведські війни (1655-1660). Російсько-польські війни (1609-1618, 1632-1634, 1654-1667). Російсько-шведські війни (1656-1658, 1700-1721, 1741-1743, 1808-1809, 1888-1890). Російсько-іранські війни (1722-1723, 1796, 1804-1813, 1816-1828). Російсько-османські війни (десять: 1676-1681, 1696-1700, 1710-1713, 1735-1739, 1768-1774, 1787-1791, 1806-1812, 1828-1829, 1853-1856, 1877-1878). Семилітня прусо-антипрусська війна (1756-1763).

Війни Франції проти антифранцузької коаліції (1805-1815, поразка Франції). Англо-китайська війна (1840-1842). Японо-китайська війна (1894-1895) тощо.

Основні селянські війни проти феодалів-експлуататорів:

Жакерія у Франції (1358). Повстання на чолі з Уотом Тайлером в Англії (1381). Повстання в Московії-Росії-орді: на чолі з Болотниковим (1606-1607), на чолі з Степаном Разніним (1667-1671), на чолі з Кіндратом Булавіним (1707-1709), на чолі з Омеляном Пугачовим (1773-1775). Селянська війна в Германії (1524-1526). Селянська війна в Китаї (1628-1645) тощо.

Основні антиколонізаторські національно-визвольні війни колонізованих націй:

Гуситські війни в Чехії (1419-1443). Українська національно-визвольна війна проти Польщі-колонізатора на чолі з Богданом Хмельом (1648-1657). Повстання мадяр проти Австрії-колонізатора (1703-1711). Визвольна війна за незалежність США (1776-1783). Повстання поляків проти Росії-колонізатора (1794, 1830-1831, 1863). Національно-визвольна війна в Іспанії (1808-1814). Народні повстання в Індії (1857-1859).

Основні антифеодальні революції, які приводили до відміни феодалізму відбувалися в багатьох країнах:

Нідерланди (1581), Англія (1640-1660), Велика Французька революція (1788-1789), Германія, Австро-Мадярія, Італія (1848-1849) тощо.

Феодалізм, як суспільний лад, не оправдав надій людності на спокійне, мирне і заможне життя.

Приватновласницький феодалізм мало чим відрізнявся від приватновласницького античного рабовласництва.

У 19-му столітті мислителі стали придумувати ідеї, як покращити чи замінити феодалізм іншим і досконалішим суспільним ладом. Тимчасом ходом історичного суспільного розвитку на зміну феодалізові майже еволюційно йшов новий приватновласницький **промисловий** або **індустріальний** суспільний лад. Перші століття вселяли великі надії на нього, але він також глобально мало чим, крім відміни кріпосництва і розвитку промисловості, відрізнявся від феодалізму. Хоч показав певні досягнення в захисті прав людини, демократії в державах, але не відмінив жажливі колонізаторські війни та злиденність життя працюючих мас. Це показало, що новий лад далеко ще не досконалий.

Мислителі придумували теорії заміни його новим і більш досконалим суспільним ладом, який умовно називали **соціалістичним**. Їх теорії переважно передбачали два шляхи: відміну **приватної власності** та відміну **держави** як захисника приватної власності. Це **утопічні** і сумнівні для здійснення на практиці теорії.

Хто може водночас відмінити усі держави на землі? Хто може водночас відмінити приватну власність на землі? На це чіткої відповіді-рекомендації нема. Якими силами, коли нема держави, захистити спільно-

власність від несвідомих чи кримінальних груп? Коли ж при спільновласності зберегти подібність держави, то спільновласністю будуть управляти державні посадовці собі на користь, корумпувати і криміналізуватися, ставати новими диктаторами над людністю.

Могутнім кровососом націй, пожирачем благ для життя націй, не меншим ніж рабовласники-феодалі-капіталісти, є **армії**. Хунтачі-полководці та воїни пожирають більше половини бюджетів усіх країн нині, відбираючи їх “законним” чином від громадян. Якби водночас ліквідувати, насамперед, усі армії всіх країн землі і видатки на них, то життєвий рівень людності, за неповними даними, без зусиль піднявся б не менше ніж у 20 разів! Але правителі ні однієї держави чи імперії не ставлять це питання. Бояться хунтачів і їх військових переворотів. Навпаки, з кожним роком збільшують, без очевидної потреби, фінансування армій, витрачають інтелект націй і величезні суми на удосконалення озброєння. Хунтачі-полководці жирують, корумпують, живуть у розкоші, коли громадяни злидарують. Хунтачі-полководці видумують і розв’язують непотрібні локальні війни.

ВПК-ХУНТА – найбільший пожирач **благ** і цим самим внутрішній ворог громадян усіх країн світу, як і багаті нувориші, приватну власність яких фактично захищають. Мало хто думає, як армію загнuzдати і ліквідувати назавжди. Мислителі бояться розкривати цю тему перед людством. Всесвітньому суспільству слід, насамперед, подумати, як ліквідувати армії, цих зухвалих і безпардонних хунтачів-полководців, які паразитують вже тисячоліттями на живому тілі суспільства. Та проводять заходи, щоби їх любили, як “захисників”.

Нині всесвітнє людське суспільство через своє об’єднання ООН робить чимало для покращення **промислового** або **індустріального** ладу: стараються у кожній державі встановити демократичне управління, утверджувати права людини, свободу слова і совісті; борються з корупцією і криміналом; з допомогою миротворців гасять регіональні конфлікти-війни, ганьблять і присікають прагнення до нового колоніаторства чи й світового панування з боку окремих націй і релігій, до ліквідації колоніаторської системи на землі – кожній нації свою незалежну державність.

Людство з нетерпінням чекає від мислителів нових теорій поліпшення індустріального ладу чи заміни його більш досконалішим.

Імператорування Миколи II Олександровича Романова Російського Кривавого

(1894-1917, 23 роки)

Сьомий і останній імператор з династії зордищених голштинців-готторопських. Імператорування Миколи II починалося і продовжувалося важко. При тиранії і душительстві його попередника тата Олександра III перед його жандармо-хунтівською силою громадяни колоніальної імперії виступали слабо. Тому громадяни накопичили велику енергію і ненависть до одновладної дворянорди-хунти. Тепер ця енергія почала вириватися до дій, яким би не був новий імператор – добрим чи тираном. Енергія мас мусила вибухнути. Економічна, соціальна і колоніаторська кризи, незважаючи на мнимий спокій, швидко поглиблювалися.

Особа імператора Миколи II. *Невисокий ростом; гарний, з правильними рисами обличчя. Освіта домашня, але різноманітна майже за курс вищої школи від кращих педагогів і спеціалістів сановних дворянординців того часу (В. Ключевський, В. Победоносцев тощо, вихованням керував генерал І. Данилович). Вивчив англійську, французьку і германські мови, гірше – великоросьську; любив фізичну працю, спорт, читання вголос у колі сім’ї. Йому нав’яли незамінимість самодержавства за будь-яких обставин. Будучи ще престолонаступником, здійснив мандрівку до Індії, Китаю, Японії, поїздки в Сибір і Далекий Схід. Сучасники вважали його інтелігентним і слабохарактерним, навіть апатичним, але впертим і скритним. Він міг би “правити” у Великобританії, а не в Росії-орді. Більше уваги приділяв сім’ї, ніж великій колоніальній імперії. Став імператором 20 жовтня 1894 року.*

Особисте життя імператора Миколи II Кривавого. *Одружився на принцесі Гессенській, яку в православ’ї охрещено Олександрєю, а по батькові назвали Федорівною. 5-о дітей: Ольга (1895 р.н.), Тетяна (1897), Марія (1899), Анастасія (1901), Олексій (1904).*

Внутрішні справи. Вінчання на імператорство Миколи II 1894 р. відзначено “Ходинкою”. На Ходинському полі у Москві під час урочистостей вінчання спраглий подарунків натовп москвичів розтоптав 5 тисяч присутніх, поранив і покалічив ще більше.

Великі князі та великі княгині з династії умовляли Ніккі, як у родинному колі називали імператора Миколу II Кривавого, не звертати уваги – мертвих не воскресити.

Родина династії голштинців-готторопських була вже дуже багаточисленна. Їх нав’язливість і поради імператорові Миколі II Кривавому не знали

меж. Щодня посилали йому довгі листи-поради, як управляти, вимагали аудієнцій для порад, чим вельми перешкоджали його повсякденній імператорській праці. Невиконання їх порад і вимог називали слабохарактерністю, або звинувачували дружину-імператрицю. Великий князь Микола Миколайович вважав себе великим полководцем, великий князь Олексій Олександрович – великим флотоводцем. Великий князь Сергій Олександрович, генерал-губернатор Москви, вважав Москву своєю вотчиною. Великий князь Володимир Олександрович сторожував мистецтво тощо. Кожен мав свій “клан” по-ординськи, вимагав для свого клану тарханів-привілеїв, посад і нагород, маєтків. Вони мали своїх улюбленців серед хунтачів – генералів і адміралів – вимагали для них позачергових звань і посад, нагород. Мали своїх балерин, вимагали влаштовувати їх у Париж на “російський сезон”. Мали своїх місіонерів, які вельми бажали спасати імператора. Мали своїх чудодійних лікарів, талановитих юристів тощо. Щоби це все перебороти, треба було мати характер Івана Грозного чи Петра Першого.

1897 р. проведено перший всенародний перепис населення в імперії.

Посилювалися робітничий, соціалістичний і антиколонізаторський рухи.

1898 р. 6 марксистів-делегатів від московської, петербурзької, київської і катеринославської марксистських груп і 3 делегати від єврейського Бунду (Єдність у перекладі) зібралися у Мінську утворити марксистську партію. Назвали себе першим з’їздом, партію назвали РСДРП – Російська соціал-демократична робітничая партія, обрали Центральний комітет партії з 3-х осіб, видали “Маніфест”, органом партії затвердили “Рабочую газету”, а закордонний “Союз російської соціал-демократії за кордоном” своїм представником там. З’їзд був несподіванкою для марксистів і влади. Партійних лідерів арештували, судили, заслали. Партії в імперії не стало.

Пізніше євребільшовики напишуть, що з’їзд готував їх лідер Володимир Ульянов-Льонін, що неправда.

1893 року до Петербурга приїхав провінційний марксист Володимир Ульянов (підпільні партійні клички “Старік”, “Ніколай”, “Льонін”, пізніше виправлено на “Ленін”). Він вступив до одного з марксистських гуртків, визначався активністю. Чому? Сім’ю його батька, особистого дворянина Іллі Ульянова вважали “царевбивцями”, бо старший син студент-народоволець Олександр Ульянов з групою терористів-народовольців готував замах на імператора Олександра III в 1886 році. Їх викрили, і в 1887 році Олександра і ще 4-х повісили. Дворянство відсахнулося від Ульянових, гордувало, ізолювалося і зневажало сім’ю “царевбивці”. При цій владі ні дітям Іллі Ульянова, ні внукам не було перспектив нормального життя. Володимир

1887 р. закінчив Симбірську гімназію, вступив на юрфак Казанського університету. У грудні 1887 р. за участь у студентській підпільній сходці його арештовано, виключено з університету, заслано в сімейний маєток Кукушкіно. У 1891 році він екстерном закінчив юрфак Петербурзького університету. Влаштувався на працю помічником адвоката в Самарі. Дворяни адвоката з клеймом сім’ї “царевбивці” ігнорували, а селяни платили мало.

Його тато, Ілля Миколайович Ульянов, походив з хрещених овеликоросійських астраханських “татар”, а мати, Марія Олександрівна Бланк, – з хрещених євреїв. Вона його виховувала в єврейському дусі. Навчила ідишу. Він метис, “татаро”-єврей. Коли додати, що мати тата Іллі була монголоїдною калмичкою, то бачимо в тата Іллі і сина Льоніна монголоїдні риси, які дуже симпатичні великоросійським тюркам, але єврейська гаркавість Льоніна трохи противна. Сестри Льоніна Ганна і Марія подібні до жінок-єврейок.

1893 р. Льонін приїхав до Петербурга, вступив до одного з марксистських гуртків, почав активну діяльність. 1895 р. його послали до Швейцарії навчатися марксизму у головного російського марксиста Г. Плеханова. Льонін вступив до плеханівської групи “Визволення праці”.

Повернувшись до Росії, почав активно створювати нелегальні регіональні плеханівські гуртки.

У грудні 1895 р. Льоніна арештували, в лютому 1897 р. з тюрми заслали в Шушенське Єнісейської губернії, де жив до 1900 року.

Про мінський з’їзд 1898 року і утворення РСДРП довідався, схвалював, але ніякої безпосередньої участі приймати не міг. То більшовицькі вигадки. Марксист Г. Плеханов був поміркованим марксистом-ортодоксом, строго слідував за марксистською теорією, працював для пролетаріату, за покращення його долі і життя. Марксист Льонін став марксистом-авантюристом. Його не цікавила боротьба за соціалізм-комунізм для пролетаріату, а лише боротьба на життя і смерть з імператоро-сановним дворянордизмом, щоби повалити його. Тільки тоді його сім’я “царевбивць” матиме перспективи для нормального життя. Це було його кредо на все життя. Марксистом Г. Плехановим керувало благо трудящих, а марксистом Льоніном лише благо сім’ї Ульянових та ще побіжно права євреїв у Росії-орді: відмінення смуги осілості, доступ до вищої освіти і урядових посад, придбання поміщицьких маєтків тощо. Адже його дід по матері, син рабина Бланка мусив стати вихрестом, щоби отримати вищу освіту лікаря. Це сім’ю Ульянових дуже ображало.

1900 р. українські марксистки утворили національну марксистську партію РУП – Українська революційна партія, перейменовану на з’їзді 1905 року на УСДРП. Хоча на мінському з’їзді РСДРП були представники київ-

ської і катеринославської груп, вони не представляли українських марксистів, бо це були великоросці, представляли великоросські марксистські групи. Українська і грузинська соціал-демократія ніколи не вступала в РСДРП, бо не вірили в її “інтернаціоналізм”, вважали підпільно колонізаторською великодержавною і шовіністичною. Об’єднувалися з РСДРП польсько-литовська (Соціал-демократія Королівства Польського і Литви), Латвійська СДРП та єврейська – Бунд.

20-ТЕ СТОЛІТТЯ

(1901-2000 роки)

РОЗДІЛ 8. ЖИТТЯ ВЕЛИКОРОСЦІВ У ТЮРКСЬКІЙ КИПАЧАЦЬКІЙ ОРДИНСЬКІЙ ПРАВОСЛАВНІЙ КОЛОНІАЛЬНІЙ ІМПЕРІЇ РОСІЇ У 20-МУ СТОЛІТТІ

(1901-1917 роки)

Імператори і Голови імперії тюркської кипчацької колоніальної імперії Росії у 20-му столітті

(1901-1917 роки)

1894-1917 23 роки	імператор Микола II Олександрович Романов Російський Кривавий
1917 березень-жовтень	Голова Думи Родзянко Михайло Володимирович виконував обов’язки Голови імперії

Імператорування Миколи II Олександровича Романова Російського

(1894-1917 рр, 23 роки)

Внутрішні справи (продовження).

1901 р. Світова валютно-фінансова криза 1899-1903 рр. стала відчутною і в Росії-орді. Скорочувалися іноземні інвестиції, що привело до утворення монополій і обмеження вільної конкуренції.

Тимчасом робітничий рух почав боротьбу не лише за економічні права, як досі, а й за політичні. 1 травня 1901 р. відбувся перший політичний ви-

ступ на Обухівському заводі в Петрограді-сараї 1200 робітників. Поліція арештувала 26-х, тоді застрайкували усі 3500 робітників, захопили завод, вчинили опір поліції і хунтачам з військом.

1902 р. В економіці утворилися монополії синдикати “Продамет” і “Трубопродаж”. Були масові селянські виступи в Полтавській і Харківській губерніях.

1903 р. Улітку робітничий рух на півдні – від Одеси до Баку – набув форми політичного страйку. Правління Миколи II мусило базуватися на розправах зі страйкарями жандармів і хунтачів з військом. Шукали згладження суспільних протиріч, але конституційної монархії боялися, бо могла з допомогою конституції європейського зразка змести самодержавство.

Посилення робітничого руху застало марксистів, головню євреїв, які вважали марксизм суто своїм, бо придумав його єврей Маркс, створювати марксистську партію, щоби управляти робітничим рухом, як на Заході. Боязливі євреї не рішилися провести з’їзд в імперії. Спритні євреї вирішили не створювати нової партії, яку могли охрестити єврейською, а реанімувати утворену в Мінську 1898 р. РСДРП. Хоча й не мали права, бо ніхто з них не були членами цієї партії, яку зразу ж розгромила поліція. Для євреїв існує право, коли треба захищати свої інтереси, в усіх інших випадках права не признають. У липні-серпні 1903 проводили з’їзд закордоном. З Брюсселя поліція їх випроводила, то закінчували в Лондоні. Основним авторитетом і лідером з’їзду був головний марксист Г. Плеханов. Але показали себе і молоді лідери: єврей Юлій Цедербаум (підпільна партійна кличка Мартов) і напівєврей Володимир Ульянов (підпільна кличка Льонін). Лідер Ю. Мартов запропонував плеханівську програму партії – через парламентську монархію перейти до парламентської республіки, а далі до соціалізму; партія мала бути соціал-демократичною європейського типу (більше прудонізму). Лідер В. Льонін запропонував партію нового типу з професійних революціонерів, а програму: збройною боротьбою взяти владу і переходити до соціалізму, встановивши диктатуру пролетаріату. Почалися чвари через програмні, тактичні і організаційні питання між прихильниками Г. Плеханова і В. Льоніна.

Партія розкололася, частина делегатів покинула з’їзд. Решта утворила дві партії зі своїми статутами і програмами: РСДРП на чолі з Ю. Мартовим і РСДРП на чолі з В. Льоніним. Ще до остаточного розколу при виборах прихильники Льоніна отримали більшість голосів. Вони назвалися *більшовиками* або “твердими”. “М’яких” мартовців обізвали *меншовиками*. Ці назви більшовики зуміли нав’язати донині. Так появилися очолювані євреєм і напівєвреєм дві російські марксистські партії РСДРП. Є погляд, що хитрі євреї навмисне змовою утворили дві партії з різними програмами: яка з них зможе

при певних обставинах утриматися і взяти владу в імперії. Чи як одну поліція розгромить, друга буде діяти. Утворення, нехай і закордоном, двох марксистських партій – певна загроза самодержавству. Досі в імперії з 1328 року була одна фактично як **партія – ордадворянство**. Охранка-поліція, звичайно, знала про події на з'їзді РСДРП. Знала про появу радикально-безкомпромісного по-народницьки терористично-збройного лідера В. Льоніна, хоч він раніше народництво і тероризм засуджував. В. Льонін став головним політичним ворогом самодержавства і сановної дворянорди та хунтачів.

1905 р. На лихо імператора і його уряду, 3 січня на воєнному Путіловському заводі Петербурга-сараю виник конфлікт між адміністрацією і робітниками, який перейшов у страйк. Охранка вирішила погасити страйк зубатовщиною. Священик Гапон за завданням поліції очолював лжепрофспілку “Збори фабрично-заводських робітників”. Поліція доручила йому умовити путіловців скласти петицію імператорові, мирно прийти до Зимового палацу, вручити, імператор розгляне, конфлікт ліквідується.

У неділю, 9 січня у святковому вбранні, з хоругвами, з жінками і дітьми робітництво з петицією на чолі з Гапоном направилось до імператора. З усіх вулиць підходило робітництво з жінками і дітьми. Швидко, за оцінкою охранки, набралася демонстрація до 140 тисяч осіб. Така сила натовпу злякала уряд. Командуючий імператорською гвардією великий князь Володимир Олександрович Романов (1847-1909), син Олександра II, дядько Миколи II, вивів гвардійців і несподівано для робітництва вони вогнем зустріли демонстрантів. Понад тисячу осіб вбито, понад дві тисячі поранено. Це викликало здивування, осуд і ненависть трударів імперії і світу. Громадянство імперії назвало цей день “Кривавою неділею”, а імператора – Миколою II Кривавим.

Тиждень по столиці-сараї були плачі і голосіння, прокляття, траурні мелодії, промови і похорони. Це не нещасний випадок, приклад, завал на шахті і смерть десятка шахтарів. І така подія потрясає державу і світ, у державі оголошується траур. Це навмисне і безкарне вбивство хунтачами понад тисячу осіб. Робітничі сім'ї молили бога покарати душоубів. Залишилося оголосити Миколу II Кривавого “проклятим святим”.

У столиці-сараї появилися барикади, робітництво рішуче з прокляттями вбивцям страйкувало. Розстріл демонстрації викликав велику хвилю масових страйків по всій імперії під гаслом: “Геть самодержавство і дворянство!”. Почалася революційна боротьба. Утворювалися профспілки, вони і керували революційною боротьбою. Робітництво на місцях обирало Ради робітничих депутатів для керівництва революційною боротьбою.

На біду, 27 січня 1905 року несподівано, хоч війна тліла давно, Японія почала війну з Росією-ордою. Імператор Микола II Кривавий отримав дві страшні проблеми: війну і революцію. Війна вимагала величезних фінансових, матеріальних і людських ресурсів, чого в його уряді не було. Хунтачам це було байдуже: імператор і уряд мусять їх забезпечити всім необхідним.

В імперії діяли три суспільні табори: урядовий, ліберально-інтелігентський й робітничий. Хоча створено комісію для розгляду події 9 січня і обіцяно вжити заходів, страйк у столиці-сараї продовжувався до кінця січня. Страйки відбувалися по всій імперії, в них прийняло участь півмільйона робітників. Почалися селянські виступи. Вкупі з ними йшла колонізаторська війна з Японією.

У квітні-травні лідер більшовиків В. Льонін у Лондоні проводив з'їзд РСДРП(б), названий Третім (присвоїли собі 1-й і 2-й небільшовицькі з'їзди РСДРП). З'їзд виробив план збройного повстання в Росії-орді в зв'язку з революційним рухом. Цей з'їзд схвалив перехід від демократичної революції до марксистсько-соціалістичної і диктатури пролетаріату. Одночасно ганьбили і не признавали як РСДРП мартовську РСДРП(м) як відщепленців і страйкбрехерів пролетаріату. В. Льонін написав і видав дві брошури: “Крок вперед, два кроки назад” (1904) і “Дві тактики соціал-демократії в демократичній революції” (1905).

У червні лідер Ю. Мартов провів у Женеві 3-й з'їзд РСДРП(м) (також присвоїли собі 1-й і 2-й з'їзди РСДРП), на якому підтримали діючу демократичну революцію в Росії-орді, закликали брати активну участь, вимагати парламентської монархії.

14 червня через погані харчі почався виступ матросів броненосця “Потьомкін”, підтримали потьомкінців матроси броненосця “Георгій Переможець”. Проти них послано флот. “Потьомкін” пришвартувався у румунському порту Констанци і здався, матроси попросили політичного притулку. Броненосець повернуто.

Росія-колонізатор прогала війну з Японією-колонізатором і 23 серпня мусила підписати мир.

Це викликало нові виступи і революційний рух в імперії. Програна війна ранила проколонізаторське громадянство більше, ніж програна кримська війна. Та війна була програна Англії, Франції і Османії, великим колонізаторам. Але програти Японії?! Громадяни не мали інформації про військову міць Японії того часу.

7 жовтня почався страйк московських залізничників і перетворився у всеросійський залізничний страйк, паралізувавши економічне життя імперії.

Почався жовтневий всеросійський політичний страйк. Імператор Микола II Кришавий і уряд мусили вже поступатися громадянам.

17 жовтня імператор підписав “Маніфест”: імперія стане парламентською монархією з вибраною громадянами Думою-парламентом; гарантуються свободи слова, зборів, профспілок і партій, недоторканість особи, реформи в економіці. Громадяни не вірили і саркастично жартували: “Цар видав маніфест: мертвим свобода – живих під арешт”. В невдовзі так і сталося.

Після оголошення “Маніфесту” російські соціалістичні лідери, які берегли своє дороге життя для громадян життя за кордоном, кинулися до Росії-орди пожнати плоди демократичної революції, хоча її проводили профспілки і ліберали-інтелігенти. У листопаді прибув до сараю і В. Льонін з метою підготовки збройного повстання і переходу до соціалістичної революції. Він мав мало регіональних парторганізацій, то нічого певного вдяти не міг. Програму його РСДРП(б) пролетарі майже не знали. І пролетарів у імперії було мало. У Москві з 7-го грудня групи робітників провели незначні сутички з жандармами на барикадах, особливо в районі Пресні, їх розгромили хунта-каратели. Згодом більшовики понаписують, що московське збройне повстання організували вони, опишуть безліч героїства.

Спад революційного руху не означав повної поразки демократичної революції: монархія стала парламентською – обрана Державна дума; скорочено робочий день і підвищено платню; утворилися профспілки і політичні партії, появилася деяка свобода слова в пресі, віротерпимість.

Почалася організація нових чи легалізація підпільних політичних партій. **Монархічна партія:** промисловці-торгівці (великі бізнесмени і комерсанти) утворили партію “Союз 17 жовтня” (октябристи), яка базувалася на царському “Маніфесті” (1905), газети “Слово” і “Голос Москви”, лідери О. Гучков і М. Родзянко. **Ліберальна партія.** Ліберальні інтелігенти і земські діячі утворили партію конституційних демократів (кадети), офіційна назва “Партія народної свободи” (1905), газета “Речь”, лідери П. Мілюков і П. Струве.

Негативним було утворення великодержавно-шовіністичних **чорносотенних організацій**, які не називали себе партіями, а відігравали значну роль: “Союз російського народу” (1905), газета “Русская воля”, лідери В. Пуришкевич, М. Мартов, В. Шульгін. Сам імператор носив значок цієї організації чорносотенців; “Всеросійський національний союз” (1905), газета “Новое время”; “Союз об’єднаного дворянства” (1905), лідер А. Струков; “Союз архангела Михаїла” (1907, відділилася від “Союзу російського народу”, як ще

більше реакційна і шовіністична). Ці чорносотенні фанатично-радикально монархічні, ультравеликодержавні й ультрашовіністичні організації статтями у своїй пресі, фейлетонами й анекдотами люто ганьбили і висміювали колонізованих невеликоросців-“нацменів” імперії. Робили це і на своїх зборищах і мітингах публічно. Ходили одягнуті в чорну військову форму їх молодчики залякували нацменів та іновірців. Нацменами обзивали усіх невеликоросців, найдошкульніше – українців. Палили книги нацменів. Найбільше гоніння було на українців – виконували *великий заповіт* своїх прапредків гунців-тюркців. Проводили єврейські погроми.

Соціалістичні партії. “Партія соціалістів-революціонерів” (есери). На межі 1901-1902 рр. утворена підпільно (тому не збереглися документи точної дати утворення). Партія залишалася підпільною до 1917 року. Утворили її бувші народовольці. Входили бідніші інтелігенти, земці, селяни і робітники. Партія називала себе *селянською*, хоч селян у партії було мало. Програма: демократична республіка на чолі з президентом і конституцією, федеральний устрій Російської колоніальної імперії, без гегемонії станів і партій, профспілок; безплатна передача землі селянам без права продажу-купівлі та без експлуатації. Робітників вважали промисловими селянами, не признавали марксизму. Марксистки ненавиділи цю ліберальну і популярну партію, називали дрібнобуржуазною та кулацькою. В 1906 р. частина партії есерів легалізувалася, назвалася “Трудова народно-соціалістична партія” (народні соціалісти або трудовики), мали депутатів у Державних думах. Газета “Трудовий народ”.

“Російська соціал-демократична робітничка партія” (меншовиків, 1903, підпільна), лідер Ю. О. Мартов; газета “Іскра”, “Рабочая газета”, згодом “Єдність”, “Новая жизнь”. “Російська соціал-демократична робітничка партія” (більшовиків, 1903, підпільна), лідер В. І. Льонін; газети “Іскра”, згодом “Пролетарій”, “Правда”.

Утворювали партії і колонізовані нації. Українські соціалісти ще в 1900 р. утворили підпільну “Революційну Українську партію” – РУП, яка складалася з гуртків “вільних громад”. З грудня 1905 року легалізувалася як марксистська “Українська соціал-демократична робітничка партія”, лідери В. Винниченко, С. Петлюра, Д. Антонович, Д. Донцов та інші.

1906 р. У березні відбулися вибори до 1 Державної думи. Прийняли участь майже всі політичні сили і провели своїх депутатів: кадети – 179, трудовики – 94, соцдемократи-меншовики – 18, октябристи – 17. За мандатами великоросських партій обрано 63 депутатів-українців. Вони утворили “Українську думську громаду”. Крім імператора, тепер 4 партії у 1-й Думі мали управляти законодавством імперії. Це лютило імператора, династію

голштинців-готторопських, сановну дворянорду, бо привикли з 1328 року, 578 літ, управляти імперією самодержавно, як хотілося їм.

Лідер більшовиків В. Льонін закликав своїх прихильників і весь пролетаріат імперії бойкотувати вибори. Він *фанатично* вірив, що лише його ідеї викривленого ренегативного марксизму: утворення збройних загонів, здійснення збройного повстання, переходу від демократичної революції до соціалістичної вірні, і лише вони потрібні пролетаріатові в даній ситуації. “*Фанати* – це психопати, яких треба лікувати”, – говорить українська народна мудрість. Маси пролетаріату імперії мало знали самого лідера Льоніна і його програму. У нього було мало парторганізацій і преси довести свої ідеї ренегативного марксизму до мас. Лідер В. Льонін у той час був головним ревізіоністом марксизму. І в той же час обвинувачував всіх, хто не згідний з його програмою, в ревізіонізмі. Адже Маркс попереджав: робити соціалістичну революцію і будувати соціалізм у відсталій країні не слід. Лідер В. Льонін хотів саме цього. Головний марксист Г. Плеханов і меншовики твердо стояли на Марксових позиціях. Бойкот виборів до 1-ї Думи був великою помилкою В. Льоніна, бо більшовики самоусунулися від політичного життя в імперії.

Розлючений невдалим бойкотом виборів і неприйняттям його програми В. Льонін нападав у пресі і на мітингах близько до нецензурних виразів на “буржуа”, “дрібнобуржуа” і всіх, без винятку, демократів. Горячково підпільно старався створити озброєні загоны пролетарів.

1-а Державна дума зібралася у квітні. Перші тижні її роботи викликали конфлікт з урядом прем'єра С. Вітте (1905-1906), головно, по аграрному питанню. 9 липня імператор маніфестом розпустив Думу, С. Вітте відправив у відставку, головою уряду призначив дворянординця саратовського губернатора Петра Столипіна.

Влітку 1906 р., боячись поліції, В. Льонін жив у Фінляндії, звідти готував збройне повстання. Лідери Ю. Мартов і В. Льонін домовилися провести спільний “об'єднавчий” з'їзд РСДРП. В. Льонін надіявся оволодіти всією РСДРП. З'їзд відбувся у квітні-травні в Стокгольмі. Було 62 делегатів-меншовики і 46 більшовиків. Прийнята меншовицька програма партії; в ЦК обрано більшість меншовиків; на всі місця в редакції ЦО обрано меншовиків. З'їзд прийняв до РСДРП Соціал-демократію Польщі і Литви, Латвійську соціал-демократичну робітничу партію і Бунд. Українську СДРП не прийняли, бо українські марксистки вимагали федеративного входження в РСДРП. Лідер В. Льонін зі своєю програмою і всі більшовики стали “меншовиками” на з'їзді, потерпіли повну поразку (“потерпіли перемогу”). Але продовжували себе називати більшовиками. Зразу ж після з'їзду лідер В. Льонін заявив

про неприйняття меншовицької програми, зберіг свою РСДРП(б). Об'єднання не відбулося. Залишилися дві РСДРП.

1907 р. У січні-лютому відбулися вибори до 2-ї Думи; обрано: 157 трудовиків, 99 кадетів, 65 соціал-демократів, 50 безпартійних, 44 октябристи. Земельне питання знову викликало конфлікт Думи з урядом. 3 червня імператор розпустив 2-гу Думу, депутатам-соцдемократам висунуто обвинувачення в організації державного перевороту збройним повстанням і їх арештували. Хоча це не була теорія всієї РСДРП, лише теорія лідера В. Льоніна, але налякала сановну дворянорду.

3 червня історики назвали державним переворотом і днем остаточної поразки демократичної революції в Росії-орді.

Почалася *століпінська реакція* 1907-1910 рр. У 70 губерніях введено надзвичайне становище. Почалися розправи над керівниками і активними учасниками революційних подій 1905-1907 рр. Каральні поліцейські і хунтовійськові загоны з військово-польовими судами жорстоко розправлялися з революціонерами, найчастіше без слідства і суду. По імперії появилися шибениці – “*століпінські галстуки*” – повішено 1,5 тисячі революціонерів, “*століпінські вагони*” – перевозили арештантів до Сибіру. Винесено понад 5 тисяч смертних вироків, репресовано більше 10 тисяч осіб. Закрито більшість профспілок, демократичних газет і журналів. Багато учасників революційних подій знову шукали притулку за кордоном, декого звідти видавали карателям.

Уряд Столипіна-Вішателєва розробив план реформ і модернізації колоніальної імперії, бо революційний рух був об'єктивним, лише репресіями його не усунути. Слід усунути причини.

Століпінська аграрна реформа. Головною реформою стала аграрна, дозволена Указом імператора 9 листопада. Кожен селянин отримав право вийти зі спільного громадського землекористування (общини по-великорососьки), отримати землю-*відруб* з правом купівлі-продажу, стати самостійним господарем на своїй власній приватновласницькій землі. Це був план створити селян-*фермерів*. Селянський банк давав позику для купівлі землі. Поміщицьке землеволодіння зберігалось. Вважали: коли селян зробити власниками землі, вони поважатимуть і поміщицьку власність, яку досі люто ненавиділи. *Завдяки реформі таки зріс збір зерна і тваринницької продукції власне у фермерських господарствах.*

З густонаселених і малонаселених губерній дозволено вільне переселення селян на цілину Сибіру, Казахстану, Середньої Азії, Далекого Сходу, Кавказу (у місцевого колонізованого населення дозволу на це не питали).

Переселенцям давали кредит на влаштування, брали символічну плату за взятую землю у приватну власність.

За Урал переселилося понад 3 млн. селян-колоністів, з них 500 тисяч повернулися.

Українська трудова еміграція почалася ще в 1872 році з колонізованої Австро-Мадярією Галичини. 1872 р. перші переселенці прибули до Бразилії, в 1877 р. – до США, 1881 р. – до Аргентини, 1891 р. – до Канади. В Канаді появилися райони, де українці склали 50% чи й більше населення. Переселенці переважно займалися фермерським сільським господарством та працею на підприємствах. На жаль, українці-емігранти майже не стали великими підприємцями і комерсантами, які могли б вкладати капітали-інвестиції у розвиток економіки рідної землі чи повернутися додому і розвивати бізнес та комерцію. Таких випадків нема, що дуже тривожно, і велика втрата для нації. Невже українці не здатні так чинити, як представники багатьох інших націй? Займатися великим бізнесом і комерцією? Невже лише талант займатися дрібним землеробством?

З 1882 р. українські селяни в Росії-орді переселялися через Одесу морем та сибірською залізницею на Далекий Схід – Зелений Клин, під час столипінської реформи – ще й за Урал до Сибіру – Сірий Клин, Середньої Азії, де займалися сільським господарством. Нація втратила 5 млн. свого населення, яке згодом асимілювалося звеликоросилося-отюрчилося, зордишилося. Це була несвідома і велика помилка наших селян покидати рідну землю на поталу колонізаторам. Слід повертатися з капіталами-інвестиціями, розвивати економіку і культуру на рідній землі, конституційно боротися за незалежність-державність. Тимчасом колонізатор населяв українські землі великоросами-колоністами, яким подобалося непогано влаштувати своє життя на українській благородній землі.

Паралельно з аграрною реформою почався розвиток промислової, торговельної, кредитної, послугової кооперації. Інші реформи: загальна початкова освіта, віротерпимість, місцеве самоврядування, поліцейська.

ВПК-ХУНТА-дворянократія і дворянпоміщики люто і погано, таємно і відверто боролися проти реформ. Передача землі селянству і купівля-продаж її суперечили тисячолітнім ординським суспільним традиціям. Для тримання найчисленнішої маси населення селян у покорі їм не слід давати землю у приватну власність, бо стануть почувати себе незалежними господарями і вільними громадянами. На життя Столипіна-Вішателю було кілька замахів. 1910 р. сановна дворянорда заставила імператора усунути його з прем'єрства. 1911 р. Столипін-Вішатель застрелений у Києві терористом.

Шалена протидія реформам Столипіна-Вішателю показала демократичним силам імперії і світовій громадськості, наскільки сильні тюркські ординські тисячолітньої давності традиції-пережитки в свідомості сидять у генах правлячих кіл імперії. Зруйнувати цей ординизм і провести швидкі глибокі реформи в політичному, економічному і суспільному житті неможливо із-за гальмування і терористичних дій ордамасонів, палких прихильників ординської старини та традиційної незмінності їх життя. “Великороси мають свою гордість, своє незмінне і відмінне”, – панує у них твердження. “У нас своя, краща в світі цивілізація”. Чи може бути ординська цивілізація кращою в світі? Сміх! Лише повільно, за багато століть, можна дещо наблизити ординське суспільне життя до цивілізованого рівня життя передових і багатих націй землі. Багато-столітнє колонізаторство Росії-орди над українською нацією до певної міри зіпсувало і український національний менталітет, внесло елементи ординизму в світогляд і спосіб життя, що слід повсякденно викривати і боротися з ординизмом, орієнтуватися на передову західну цивілізацію.

У квітні-травні 1907 р. відбувся 5-й з'їзд РСДРП. Було 89 більшовиків, 88 меншовиків і 126 – з національних соцдемократів. Знову програма Льоніна негайного збройного повстання і перемоги соціалістичної революції у відсталій країні не підтримана соціал-демократією. В обраному з'їздом ЦК більшість знову мали мешновіки-мартовці і соцдемократи нацменшостей. Лідер В. Льонін з більшовиками знову стали “меншовиками”. Після закриття з'їзду більшовики провели свої засідання, обрали БЦ (більшовицький центр) на чолі з лідером В. Льоніним.

Лідер Льонін не наважувався брати участі в наступних з'їздах РСДРП до 1917 року, коли проведено 6-й з'їзд РСДРП(б). Скликалися лише більшовицькі конференції 1908 і 1912 рр.

У вересні відбулися вибори до 3-ї Думи на основі обмеженого виборчого права для селян і робітників. Обрано: монархістів – 137, октябристів – 132, кадетів – 118, непартійних – 27, соцдемократів – 18, трудовиків – 14; у тому числі 45 осіб духовенства. Дума була цілком дворянординською і проурядовою, цілком підтримувала внутрішню і зовнішню політику уряду.

1908, 1909 і 1910 роки були роками внутрішньої реакції. Деяке демократичне пожвавлення почалося в кінці 1910 року.

1912 р. У вересні обрано 4-у Державну думу.

У 1908-1913 рр. розвиток промисловості і сільського господарства в імперії був нерівномірним. Колоніальна імперія Росія-орда була на початковому стані становлення індустріального суспільства. А фанат В. Льонін хотів у такій країні будувати соціалізм. По теорії це не міг бути марксистський соціалізм, як обманював В. Льонін, а якийсь новий, “льонінський”. Інозем-

ним власникам належало більше третини промислових компаній і половина капіталів великих банків. Чужоземного було багато, свого малувато. Зовнішній борг імперії напередодні Першої світової війни був 7,5 млрд. карбованців. Громадяни імперії і їх ВПК-ХУНТА жили за рахунок капіталів-праці іноземців. Це вважали по ординській традиції даниною тюркцям, і повертати не думали.

В імперії появлялися промислові підприємства, будувалися залізниці, електричні і телефонні станції, радіозв'язок, кіноматограф, багатоповерхові будинки, трамваї. Появлялися нова поезія, музика, архітектура, живопис. Але для такої великої імперії це було вкрай мало. Не вироблялося в імперії: автомобілів, тракторів і комбайнів, побутової техніки, мало машин і обладнання. Все це імпортувалося. Дуже мало промислово вироблялося речей широкого вжитку: тканин, одягу, взуття тощо. Громадяни в масі носили лапті з кори липи, самотканий одяг, взуття кустарів, користувалися кустарними меблями тощо. Було безробіття і низька зарплата. Відсутність найнеобхіднішого на прилавках торгівлі показували відсталість і державу, що тільки розвивається. І дуже відстала від розвинутих країн. Життєвий рівень громадян був порівняно дуже низьким. ВПК випускав певну кількість озброєння. У той же час ВПК-ХУНТА-дворянордакратія кричала про велич Росії-орди як наддержави, про її небувалу міць, про “першість” в економіці та соціальному житті громадян. За царя, віру і Отечество, рівного якому нема на землі!

1912 р., у квітні, розстріляно страйкарів Ленських золоторозробок (вбито 270, поранено 250 осіб). Імператор Микола II підтвердив свою народну назву “Кривавого”. Це викликало у квітні-травні страйки-протести по території імперії.

Замість вкладати капітали у виробництво благ для громадян, у **бізнес** – тобто у виробництво товарів та надання послуг, та в **комерцію** – розвиток товарообороту, великі бюджетні й особисті кошти йшли на непотрібні нації та колонізованим нею націям **ювілей** та різні **урочистості**. Де здоровий глузд правителів? У Стародавньому Римі народні маси вимагали хліба і видовищ, у Російській колоніальній імперії “Хліба!” – кричали, видовищ – ні. Після придушення революції для підняття авторитету імператора Миколи II Кривавого і ВПК-ХУНТИ-дворянократії замість розвитку економіки і добробуту трударів почали проводити торжества-ювілей для дворянорди: **1911 р.** – 50-ліття відміни кріпацтва, **1912 р.** – 100-ліття так званої Великої Вітчизняної війни з Францією, відхід Наполеона, **1913 р.** – головний ювілей **300-ліття** династії кобил-романових плюс голтштейн-готторопських. 21 лютого 1913 р. Петербург-сарай прокинувся від гарматних залпів. Почалися великі торжества 300-ліття. Кінофільми і фото, газети і журнали, товсті “наукові” праці та брошури, театральні афіші і каталоги виставок, поштові марки з зображенням усіх царів і імператорів династії – посвята ювілею. Мусили

підносити безліч подарунків сім'ї імператора. Імператор з сім'єю об'їхав багато міст, були торжества і подарунки. У травні – друге коло торжеств. Остання велич самодержавства. Пири під час чуми, як мовиться.

1913 р. був відносно благополучним. Добрий урожай зібрали два роки підряд (1912-1913), чого не було за попередні триста літ.

Економічну міць Російської православної тюркординської колоніальної імперії та України в ній у 1913 році характеризують показники виробництва основної продукції:

Продукція	Росія з колоніями без України	Україна-колонія	Проценти України в імперії
електроенергія млн. кВт год.	1300	543	27
вугілля млн. т	6	23	78
нафта млн. т	1,3 + 9 ³	1,1 ¹	
газ млрд. куб. м	0,017 ²	0,15 ¹	
залізна руда млн. т	3,1	6,9	70
чавун млн. т	1,3	3	69
сталь млн. т	1,8	2,4	58
прокат млн. т	1,4	2,1	58
усі зернові млн. т	46	23,1 + 10 ¹ = 33,1	
вивіз зерна млн. т	5	5 + 2 ¹ = 7	
цукор млн. т	0,24	1,1 + 0,5 ¹ = 1,6	
м'ясо млн. т	3	2 + 1 ¹ = 3	
масло тис. т	190	176 + 41 ¹ = 217	
молоко млн. т	19,3	10,4 + 5 ¹ = 15,4	

¹ Західний Край України під Австро-Мадярією-колонізатором

² нафта Азербайджану

³ газ від перегонки вугілля

Таблиця наочно показує роль України-колонії в колоніальній імперії Росії-орди, та за рахунок чієї землі і нації мали великоросці тодішній добробут.

1914 р. Росія-колонізатор вступила у Першу світову війну. Внутрішні справи в імперії уступили місце зовнішнім справам.

Зовнішні справи. Не маючи ніякої можливості вести колонізаторські війни з сильними колоніальними імперіями Європи, Росія-колонізатор

спрямувала свою ВПК-ХУНТУ на Далекий Схід, щоби дати хунтачам можливість колонізувати-грабувати і корумпувати відпущені на війни кошти бюджету. Російські ординці пам'ятали, як їх предки гунці і монгольці панували у Китаї, то побажали повторити їх подвиг.

1896 р. Скориставши з поразки Китаю у війні з Японією-колонізатором в 1894-1895 рр., Росія-колонізатор примусила переможений Китай дати їй право будувати залізницю від Чити до Владивостока через китайську Маньчжурію. В 1898 р. – здати в оренду на 25 років Ляодунський півострів з Порт-Артуром для воєнно-морської бази.

Це означало фактично окупацію армією-ордою Маньчжурії з майбутнім колонізаторством її. Це загострило відносини з Японією, бо на ці території претендувала вона.

У ці роки колонізатори Японія, Англія і США зазіхали на Корею і Маньчжурію, були конкурентами Росії-колонізатора. Китай був поділений на сфери впливу великих колоніальних держав, став їх напівколонією.

1899-1900 рр. Антиколонізаторське могутнє Іхетуанське (боксерське) повстання в Китаї. Головні імперії-колонізатори інтервенти – Японія, Германія, Англія, Франція, Італія, Австро-Мадярія, США, Італія і Росія – жорстоко придушили повстання. Китайська нація не могла визволитися від колонізаторів. Користаючи з цього, російська колонізаторська армія-орда окупувала Зовнішню Монголію і Маньчжурію. Монголію перетворено в колонію, але 1912 р. надано автономію.

1902 р. Англія подала велику допомогу Японії в мілітаризації. Японія-колонізатор явно готувалася до війни з Росією-колонізатором. “Великий полководець” Росії-орди, як вимагав називати себе великий князь Микола Миколайович Романов, і “великий флотовадець” великий князь Олексій Олександрович Романов гарантували імператорові перемогу над Японією-колонізатором. Японія мала крейсерів вдвічі, а міноносців втричі більше, російської армії-орди було там поки що 100 тисяч, японської – 150. Починати війну було безумством. Одноколійна трансибірська залізниця не дозволяла швидко доставляти озброєння і продовольство, солдат-ординців у потрібній кількості.

1904 р., 27 січня, війну почала Японія-колонізатор. Її флот атакував російську ескадру в Порт-Артурі, пошкодив два броненосці і крейсер, блокував ескадру в порту. Цього ж дня у порту Чемульпо японці потопили крейсер “Варяг”. Спроби ескадри прорватися з Порт-Артура не вдалися. Пафосно описаний “героїзм” і пісня про “Варяга” прямим воєнним діям не допомагали. У квітні Порт-Артур, у червні порт Дальній відвоєвані япон-

цями. Невдала битва для армії-орди під Ляоляном у серпні погіршила ситуацію.

1905 р. У лютому армія-орда Росії-колонізатора прогнала кровопролитну битву під Мукденом. У Цусимській протоці японський флот розгромив другу тихоокеанську ескадру – і тут “геройство” “Варяга” не допомогло. США раділи з поразки Росії-колонізатора, не хотіли і могутності Японії-колонізатора. 23 серпня підписано в США Портсмутський мир: Росія-колонізатор втратила Порт-Артур, південну Маньчжурію і Південний Сахалін. Японія колонізувала Курильські острови. Виходи до океану для Росії-орди закрито. Поразка дуже підірвала авторитет імператора Миколи II Кривавого і його ВПК-ХУНТИ-дворянократії, викликала демократичну революцію в 1905 році.

1905 р. Японія-колонізатор окупувала Корею і нав'язала протекторат (з 1910 р. зробила колонією).

1907 р. Росія-колонізатор підписала договір з Англією-колонізатором, вступила до Троїстої згоди або Антанти (Англія – Франція – Росія) проти Троїстого союзу (Германія, Австро-Мадярія, Італія). Два могутніх колонізаторських блоки були предвісником нових колонізаторських війн.

1909 р. союзники Англія-колонізатор і Росія-колонізатор інтервентами ввели війська до Ірану придушити революцію (1905-1911).

1911-1912 рр. У Китаї синьханська революція проти династії Цинь привела до утворення у грудні 1911 року Китайської Республіки.

1912-1913 рр. Перша і друга Балканські війни без прямої участі Росії-орди.

ПЕРША СВІТОВА ВІЙНА 20-ГО СТОЛІТТЯ

(1914-1918 роки)

1914 рік. Жахливий і проклятий рік для населення всього світу. Правителі і хунтачі, мізантропи і людиновбивці великих колонізаторських держав почали **Першу світову** війну.

Історія знає багато жахливих і проклятих років, коли починалися великі людиновбивчі і руйнівні **колонізаторські** війни. Найголовніші жахливі і прокляті роки такі: 1700 рік до н.е. – початок завоювання кочовиками аравіянами семітами *гіксосцями* Палестини і Єгипту; 1500 рік до н.е. – початок великих завоювань єгипетським фараоном Тутмосом III; 538 р. до н.е. – початок перських (іранських) завоювань у Передній Азії; 490 рік до н.е. – початок нападу Персії на Елладу; 334 рік до н.е. – початок завоювань еллінів

Олександра Македонського; 146 рік до н.е. – початок завоювань Римом Еллади; 115 рік – початок завоювань римського імператора Траяна; **375 рік** – початок нашестя на Європу звірячих диких азійських гуно-тюркських орд; 633 рік – початок завоювань семітського Арабського халіфату; 1096 рік – початок Хрестових походів; **1236 рік** – початок нашестя диких кочових азійських монголо-тюркських орд на Східну і Південну Європу; 1326 рік – початок завоювань диких кочових азійських тюрко-огузьких османських орд; **1519 рік** – початок іспанських завоювань в Америці; 1796 рік – початок французьких наполеонівських завоювань.

А скільки тисяч було жахливих років менших і локальних колонізаторських війн?

Протягом 19-го століття до 1914 року імперії та імперійки колонізатори загарбали майже всі території на землі, які можна було загарбати. Склалося **13** імперій-колонізаторів: *Велика Британія, Росія, Франція, Іспанія, Португалія, Італія, Германия, Японія, Нідерланди, Бельгія, Данія, США і Китай*. Залишився єдиний вихід: перезагарбувати загарбане чи війнами вчинити перерозподіл загарбаного.

Правителі, мізантропи і геноцидники двох військово-політичних блоків в Європі – **Антанта** (Англія, Франція, Росія) і **Троїстого** союзу (Германія, Австро-Мадярія, Італія) – шукали приводу до війни. Сербсько-австрійський конфлікт у липні став формальним приводом до Першої світової війни. 28 серпня Австро-Мадярія оголосила війну Сербії. Її підтримала Германія.

1 серпня германський імператор-душолюб оголосив війну Росії-орді, бо та 31 липня оголосила в себе мобілізацію. Першим днем Першої світової війни прийнято вважати 1 серпня. Італія-колонізатор зрадила Троїстий союз, заявила свій нейтралітет. Германія була готова до війни, Австро-Мадярія – частково, Росія-орда, як завжди, була майже не готовою, хоч план був давно.

ВПК-ХУНТА-дворянократія Росії-колонізатора раділа. Планували колонізувати Балкани і Стамбул з протоками, Галичину-Буковину-Заверховиння, рештки Польщі, які були під Германією. Для ВПК-ХУНТИ війна була великим щастям на нещасті громадян. Під час війни державний бюджет, усі матеріальні ресурси імперії, громадяни і їх життя та праця переходили в повне розпорядження ВПК-ХУНТИ. Відкривалися необмежені і неконтрольовані можливості корупції-збагачення, хабарів і спекуляцій, грабування новозавойованих територій, прогулювання національних благ розкішним життям полководців-хунтачів і їх родин, нові чини і нагороди тощо. Що може бути для ВПК-ХУНТИ щасливішим і прибутковішим, ніж війни?

По всій Росії-орді плачі і голосіння, б'ють у дзвони: забирають чоловіків і синів без потреби на людиновбивство. Забирають без оплати, під розписки коней, вози, інший транспорт. Підвищують податки, вводять воєнну позику. Так відбувалося і в інших імперіях, учасниках війни. Для чого громадянам війна? Правителі і хунтачі великих колоніальних імперій збожеволіли від величезних багатств з колоній, їм захотілося ще більше і погратися в людиновбивство-війну.

Маса трудового населення імперії Росії-орди була категорично проти нової війни, нових страждань; проклинали імператора Миколу II Кривавого і його ВПК-ХУНТУ-дворянордакратію, накликали на них кару богу. Категорично проти війни були і демократичні кола імперії. Вони пророкували закінчення війни ганебніше, ніж з японцями, і нову демократичну революцію та національно-визвольну боротьбу колонізованих націй, що змете самодержавство з дворянордакратією.

Досі історія мусила записати Тридцятилітню війну-людиновбивство і їй подібні війни, навіть Столітню війну, але світову або всесвітню запише вперше. До якого безумства дійшли “освічені і культурні” правителі і хунтачі імперій, щоби почати таку війну?

Згодом на боці Германії-колонізатора і Австро-Мадярії-колонізатора вступали у війну Османія-колонізатор (29.10.1914), Болгарія (14.10.1915); на боці Антанти: Японія-колонізатор (23.08.1914), Італія-колонізатор (23.05.1915), Румунія (27.08.1916) і США-колонізатор (06.04.1917).

У війну втягнуто 38 країн з населенням понад 1,5 млрд. осіб. Призвано до військ 73 млн. осіб. Загибло 9,5 млн. вояків, поранено понад 20 млн. вояків, стали каліками; загибло 10 млн. мирних громадян. Матеріальні втрати оцінили в 180,5 млрд. доларів. Було зруйновано тисячі і тисячі міст і сіл, сотні тисяч житлових будинків, промислових та сільськогосподарських підприємств, доріг і мостів, залізниць. Знищено чи постраждали безцінні пам'ятки культури. Воєнні дії відбувалися в Європі, Азії та Африці; у водах 4-х океанів і багатьох морях.

У Росії-орді 15 млн. мирних селян і міщан (селян найбільше, бо робітництво воєнних заводів призивалося мало) відірвано від продуктивної праці, заставили воювати: призвали 47% чоловіків, 2,5 млн. коней. В Україні відірвано від мирної праці 4 млн. трударів-чоловіків. Швидко громадяни міст відчували нестачу продуктів та речей широкого вжитку. Життя ставало щораз нужденнішим. Мільйони калік, солдатських вдів і сиріт доповнювали безрадість в імперії. ВПК-ХУНТА мали надприбутки.

1914 рік. Воєнні дії Росії-колонізатора.

Російська армія-орда наступала на Східну Прусію і Галичину. 1-а і 2-а армії у Прусії успіху не мали. 2-гу армію оточено і розгромлено. У середині вересня залишено Прусію, війна перенеслася на території Росії-колонізатора. Германська армія відтіснила армію-орду і з колонізованої Західної Польщі. У вересні-листопаді армія-орда зупинила германську армію. Армії закопалися в землю.

У Галичині армія-орда мала перевагу над австро-мадярською армією. У битвах з 5 серпня по 14 вересня армія-орда оволоділа майже всією Галичиною і Буковиною, оточила фортецю Перемишль.

У жовтні флот Османії-колонізатора без оголошення війни почав топити російські кораблі в Чорному морі. Почався наступ армії-орди на османську територію в Закавказзі, де в Карсько-Сарикамишській операції розгромлено 3-ю османську армію-орду.

1914 рік. Воєнні дії Австро-Мадярії. Поразка від Сербії і втрата Галичини.

1914 рік. Воєнні дії Германії. В її хунтачів був план “блискавичної війни” проти Франції-колонізатора. Там зосереджено 80% військ, проти Росії – 20%. Через Бельгію германські війська дійшли до ріки Марна недалеко від Парижа. На допомогу французам прибула англійська армія. Германський “бліцкриг” не вдався. Германська армія зазнала поразки, відступила й окопалася фронтом від Швейцарії до Північного моря. Почалася виснажлива і затяжна війна на 4 роки.

Підводна війна. Англійці встановили морську блокаду Германії великими силами крейсерів. Германці оголосили підводну блокаду Англії у водах, які її омивають, де кожен корабель буде потопленим. Германські підводні човни вже у вересні-жовтні потопили 5 англійських крейсерів, підводний човен, торгові кораблі. Германія мала 85 підводних човнів. Вони потопили трансатлантичний пасажирський лайнер “Лузітанію”, викликавши обурення в світі. Наприклад германський підводний човен “U-38” за трьохтижневий похід потопив 22 пароплави, 5 риболовецьких суден.

Японія-колонізатор захопила в Китаї германські орендні території (Ціньдао).

1915 рік. Воєнні дії Антанті.

На Західному фронті, на території Франції і Бельгії, війська були зариті в окопи.

Артилерійські обстріли та деякі атаки французо-англійців не змінювали лінії фронту. У квітні армія германців використала проти англійців отруйні гази (15 тис. вояків і офіцерів отруїлися, 5 тис. померло). Антанта на-

магалася вивести Османію-орду з війни. Флот Антанті не зміг захопити Дарданелли. Десант в Елладі також успіхів не приніс.

23 травня на боці Антанті вступила до війни Італія. Утворився італо-австрійський фронт, війська противників закопалися в окопи і вели позиційну війну.

Воєнні дії на росіє-германо-австрійському (Східному) фронті.

У травні-вересні германо-австрійські війська вели наступальні дії. Російська армія-орда терпіла поразку за поразкою; залишила Польщу, Литву, Гродно, фортецю Брест, Галичину і Буковину. Але ці поразки не вивели Росію-орду з війни. Знову почалася позиційна війна від Ризької затоки до Дністра.

14 жовтня на боці германо-австрійського блоку виступила Болгарія. Це прискорило поразку Сербії і Чорногорії, австрійські війська окупували Албанію.

На Закавказзі російська армія-орда повільно відсувала османську армію-орду вглиб Малої Азії. З початку війни Росія-орда втратила вбитими, пораненими і полоненими 3 млн. вояків і 15% території.

Центральними державами назвали себе Германія, Австро-Мадярія, Османія-орда і Болгарія.

1915 року колонізаторські армії Центральних держав утримували Бельгію, Північну Францію, Польщу, Литву, частину Белорусії, повернули майже всю Галичину. Але не мали значної переваги над Антантою. Не змогли заставити Антанту капітулювати.

1916 рік.

Воєнні дії Антанті. На Західному фронті продовжувалася позиційна війна. Германське командування хотіло прорвати французький фронт під містом Верденом (лютий-квітень). 21 лютого почалася найкривавіша “м’ясорубка” цієї війни – Верденська битва, яка перемолола 69 французьких і 50 германських дивізій. Битва не втихала до кінця року, втрати обох сторін досягли 1 млн. військових, однак переваги не було. Ради чого навмисне масово вбили мільйон невинних громадян? Ради прибутків ВПК і розкішного життя мільйонерів і мільярдерів, правителів та їх ВПК-ХУНТИ? Невинна кров плаче і просить кари неба на душогубів. Германці просунулися вперед на 7 км.

У морській битві біля берегів Ютландії 31.05-01.06 германський флот зазнав поразки, не міг зрівнятися з англійським. Германське командування продовжило необмежену підводну війну.

Контрнаступ англо-французьких армій на ріці Соммі у червні-вересні, коли англійці використали перші танки, що справило ефект, заставив гер-

манську армію припинити Верденську операцію. Ворогуючі армії стали на попередніх позиціях. Відчувалася деяка перевага англійської технічної зброї. Англійські втрати за рік – 453 тис., французькі – 341 тис., германські – 538 тис. військових. Знову пече те ж питання: ради чого вбито цих невинних людей?

Воєнні дії на Східному фронті. Користаючись з зайнятості германських військ на Західному фронті, ВПК-ХУНТА Росії-орди також почала наступ. Не проти германських сильніших військ, а проти австрійських. Командуючий Південно-Західним фронтом генерал (форейтор, як його називали) Брусилів захотів слави. Він сконцентрував кілька ударних груп для прориву фронту, хоча не мав достатньо озброєння для цього. І навіть солдат. Виставив солдат у зоні прориву у вісім наступальних валів. Падав перший вал, наступав другий, третій – до восьмого. Так людською невинною кров'ю, “гарматним м'ясом” вдалося прорвати австрійський фронт на ріці Стир під Луцьком та в напрямі Буковини, що викликало незначний відступ австрійських військ на новий рубіж Пінськ – Торчин – Золочів – Бережани – Галич.

Це не мало особливого стратегічного значення. У російській військовій літературі цю воєнну операцію широко розрекламовано і названо Брусиловським проривом, не описавши втрати 500 тис. непотрібних жертв ради самослави дрібного дворянина Брусилова. Це був єдиний солідний контрнатуп російського війська у Першій світовій війні, то хвалити треба було.

27 серпня за обіцяну Антантою Трансильванію, Добруджу і Буковину до війни на боці Антанти вступила Румунія. Вона мала протиставитися Болгарії. Австрійсько-германські і болгарські війська вщент розгромили румунську чи не найвідсталішу армію. Румунія втратила дві третини території зі столицею Бухарестом. Спасати Румунію-колонізатора кинулася Росія-колонізатор, утворивши ще й Румунський фронт (500 км) вкупі з недобитим румунським військом.

Міжнародний соціалістичний рух у Першій світовій війні

Лідери соціалістичної партії 2-го Інтернаціоналу (1889-1918) підтримали воєнну політику своїх колонізаторських урядів щодо Першої світової війни. Це показало цих лідерів не справжніми соціалістами, а мілітаристами. Якби, не дай доле, встановився соціалізм під їх управлінням, він, напевно, був би таким же мілітаристським і колонізаторським, як тодішній *індустріальний лад*.

Війна викликала вибух радості у лідера більшовиків В. Лєніна за кордоном. Він добре розумів, що відстала Росія-орда війну програє, буде нова

демократична революція, можна буде поспробувати зробити цю революцію соціалістичною. Він ніби осудив війну і лідерів 2-го Інтернаціоналу в статті “Крах II Інтернаціоналу” (1915). У брошурі “Воєнна програма пролетарської революції” (1916) викривав соціал-*пауцифістів*, які *заперечували всякі війни*, вимагав *пролетарських війн* за перемогу соціалізму навіть в *одній країні* (мав на увазі Росію-орду). Так йому палко бажалося соціалістичної революції на чолі з ним у Росії-орді. Це показує його крайній мілітаризм і його дволичність. Інших засуджує за мілітаризм, сам – запеклий мілітарист. У брошурі “Імперіалізм як найвища стадія капіталізму” (1917) твердив, ніби теперішній *індустріальний суспільний лад (капіталізм по-лєонінський)* дійшов до найвищої стадії імперіалізму часу колонізаторства і світових воєн, далі розвиватися не може. Імперіалізм, писав, – монополістичний капіталізм, паразитичний, загниваючий, *умираючий* капіталізм. “Капіталізм” умирає! Вже переддень – і прийшов час соціалізму. Й обґрунтовував потребу соціалістичної революції, навіть збройним повстанням, тобто війною. Цією брошурою він ще раз показав себе ренегатом справжнього марксизму-соціалізму.

Лєонін часто писав, що тодішня Росія-орда – “**тюрма народів**”, що так і було. При соціалізмі, обіцяв, буде для всіх народів **воля**. Створений ним ордасоціалізм з тюрмами, розстрілами, ГУЛАГами став для народів колоніальної атеїстської імперії Союзу РСР “**супертюрмою народів**”.

Всупереч написаному В. Лєоніним *індустріальний лад* продовжується й удосконалюється і нині. *Створений у 1917 р. в Росії-орді лєонінський соціалізм-ордизм безславно розпався 1991 року, через 74 роки*. Бо це не був соціалізм для блага щасливого життя громадян, а модернізоване російське колонізаторське *самодержавство* – соціалістичний неокolonіалізм-імперіалізм з метою при допомозі лєсоціалістичних ідей “ордасоціалізму” запанувати над усім світом. Цей “соціалізм” ганебно скомпрометував себе і закономірно розпався.

Українська нація під час Першої світової війни

Нещасною була доля української нації під час Першої світової війни. Українська земля і нація була поділена між двома жорстокими і безпощадними колоніальними імперіями: Західний Край – під католицькою колоніальною імперією Австро-Мадярією-колонізатором, а основна маса території – під деспотичною православною тюрко-кипчацькою ординською колоніальною імперією Росією-колонізатором (з гунським *великим заповітом* знищити українську націю). Колонізовані бездержавні українці мусили служити

в арміях своїх колонізаторів, навіть воювати проти себе, бо ці колонізатори були противниками у війні.

У російській армії-орді з 9-ти млн. було 3,5 млн українців; у австрійській – до півмільйона, які мусили воювати і гинути, чи ставати каліками за загарбництво колонізаторів.

Австро-Мадярська католицька колоніальна імперія, з європейською цивілізацією, після демократичної революції 1848 року все ж дозволила українську мову, українські школи, літературу, Наукове товариство імені Шевченка (ніби академія наук), “Просвіту” і “Рідну школу”, спортивні і пожежні товариства “Січ”, “Сокіл”, дитячий “Пласт”, пресу і видавництва, політичні партії та національну державницьку атрибутику – синьо-жовтий прапор і герб Тризуб.

Український національний рух у Галичині дуже гальмували полякці, які колоністами проживали тут. Вони не признавали української нації, називали малополяками, етносом польської нації, бо Галичина була довго колонізована Польською католицькою імперією – 389 років (1383-1772).

У Російській православній тюрко-кипчацькій ординській колоніальній імперії азійсько-європейської цивілізації, за *великим заповітом* гунців, було, все навпаки: переслідували українську мову, усі школи були великороссо-мними, і українським дітям не дозволялося там вживати рідної мови, все українське строго по-ординськи переслідувалося. Великороссці-тюркці також не признавали української нації, називали *малороссями*, всюди твердили, що це *етнос* великороссців.

З перших днів війни українська Галичина і Буковина зазнали воєнної долі Північної Франції і Бельгії. Війна прокотилася по цій території двічі, знесла багато сіл і міст, інші цінності для життя, населення залишилося без жител і засобів для життя.

Інтелігенти і духовенство Західного Краю підтримували австрійських колонізаторів (чого не можна сказати про інше населення). Вони були впевнені, що колонізаторські германо-австрійські війська відвоюють у Росії-колонізатора всі українські землі і дозволять українській нації автономну державність зі столицею у Києві. Добилися в австрійського імператора-цісаря права організувати окрему, суто українську, військову частину (вважали її початком українського війська) СС-Український легіон з 2-х полків, 2,5 тис. вояків, перейменованих згодом на УСС – українські січові стрільці. Слід визнати, ця військова частина не виявила хоробрості й уміння в битвах. Про утворення подібного в Росії-колонізаторі не могло бути й мови.

Колонізувавши в 1914 році повністю Галичину і Буковину, російський колонізаторський ординський уряд заявив *міф (міт)*: війська прийшли на

“*давню російську землю*”, яка, нарешті, “*навічно воз’єдналася з Росією-матір’ю*”... І почали з допомогою *москвофілів* знищувати “*мазепінство*”-українство, бо українців “ніколи не було і бути не може”. Арештовували і катували інтелігенцію, вивозили до Росії-орди в тюрми і заслання. Серед них – вченого Михайла Грушевського-”націоналіста”, греко-католицького митрополита Андрея Шептицького. Почалося гоніння на греко-католицьку церкву: її священників масово вивозили до Росії-орди в тайгу, на їх місце ставили російських православних священників.

1915 року австро-германські війська розгромили російську армію-орду, неокolonізували Галичину і Буковину. Почалося австрійське гоніння на москвофілів і українофілів. Без слідства і суду 36 тисяч цивільних і беззбройних галичанців повішено і розстріляно, особливо лютували мадярські гонведи, в жилах яких азійська ординська кров кочовиків. Галичанців тисячами гнали до концтаборів, найбільше до проклятого Талергофу, де в жахливих умовах тримали понад 30 тисяч москвофілів і українофілів. У австрійській колонізаторській адміністрації Галичини переважали полякці, то вони нашіптували австрійцям чинити такі звірства проти свідомих українців. Полякці примушували українців переходити на католицтво й ополячуватися. Під час російської окупації чимало польської шляхти співпрацювало з окупантами “во ім’я слов’янства”, то після повернення австрійців мусили втікати на Схід. Проте у Відні українцям-галичанцям дозволено відновити Українську Раду, а біженцям-східноукраїнцям – СВУ – Союз визволення України. Вони вели пропаганду серед військовополонених українців.

Ім вдалося утворити з полонених на австрійському утриманні Сірожупанну і Синьожупанну українські дивізії. Вони пізніше добре воювали у національно-визвольній війні нації проти **неокolonізатора** Радянської Росії-орди. Українська нація у Першій світовій війні зазнала великого геноциду з боку колонізаторів, але і боролася за своє національне і державне відродження.

1917 рік.

Воєнні дії на Західному фронті.

Германський воєнний потенціал вичерпувався. Антанта пробувала взяти штурмом укріплену лінію Гінденбурга, але не змогла (надаремно втратила невинних 400 тис., Германія – 250 тис. війська). У квітні війська Антанти готували наступ у районі міста Аррас. Германське командування відвело війська, позиції замінували. Війська Антанти потрапили на мінні поля й обстріли германської артилерії (даремно втрачено убитими невинних 250 тис. вояків). На італійському фронті наступом під Капаоретто перемагали авст-

ро-германські війська. Лише поміч англійських і французьких дивізій запобігли виходу Італії з війни.

На Близькому Сході Антанта відвоювала в Османії-орди нафтове Дворіччя з Багдадом. З колоній Африки вигнали германські війська.

6 квітня США оголосили війну Германії, ніби за необмежену підводну війну. Влітку американські війська прибули до Європи. Ради чого? Що ще мілітаристам США бракувало?

Воєнні дії на Східному фронті.

У кінці лютого (за старим стилем) 1917 року в Росії-орді відбувся р о з в а л влади імператора і його ВПК-ХУНТИ-дворянордакратії. Це названо Лютневою демократичною революцією (“буржуазною” по більшовицьки).

Колоніальну імперію Росію-орду непотрібна війна привела до повного економічного краху, який не дозволяв далі вести війну, харчувати громадян, забезпечити їх найнеобхідніші буденні потреби. Впало промислове виробництво (скоротилося на 25%) і сільськогосподарське (посівні площі скоротилися на понад 10%). Різко впало виробництво зерна, м’яса, молока, інших продуктів. Рівень споживання впав наполовину від довоєнного. Не вистачало не лише озброєння і харчів для армії-орди, не стало харчів у містах. І не було виходу, крім як вийти з війни.

25 лютого (10 березня за новим стилем) страйки і демонстрації в Петербурзі-сараї переросли в загальнополітичний страйк замученого війною і розлюченого населення під гаслами “Геть імператора! Хліба! Геть війну!” Повсталі спонтанно оволоділи Петербургом-сараєм, захопили державні установи і вимагали від чиновників хліба і припинення війни. Випустили політв’язнів з тюрем. До міщан долучилися голодні солдати гарнізону. Міський уряд столиці-сараю та і уряд імперії були паралізованими.

26 лютого імператор Микола II Кривавий маніфестом розпустив Державну думу.

Проте рятувати імперію взялися депутати Думи. Вони не підкорилися маніфестові імператора. 27 лютого утворили Тимчасовий комітет Державної думи на чолі з головою Думи великим поміщиком, октябристом Михайлом Родзянко, щоби, навпаки, заставити імператора зректися влади.

У свою чергу, міщани сараю і солдати утворили свою демократичну Петербурзьку Раду міщанських (перейменовано на робітничих) і солдатських депутатів для контролю над діями Думи. Раду очолив голова фракції меншовиків 4-ї Думи грузин Микола Чхеїдзе (був головою ПВК, потім ВЦВК Рад з лютого по серпень).

Думці вирішили спасти імперію і припинити революційні виступи жертвою імператора. Група депутатів з М. Родзянко зустрілися з імператором з ультиматумом зректися престолу. Імператор звернувся за допомогою до Генерального штабу армії. Генеральний штаб і командуючі фронтами підтримали Думу. Микола II Кривавий був приречений зректися. *Це була йому перша кара за невинну кров громадян. “Кров людська – не водиця”, – твердить народна мудрість. Але для ординців невинна людська кров – буденщина, можуть Кривавого посвятити і в ординські святи.*

27 лютого (12 березня за н. ст.) імператор Микола II Кривавий підписав маніфест свого відречення від престолу на користь малолітнього сина Олексія при регентстві молодшого брата імператора великого князя Михайла Олександровича Романова, слабохарактерного і ледацюватого. Фактично імператором ставав Михайло Романов.

Самодержавство в імперії зберігалось. Мінялися лише особи. Подумавши добу, великий князь Михайло Романов відмовився. У свою чергу, Микола II Кривавий підписав відречення і за свого сина Олексія. Самодержавства в імперії не стало. **Росія-орда залишилася без глави імперії.**

Думці вирішили **республіки** не проголошувати. Тимчасовим **Головою** імперії (“імператором”) залишити **Тимчасовий комітет Державної думи** на чолі з М. Родзянком, зордищеним українцем, великим поміщиком, який став фактичним тимчасовим “імператором-самодержцем”. Для управління імперією утворили **Тимчасовий уряд** з прем’єром великим поміщиком кадетом князем Георгієм Львовим. Це мали бути всі “демократичні” косметичні переми в Росії-орді.

Це не допомогло. Уряд не міг забезпечити міста харчуванням, не вирішував питання розрухи і війни, земельне питання, яке зоставалося невирішеним понад півстоліття, з 1861 року. Всі сановники носили червоні бантики на грудях, як під час французької (“буржуазної”) революції, і клялися на мітингах вірності демократії. Уряд обіцяв все, але раніше буде проведено вибори до нового парламенту Установчих зборів (так називався парламент французів під час революції). Чи могли громадяни і солдати чекати? Проведено, правда, косметичні зміни в управлінні імперією на місцях: усунуено всіх губернаторів і віце-губернаторів, нових названо по-французьки *губернськими комісарами*.

Та поруч з Тимчасовим урядом, губернськими і повітовими комісарами на місцях утворилися Ради робітничих, солдатських і селянських депутатів. Вони стали неформальними органами влади. Фактично в імперії утворилося **двовладдя**. Петербурзький Виконавчий комітет Ради (ПВК) видав дуже вдалий до моменту “Наказ № 1”, за яким в армійських частинах, почи-

наючи з полку, утворюються **солдатські воєнно-революційні комітети** (ревкоми-ВРК), чисто солдатські, які мають пильно контролювати дії командирів і командуючих. Це небувале рішення поставило офіцерство під солдатський контроль. Генеральний штаб старався відмінити, згодом підмінити цей “Наказ № 1”, але не зміг: миттю повсюдно утворилися солдатські ревкоми, їх усунути не вдалося. Солдати могли повстати.

Треба нагадати правду, що офіцерство-*дворяни* армії-орди вже кілька століть майже поголовно були напівалкоголіками і картьярами, розпусниками; вище командування – корупціонерами. Тому контроль був вкрай потрібний. Він привів до розкладу армії не з вини ревкомів, а з вини офіцера, яке впало в амбіцію, що дворяни мають підчинятися мужикам, і занедбало свої службові обов’язки. Офіцерство ще більше розпустилося.

Відречення імператора дуже занепокоїло Антанту. Вона не бажала виходу Росії-орди з війни. Міністри закордонних справ Мілюков і військовий Гучков заявили, що імперія буде продовжувати війну “до переможного кінця”. Це страшно обурило громадян і солдат. Почалися нові політичні виступи. Тимчасовий уряд втратив зовсім довір’я, як раніше імператор.

Національно-визвольний рух колонізованих націй у Росії-колонізаторі

Відречення імператора і демократизація в імперії, як і треба було чекати, привели до вибуху національно-визвольного руху колонізованих імперією націй, вимог автономії і перетворення суто колоніальної імперії у федерацію.

Утворилися “Національні Ради” в Литві, Латвії, Естонії, Грузії, Передкавказзі, Киргизстані, Середньому Поволжі; “Центральні Ради” в Україні (17 березня) і Белорусі; “Сратул Церій” (“Рада Краю”) в Молдові; “Курултаї” в Башкирії і Криму; “Автономний уряд” в Туркменістані (вся Середня Азія), “Дашнакцутьон” (“Союз”) у Вірменії, “Мусават” (“Рівність”) в Азербайджані (1911-1920).

Це викликало шалену дикую лютість і протести на усіх рівнях серед великодержавників і шовіністів. Вони навіть не бажали допустити у свою свідомість думку, що їх колоніальна імперія розпадеться, що колонізовані нації стануть хоча би автономіями у федеративному устрої імперії. З цим вони ніколи не погодяться.

Великі проблеми стали перед колонізованими націями: де взяти національно свідомі, а не помоскальняцькі, кадри державників для управління

своїми автономіями, коли століттями не мали державності, управляли колонізатори.

У колоніальній тюрксько-кипчацькій ординській імперії Росії-орди покінчено з абсолютною монархією або самодержавієм.

Далі розвиток імперії мав би піти по республіканській демократії – республіка з конституцією, президентом і парламентом.

УКРАЇНСЬКІ НАЦІОНАЛЬНІ АНЕКДОТИ

- Чи не знаєте, куме, чому російський герб Орел двоголовий?
- Та то просто, куме: однією головою клює Європу, другою – Азію. Дуже любить клюнути нашого Тризуба та так, щоби в того зуб на зуб не попадав.
- *
- Яка різниця, свате, між руським тюрком і кацапом?
- Руський тюрк живе собі в Росії, а кацап, куріцин син, лізе жити всюди, де можна колонізувати.
- *
- Чи їсть руський тюрк сало?
- Жере без пам'яті, коли сало чуже, особливо українське.
- *
- Чому руські тюрки їдять порожні плоскі бліни?
- Бо, напевно, не мають сира і сметани для вареників. Хоча в Сибірі роблять вареники з кониною чи з вовчим м'ясом.
- *
- Яка різниця між скацапнілим і кацапом?
- Скацапнілий намагається бути твердішим кацапом від самого кацапа.
- *
- Чи буває у руського тюрка совість?
- У кожного з них совість у п'яті. Коли забити туди по цвяшку, стають совісними.
- *
- Чому в Росії так вшановують Богородицю?
- Стара привичка до матюків.
- *
- Що молить кацап у Господа?
- Кацап молить у хана тархана – пільг-привілеїв.
- *
- Чи руські тюрки кониноїдці і кобилодойці?
- Аякже. Кожен край має свій звичай: у японців – рис, у руських тюрків – кумис.

- *
- Русьтюркязичники дуже хвалять свою мову, стараються залучити до неї українців. Чим слава ця мова?
- Переповнена побутовим блятняком з матюком.
- *
- Якими увійдуть у світову історію більшовики-комуністи?
- Колонізаторами, гулажниками-терористами, хамелеонами-зрадниками своєї марксо-ленінської ідеології і тотальними крадіями, бо розікрали державновласництво, і з більшовиків-комуністів поголовно стали нині “необуржуями”.
- *
- Чи то правда, що мер Москви-сараю мультімільярдер Лужков вождь столичного криміналогену?
- Та не вождь, а пахан. Лаври Сталіна-Пахана не дають спокою.
- *
- Чи є різниця між українською діаспорою в Росії та русьязичною в Україні?
- Велика різниця. Українська діаспора в Росії – виселенська і заробітчанська. Русьязична діаспора в Україні – колонізаторська і геноцидна, небажана діаспора.
- *
- Чому в Росії не вживають назви “українець” лише “хихол”?
- Назву “українець” заборонив їм ще їх святий Батай-хан. Тому навмишне провокують назвою “хихол”, щоби українці називали їх “кацапушками”.
- *
- Чи буває кацап добрим, неколонізатором, людиною, а не звіром?
- Кожен кацап таким в могилі.
- *
- Чи багато русьязичних “п'ятиколонників-неоколонізаторів” нині в Україні?
- Багато. Про це свідчать злидні нашої нації; часті аварії на шахтах, засилля їх олігархів, русьязичія і їх ЗМІ.
- *
- Чому Росія за “просвітлені кордони” з Україною?

– Інакше змушені переставати бути клептоманами.

*

– Чому русьбкі тюрки запеклі колонізатори?

– Бо не хочуть робити, а хочуть розкішно жити.

*

– Чи є різниця між кацапом і чукчею?

– Чукча чесний.

*

– Чи то правда, що колоніальна імперія Росія розпадається, як розпався Союз-колонізатор?

– Неодмінно розпадається. Усі колоніальні імперії світу розпалися, тільки дві zostалися Росія і Китай. Час їх розпаду наближається.

МАЛЕНЬКЕ ПІСЛЯСЛОВО

Поважані панство Читачі, ви познайомилися з моєю працею першою книжкою “Москвіно-великороссо-руська тюркська кипчацька ординська нація”. Враження різні, однакових не буває. Хто задоволений новими і правдивими знаннями (ведами) про цю націю, хто – ні, бо його свідомість забита старими знаннями. Позбутися старих, устоялих вже у свідомості знань-поглядів нелегко. Потрібний час і відповідне переосмислення. Хто зможе переосмислити, хто вже не зможе, або це буде в нього не скоро. Чи ви знайомі з працею автора “Українська нація”?

Ви довідалися, що москвіно-великороссо-руська нація належить до поважаних тюркських, а не до слов'янських націй. Її “колискою” була кочова Алтай-Орда (“Золота Орда”), а не “Київська Русь”, як понаписували заангажовані колонізаторством їх історики. І назва “Київська Русь” вперше появилася лише в 1243 році; ввів її Батай-хан з подачі великокнязя Михайла Всеволодича Київського. Тоді ж введено, поширилися і видозмінювалися назви “руситці”, “русичі”, “русини”, “руснаки” тощо.

Ця праця показала вам правдиве утворення цієї нації в 1328 році під назвою **москвинці** в Улусі **Москва-Орда** колоніальної імперії Алтай-Орди. Познайомилися з життям цієї нації і колонізованих нею націй, головно української, з часу утворення цієї нації до 1917 року. Це лише конспект життя цієї нації з показом, чи жила ця нація в добробуті, мирі і в демократії; показано її правителів та еліту нації, їх піклування про добробут нації. Найголовніше, показано огидні колонізаторські війни, щонайжорстокіше колонізаторство, асиміляцію і геноцид колонізованих ними націй.

Автор не мав на меті ганьбити цю націю, а лише показати правду її життя, яка вона в сприйнятті і розумінні автора по прочитаних історіях, літературних і публіцистичних джерелах.

В книзі не співають музи, не зачаровує живопис і архітектура, не милує природа. Майже нема світлого, заможного і щасливого життя цієї нації, крім розкоші її еліти, від чого автора болить серце.

В книзі плачуть і кличуть до пімсти невинно розстріляні і закатовані, заслані; сумують громадяни від низького рівня кріпацького життя; постійних поборів на непотрібні громадянам війни, які збагачують еліту; не витримують гіркого колонізаторства колонізовані нації і у відчаї воюють за своє визволення.

Можуть не подобатися окремі повтори (особливо про український Крим), та вони висвітлюють скрите в історіях, доповнюють новими фактич-

ними матеріалами для глибшого усвідомлення історичної правди. Кажуть: повторення – мати знання.

Ця праця ніби кишеньковий довідничок для широких мас українських читачів про життя нації, яка століттями була геноцидним колонізатором української нації.

Коли ви побачили життя цієї нації, а разом з тим життя інших націй, під іншим ракурсом ніж досі, усвідомили це – автор щасливий. І радий буде зустрічі з вами у другій книзі про життя цієї нації в 1917-2000 роках.

Кому не сподобалося – не купуйте другої книги, критикуйте автора, як умієте і можете, осуджуйте чи кричіть на весь світ. Від цього автор також матиме задоволення.

До нових зустрічей у нових книгах.

ПЕРЕГЛЯД ПОДІЙ ЖИТТЯ МОСКВИНСЬКОЇ НАЦІЇ В 1328-1917 РОКАХ (ХРОНОЛОГІЯ)

Роки	Події
1328	Масове переселення кочовиків тюрків-кипчаків ординців на українську землю Владимирщини. Тодішній чінгісхан Алтай-Орди (“Золотої”) Узбекей своїм ярликом (указом або універсалом) утворив на Владимирщині тюркський Улус з центром-сараєм у Москві; назвав Москва-Орда . Населення Улусу назвав москвини (москвіни). Утворилася тюрксько-кипчацька ординська нація, яка двічі міняла назву на великоросси (1721) та руські (1921).
1328-1340 12 років	Великокняжіння-ханування Івана I Даниловича Московського Калити в Улусі Москві-Орді. Ханів, беїв, мурз на службі при дворі Івана Калити названо дворянами . Утворився новий правлячий стан (клас) дворян чи дворянорди , як називало місцеве українське колонізоване населення, який управляв Московією в 1328-1917 роках.
1340-1353 13 років	Великокняжіння-ханування Семеона Івановича Московського Гордого в Улусі Москві-Орді.
1353-1359 6 років	Великокняжіння-ханування Івана II Івановича Московського Кроткого в Улусі Москві-Орді.
1359-1362 3 роки	Великокняжіння-ханування Дмитрія I Константиновича Московського в Улусі Москві-Орді.
1362-1389 26 років	Великокняжіння-ханування Дмитрія II Івановича Московського Донського в Улусі Москві-Орді.
1368	Великий князь Литви Альгірдас (Ольгерд) зруйнував Москву-сарай.
1370	Великий князь Литви Альгірдас вдруге в Москві-сараї.
1372	Великий князь Литви Кестутас спустошив Москву-сарай.
1380	Битва на Куликовому полі у верхів’ї Дону між ордою хана Мамая і рать-ордою Дмитрія II. Перемога Дмитрія II Московського. Його названо Донським.
1382	Чінгісхан Алтай-Орди Тохтамишей спустошив Москву-сарай і територію Улусу Москви-Орди.
1389-1425 36 років	Великокняжіння-ханування Василя I Дмитровича Московського в Улусі Москві-Орді.

1407	Едигей-хан з Алтай-Орди спалив Москву-сарай; кремль не штурмував, взяв викуп.
1425-1462 37 років	Великокняжіння-ханування Василя II Васильовича Московського Темного в Улусі Москві-Орді. Ординські міжусобиці за престіл великокнязя-хана в Москві-Орді.
1462-1505 43 роки	Великокняжіння-ханування і государювання Івана III Васильовича Московського Лютого і Завойовника в Улусі Москві-Орді. З 1480 р. государ незалежної держави Государства Московії – звільнення від залежності або іго чінгісханів Алтай-Орди.
1478	Іван III Завойовник завоював-колонізував українську незалежну бояро-купецьку Республіку Великий Новгород . Москва-Орда, ще будучи сама Улусом, завоювала першу колонію і стала колоніальною імперійкою Москвою-Ордою з чужими землями і населенням. Колонізовано і українську бояро-купецьку Республіку Псковську .
1480	Ахматей-чінгісхан Алтай-Орди повів орди пограбувати розбагатілий пограбуванням купецтва Великого Новгорода і Пскова Улус Москву-Орду. Орда Ахматея і рать-орда Івана III все літо “стояли на Угрі-ріці”, не починаючи битви. Восени орда Ахматея відступила.
1480	Після відступу орд Ахматея-чінгісхана Улус Москва-Орда вийшов зі складу Алтай-Орди, став незалежною тюрко-ординською державою. Іван III Лютий перейменував Улус Москву-Орду на Государство Московія , себе титулував государем . Його дружина з візантійського роду Палеологів “подарувала” йому візантійську державну символіку (Візантії вже не було, її в 1453 р. ліквідувала Османія) – біло-синьо-червоний прапор і герб двоголового орла – для колоніальної імперійки Государства Московія. Ці державні символи діють сьогодні.
1500-1502 2 роки	Війна Московії з Литвою, перемога Московії і колонізація Московією українських земель і населення Чернігівського Князівства (1503-1618, з 1618 р. знову колонізоване Польщею).

1502	Офіційна дата остаточного розпаду ісламської тюркської ординської колоніальної імперії Алтай-Орди (“Золотої”) на незалежні Ханати: Казан, Астрахан, Великоногай (з нього виділився Малоногай-Ханат, який згодом колонізував український Крим), Тюмен, Казах, Узбек та українське незалежне Рязанське Князівство.
1505-1533 29 років	Государювання Василя III Московського.
1508	Невдала спроба колоніальної тюрксько-ординської православної імперії Государства Московії відвоювати від Литви українські Турово-Пинщину і Полоцьківщину.
1510	Остаточна колонізація Государством Москвинським української Республіки Псковської.
1514	Колонізація Государством Москвинським української Смоленщини (1514-1611); українські Смоленські землі стали називати “ісконно московською землею”, її омосковили.
1521	Государ Василій III колонізував незалежну українську державу Рязанське Князівство (офіційно з 1525 р.), зробив москвинським намісництвом. Згодом і цю українську землю омосковили тюрками.
1521	Хан Малоногайського Ханату в Криму Магматей Гірей завоював і пограбував Москву-сарай. Государ Василій III дав ханові грамоту навечно бути данником Крим-Ханатові, точніше Османії, до якої автономією входив Крим-Ханат. Згодом грамоту не виконано.
1524	Москвинську рать-орду послано колонізувати Казан-Ханат, але неуспішно.
1530	Новий безуспішний колонізаторський похід москвинської раті-орди на Казан-Ханат.
З 1530-х рр.	Утворення на нижньому Дону москвинсько-тюркського козацтва під назвою донських козаків. Ліквідовано геноцидом радянською владою (1919-1920-ті роки), відновлено з 1991.
1533-1584 51 рік	Государювання і царювання Івана IV Грозного. (З 1547 р. присвоєно титул царя (по-східному, імператора по-західному).

1547	Велика спустошлива пожежа в Москві-сараї.
1548	Невдалий колонізаторський похід москвинської раті-орди на Казан-Ханат.
1552	Сам государ Іван Грозний повів рать-орду на Казан-Ханат і колонізував. Незалежна держава Казан-Ханат ліквідована, утворено москвинське намісництво.
1554	Тюмен-Ханат без війни визнав колонізаторство Московії. Згодом відмовився.
1555	Невдалий похід москвинської раті-орди колонізувати Крим-Ханат.
1556	Малою військовою москвинська рать-орда колонізувала Астрахан-Ханат.
1557	Визнав колонізаторство Московії Великоногай-Ханат (сарай-столиця Сарайджук в пониззі Яїку (Уралу). Тюркські ординські вельможі колонізованих Ханатів погодились, щоби тюркська православна колоніальна імперія Государство Москвинське стало наступницею Алтай- Орди з умовою суцільної ісламізації Московії. Іван Грозний відкинув умову, проголосив: – самодержавіє-православіє-отечество – тюрки-ісламісти мусили приймати православіє для отримання вищих посад в імперії. Початок таємної підпільної “війни” ісламу-православія в імперії, яка триває і в наші дні.
1558-1583 25 років	Невдала Лівонська (Естонська) війна раті-орди за Балтійське побережжя.
1561	Государство Московія перейменовано на Москвинське Царство , бо за великі хабарі патріарх константинопільський затвердив титул царя Іванові Грозному.
1564	У Москві-сараї шалений тиск ісламістів-ординців з вимогою ісламізувати колоніальну імперію заставив царя Івана Грозного покинути Москву-сарай, переїхати в застолічну дачу Олександрівську Свободу, звідти управляти царством 17 літ, боротися з ісламістами-дворянординцями з допомогою опріччини .

1565	Грамота царя Івана Грозного про поділ власності в імперії на царську власність, опріч (крім) неї на власність земщини (дворянорди). Охоронців царя і царської власності стали називати опрічниками (опричниками в деяких джерелах). Вони з наказу царя репресували опозиційних і найбільш непокірних сановних дворянординців, забирали собі їх маєтки, було всеохоплююче тиранство, знищення старого й утворення нового стану дворянорди.
1569	Польський сейм у Любліні ліквідував дводержаву Польщу-Литву, централізував в єдину колоніальну імперію Річ Посполиту (Республіку) Польщу, а литовські землі стали намісництвом, куди ввійшли й українські землі: Полоцьківщина і Турово-Пинщина; решта українських земель з-під колонізаторства Литви перейшли під колонізаторство Польщі.
1569	З українців на Полоцьківщині і Турово-Пинщині, відірваних від решти українських земель, почала утворюватися нова нація з назвою білоруська . Початок історії Білорусії .
1577	Цар Іван Грозний відмінив опріччину (в деяких джерелах в 1575 р.).
3 1581	Колонізаторський похід козаків отамана Єрмака в тюркський ісламський Сибір.
1584-1598 14 років	Царювання Федора І Івановича Московського, слабодухого сина Івана Грозного. Фактично управляв колоніальною імперією брат цариці боярин-ординець Борис Годунов.
1589	В Успенському соборі кремля московського митрополита Йову висвячено першим патріархом Москвинського царства і всіх його Улусів (Русів по-православному).
1590-1593 3 роки	Невдала війна Москвинського царства зі Швецією за колонізацію берега Балтики.
1596	Брестська церковна унія, рішенням якої українську православну церкву приєднано до католицької під управління папи римського з назвою греко-католицька. Відмінив цю унію на українських землях, крім західних, гетьман Хмельницький під час визвольної війни.

1598-1605 6 років	Лжецарювання ординця Бориса Годунова-Самозванця Московського. Це викликало масовий виступ недворянорди, привело до протестів, які назвали Великою Смутою (1603-1613).
1603	Початок Великої Смути в Москвинському царстві. Анти-годуновське-дворянординське повстання на чолі з отаманом Хлопком, яке криваво придушено.
1604-1605 1 рік	Війна сина Івана Грозного царевича Дмитра Івановича за царський престіл проти лжецаря Бориса Годунова-Самозванця.
1605 – 1610 5 років	Царювання Дмитрія III Івановича Московського, сина Івана Грозного, його незаконно названо “Самозванцем”.
1606	Збройний путч сановної дворянорди проти царя Дмитрія III Івановича Московського. Цар змушений втікати з Москви-сарая.
1606-1610 4 роки	Лжецарювання ординця Василя Шуйського-Самозванця Московського, якого сановна дворянорда висунула лже-царем.
1606-1610 4 роки	Війна царя Дмитрія III Івановича проти лжецаря Василя Шуйського-Самозванця за царський престіл. Допомога царю Дмитрію III союзника польського короля Жигмонта III.
1608-1611 3 роки	Облога королем Польщі Жигмонтом III Вазою Смоленська. Смоленськ здався.
1610	Вбитий джигітами-ординцями цар Дмитрій III Іванович Московський, син Івана Грозного.
1610-1634 24 роки	Лжецарювання польського королевича Владислава Жигмонтовича Вази-Самозванця Московського. Москвинське царство – юридично колонія Польщі до 1634 (фактично до 1613 р.).
1610-1613 3 роки	Правління Семибоярщини на чолі з Федором Мстиславським від імені малолітнього лжецаря Владислава-Самозванця Московського.
1611-1612 1 рік	Дворянординська війна проти лжецаря Владислава-Самозванця і Польщі на чолі з князем Дмитром Пожарським. У 1612 р. визволено Москву-сарай від польських військ.
1613	Земський собор у Москві-сараї обрав царем нащадка хрестоносців Кобил-Романових Михайла Федоровича Романова. Лжецар Владислав престолу не відкріся. Двоцаріє.

1613-1645 32 роки	Царювання (фактичне) Михайла Федоровича Романова Московського. У Варшаві вважав себе “царем” королевич Владислав-Самозванець (ніби юридично). Московським царством до 1633 р. фактично управляв батько Михайла Федоровича патріарх Філарет. Михайло Федорович – основоположник нової царської пруської династії романових-кобил.
1617	Столбовий мир між Московським царством і Швецією.
1618	Лжецар королевич Владислав-Самозванець пішов з військом на Москву-сарай відвоювати від Михайла Романова царський престіл. Здобув Москву-сарай без кремля; козаки гетьмана Сагайдачного здобули Китай-город. Однак лжецар Владислав-Самозванець уклав з Михайлом Романовим Деулінське перемир'я. Чернігівщина відійшла колонією Польщі. Питання про царський престіл не вирішено.
1632-1634 2 роки	Друга війна лжецаря Владислава з Михайлом Романовичем за царський престіл.
1634	Лжецар королевич Владислав Ваза став королем Польщі, і за золото відмовився від москвинського царського престолу. Цар Михайло став єдиномцарем.
1645-1676 31 рік	Царювання Олексія Михайловича Романова Московського Тишайшого.
1649	“Соляний бунт” у Москві-сараї.
1653-1656 3 роки	Церковна реформа патріарха Нікона. Поява противників реформи – духоборів.
1654	Переяславський військовий договір царя Олексія Михайловича і гетьмана України Богдана Хмельницького про спільну війну проти колоніальної імперії Речі Посполитої Польської.
1655	Гетьман Б. Хмельницький на Козацькій Раді в Переяславі анулював військовий договір з Московією, бо її війська погано воювали (як і попередні Крим-Ханату), а добре грабували.
1656-1658 2 роки	2-а московсько-шведська війна за побережжя Балтики, невдала для Московії.

1658	На Козацькій Раді в Гадячі при гетьмані Івані Виговському ще раз підтверджено анулювання Переяславського договору 1654 р. з Московією. Вимога вивести з України усю рать-орду.
1659	Україно-москвинська війна за вигнання москвинської раті-орди з українських земель. Розгром москвинської раті-орди під Конотопом. Все ж перемогла у війні Московія, яка колонізувала Лівобережжя з 1659 р. зі збереженням автономії Гетьманщини (1659-1764). Згодом при поділі Польщі Московія колонізувала в 1793 р. Правобережжя, а за третім поділом Польщі в 1795 р. – Західну Волинь. Основним колонізатором української землі і нації стала колоніальна імперія Московія – до 1917 року фактично (юридично до січня 1918).
1662	“Мідний бунт” у зв’язку з введенням замість срібних мідних монет у Москві-сараї.
1667-1671 4 роки	Наступ самодержавія на вольності донського козацтва з метою закріпачення. Козацько-селянське повстання на чолі з Степаном Разіним проти кріпосників дворянорди і царату.
1676-1782 6 років	Царювання Федора II Олексійовича Романова Московського.
1676-1681 5 років	1-а москвинсько-османська (турецька) війна за Правобережну Україну. “Чигиринські походи”. Південне Правобережжя залишилося за Османією.
1682-1689 7 років	Правителька Москвинського Царства царівна Софія Олексіївна після смерті царя Федора II регентша над малолітніми царевичами Іваном V та Петром I. 1689 р. насильно пострижена в черниці.
1683-1696 13 років	Царювання слабовитого Івана V Олексійовича Романова Московського, як “першого царя” по досягненні повноліття разом з братом Петром I при регентстві Софії Олексіївни до 1689 р.
1686	“Вічний мир” між колоніальними імперіями Московією і Польщею.
1687 і 1689	Невдалі походи москвинської раті-орди колонізувати тюркський Ханат у Криму.

1682-1725 29 (43) років	Царювання-імператорування (імператор з 1721) Петра I Олексійовича Романова Московського і Російського (з 1682 р. до 1696 р. царював разом з братом Іваном V). 1696 р. досяг повноліття і вінчаний царем.
1695-1696 1 рік	2-а москвинсько-османська війна. “Азовські походи” раті-орді на чолі з царевичем Петром (1696 р. Азов взято).
1698	Повстання стрільців у Москві проти царя Петра I.
1700	Запровадження юліанського міжнародного календаря в Москвинським царстві.
1700-1713 13 років	2-а Північна москвіно-шведська війна. Почато будувати в 1703 р. нову столицю Санкт-Петербург в гирлі Неви. Будівництво столиці-сараю і Петропавлівської кріпості.
1709	Полтавська шведо-україно-москвинська битва і поразка військ короля Карла XII і козаків гетьмана І. Мазепи.
1709	Цар Петро I послав рать-орду на чолі з полковником ординцем Галаганом зруйнувати Січ, столицю козацької держави Землі Війська Запорізького. Січ-столицю зруйновано. Січ козаки відбудували.
1710-1713 3 роки	3-я москвіно-османська війна. Розгром москвинської раті-орди на Пруті 1711 р. Цар Петро I великим золотом відкупився від полону.
1712	Перенесення столиці з Москви до Петербурга-сараю.
1721	Цар Петро I перейменував Москвинське Царство на Російську імперію (Росія-орда) , націю москвіни на – великоросси , себе титулував імператором . Ліквідував патріаршество, став главою москвинської православної церкви, для управління якою назначив помічника оберпрокурора. Українців перейменував малороссами , Україну – Малоросією . Українська нація з огидою відкинула придуману колонізаторську назву. Петрові I не вдалося повторити подвиг Батай-хана, який перейменував Україну на Русь , а українців – руситцями .
1722-1723 1 рік	1-а російсько-іранська війна за Дагестан, не зовсім вдала для Росії.
1725-1727 2 роки	Імператорування Катерини I Олексіївни Сковронської-Романової Російської.
1727-1730 3 роки	Імператорування Петра II Олексійовича Романова Російського, внука Петра I.

1730-1740 10 років	Імператорування Анни Іванівни Романової Російської, дочки царя Івана V.
1734	Помер гетьман Лівобережжя Данило Павлович Апостол. Обирати нового гетьмана не дозволено. Автономію Гетьманщину ліквідовано. Управляла Малоросійська колегія (міністерство по-нинішньому). Гетьманщина стала колонією Росії-орди.
1735-1739 4 роки	4-а російсько-османська війна – невдала спроба колонізувати український Крим.
1740-1741 1 рік	Імператорування Івана VI Антоновича Романова Російського, малолітнього внука царя Івана V. При регентстві мами Анни Леопольдівни і Е. Бірона.
1741-1761 20 років	Імператорування Єлизавети Петрівни Романової Російської, дочки Петра I.
1741-1743 2 роки	3-я російсько-шведська війна. Росія-орда колонізувала частину Фінляндії.
1750	Імператриця Єлизавета Петрівна відновила автономію Гетьманщину на Лівобережжі. Гетьманом став Кирило Розумовський (1650-1764, 14 років).
1756-1761 5 років	Участь російської раті-орди в Семилітній війні Європи проти Прусії.
1761-1762 1 рік	Імператорування Петра Федоровича (Карловича) Голштейн-Готторпського “Романова” Російського, сина дочки Петра I Анни і герцога Карла. Вбитий змовниками сановними дворянордою з відома жінки Катерини. Кінець династії кобил-романових. Початок нової династії прусаків голштинців.
1762-1696 34 роки	Імператорування Катерини II Олексіївни Ангальт-Цербської “Романової” Російської, дружини Петра III.
1764	Назавжди ліквідовано автономію Гетьманщину на Лівобережжі (1659-1764). Лівобережжя стало колонією Росії-орди.
1768-1774 6 років	5-а російсько-османська колонізаторська війна. Російська рать-орда колонізувала Хотин, Ясси та український Крим. 1773 р. у Криму стала “незалежна” держава Малоногай-Ханат, але російські війська окупували український Крим, то самостійність Малоногай-Ханату була умовою умовна, для обману світової громадськості.

1772	Перший поділ колоніальної імперії Польщі. Росія-орда колонізувала західні землі Белорусі.
1773-1775 2 роки	Новий наступ самодержавія-кріпацтва на козацькі вольності в Дону. Велике козацьке, до якого приєдналося селянське антикріпосницьке і антисамодержавницьке, повстання на чолі з Омеляном Пугачовим (повішений у Москві).
1775	Колонізовано українську державу Землю Війська Запорізького (існувала в 1400-1775, 375 років), зруйновано її столицю Січ. Колонізовані запорізькі козацькі землі на півдні України назвали Новоросією . Українська нація стала зовсім бездержавною (1775-1918, 143 роки).
1783	Хана Малоногай-Ханату Шагіней-Гірея заставили відкритися ханування (дали палати у столиці-сараї) на користь імператриці Катерини II, яка прийняла ще й титул ханші. Український Крим перейшов від колонізаторів Османії і її васала Малоногай-Ханату колонією Росії-орди.
1787-1791 4 роки	6-а осmano-російська війна. Османія невдало хотіла неокolonізувати український Крим.
1788-1790 2 роки	4-а шведо-російська війна. Швеція невдало намагалася відвоювати втрачене в попередніх війнах.
1793	Другий поділ колоніальної імперії Польщі. Росія-орда колонізувала Правобережжя України, стала основним колонізатором земель і нації української.
1794	Повстання в Польщі на чолі з Т. Косцюшко проти колонізатора Росії-орди.

1796-1801 5 років	Імператорування Павла I Петровича Романова Російського. Убитий змовниками сановною дворянордою з відома престолонаступника Олександра.
1801-1825 24 роки	Імператорування Олександра I Павловича Романова Російського.
1804-1813 9 років	2-а російсько-іранська війна. Росія-орда колонізувала Дагестан, частину Азербайджану.
1806-1807 1 рік	Війна Росії-орди з союзниками Австрією і Прусією проти Наполеона I Бонапарта.
1806-1812 6 років	7-а російсько-османська війна. Росія колонізувала Молдову (Бессарабію) і Західну Грузію.

1808-1809 1 рік	5-а російсько-шведська війна. Росія-орда колонізувала Фінляндію.
1812	“Вітчизняна” війна Росії-орди проти Наполеона. Наполеон відступив від Москви.
1817-1864 47 років	Кавказькі внутрішні війни з повсталими колонізованими націями Передкавказзя.
1825-1855 30 років	Імператорування Миколи I Павловича Романова Російського Палкіна.
1826-1828 2 роки	3-я російсько-іранська війна. Колонізація Закавказзя і Східної Вірменії Росією-ордою.
1828-1829 1 рік	8-а російсько-османська війна. Невдала спроба Росії-орди колонізувати Стамбул.
1830-1831 1 рік	Друге польське повстання проти Росії-колонізатора. Повстання розгромлено.
1837	Відкриття першої залізничної лінії в Росії-орді Петроград – Царське село.
1848-1849 1 рік	Демократичні революції в ряді країн Європи, скинення абсолютних монархій. Росія-орда допомогла Австрії придушити визвольну революцію в Мадярії. Росію-орду названо “жандармом Європи”.
1853-1856 3 роки	9-а російсько-османська війна. На боці Османії виступили Англія і Франція. Їх війська окупували український Крим, взяли Севастопіль. Поразка Росії-орди у цій війні.
1855-1881 26 років	Імператорування Олександра II Миколайовича Романова Російського.
1858	Колонізація Росією-ордою Далекого Сходу.
1861	Маніфестом імператора Олександра II офіційно відмінено феодалний лад у Росії-орді. Офіційний перехід до нового індустріального ладу (капіталістичного помарксистьськи).
1861	Заснування соціалістичного підпільного товариства “Земля і воля”.
1861-1881 20 років	Повсюдне утворення соціалістичних гуртків (марксистських, прудонівських тощо) по імперії з метою підготовки переходу до найновішого соціалістичного ладу .
1876	Колонізація Коканд-Ханату в Середній Азії Росією-ордою.

1877-1878 1 рік	10-а російсько-османська війна. Російська рать-орда безуспішно намагалася колонізувати Балкани. Під час війни визволилася Болгарія від османського колонізаторства.
1881-1894 13 років	Імператорування Олександра III Олександровича Романова Російського. Імператор-консерватор, душитель демократії. 1883 Початок масового робітничого руху в православній колоніальній імперії Росії-орді.
1894-1917 23 роки	Імператорування Миколи II Олександровича Романова Російського Кривавого. 1898 1-й з'їзд РСДРП (Російської соціал-демократичної робітничої партії) в Мінську.
1900-1903 3 роки	Промислова криза в колоніальній імперії Росії-орді.
1904-1905 1 рік	1-а російсько-японська війна. Економічна відсталість колоніальної імперії Росії-орди і поразка у війні. Економічна криза, початок суспільного руху.
1905	Розстріл мирної демонстрації робітників і міщан у Петербурзі-сараї (“Кривава неділя”).
1905	Масові збройні повстання робітництва і раті-орди в Росії-орді. Імператор вимушений оголосити 17 жовтня Маніфест про надання конституційних свобод у колоніальній імперії Росії-орді, обіцяно Думу-парламент, яка обмежить самодержавіє.
1906-1912 6 років	Чотири Державних Думи (1-а в 1906 р.; 2-а в 1907 р.; 3-я в 1912 р.; 4-а в 1912 р.). Самодержець не привик до демократичного парламенту, то розпускав його часто.
1907	Антидемократичний переворот голови уряду П. Столипіна – “століпінська реакція” і “століпінські галстуки” – вішання революціонерів. Століпінські земельні реформи (1906-1911) – руйнування общини, впровадження приватної власності на землю, переселенська політика на Далекий Схід (“Зелений Клин” і в Сибір (“Синій Клин”).
1912	Розстріл повсталих робітників на Ленських золоторозробках. Імператора названо Кривавим.
1913	Остання велич Романових і Голштейнів: пишне святкування 300-річчя “Дома Романових”.

1914-1918 4 роки	Вступ Росії-орди до Першої світової війни на боці Антанти. Економічна відсталість колоніальної імперії Росії-орди призвела до жахливої економічної кризи і поразки у достроковий вихід Брестським миром Росії-орди з війни до її закінчення.
1917	Відречення імператора Миколи II Кривавого від престолу. Кінець дворянординського панування в Росії-орді (1328-1917, 569 років). Кінець самодержавія.
12 березня	Перемога Лютневої (за старим стилем, Березневої за новим) демократичної революції в Росії-орді.
15 березня	Утворення демократичного трьохпартійного Тимчасового уряду.

Зміст

Поважне Панство Читачі.....	3
Розділ 1. Утворення руської тюркської кипчацької ординської нації.....	5
Розділ 2. Життя москвинців в тюркському кипчацькому ординському Улусі Москві-Орді в 14-му столітті	27
Розділ 3. Життя москвинців в Улусі Москві-Орді та в тюркській кипчацькій ординській православній колоніальній імперії Государстві Москвинському в 15-му столітті.....	43
Розділ 4. Життя москвинців в тюркській кипчацькій ординській православній колоніальній імперії Государстві Москвинському в 16-му столітті	67
Розділ 5. Життя москвинців в тюркській ординській православній імперії Царстві Москвинському в 17-му столітті.....	88
Розділ 6. Життя москвинців у тюркській ординській православній колоніальній імперії Царстві Москвинському, перейменованому в 1721 році на Росію, у 18-му столітті	169
Розділ 7. Життя великоросців у тюркській кипчацькій ординській православній колоніальній імперії Росії у 19-му столітті	220
Розділ 8. Життя великоросців у тюркській кипчацькій ординській православній колоніальній імперії Росії у 20-му столітті.....	271
Українські національні анекдоти.....	297
Маленьке післяслово.....	300
Зміст.....	316

КІНЕЦЬ ПЕРШОЇ КНИГИ

Написано в Коломиї в 1970-1982 рр.,
переглянуто і доповнено в 2001 році.

Микола Галичанець. Москвино-великороссо-руська тюркська кипчацька нація. – Тернопіль: Астон, 2002. – 312 с.

Шеф-редактор	І.Б.Білах
Літературне редагування	І.М.Миколів
Комп'ютерна верстка	О.Г.Волошин
Обкладинка художника	Л.С.Шпак

Гарнітура Times. Друк офсетний. Папір офсетний.
Умовно-друк. арк. 18,13. Облік. вид. арк. 21,64. Зам. № 92
СМП "Астон" м.Тернопіль,
вул. Гайова, 8 тел. (0352) 22-71-36

Віддруковано в ТОВ "Гал-Друк" м.Тернопіль вул. Гайова, 8